

Morawan.

Kalendář na rok přestupný
1852.

Ročník první.

Nákladem Dědictví sw. Cyrilla a Methoda.

Poradatel: Beněš Kulda.

W Brně.

W kommissi u Nitsche a Grose.

Lit wdomy Rudolfa Rohrerca.

**Dle Knauerova stoletého kalendáře
ještě roku 1852.**

Měsíc

p a n o w n í k e m.

Měsíc čili luna obíhá okolo země ve vzdálenosti 51,000 mil; jeho vlastní průměr obnáší 470 mil; jeť asi padesátkrát menší než naše země, a vykonává svůj denní oběh ve 24 hodinách, 50 minutách a 28 sekundách. K obíhání země potřebuje 27 dní, 7 hod. 43 min. 11 sekund. Důležité jsou proměny měsíce, t. j. ubývání a přibývání jeho světla, kterých ob slunce dostává; a v tom rozeznáváme 4 stupně, totiž nový měsíc první čtvrt úplňk a poslední čtvrt

Stojí-li měsíc mezi zemí a sluncem v běhu svém, a sice tak na blízku slunce, že se zdá, jakoby zároveň s ním vycházel a zacházel: tu ho pro světlo sluneční nevidíme, a to jeť nový čili nový měsíc.

Potom se ukazuje večer na západní straně, jako ostrý srp, poněvadž z jeho osvětlené polovice jen západní kraj vidíme; tento srp čili rohliček roste, až pak celá polovice jeho svítí, a to jeť měsíc rohatý čili první čtvrt.

Centráť vychází již měsíc o poledni a zachází o půlnoci; čím víc pak se ob slunce oddaluje, tím později vycházejí a zapadají musí, až naposledy jen v noci na nebi stojí, a tu jeť v úplňku čili na plno.

Od té doby opět se k slunci z druhé strany země blíží, a jeho západní kraj začíná se temnití, až opět zas jen polovice svítí, a to jeť měsíc hrbolatý čili poslední čtvrt. Potom vždy více a více ubývá, až opět okolo samého slunce docela zmizí. —

Každá tato proměna děje se v $7\frac{3}{4}$ dnech. Úplněk následuje po novoměsíci v $14\frac{3}{4}$ dnech, tak, že ob jednoho úplňku k druhému $29\frac{1}{2}$ dne uplyne. Čas tento nazývá se měsícem souběžným, a dvanať takových měsíců rokem měsíčním, v kterém jeť 354 dní, 8 hodin, 48 minut. Poněvadž však s tímto časem oběh naší země okolo slunce se nestavnává, tedy se musely měsíce na 30 a 31, únor na 28 (po každém čtvrtém roce na 29) dní prodloužiti, což dohromady dělá rok sluneční, kterýž má 365 dní, 5 hodin, 48 minut a 45 sekund, jelikož den sluneční se počítá na 24 hodin, 3 minuty, a 56 sekund.

Stane-li se, že měsíc, když v úplňku jeť, do stínu země přichází, tu se buď z částky, buď úplně zatmívá; ovšem při rychlosti jejího běhu netrvá to nikdy přes $1\frac{3}{4}$ hodiny.

Stane-li se pak, že měsíc v novu mezi zemí a sluncem tak stojí, že stín jeho na zem padá, tu nastává zatmění slunce.

Kdo mých rádne čítá,
 Tomu štěstí svítá.

Den	Poznamenání události a účtů hospodářských.	Příjem		Vydání	
		zl.	fr.	zl.	fr.

Polsky: styczeń; ilirsky: sečanj; latinsky: Januarius.

Sněhu dost; však moha býti i deště; po dnech mírných přijde zima ještě;
Však i jasný nastával již čas: přece uvidíme chmury zas.

Den měsíce	den v týdnu	Neště, svátky a připadající části sv. evangelium.	znam. neb.
1	St.	Nový rok, slav. obřezání Páně. „Když se naplnilo dni oim.“ Luk. 2.	E
2	P.	— Sv. Makaria, poustevníka a kněze + na poušti roku 394. po Ch.	
3	S.	Sv. Genovefy, panny ve Francouzsku + 512.	

Neště mezi obřezáním o zjevení Páně. „Když umřel Herodes.“ Mat. 2.

4	M.	Sv. Tita, biskupa Kretenského + 70.	E
5	P.	Sv. Telesfora, pap. a muč. + 154. — Sv. Šimona Stylity, poust. 459.	
6	U.	Sv. 3 Králi, aneb zjevení Páně. „Mudrci od východu přišli.“ Mat. 2.	
7	St.	Sv. Valentina. — Sv. Luciana, kněze muč. + 312.	
8	St.	Sv. Smerina, apostola Norického + 482.	
9	P.	+ Sv. Marcellina, patrona v Anfoně. — Sv. Petra bisk. Seb. + 387.	
10	S.	Sv. Pavla poustevníka prvního v Egyptě, + 341.	

Neště 1. po zjevení Páně. „Když byl P. Ježíš ve 12 letech.“ Luk. 2. 42.

11	M.	Sv. Theodosia, opata + 529. — Sv. Hygina, pap. muč. 158.	E
12	P.	Sv. Arkadia, muč. — Sv. Arnosta. —	
13	U.	Sv. Beroniky Mediolánské + 1497. — Sv. Polita, muč. —	
14	St.	Sv. Hilaria, bisk. a Otce církevního + 367. — Sv. Felice kněze + 265.	
15	St.	Sv. Maury a Britty, panen. — Sv. Makaria, poustev. + 390.	
16	P.	+ Sv. Marcella papeže + 310. — Honoracia, biskupa, + 340.	
17	S.	Sv. Antonina, poustevníka v Egyptě + 356	

Neště 2. po zjevení Páně. Slavnost nejsvět. jména Ježíš. Jan 2 1. Luk. 2. 21.

18	M.	Sv. Přisly, panny a muč. + 270.	E
19	P.	Sv. Mária a Marty, manželův. — Sv. Kanuta.	
20	U.	Sv. Fabiana a Sebastiana, muč. + 390.	
21	St.	Sv. Anežky, panny a muč. + 304.	
22	St.	Sv. Vincencia, muč. + 341.	
23	P.	+ Zasnoubení blah. P. Marie. — Sv. Rajmunda Penaf., + 1275.	
24	S.	Sv. Timothea, biskupa a muč. + 265.	

Neště 3. po zjevení Páně. „P. Ježíš uzdravil málemocného.“ Mat. 8. 1.

25	M.	Obrácení sv. Pavla. — Sv. Juventina a Marimina, muč. + 363.	E
26	P.	Sv. Volškarp, bisk. a muč. + 166.	
27	U.	Sv. Jana Zlatoustého, Otce církevního, bisk. Caribradského + 407.	
28	St.	Sv. Karla Velikého, krále + 814. — Sv. Cyrilla, bisk. v Alex. + 444.	
29	St.	Sv. Frantiska Saleského, biskupa + 1622.	
30	P.	+ Sv. Martiny, panny a muč. —	
31	S.	Sv. Petra Nolaska + 1256.	

Slunce vstoupí do znamení vodníka dne 20. o 4. hod. 15 min ráno.

Čtvrtě měsíce.	☉	Dupluň ve středu, dne 7. ledna, o 7. hod. 27. min. ráno.
	☉	Poslední čtvrt ve středu dne 14. ledna, o 2. hod. 36. min. ráno.
	☉	Nový měsíc ve středu, dne 21. ledna, o 8. hod. 44. min. ráno.
	☉	První čtvrt ve čtvrtek dne 29. ledna o 11. hod. 52. min. ráno.

Žufšenosti.

Hospodář si první leden pamatuje; ten mu na budoucí sypen ufazuje. —
Na nový rok z rána jasné lesky: Prorokují v létě časté blesky. —
Ještě desátého slunce sviti: Budem žita, vina hojnost mlti. —
Jasně slunko na Vincence: K winobraní chystá věnce. —
Slunce na den Pavla obrácení značí obilíčka rozmnožení. —
Stále mírná povětrnost v lednu chystá na úmor nám zimny bednu. —

Ú n o r m á 29 dni.

Polſky : lutý ; ilirſky : veljača ; latinský : Februarius.

Wětrové jen popohání sněh a prstny bez ustání;

Ten, kdo s dřívím příliš láfotí, špatně v světnici se zapotí.

Den- den w
měsíce týdni

Neděle, smátky a připadající částky sv. ewangeliumi.

znam.
nčb.

Neděle 4. po zjevení Páně. „Bouře veliká šla se na moři.“ Mat. 8.

1	N.	Sw. Ignácia, biskupa a mučeníka † 165.
2	P.	Hromie čili Dčisťování P. Marie. Luk. 2. 22. — Sw. Kornelia.
3	U.	Sw. Blažeje, biskupa Sebastiánského † 316.
4	St.	Sw. Veroniky † v Římě. — Sw. Ondřeje Kor. bisk. — Sw. Františky.
5	St.	Sw. Háty (Agathy) panny a muč. † 253.
6	P.	† Sw. Doroty, panny a muč. † 300.
7	S.	Sw. Richarda, krále Italského. — Sw. Romualda, opata † 126.

Neděle dewitník čili Sebtuagesimů „Hospodář najímá dělníky.“ Mat. 20.

8	N.	Sw. Jana de Matha, zakladatele řehole Trinitářův, † 1213.
9	P.	Sw. Apollonie, panny a muč. † 249. — Sw. Nifefora † 260.
10	U.	Sw. Scholastiky, jeptšky † 543. — Sw. Wiléma, poust. † 1240.
11	St.	Sw. Eufrosiny, panny † 340. — Sw. Saturnína a Dativa, muč. † 316.
12	St.	Sw. Eulalie, panny a muč. † 301. — Sw. Benebikta Aniansk. † 821.
13	P.	† Sw. Kateřiny Ricci v Itálii † 1590. — S. Martiniána poust. 400.
14	S.	Sw. Walentina, kněze a muč. † 240. — Sw. Abraama, bisk. † 422.

Neděle 1. po Devětistém žiti Seragejima. „Slovo Boží jako semeno.“ Luf. 8. 4.

15	M.	Sw. Faustina a Jovity, muž. † 120. — Sw. Efrema Syry, † 378.
16	P.	Sw. Juliany, panny a muž. † 304. — Sw. Dnesima † 89.
17	U.	Sw. Juliana a 1000 křesťanů v Egyptě. — Sw. Glawiana, bisk.
18	St.	Sw. Simeona, bisk. a muž. † 106. — Sw. Mansweta, bisk. † 301
19	St.	Sw. Konráda v Itálii † 1354. — Sw. Gabina. — Boboř. 40 hod.
20	P.	† Sw. Ermenildy. — S. Eleutheria, bisk. † 532. — S. Nifefora, muž.
21	S	Sw. Eleonory, wdovy † 1292; byla královnou v Anglicku.

Neděle 2. po Dvořitn. čili Quinquagesimá, „Slavý u Jericha“ Luk. 18. 31.

22	N.	Stolováni sv. Petra v Antiochii. — Sv. Margarity Kortonské † 1297.
23	P.	Sv. Petra Damianského, kardinála † 1072. — S. Serena, muč. † 307.
24	U.	Sv. Montana, Lucia, Flawiana, mučeničů † 259.
25	St.	† Středa popeleční čili štředa. — Sv. Matěje, apostola † 62.
26	St.	Sv. Walburgh, panny † 779. — Sv. Borsyria, biskupa † 421.
27	P.	† Sv. Alexandra. — Sv. Baldomera, jámečníka † 660.
28	S.	† Sv. Leandra biskupa † 596.

Neděle 1. poslní. „B. Jezíš vzkoušen od ďábla.“ Mat. 4. 1.

29 | N. || Sw. Gotasa, jahradnika. — Sw. Romana † 460. — Sw. Döwalda. |

Slunce vstoupí do znamení r y b dne 18. o 6 hod. 54 min. večer.

Čtvrtě **měsíce**   Duplněš we čtvrtěk, dne 5. února, o 8. hod. 10. min. večer.
Posledni čtvrt we čtvrtěk, dne 12. února, o 11. hod. 20 min. ráno.
Nový měsíc w pátek, dne 20 února, o 2. hod. 12. min. ráno,
První čtvrt w sobotu, dne 28. února, o 6. hod. 49. min. ráno.

Žuſtenoſti. Ž mnohoſtvi ſněhu ſena mnoho ſmítá; Málo omſe toſſaf a málo žita. Kolik huſtých mſli ſi úner ſplete: Tolik lijavěu mít budem w létě. Swatý Matěj boři led, Režři-li ho jeho hled, urobí ſi nowý hneb. Je-li notná chumelice na ſromice: Weſele ſe bitvá rolník ze ſněžnice. Na ſromice krásný den, přechpovídá věsný len. Dorothea w rychlém běhu, přináſtí-li nejvíce ſněhu. Přináſtí-li nowý měſíc deſtě, bude vrſet celý měſíc jeſtě. Jeſt-li w únoru ſe muſſty mſely: z jara rády umirají nočely.

Ú n o r.

W mladosti kdo glatky do hospody nosí,
W staří obyčejně o kus chleba prosí.

[illegible]

Nežupuj, leč čeho potrebuješ nutně,
Nežčeš-li se dívat do své kapsy smutně.

[illegible]

B ř e z e n má 31 dní.

Polšty: marzec; iliršty: ožujak; latinšty: Martius.

Witr, dešť a sněh a led jako o závod se heni;
Po suchu máš bláto hned, zima ku konci se kloni.

Den měsíce	den v týdni	Neděle, svátky a připadající části sv. evangelium.	znam. neb.
1	P.	Sv. Albina, bisk. + 549. — Sv. Eudocie, muč. + 306.	
2	U.	Sv. Simplicia, papež + 483. — Bl. Karla, hraběte Flanderš. + 1124.	
3	St.	+ Suché dni, čili svatember. Sv. Kunhuty, císařovny + 1040.	
4	Čt.	Přenesení sv. Václava, — Sv. Kazimíra, knížete polského + 1484.	
5	P.	+ Sv. Hadriana, muč. — Sv. Perpetuy a Felicity, muč. + 203.	
6	S.	+ Sv. Bedřicha, prámonstrata + 1175. — Sv. Koletty pan. + 1147.	

Neděle 2. poští; „Reminiscere.“ „P. Ježíš rejal Petra a Pavla.“ Mat. 17.

7	P.	Sv. Tomáše* Atrinského, Otce církevního, + 1274.	
8	P.	Sv. Jana Božího, zakladatele milosrdných bratří + 1550.	
9	U.	Sv. Cyrilla a Methoda, ap. Slov. + 869. a 885. S. Františky, R. + 1440.	
10	St.	+ Sv. 40 muč. Svatých.	
11	Čt.	Sv. Anžel. — S. Konstantina muč. + 576. — S. Eulogia m. + 859.	
12	P.	+ Sv. Řehoře Velkého, papeže a učitele církevního + 604.	
13	S.	+ Sv. Roziny (Eufrasie) panny + 410.	

Neděle 3. poští, „Oculi.“ Kycharová. „P. Ježíš vzmítal kábelství němé.“ Luk. 11.

14	P.	Sv. Mathildy císařovny + 968.	
15	P.	Sv. Longina, muč. hned po Kristu Pánu.	
16	U.	Sv. Juliana, muč. — Sv. Heriberta.	
17	St.	+ Sv. Patricia, muč. + 460. — Sv. Gertrudy, panny a abatyše.	
18	Čt.	Sv. Eduarda, krále anglického, muč. — Sv. Cyrilla, bisk. Jer. + 385.	
19	P.	+ Sv. Josefa, pěstouna Kristova.	
20	S.	+ Sv. Joachima, otce blah. P. Marie.	

Neděle 4. poští, družebná, „Lactare“ „P. Ježíš nařtil 5000 lidí.“ Jan 6.

21	P.	Sv. Benedikta, opata a zakladatele řádu Benediktinského, + 543.	
22	P.	Sv. Oktaviana, muč. + 484.	
23	U.	S. Othona, poust. + 1120. — S. Toribia, arcibisk. + 1606. — S. Theodosia.	
24	St.	+ Sv. Gabriela Archanjela. — S. Kateřiny Šwed., dcery sv. Brigity.	
25	Čt.	Zvěstování blah. P. Marie. „Poslán jest anjel Gabriel.“ Luk. 1.	
26	P.	+ Sv. Irenea, bisk. Smirněnského, muč. + 304. — Sv. Theodora.	
27	S.	+ Sv. Ruperta, bisk. + 718. — S. Eutropia, bisk. — S. Hafftala + 310.	

Neděle 5. poští čili smrtelná. „Kdo z vás bude mne z hříchu třešati?“ Jan 8.

28	P.	Sv. Guntrama, krále Burgundš. + 593. — Sv. Sixta III. pap. + 440.	
29	P.	Sv. Jonáše a spolumuč. + 344. — Sv. Eustachia, op. + 625.	
30	U.	Sv. Kvirina, muč. + 130. — Sv. Jana Klimaka + 605.	
31	St.	+ Sv. Alfacia, bisk. + 250. — Sv. Kwidona, op. + 1046. — S. Amosa.	

Začátek jara dne 21. března; dnové a noci stejně dlouhé. —

Slnce vstoupí do znamení št o p e dne 10. o 11. hod. 48. min. ráno.

Čtvrté měsíce	☉	Duplněk v sobotu, dne 6. března, o 6. hod. 48 min. ráno.
	☾	Poslední čtvrt v pátek, dne 12. o 9. hod. 47. min. večer.
	☉	Nový měsíc v sobotu, dne 20. o 8 hod. 0 min. večer.
	☾	První čtvrt v neděli, dne 28. o 10. hod. 7. min. večer.

Zvěstování. Zima, kterou Tomáš nese: dlouho ještě námi třese. — Byl byl jarní den (21.) jak na začátku; přece nechod ještě na procházku, ať tvé zdraví neztratil svou sílu. — Na den Zvěstování krásné jaro plní dobrou částí nasse nitro. — Zehnata-li v březnu na pastvinách stáda: v dubnu opět do chlévu se potlačí. — Radlice, jenž v březnu oře, v dubnu odpočívá v dvoře. — Napadlý sněh březnový oseníčku nehmí. — Nezapomeň nikdy na to, březnový prach že je zlato.

Duben má 30 dní.

Polšty : kviecieň; iliršty : travanj; latinšty : Aprilis.
Na duben jen neměj spoleh walný; býwát jasný dnes, a zejtra kalný;
Takový se duben nejwíc chwálí: w kterém býwá čerstwý chlábek stálý.

Den měsíce	den w týdni	Neděle, swátky a připadající částky sw. ewangelium.	znam. neb.
1	St.	Sw. Hugona, biskupa + 1132.	
2	P.	+ Sw. Františka z Pauly + 1508. — Bolestné Panny Marie.	
3	St.	+ Sw. Richarda, bisk. — Sw. Agapy a spolumuč. + 304.	

Neděle hrobní. „P. Ježíš jel na oslci do Jerusalema.“ Mat. 28.

4	N.	Sw. Jindora, arcibiskupa Sewilského + 636.	
5	P.	Sw. Vincence Ferrerského + 1419. — Sw. Emilie.	
6	U.	Sw. Biléma opata + 1196. — Sw. Celestina.	
7	St.	+ Sw. Hermannu Josefa + 1226. — Sw. Eberharda.	
8	St.	+ Zelený čtvrtek. Sw. Walerika + 619. — Sw. Albrechta.	
9	P.	+ Welký pátek. Sw. Demetria. — Sw. Marie Egyptské + 421.	
10	St.	+ Bílá sobota. Sw. Ezechiele. — Sw. Mechtily, abatyše + 1309.	

Slavný heb Ježí welikonoční. „Maria Magdalena a t. d. nakouřila masi;“ Mark. 16.

11	N.	Sw. Iwa Welského, papeže + 416.	
12	P.	Druhý swátek welikonoční. — Sw. Julia. — Sw. Sabasa muč. + 375.	
13	U.	Sw. Hermenegilda. — S. Justina, muč. + 167. — S. Lidwiny + 1433.	
14	St.	Sw. Lamberta. — Sw. Tiburcia a Waleriana, muč.	
15	St.	Sw. Anastasie. — Blah. Petra Gonsalézského + 1246.	
16	P.	+ Sw. Turibia, biskupa Španělského.	
17	St.	Sw. Rudolfa. — Sw. Eimeona ze Sel., bisk. + 341. — S. Aniceta.	

Neděle 1. po Welikonoči. „P. Ježíš wšel zamčenými dveřmi.“ Jan 20.

18	N.	Sw. Apollonia, muč. + 185.	
19	P.	Sw. Iwa IX., papeže + 1054. — Sw. Krescencia.	
20	U.	Sw. Anežky, panny + 1300, abatyše. — Sw. Marcellina.	
21	St.	Sw. Anselma, arcibiskupa a učitele církevního + 1720.	
22	St.	Sw. Sotera a Kaja. — Sw. Tharby, panny muč. + 341.	
23	P.	+ Sw. Wojtěcha, bisk. a muč. + 997. — Sw. Fidelijsa, m. + 1622.	
24	St.	Sw. Jiří, rytíře a muč. + 303.	

Neděle 2. po Welikonoči. „Já jsem pašer debr.“ Jan 10. 11.

25	N.	Sw. Marka, ewangelisty Páně.	
26	P.	Sw. Otta, biskupa + 1139. — Sw. Kléta.	
27	U.	Sw. Peregrina, wyznáwače. — Sw. Cithy, panny + 1172	
28	St.	Sw. Witalisa, muč. otce sw. Gerwasia a Protasía.	
29	St.	Sw. Petra z Werony, muč. + 1252.	
30	P.	+ Sw. Kateřiny Sienské, panny + 1380.	

Slunce wstoupí do znamení býka dne 20. o 7. hodin. 2. min. ráno.

Čtvrtě měsíce		Duplněk w neděli, dne 4. dubna, o 3. hodin. 41. min. večer.
		Poslední čtvrt w neděli, dne 11. o 10. hodin. 17. min. ráno.
		Nový měsíc w pondělí, dne 19. o 1. hodin. 3. min. večer.
		První čtvrt w úterý, dne 27. o 9. hodin. 20. min. ráno.

Wstufenosti.

Na desátý w dubnu den setý býwá krásný len.
Před dwacátým pátkem wřesťot žáby nepřijemnou powětrnost wábi.
Molý duben wěští úrodu: suchý předpowidá nehodu.
Teplé deště w dubnu slibují žen, w které si lidé slibují.
W dubnu prorokuje rachot hromů, uráž že wice neustfodi stromu.
D dešť, který w dubnu roší, nechť každý snažně prosí; je-li duben příliš such': zastawuje zrostu ruch.

●

Memnož nijaf svoje potreby,
 Ať se nouze na tě nespolebí!

Den	Poznamenání události a účtů hospodářských.	Příjem		Výdán	
		zl.	fr.	zl.	fr.

●

Koho frejcar žbývající w karse páli,
Nikdy nemá peněz na pád nenabálý.

[illegible]

Květen má 31 dní.

Polsky : maj ; ilirsky : svibanj ; latinsky : Majus.
 V květnu radost po kraji se hostí, ač má hladná prospěšného dosti ;
 Měsli se měšto, raduje se ves : žvučným zpěvem ptáků ozývá se les.

Den měsíce	den v týdni	Neděle, svátky a připadající částky sv. evangelium.	znam. neb.
---------------	----------------	---	---------------

1	S.	Sv. apoštolů Filipa a Jakoba mladšího, † 81, a 62. po Kristu.	
---	----	---	---

Neděle 3. ve Velikonoce. „Maličko, a neuzítte mne.“ Jan 16.

2	N.	Sv. Athanasia, patriarcha v Alexandrii † 373. — Sv. Sigmunda.	
3	P.	Nalezení sv. kříže císařovnou Helenou roku 326.	
4	U.	Sv. Floriána a spolumuč. za času Diokleciána. — S. Moniky † 371.	
5	St.	Sv. Gottharda. — Sv. Pia V. pap. † 1572. — Sv. Eulogia † 390.	
6	Út.	Sv. Jana z Damasku † 780. Psal proti obrazoborcům.	
7	P.	† Sv. Stanislava, bisk. muč. † 1079, v Krakově.	
8	S.	Zjevení sv. Michala. — Sv. Gorgonie † 372. — Sv. Kasaria † 369.	

Neděle 4. ve Velikonoce. „Jdu s tebou, jenž mne volal.“ Jan 16.

9	N.	Sv. Řehoře, biskupa Cařihradského, přím. Nazianz. † 390.	
10	P.	Sv. Antonína, bisk. — S. Jindřicha, rolníka † 1170. — S. Beata † 112.	
11	U.	Sv. Mamerta, bisk. † 477. — Sv. Františka, Jezovity, † 1716.	
12	St.	Sv. Panfracia, muč. mládence za času Diokleciána.	
13	Út.	Sv. Servacia, bisk. Tongernského † 354. — S. Jana M., bisk. † 559.	
14	P.	† Sv. Bonifacia, muč. † 347. — Sv. Pachomia opata † 343.	
15	S.	Sv. Jofie. — Sv. Petra, Pavla, Ondřeje a Diviše, muč.	

Neděle 5. ve Velikonoce. „Vstávej, ať vstoupí Dce.“ Jan 16.

16	N.	Sv. Jana Nepomuckého, patrona Čechů a Moravů. muč. † 1383.	
17	P.	Sv. Baschalisa Bablyna, pastýře a pak bratra Frant. † 1592.	
18	U.	Sv. Benancia, muč. za času Decia. — S. Theodota, hospodského.	
19	St.	Sv. Jiva bisk. — Sv. Petra Celestina, papeže † 432.	
20	Út.	Maneberečivenci Páně. Sv. Bernardina Siensského † 1444.	
21	P.	† S. Felice. — S. Alexandra, pap. muč. † 117. — S. Hospicia † 581.	
22	S.	Sv. Julie, panny a muč. † 440.	

Neděle 6. ve Velikonoce. „Když přijde Utešitel.“ Jan 15. a 16.

23	N.	Sv. Desideria, bisk. muč. † 608.	
24	P.	Sv. Johanny. — Sv. Vincence Lerinského † 450.	
25	U.	Sv. Urbana, pap. muč. † 233. — Sv. Řehoře VII. pap. † 1083.	
26	St.	Sv. Filipa Nerejského † 1560.	
27	Út.	Sv. Jana pap. muč. † 526. — Sv. Marie Magdaleny de Pazziš.	
28	P.	Sv. Viléma. — Sv. Bedy, učitele církevního † 735.	
29	S.	Sv. Germana bisk. † 576.	

Slavné bez Pěti bratřův. „Milost-li kte mne.“ Jan 14.

30	N.	Sv. Maxima a Cyrilla, mučeničů.	
31	P.	Pondělí bratřův. „Tak Bůh miloval svět.“ Jan 3. S. Petronilly, p.	

Slunce vstoupí do znamení blíženců dne 21. o 7. hodin 12. min. ráno.

Čtvrtě měsíce.		Durlněk v pondělí, dne 3. května, o 11. hodin 40. min. večer.
		Poslední čtvrt v úterý, dne 11. o 0. hod. 41. min. ráno.
		Nový měsíc ve středu, dne 19. o 4. hodin. 33. min. ráno.
		První čtvrt ve středu, dne 26. o 4. hodin. 56. min. večer.

Střípenosti.		Před Filipem desítik noční úrodu nám věští roční.
		První květen desítičný — polní, pici škodlivý.
		Kráž, jež Mamert, Pantrác, Servác tuje, rád se v celém létě opakuje.
		Urban-li nám pěkně hřeje, a Wit desítem mraží, jak si člověk jenom přeje, tak jej pole bílá. — Desť na Páně vstoupení pici valně zácni. — Květen-li se větrem čer- ven desítem vlui: seipky nazvice i bečly plni.

Červen má 30 dní.

Polsky: czerviec; ilirsky: lipanj; latinsky: Junius.

Červen v nocih chladný každý sab oblékává v cáhplný fiat;
Mrazivo již se nemusíme báti; nezmožnem-li, můžeme se smáti.

Den měsíce	den v týdni	Měsle, svátky a připadající částky sv. ewangelium.	znam. neb.
1	U.	Sw. Juvencia. — Sw. Gerlacha † 1170.	
2	St.	+ Suché dni. Sw. Grajima, Marcellina a Petra, muč. za č. Diofl.	
3	St.	Sw. Klotilby, královny † 545.	
4	P.	+ Sw. Kvirina, biskupa muč. v Chorvatsku, za času Diokleciana.	
5	S.	+ Sw. Bonifacia, bisk. muč. apostola Německého, † v Mohuči 557.	

Měsle 1. v svatém Duchu. „Vašte milosrdni, jako máš Dtec.“ Luk. 6.

Slavnost nejsvětější Trojice Boží. „Křestite ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“ Mat. 28.

6	M.	Sw. Norberta, biskupa, zakladatele Prámonstratů † 1134.	
7	P.	Sw. Lukrecie. — S. Julitty, muč. za časů Diofl. — Sw. Roberta.	
8	U.	Sw. Medarda, biskupa † 545.	
9	St.	Swatých manželů Getulia a Symforosy, muč. † 125. — Sw. Prima.	
10	St.	Božího Těla. — Sw. Markety, královny anglické † 1093.	
11	P.	+ S. Barnabáše, jenž prac. v Ant. se sv. Pavlem na vinici Páně.	
12	S.	Sw. Jana a s. Facundo. — Sw. Onufria, poust.	

Měsle 2. v sv. Duchu. „Sloměl učinil večeri melifou.“ Luk. 14.

13	M.	Sw. Antonína Paduanského † 1231.	
14	P.	Sw. Basilia Wellého, arcibiskupa v Cesarei † 399.	
15	U.	Sw. Wita, Modesta a Krescencie, muč. (Diofl.) Sw. Julia, m. † 300.	
16	St.	Sw. Frantiska Regis'a. — Sw. Marciana a Mikandra, muč.	
17	St.	Sw. Rajnera. — S. p. Lutgardis † 1246. — S. Petra Bisenst.	
18	P.	+ Slavn. srdce Ježíšova. — Sw. Landelina, † 686. — Sw. Marka.	
19	S.	Sw. Gervasia a Protasia, mučeníků.	

Měsle 3. v sv. Duchu. „Který člověk má 100 ewec?“ Luk. 15.

20	M.	Sw. Juliany Falkonersté, panny † 1344.	
21	P.	Sw. Aloisia z Gonzagy † 1571.	
22	U.	Sw. Pawlina, biskupa z Noly † 331. — Sw. Achacia.	
23	St.	Blah. Marie z Dignies † 1213. — Sw. Agrippiny.	
24	St.	Sw. Jana Křestitele.	
25	P.	+ Sw. Prospera. — Blah. Mikuláše Hermana † 1691.	
26	S.	Sw. Jana a Pawla, mučeníka za času Juliana, císaře.	

Měsle 4. v sv. Duchu. „V. Ježíš ušel z ledičky záhurn.“ Luk. 9.

27	M.	Sw. Labislawa.	
28	P.	+ Sw. Iwa II., papeže † 683. — Sw. Irenea, bisk. muč. † 200.	
29	U.	Swatého Petra a Pawla, kníže apostolských.	
30	St.	Sw. Pawla památka.	

Začátek léta dne 21. června; nejdříve dnové, nejkratší noci. —

Slunce vstoupí do znamení rak a dne 21. června o 8. hodin 34 min. ráno.

Čtvrtě měsíce.		Duplněk ve středu, dne 2. června, o 7. hodin. 44. min. ráno.
		Poslední čtvrt ve středu, dne 9. o 4. hodin. 32 min. večer.
		Nový měsíc ve čtvrtet dne 17: o 6. hodin. 5. min. večer.
		První čtvrt ve čtvrtet dne 24. o 10. hodin. 4. min. večer.

První června den se krásně sláni: Měsa lidem roční požehnání. — Jaký na Medarda čas: taký čtyřcet dní zas. — Swatý Wit, kdž desítem tropi, na ječmeně srodu tropi. — Swatý Jan, co křestí, čtyřcet dní mší. — Pro desť na den Labislawa blouhým mo-
krem boli hlava. — Po červnu, v němž teplé desť měly, stoboly se radují i wěly. —
Desť, co před Janem jít máhá, po Janu se tím wic zmáhá. — Jak se v červnu měsíc
plní, náhlých bouřek moc se wlní; — V poslední měsíce čtvrti lijavec se často wrtí. —

Kdo rád grossem lehkowážně hájí,
Tomu začasté i frejcar schází.

Den	Poznamenání události a účtů hospodářských.	Příjem		Vydání	
		zl.	fr.	zl.	fr.

Č e r n e n e c.

Přijmy nepravé a nepotřebné vyhání
Stejnou mírou požehnání z domu vyhání.

Den	Poznamenání události a účtů hospodářských.	Příjem		Výdaj
		zl.	fr.	zl.

Čerweneć má 31 dní.

Polšty : lipiec ; iliršty : serpanj ; latinšty : Julius.

W čerwenci i knet se pozahřiwá, častě blesky wida tolem sebe ;
Pač-li se rostat bouřka nezřiwá, důkazem to, že ješť jasné nebe.

Den měsíce	den w týdnu	Neděle, swátky a připadající částky sw. ewangelium.	znam. neb.
1	Gt.	Sw. Theobalda. — Sw. Rymoalda, bisk. muč. † 755. — Sw. Hawla.	
2	P.	+ Nawštimeni blah. P. Marie u sw. Alžběty.	
3	S.	Sw. Eulogia, patriarcha.	

Neděle 5. po sw. Duchu. „Nebude-li hejnéjší strawetlnost Waše.“ Mat. 6.

4	N.	Sw. Prokopa. — Sw. Oldřicha, biskupa 973.	
5	P.	Sw. Petra Lucemburského, bisk. kard. † 1387.	
6	U.	Sw. Isaiáše. — Sw. Goara, kněze a poustevníka † 575.	
7	Gt.	Sw. Wilibalda, biskupa † 786.	
8	Gt.	Sw. Kiliána, biskupa Březoburského † 688. — S. Alžběty, † 1336.	
9	P.	+ Sw. Aloisie. — S. Cyrilla, bisk. w Gortyně, m. ja č. Diofl.	
10	S.	Sw. Amalie. — Sw. 7 bratři a jich matky muč. † 150.	

Neděle 6. po sw. Duchu. „E. Jezíš napsal 4000 listů.“ Mark. 9.

11	N.	Sw. Pia I. pap., muč. † 157. — Sw. Weroniky, panny † 1727.	
12	P.	Sw. Jindřicha II., císaře Římsk. † 1024. — Sw. Jana G. † 1073.	
13	U.	Sw. Markety, p. muč. — S. Anafleta, pap. muč. † 100. — S. Eugena.	
14	Gt.	Sw. Karoliny. — Sw. Bonawentury, bisk. kard. 1274.	
15	Gt.	Rozeslání swatých apostoľů.	
16	P.	+ Sw. P. Marie Karmelské, slawnost škapulíře.	
17	S.	Sw. Aleria † 417.	

Neděle 7. po sw. Duchu. „Warušte se falešných proroků.“ Mat. 7.

18	N.	Sw. Arnolda. — Sw. Arsenia poustevníka † 449.	
19	P.	Sw. Wincence z Pauly † 1660.	
20	U.	Sw. Eliáše, proroka.	
21	Gt.	Sw. Daniele, pror. — Sw. Arbogasta, bisk. patrona we Francii † 678.	
22	Gt.	Sw. Marie Magdalénské, Marty a Lazara.	
23	P.	+ Sw. Liboria, bisk. — S. Apollináře bisk. muč., učeníka sw. Petra.	
24	S.	Sw. Kristiny, panny a muč. † 300.	

Neděle 8. po sw. Duchu. „Co myslím o Loké? wydej počet!“ Luk. 10.

25	N.	Sw. Jakoba, apostola, (staršího.)	
26	P.	Sw. Anny, matky blah. P. Marie.	
27	U.	Sw. Pantaleona, muč. † 303.	
28	Gt.	Sw. Innocence, P. — S. Wiktora, P. m. — Sw. Nazaria a Gelsa.	
29	Gt.	Sw. Marty, panny.	
30	P.	+ Sw. Abbona a Sennena, muč. ja času císaře Decia.	
31	S.	Sw. Ignáce z Loyoly, zakladatele řádu Jezowitského † 1556.	

Slnce wstoupí do znamení l w a, dne 30. čerwence o 2. hod. 47. min. ráno.

Čtvrť měsíce.		Duplněť we čtvrtěk, dne 1. čerwence, o 4 hod. 46. min. wečer.
		Posledni čtvrt w pátek dne 9. o 10. hod. 24. min. ráno.
		Nowý měsíc w sobotu dne 17. o 5 hod. 33. min. ráno.
		První čtvrt w sobotu dne 24. o 2 hod. 19. min. ráno.
		Duplněť w sobotu dne 31. o 3 hod. 29. min. ráno.

Zkušenosti.
Přišli w den Nawštimeni : čtyřcet dní jasno není.
Často powětrnost sedmi bratři (10.) na budoucích sedmi týdnu patři.
Deště před Jakobem (25.) po tři dni špatni proroci jsou žitných žni.
Na Jakoba dešť, jak žravý jed, kazi modry na pohance květ; proto wžácny býwá w oulech med.
Mlaji-li mramenci budoucy swé w čerwenci nežli jindy umohem wýš : přijde tuhá zima spíš.
W čerwenci-li dešť w slunečním switu padá, rukou na píci se welká stává wada.

Srpen má 31 dní.

Polsky: sierpień; ilirsky: kolovoz; latinsky: Augustus.

Srpen-li nás často nevoštropi: polim mnoho štoby nenatropi;

Za velikost krásných stohů dětuj vroucně Pánu Bohu.

Den měsíce	den v týdni	Neděle, svátky a připadající části sv. evangelium.	znam. neb.
---------------	----------------	--	---------------

Neděle 9. ve sv. Těchu. „P. Ježíš vstoupil nad Jeruzalémem.“ Luk. 19.

1	N.	Sw. Petra v okovech.	
2	P.	Sw. Alfonsa Ligouri bisk. + 1787. — Porciunkule. — S. Štěpána, pap.	
3	U.	Sw. Augusta. Nalezení sv. Štěpána prvomučeníka.	
4	St.	Sw. Dominika, zakladatele řádu + 1221.	
5	St.	Sw. Panny Marie sněžné. — Sw. Oswalda.	
6	P.	+ Proměnění P. Ježíše Krista.	
7	S.	Sw. Kajetana zakladatele řádu.	

Neděle 10. ve sv. Těchu. „I. farisejemi a publicány.“ Luk. 18.

8	N.	Sw. Cyriaka, Larga a Smaragda, muč. za času Diokleciána.	
9	P.	Sw. Romána. Sw. Firma a Rustika, muč. za času Maximiana.	
10	U.	Sw. Bawřince, muč. + 258.	
11	St.	Sw. Suzany, panny a muč. + 295.	
12	St.	Sw. Klary, panny, abatyše + 1253. — S. Filumeny, panny a muč.	
13	P.	+ Sw. Hippolita, kněze muč. učeníka sv. Bawřince.	
14	S.	+ Sw. Eusebia, kněze, muč. za času Maximiana.	

Neděle 11. ve sv. Těchu. „P. Ježíš udrávil blazeněmce.“ Mark. 7.

15	N.	Slavnost naneb. sl. P. Marie. „P. Ježíš u Marty a Marie.“ Luk. 10.	
16	P.	Sw. Rocha. — Sw. Theodora, biskupa + 806.	
17	U.	Sw. Liberata, opata a spolumuč. + 483.	
18	St.	Sw. Heleny, císařovny, + 328.	
19	St.	Sw. Ludvíka, biskupa v Tolose + 1297.	
20	P.	+ Sw. Štěpána, krále. — S. Bernarda, opata, učitele cír. + 1153.	
21	S.	Sw. Johanny Chantalové, zakladatelky řádu + 1641.	

Neděle 12. ve sv. Těchu. „I. miletickým Samaritánů.“ Luk. 10.

22	N.	Sw. Thimothea a spolumučeníků.	
23	P.	Sw. Filippa Venicia, + 1285.	
24	U.	Sw. Bartoloměje apostola Páně.	
25	St.	Sw. Ludvíka, krále Francouzského, + 1270.	
26	St.	Sw. Samuele. — Sw. Genesia, herce a muč. + 286.	
27	P.	+ Sw. Josefa Kalazanského + 1648.	
28	S.	Sw. Augustina, učitele církevního + 432.	

Neděle 13. ve sv. Těchu. „P. Ježíš zhořel 10 málemocných.“ Luk. 17.

29	N.	Sw. Jana stěti	
30	P.	Sw. Růženy (Rosy) Limanské, panny + 1617.	
31	U.	Sw. Rajmunda Monata + 1240.	

Slunce vstoupí do znamení p a n n y dne 23. srpna o 0. hodin 19. min. ráno.

Čtvrtě měsíce		Poslední čtvrt v neděli dne 8. srpna, o 2 hod. 44. min. ráno.		
		Nový měsíc v neděli dne 15. srpna, o 3 hod. 15. min. večer.		
		První čtvrt v neděli dne 22. srpna, o 7 hod. 19. min. ráno.		
		Duplněk v neděli dne 29. srpna, o 4 hod. 24. min. večer.		
Zfusenosti.	Co se v srpnu neuvaří, ani v září se nezbaří.			
	V srpnu slunce parné, ovoce a vínu zbarne.			
	Má-li Filipp (23.) hromy v průvodu, značí brzký dešť a úrodu.			
	Je-li bouřka na Bartoloměje, na podzim se pořad změna děje.			
	Bawřince-li (10.) a nanebovzeti (15.) v krásné povětrnosti se světi: Jistě nikdo nepohani jeseň ani vinobraní.			

G r p e n.

Řeho chce, co mu žbývá, letos propit,
Muže na rož. Chleb svůj plácem kropit.

[illegible]

3 á ř í.

To istí bez potreby vydat štěl, dej na stranu;
Tak jen naibedš weždy proti bídě ochranu.

Den	Poznamenání udalostí a účtů hospodářských.	Příjem		Vydání	
		zl.	kr.	zl.	kr.

Září má 30 dní.

Polsky: wrzesień; ilirsky: rujan; latinsky: September.

Parua se a mlhy vino nebojí, oběma se lépe napojí;

Za to ale velkým chladnem w září postenává, a se špatně dají.

Den měsíce	den w týdnu	Neděle, svátky a připadající částky sv. evangelium.	znam. něb.
---------------	----------------	---	---------------

1	St.	Sw. Jilji, poustevníka.	
2	Út.	Sw. Justina. — Sw. Štěpána, krále uherského + 1038.	
3	St.	+ Sw. Mansweta, biskupa.	
4	Čt.	Sw. Rosalie, panny a poustevnice + 1154. — Sw. Rosy Witerb.	

Neděle 14. po sv. Duchu. „Bádný nemůže 2 rázům sloužit.“ Mat. 6.

5	P.	Slavnost sv. Anjelů strážných. — Sw. Viktorina.	
6	P.	Sw. Zachariáše. — Sw. Eleutheria, opata + 585.	
7	Út.	Sw. Reginy, panny a muč. + 251. — Sw. Anastasia, m. + 285.	
8	St.	Slav. narození bl. P. Marie. „Křiba rodu Ježíše Krista. Mat. 1.	
9	Út.	Sw. Gorgonia a spolumuč. + za času Diokl.	
10	P.	+ Sw. Pulcherie, císařovny + 453. — Sw. Mikuláše T., poust.	
11	Čt.	Sw. Emiliana. — Sw. Felice a Reguly, muč. + 303.	

Neděle 15. po sv. Duchu. „P. Ježíš vzkřísil mrtvého w Nain.“ Luk. 7.

Slav. jména klab. P. Marie. „Božán jest anjel.“ Luk. 1.

12	P.	Sw. Guida. —	
13	P.	Sw. Materna. — Sw. Amata, biskupa ve Wallis, + 690.	
14	Út.	Pozdvížení sv. kříže. — Sw. Cypriana, bisk. muč. + 258.	
15	St.	+ Suché dni, čili květenber. — Sw. Nikomeda, muč. za č. Domic.	
16	Út.	Sw. Ludmily, kněžny české. — Sw. Kornelia, pap, muč. + 252.	
17	P.	+ Sw. Lamberta, bisk. muč. + 709. — S. Hildegardy, + 1180.	
18	Čt.	+ Sw. Tomáše, arcibisk. ve Willanově + 1555. S. Josefa Kup.	

Neděle 16. po sv. Duchu. „Slušili w seberu udravování?“ Luk. 14.

19	P.	Sw. Januaria, biskupa mučeniště + okolo 300.	
20	P.	Sw. Eustachia, muč. + 120. — Sw. Suzany.	
21	Út.	Sw. Matouffe, apoštola a ewangelisty Páně.	
22	St.	Sw. Mauricia muč. + 302.	
23	Út.	Sw. Thekly, panny a muč. — Sw. Lina, nástupce sv. Petra.	
24	P.	+ Sw. Gerharda, bisk. muč. — Sw. Ruprechta.	
25	Čt.	Sw. Kleofáše, muč. a učen. Páně.	

Neděle 17. po sv. Duchu. „Milovali kudeš P. Reba.“ Mat. 22.

26	P.	Sw. Cypriana, sv. Justiny a spolumučenišťů.	
27	P.	Sw. Kosmy a Damiána a spolumučenišťů.	
28	Út.	Sw. Václava, krále českého, patrona zemského, + 938.	
29	St.	Sw. Michala, archanjela.	
30	Út.	Sw. Jeronyma, Otce církevního + 420.	

Začátek času rodinného dne 23. září. Větrání: remeň den a noc.

Slunce vstoupí do znamení w á h y dne 22. září, o 10. hod. 46. min. večer.

Čtvrtě měsíce	☉	Poslední čtvrt w pondělí dne 6. září, o 10. hod. 46. min. večer.
	☾	Nový měsíc w pondělí, dne 13. září, o 11. hod. 56. min. večer.
	☼	První čtvrt w pondělí, dne 20. září, o 2. hod. 35. min. večer.
	☿	Duplněk w úterý, dne 28. září, o 7. hod. 42. min. ráno.

Zkušenosti.

Na den Jilji hrom a blesky: čtyry týdně mekré slezky.
Na svatého Jilji jasný den: ukazuje dobrou na jesen (podzimek).
Kde-li jasná před Michalem: tuhá zima přijde cívalem.
Michal, w den-li jeho přimá, teplo před Vánoci vstává.
Kolik před Michalem bývá mrazů: tolik o Filippu w jednom rázu.
Přijeli nejdou před Michalem ptáci: ve něm tuhá zima neburáči.

Ríjen má 31 dní.

Polsky: październik; ilirsky: listopád; latinsky: October.

Ríjen hojných větrů, deště mívá; někdy přece veselí se bívá;

Nešťaví-li hrozny medovinou, přijmí za vděk jistě kyselinu.

Den měsíce	den v týdni	Neděle, svátky a připadající částky sv. evangelium.	znam. nebe.
---------------	----------------	---	----------------

1 P. + Sw. Remigia, biskupa + 533.

2 S. Sw. Leodegara, biskupa muč. + 678.

Neděle 18. ve sv. Duchu. „Dětej synu, odpoutějí se hříchů Tvoje.“ Mat. 9. Slavnost řázcenová.

3 N. Sw. Randa. — Sw. Ladislava, krále uhersk. + 1095.

4 P. Sw. Františka Serafinského z Assis, + 1226.

5 U. Sw. Vlácida, opata, muč. + 535.

6 St. Sw. Bruna, zakladatele řádu kartusianského, + 1101.

7 St. Sw. Justiny (26. září). Sw. Marka, papeže + 336.

8 P. + Sw. Brigitty, zakladatelky řádu + 1373.

9 S. Sw. Diwisse, biskupa prvního v Athénách.

Neděle 19. ve sv. Duchu. „Království nebeské jako svadba.“ Mat. 22.

10 N. Sw. Františka Borgiáše + 1572.

11 P. Sw. Burkarda, bisk. Würzburgského + 752.

12 U. Sw. Maximiliána, bisk. muč. + 284.

13 St. Sw. Kolomana, muč. — Sw. Eduarda, krále anglického, + 1066.

14 St. Sw. Kallista, pap. muč. + 222.

15 P. + Sw. Theresie, panny + 1592.

16 S. Sw. Havla, opata, + 600.

Neděle 20. ve sv. Duchu. „B. Ježíš uzdravil syna královu.“ Jan 4. Posvěcení chrámů Páně.

17 N. Sw. Hedwigh, wewobkyně, wdowy + 1243.

18 P. Sw. Lukáše, evangelisty Páně.

19 U. Sw. Ferdinanda. — Sw. Petra z Alkantary.

20 St. Sw. Feliciána. — Sw. Wendelína, opata + 1015.

21 St. Sw. Worsily, panny a muč. + 370.

22 P. + Sw. Korduly, spolumučednice sv. Worsily.

23 S. Sw. Jana Kap., Františkána, + 1456. — Sw. Sewerína, bisk.

Neděle 21. ve sv. Duchu. „Král klade počet se služebníky svými.“ Mat. 19.

24 N. Sw. Rafaele, archanjele.

25 P. Sw. Krispina a Krispiniána, sševci a rožští. wíry, muč. + 287.

26 U. Sw. Ewarista, papeže, muč. + 121.

27 St. Sw. Sabiny, mučednice.

28 St. Sw. Simona a Judy, apostolů Páně.

29 P. + Sw. Zenobia. — Sw. Marcisfa, biskupa Jerusalemského.

30 S. + Sw. Germana. — Sw. Klaudia.

Neděle 22. ve sv. Duchu. „Služi-li vám rávatí cisari?“ Mat. 22.

31 N. Sw. Wolfganga, biskupa Regensburškého + 894.

Slunce wstoupí do znamení štítra dne 23. října, o 2 hod. 12. min. večer.

Čtvrť měsíce	☉	Poslední čtvrť ve středu, dne 6. října o 11. hod. 54. min. ráno.
	☾	Nový měsíc ve středu, dne 13. října o 8. hod. 32. min. ráno.
	☀	První čtvrť ve středu, dne 20. října o 1. hod. 13. min. ráno.
	☿	Duplněk ve čtvrtek, dne 28. října o 1. hod. 11. min. ráno.

Neřád-li padá stromů listi, o tuhé nám zimě rádo jísti.

W čas-li padá lupeni: na rok pěkné eseni.

Havla den, kdy v suchu chodi, ještě teplých dní I nám wobi.

Deštěm-li se konec října rozwodni, znamená, že přišli rok se žurkni.

Má-li říjen mrazů moc a sněhu: mívá leden miznou zimu w běhu.

Ríjen-li má deště moc a listopád: mívá prosinec zas prudké wětry rád. —

ᐱᐢᐢᐢᐢ.

**Sleď, by's hojný Boží dar neuvobil hrůsně v zmar !
Ať Tvým sšetřením se klesť Tvé a bližních pravé štěstí !**

Den	Poznamenání událostí a účtů hospodářských.	Příjem		Vydání	
		zl.	kr.	zl.	kr.

Těm, jenž v létě věku svého hospodaří,
Na pozjim se stáří mdlého dobře baří.

Den	Poznamenání události a účtů hospodářských.	Příjem		Výdání	
		zl.	kr.	zl.	kr.

Žiŝtopád má 30 dní.

Poljsky : listopad ; ilirsky : studenj ; latinsky : November.

Ustópád nám zjawně došmědčuje, řazbý tvor že k hrobu pokračuje ;
Rychle schne a padá ossečen list — že i Tobě uschne, budiž jist!

Den měsíce	den v týdni	Neděle, svátky a připadající části sv. evangelium.	nam. neb.
1	P.	Slavnost všech Svatých. „Blahoslaveni jsou!“ Mat. 8.	
2	U.	Všech věrných zemřelých, čili dušiček v očisti.	
3	St.	Sw. Huberta, bisk. † 727. — Malachiáše, arcibisk. Jřst. † 1148.	
4	St.	Sw. Karla Boromejského † 1544.	
5	P.	† Sw. Emericha. — Sw. Zachariáše, kněze starozákonního.	
6	S.	Sw. Linharta (Leonarda) poustevníka.	

Rede 23. ve pr. Duchu. „Kníže Karel se P. Ježíši.“ Mat. 9.

7	M.	Sw. Engelberta, bisk. Kolínstého, muč.
8	P.	Sw. Bohumira, bisk. w Umienš, † 1118.
9	U.	Sw. Theodora, muč. † 306.
10	St.	Sw. Ondřeje Alwellinstého † 1608.
11	St.	Sw. Martina, bisk. † 402.
12	P.	+ Sw. Martina papeže † 655.
13	S.	Sw. Stanislawa Kostí, Jesuity, † 1568.

Meděle 24. po m. Tudu. „Vedebne jest fráclw. neb, žnu horčí.“ Mat. 13.

14	M.	Sw. Zufunda. — Sw. Alžběth, panny a jeptišky † 1420.
15	P.	Sw. Leopolda, markhraběte Rak. † 1136.
16	U.	Sw. Edmunda. — Sw. Otmara, opata u sw. Hawla † 761.
17	St.	Sw. Řehoře, biskupa divotvorce † 266.
18	St.	Sw. Eugena. — Sw. Homobona, kupce (13. list.) † 1197.
19	P.	† Sw. Alžběth, kněžny uherské † 1281.
20	S.	Sw. Felixe z Valois, zaslavatele řábu † 1212.

Neděle 25. a polední po jw. Duchu. „Když užíte obhajnost spustění.“ Mat. 24.

21	M.	Obětování blah. P. Marie.
22	P.	Sw. Cecilie, panny a muč. † 232.
23	U.	Sw. Klementa, pap. muč. † 100.
24	St.	Sw. Jana z říše, karmelitána, † 1591.
25	St.	Sw. Kateřiny, panny, muč. (za času Maximiana, cíš.)
26	P.	! Sw. Konráda, biskupa v Konstanci † 974.
27	S.	Sw. Wirgilla. — Sw. Štěpána mladší, poust. a muč. † 797.

Neděle 1. adventní. „D poslednímu leudu.“ Luk. 21, 25.—33.

28	N.	Sm. Costena, bisk. — Sm. Oerharda, biskupa.
29	P.	Sm. Saturnina, bisk. muž. † 250.
30	U.	Sm. Ondřeje, apostola Páně, a mučeniťa.

Slunce vstoupí do znamení štřelce dne 22. listop. o 10. hod. 47. min. ráno.

Čtvrť měsíce		Poslední čtvrt v pátek dne 5. listopádu, o 1. hod. 58. min. ráno.
		Nový měsíc ve čtvrtek, dne 11. o 5. hod. 58. min. večer.
		První čtvrt ve čtvrtek, dne 18. o 3. hod. 45. min. večer.
		Duplněť v pátek, dne 26. o 7. hod. 59. min. večer.

Zkušenosti. Na začátku listopáda teplo se zimou se hádá. — Na svatého Martina (11.) zima chod svůj začíná; Má-li dešť a potom mráz, eseni se často hází. — Den-li jeho mlhovitý, zimn nec se ucpociti; M sudu-li jdou na Martina hush, o Wánecích w mclru chodit musí. Jakž kyra w listopádu čas, takž chýcejně w březnu čas. Začátkem-li listopádu sněží: mivá jněh pak časté rošštu věží.

Prosinec má 31 dní.

Polsky: grudzień; ilirsky: prosinec; latinsky: December.

Prosinec se nejlip k tomu hodi, bychom na svou spásu myslili;
V něm se nejvíc slavnosti nám robí, bychom k Bohu světnu pilně.

Den měsíce	den v týdnu	Neděle, svátky a připadající částky sv. evangelium.	znam. učb.
1	St.	+ Sw. Eligia, biskupa w Royonu + 650.	
2	St.	Sw. Bibianý a Demetrie, panen a muč. + 362. — Sw. Aurelie.	
3	P.	+ Sw. Františka Xaverského, apostola w Indii + 1552.	
4	Č.	Sw. Barbory, panny a muč. + 236.	
Neděle 2. adventní. „Ty li jsi ten, který přijít máš?“ Mat. 11.			
5	N.	Sw. Lucia. — Sw. Petra Chrysologa, biskupa Ravensk. + 450.	
6	P.	Sw. Mikuláše, biskupa + 327.	
7	U.	+ Sw. Ambrože, arcibiskupa w Miláně + 397.	
8	St.	+ Slavnost neposvěceného ročetí blah. P. Marie.	
9	St.	Sw. Leokadie, panny a muč. — Sw. Eulalie, panny a muč. (Diof.).	
10	P.	+ Sw. Judity.	
11	Č.	Sw. Damasa, pap. + 384. — Sw. Marie, děvečky služ. muč.	
Neděle 3. adventní. „Božali lidé z Jerus. k vám k Janovi.“ Jan 1.			
12	N.	Sw. Jodoka, opata + 653. — Sw. Odilie, abatysse + 720.	
13	P.	Sw. Lucie, panny a muč. w Syrakuse.	
14	U.	Sw. Spiridiona, biskupa + 349.	
15	St.	+ Suché dni čili kvatember. S. Irena. — S. Eusebia, + 370.	
16	St.	Sw. Abelaidy, císařovny, wdovy + 1000. — Sw. Albina.	
17	P.	+ Sw. Lazara. — Sw. Olympie, wdovy.	
18	Č.	+ Sw. Graciána. — Sw. Josefa Gomeš + 356.	
Neděle 4. adventní. „Věta 15. cypřské Liberie.“ Luk. 2.			
19	N.	Sw. Mara. — Sw. Belagie, kájenice.	
20	P.	Sw. Ammona. — Sw. Kristiány služby.	
21	U.	Sw. Tomáše, apostola.	
22	St.	+ Sw. Zena, muč. za času císaře Maximiana.	
23	St.	Sw. Viktorie, panny a muč. za Decia + 253. — S. Servula jebráka.	
24	P.	+ Adama a Ewy. — Sw. Tharšilly a Amiliány, panen.	
25	Č.	Slavný bod Boží narození P. Ježíše Krista.	
26	N.	Slavnost sv. Štěpána, prvomučeníka Páně.	
27	P.	Sw. Jana, apostola a evangelisty Páně.	
28	U.	Mládatek.	
29	St.	Sw. Tomáše, muč. arcibiskupa w Canterbury + 1170.	
30	St.	Sw. Dawida, krále. — Sw. Melanie, wdovy + 439.	
31	P.	+ Sw. Enlwestra, papeže + 335.	

Bádatel zimn dne 22. prosince: nejkratší dnove a nejdelší noci.

Slunce vstoupí do znamení kožorožce dne 21. o 4. hod. 18. min. večer.

Čtvrť měsíce		Poslední čtvrť w sobotu, dne 4. prosince o 1. hod. 40. min. večer.
		Nový měsíc w sobotu dne 11. o 4. hod. 49. min. ráno.
		První čtvrť w sobotu dne 18. o 9. hod. 56. min. ráno.
		Duplněk w neděli dne 26. o 2. hod. 27. min. večer.

**Zkus
střenosti.**
Zem-li napřed deště pije, a pak do ní mráz se vyje: trpí velmí polní šije.
V prosinci-li zimy není: pozděj přijíti není.
Je-li Wánoe zelená: Welikonoe bílá.
Je-li Štěpan walným větrem fouká: winohrad je na něj smutně koutá.

W počtech svých bdej na poslední kola,
Abys obstal, až Tě Bůh povolá.

[illegible]

O postu.

Dnowé čerweným křížkem znamenání, jsou dnowé postní. Jelikož však dle přikázání církevních tito postní dnowé jsou rozliční, potřebí jest, na rozdíl tento katolické čtenářstvo upozorniti, což činíme na základě oběžného listu, jenž byl od našeho Nejduštojnějšího Excellenc Pána Biskupa dne 27. listopadu 1850. pro biskupství Brněnské na rok 1851. vydán. Kdyby měla v ohledu tom na rok 1852. nějaká změna se státi, dá se o tom známost v každém kostele na začátku času postního.

Přede vším rozeznáwati dlužno půst úplný, a půst neúplný.

Půst úplný záleží v tom, že dovoleno jest, jenom jednou za den do syta se najísti, a jistých pokrmů se zdržowati; tento půst přikázán jest:

1. Od středy popeleční až do Bílé Soboty, vyjma toliko všechň neděle.
2. We středu, v pátek a sobotu — v tak zvané suché čili kwatembrowé dny.
3. V den před Narodím našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista, před Božím hodem swatobuřním, před slawností sw. apostoľů Petra a Pavla, před Nanebevstoupením, a před slawností všech Swatých.
4. We středu a v pátek čtyř týdnů adwentních.

K úplnému postu zavázáni jsou všickni katolíci od 21. až do 60. roku.

Půst neúplný záleží v tom, že se musíme masitých pokrmů zdržeti, nejspouze zavázáni jenom jednou za den do syta se najísti. Tento půst jest každého pátku po celý rok. — **K neúplnému postu** zavázáni jsou všickni katolíci od 7. roku.

Prominutím našeho Nejduštojnějšího Pastýře dovoleno jest masitých pokrmů po celý rok požíwati, s výjimkou následujících dní, kdy se masitých pokrmů požíwati nesmí.

1. Každý pátek po celý rok;
2. Každá středa kwatembrowá;
3. Středa popeleční;
4. Jelený čtvrtěk, velký pátek a bílá sobota.
5. Dnowé před Božím hodem Wánočním a Swatobuřním.

Čtvero týdnů suchých čili kwatembrowých.

Dne 3., 5. a 6. března.

Dne 2., 4. a 5. června.

Dne 15., 17. a 18. září.

Dne 15., 17. a 18. prosince.

Východ a západ slunce a měsíce

Den	Ledén								Únor								Březen							
	Slunce				Měsíce				Slunce				Měsíce				Slunce				Měsíce			
	východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ	
	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.
1	7	54	4	6	0	54	1	27	7	20	4	40	0	48	3	33	6	34	5	26			3	27
2	7	53	4	7	1	17	2	33	7	18	4	42	1	31	4	40	6	33	5	27	1	5	4	24
3	7	53	4	7	1	43	3	40	7	16	4	44	2	26	5	44	6	31	5	29	2	15	5	14
4	7	52	4	8	2	15	4	48	7	15	4	45	3	31	6	39	6	30	5	30	3	33	5	56
5	7	52	4	8	2	55	5	56	7	14	4	46	3	43	7	26	6	28	5	32	4	55	6	31
6	7	51	4	9	3	44	7	1	7	12	4	48	6	1	8	4	6	26	5	34	6	18	7	2
7	7	50	4	10	4	44	7	59	7	10	4	50	7	23	8	35	6	24	5	36	7	41	7	30
8	7	49	4	11	5	53	8	49	7	8	4	52	8	45	9	3	6	22	5	38	9	3	7	56
9	7	48	4	12	7	8	9	32	7	6	4	54	10	5	9	29	6	21	5	39	10	28	8	22
10	7	47	4	13	8	26	10	7	7	5	4	55	11	25	9	55	6	19	5	41	11	44	8	50
11	7	46	4	14	9	54	10	36	7	4	4	56	ráno	10	21		6	17	5	43	ráno		9	21
12	7	45	4	15	11	3	11	2	7	2	4	58	0	43	10	49	6	16	5	44	1	0	9	58
13	7	44	4	16	ráno		11	27	7	1	4	59	1	51	11	21	6	14	5	46	2	9	10	42
14	7	43	4	17	0	20	11	52	6	59	5	1	3	9	11	59	6	12	5	48	3	8	11	32
15	7	42	4	18	1	37	wečer		6	57	5	3	4	14	wečer		6	10	5	50	3	59	wečer	
16	7	41	4	19	2	53	0	46	6	56	5	4	5	11	1	38	6	8	5	52	4	40	1	31
17	7	40	4	20	4	7	1	20	6	54	5	6	5	59	2	37	6	6	5	54	5	13	2	36
18	7	39	4	21	5	17	2	1	6	52	5	8	6	38	3	40	6	4	5	56	5	42	1	42
19	7	38	4	22	6	20	2	49	6	50	5	10	7	10	4	45	6	2	5	58	6	6	4	46
20	7	37	4	23	7	15	3	45	6	48	5	12	7	38	5	51	6	1	5	59	6	28	5	50
21	7	36	4	24	8	1	4	47	6	46	5	14	8	1	6	56	6	0	6	0	6	48	6	53
22	7	35	4	25	8	39	5	51	6	45	5	15	8	21	7	59	5	58	6	2	7	7	7	57
23	7	34	4	26	9	9	6	57	6	44	5	16	8	41	9	1	5	56	6	4	7	26	9	1
24	7	33	4	27	9	35	8	3	6	42	5	18	9	1	10	4	5	54	6	6	7	47	10	5
25	7	31	4	29	9	57	9	6	6	40	5	20	9	21	11	9	5	53	6	7	8	12	11	10
26	7	30	4	30	10	18	10	9	6	39	5	21	9	44	ráno		5	51	6	9	8	41	ráno	
27	7	28	4	32	10	38	11	12	6	38	5	22	10	10	0	14	5	49	6	11	9	16	0	14
28	7	27	4	33	10	58	ráno		6	36	5	24	10	44	1	20	5	47	6	13	9	59	1	16
29	7	25	4	35	11	19	0	17	6	35	5	25	11	19	2	25	5	45	6	15	10	51	2	14
30	7	23	4	37	11	43	1	22									5	44	6	16	11	53	3	5
31	7	21	4	39			2	27									5	42	6	18			3	49

Knanerův stoletý kalendář.

„Dá-li Pán Bůh!“

Leden má býti až do 30. studený; potom má nastati mírnější povětrnost.

Ob. 1.—3. února zmráčeno a mirno; 3.—6. posmournó a chladno; 8. jasno; 10. deštivo; 13.—16. such, a pak tuhá zima.

6., 7. a 9. března vshťo; 13., 14. a 15. dešť; 18., 19. a 20. hladko; 22. nepřijemný čas; 31. dešť.

Východ a západ slunce a měsíce.

Duben								Květen								Červen									
Den	Slunce				Měsíce				Slunce				Měsíce				Slunce				Měsíce				
	východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		
	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	5	41	6	19	2	24	4	27	4	48	7	12	4	0	3	53	4	13	7	47	7	4	3	39	
2	5	39	6	21	3	46	4	59	4	47	7	13	5	24	4	18	4	12	7	48	8	21	4	13	
3	5	37	6	23	5	9	5	27	4	46	7	14	6	48	4	43	4	11	7	49	9	30	4	57	
4	5	35	6	25	6	32	5	53	4	45	7	15	8	12	5	12	4	10	7	50	10	28	5	50	
5	5	33	6	27	7	56	6	18	4	44	7	16	9	32	5	45	4	10	7	50	11	15	6	50	
6	5	31	6	29	9	20	6	45	4	42	7	18	10	44	6	24	4	9	7	51	11	52	7	56	
7	5	30	6	30	10	41	7	16	4	41	7	19	11	46	7	12	4	8	7	52	ráno		9	4	
8	5	28	6	32	11	56	7	52	4	40	7	20	ráno		8	7	4	7	7	53	0	21	10	11	
9	5	26	6	34	ráno		8	24	4	38	7	22	0	38	9	7	4	7	7	53	0	45	11	18	
10	5	25	6	35	1	2	9	24	4	36	7	24	1	19	10	13	4	6	7	54	1	5	večer		
11	5	23	6	37	1	57	10	20	4	35	7	25	1	51	11	21	4	6	7	54	1	25	1	29	
12	5	22	6	38	2	41	11	12	4	33	7	27	2	18	večer		4	5	7	55	1	44	2	32	
13	5	20	6	40	3	17	večer		4	32	7	28	2	41	1	32	4	5	7	55	2	3	3	36	
14	5	18	6	42	3	47	1	33	4	30	7	30	3	1	2	35	4	5	7	55	2	24	4	41	
15	5	17	6	43	4	12	2	37	4	29	7	31	3	20	3	39	4	5	7	55	2	48	5	48	
16	5	15	6	45	4	34	3	41	4	28	7	32	3	39	4	43	4	4	7	56	3	17	6	55	
17	5	13	6	47	4	54	4	45	4	27	7	33	3	59	5	49	4	4	7	56	3	52	7	58	
18	5	12	6	48	5	13	5	49	4	26	7	34	4	21	6	54	4	4	7	56	4	35	8	56	
19	5	10	6	50	5	32	6	52	4	25	7	35	4	45	8	0	4	3	7	57	5	28	9	47	
20	5	8	6	52	5	52	7	57	4	24	7	36	5	15	9	5	4	3	7	57	6	29	10	31	
21	5	6	6	54	6	15	9	3	4	23	7	37	5	53	10	6	4	3	7	57	7	39	11	7	
22	5	4	6	56	6	42	10	8	4	22	7	38	6	39	11	1	4	3	7	57	8	53	11	36	
23	5	2	6	58	7	14	11	11	4	21	7	39	7	33	11	49	4	3	7	57	10	9	ráno		
24	5	0	7	0	7	53	ráno		4	20	7	40	8	36	ráno		4	3	7	57	11	26	0	1	
25	4	58	7	2	8	42	0	10	4	19	7	41	9	46	0	29	4	3	7	57	večer		0	25	
26	4	57	7	3	9	40	1	3	4	18	7	42	11	2	1	2	4	4	7	56	2	3	0	48	
27	4	55	7	5	10	47	1	48	4	17	7	43	večer		1	33	4	4	7	56	3	22	1	11	
28	4	53	7	7	večer		2	26	4	16	7	44	1	39	1	55	4	4	7	56	4	41	1	37	
29	4	51	7	9	1	19	2	59	4	15	7	45	2	59	2	19	4	5	7	55	5	59	2	9	
30	4	50	7	10	2	38	3	28	4	15	7	45	4	20	2	44	4	5	7	55	7	12	2	49	
31									4	14	7	46	5	43	3	10									

Krauerův stoletý kalendář.

„Dá-li Pán Bůh!“

Ob 1.—9. dubna mětrno;
10. 11. 12. a 13. dešť; ob
14.—20. chladno; 21. jasno;
ob 27. až do konce měsíce
dešť.

Ob 1.—7. května te-
plo; 10.—13. horko; na-
potom chladno a dešti-
vo; 24. studeno; 25.
26. 27. pošťmournno; 28.
a 29. chladno; 30. a
31. teplo.

Ob 1.—4. června te-
plo; 4. a 5. zamračeno,
mhla; 7. dešť; potom
teplo; 27. 28. a 29.
dešťivo; 30. studená noc.

Východ a západ slunce a měsíce.

Den	Červenec								Srpen								Září							
	Slunce				Měsíc				Slunce				Měsíc				Slunce				Měsíc			
	východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ	
	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.
1	4	5	7	55	8	15	3	37	4	33	7	27	8	49	5	37	5	23	6	37	8	15	7	53
2	4	5	7	55	9	7	4	33	4	35	7	25	9	14	6	45	5	25	6	35	8	33	8	57
3	4	6	7	54	9	48	5	37	4	36	7	24	9	34	7	55	5	27	6	33	8	53	10	0
4	4	6	7	54	10	21	6	45	4	37	7	23	9	52	9	1	5	28	6	32	9	15	11	4
5	4	7	7	53	10	47	7	54	4	38	7	22	10	11	10	5	5	30	6	30	9	42	večer	
6	4	8	7	52	11	8	9	3	4	40	7	20	10	30	11	9	5	31	6	29	10	15	1	14
7	4	8	7	52	11	28	10	10	4	41	7	19	10	51	večer		5	32	6	28	10	55	2	17
8	4	9	7	51	11	48	11	15	4	43	7	17	11	16	1	18	5	34	6	26	11	44	3	16
9	4	9	7	51	ráno		večer		4	45	7	15	11	45	2	21	5	36	6	24	ráno		4	9
10	4	10	7	50	0	8	1	21	4	46	7	14	ráno		3	25	5	38	6	22	0	43	5	56
11	4	11	7	49	0	28	2	25	4	48	7	12	0	20	4	28	5	40	6	20	1	53	5	35
12	4	12	7	48	0	50	3	30	4	50	7	10	1	4	5	26	5	42	6	18	3	10	6	5
13	4	13	7	47	1	17	4	34	4	51	7	9	1	58	6	18	5	44	6	16	4	32	6	32
14	4	14	7	46	1	50	5	40	4	52	7	8	3	4	7	2	5	45	6	15	5	54	6	57
15	4	15	7	45	2	29	6	44	4	53	7	7	4	18	7	38	5	47	6	13	7	16	7	22
16	4	16	7	44	3	16	7	41	4	55	7	5	5	36	8	8	5	49	6	11	8	14	7	46
17	4	17	7	43	4	15	8	28	4	57	7	3	6	56	8	35	5	51	6	9	10	3	8	12
18	4	18	7	42	5	25	9	7	4	59	7	1	8	18	9	0	5	53	6	7	11	44	8	44
19	4	19	7	41	6	40	9	39	5	1	6	59	9	38	9	22	5	54	6	6	večer		9	23
20	4	20	7	40	7	57	10	7	5	2	6	58	10	58	9	46	5	55	6	5	1	50	10	11
21	4	21	7	39	9	25	10	32	5	4	6	56	večer		10	13	5	56	6	4	2	52	11	7
22	4	22	7	38	10	33	10	54	5	6	6	54	1	35	10	45	5	57	6	3	3	42	ráno	
23	4	23	7	37	11	51	11	17	5	8	6	52	2	50	11	26	5	59	6	1	4	22	0	8
24	4	24	7	36	večer		11	41	5	9	6	51	3	57	ráno		6	0	6	0	4	55	1	14
25	4	25	7	35	2	28	ráno		5	11	6	49	4	55	0	15	6	1	5	59	5	21	2	22
26	4	26	7	34	3	45	0	9	5	12	6	48	5	43	1	11	6	3	5	57	5	43	3	28
27	4	27	7	33	4	57	0	44	5	14	6	46	6	21	2	15	6	4	5	56	6	3	4	34
28	4	28	7	32	6	2	1	27	5	16	6	44	6	51	3	23	6	6	5	54	6	22	5	41
29	4	29	7	31	6	58	2	19	5	17	6	43	7	16	4	32	6	8	5	52	6	40	6	46
30	4	30	7	30	7	44	3	12	5	18	6	42	7	37	5	40	6	11	5	49	6	58	7	51
31	4	32	7	28	8	12	4	28	5	20	6	40	7	56	6	47								

Knauerův stoletý kalendář.

„Dá-li Pán Bůh!“

Dne 1. července mžla; ob 3.—5. deštivo; ob 7.—13. po-
větrno; 15. dešť; pak pěkný čas
až do konce.

Ob 1.—8. srpna teplo; 10.
—13. studeno; 14. dešť;
15. a 16. pěkné; 20.
parno; 21.—26. dešti-
vo; ob 27. až do konce
měsíce jasno.

Ob 1.—6. září teplo;
8. mráz; 9. pošťmonrno
a chladno; 13. 14. 15.
a 16. pěkné; 18. dešť;
potom pěkné až do 21;
pak deštivo a zamračeno,
až do konce měsíce.

Východ a západ slunce a měsíce.

Říjen									Listopád									Prosincec								
Den	Slunce				Měsíce				Slunce				Měsíce				Slunce				Měsíce					
	východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ		východ		západ			
	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.		
1	6	13	5	47	7	19	8	46	7	8	4	52	7	29	11	1	7	46	4	14	8	14	11	27		
2	6	15	5	45	7	44	10	0	7	9	4	51	8	18	11	56	7	47	4	13	9	23	večer			
3	6	17	5	43	8	13	11	3	7	10	4	50	9	17	večer		7	48	4	12	10	36	0	37		
4	6	19	5	41	8	48	večer		7	11	4	49	10	24	1	27	7	49	4	11	11	52	1	1		
5	6	21	5	39	9	33	1	5	7	12	4	48	11	37	2	4	7	50	4	10	ráno		1	25		
6	6	24	5	36	10	27	1	59	7	14	4	46	ráno		2	33	7	51	4	9	1	9	1	47		
7	6	26	5	34	11	36	2	47	7	15	4	45	0	54	2	58	7	51	4	9	2	29	2	10		
8	6	28	5	32	ráno		3	28	7	17	4	43	2	13	3	22	7	52	4	8	3	52	2	34		
9	6	30	5	30	0	42	4	2	7	19	4	41	3	35	3	45	7	53	4	7	5	17	3	0		
10	6	31	5	29	1	59	4	31	7	20	4	40	4	57	4	9	7	54	4	6	6	41	3	35		
11	6	33	5	27	3	20	4	57	7	22	4	38	6	23	4	35	7	55	4	5	8	1	4	23		
12	6	35	5	25	4	44	5	21	7	23	4	37	7	50	5	7	7	56	4	4	9	13	5	21		
13	6	36	5	24	6	9	5	45	7	25	4	35	9	14	5	48	7	56	4	4	10	13	6	26		
14	6	38	5	22	7	34	6	11	7	27	4	33	10	30	6	40	7	56	4	4	11	0	7	36		
15	6	40	5	20	8	59	6	42	7	29	4	31	11	34	7	42	7	57	4	3	11	33	8	50		
16	6	41	5	19	10	22	7	19	7	30	4	30	večer		8	49	7	57	4	3	11	59	10	1		
17	6	43	5	17	11	41	8	3	7	31	4	29	1	1	9	59	7	57	4	3	večer		11	11		
18	6	44	5	16	večer		8	56	7	33	4	27	1	30	11	8	7	57	4	3	0	42	ráno			
19	6	46	5	14	1	41	9	57	7	34	4	26	1	55	ráno		7	57	4	3	0	59	0	18		
20	6	47	5	13	2	25	11	3	7	35	4	25	2	16	0	17	7	57	4	3	1	17	1	23		
21	6	48	5	12	3	0	ráno		7	36	4	24	2	34	1	23	7	57	4	3	1	35	2	26		
22	6	50	5	10	3	27	0	11	7	37	4	23	2	51	2	28	7	57	4	3	1	55	3	31		
23	6	52	5	8	3	49	1	19	7	38	4	22	3	10	3	32	7	57	4	3	2	19	4	37		
24	6	54	5	6	4	9	2	27	7	39	4	21	3	30	4	37	7	57	4	3	2	48	5	42		
25	6	56	5	4	4	28	3	33	7	40	4	20	3	51	5	42	7	57	4	3	3	24	6	45		
26	6	58	5	2	4	46	4	38	7	41	4	19	4	15	6	48	7	57	4	3	4	9	7	46		
27	7	0	5	0	5	4	5	43	7	42	4	18	4	46	7	53	7	57	4	3	5	3	8	41		
28	7	2	4	58	5	23	6	49	7	43	4	17	5	26	8	55	7	56	4	4	6	5	9	29		
29	7	4	4	56	5	46	7	55	7	44	4	16	6	14	9	51	7	55	4	5	7	14	10	8		
30	7	5	4	55	6	15	9	0	7	45	4	15	7	10	10	42	7	54	4	6	8	27	10	40		
31	7	6	4	54	6	49	10	2									7	53	4	7	9	42	11	7		

Anauerův stoletý kalendář.

„Da-li Pán Bůh!“

W říjnu nestálá povětrnost
až do 14.; 15. notné studeno;
16. deštivo; 29. a 30. zima;
31. dešť.

Od 1.—5. list. deštivo;
od 6.—16. pošmourno
s přeháňkami; 23. jasno
a zima; 24. mírná po-
větrnost; 29. a 30.
mrázivo.

Dne 1. prosince zima;
4. such; od 5.—10. vel-
ká voda; od 11.—14.
dešť, a pošmourno; 21.
such; od 22. až do konce
měsíce zima.

Sedmero swobodných umění,

dar k nowému roku.

Šťastný a veselý nový rok všem dohromady, a jednomu každému zvlášť — ať si již kalendář tento koupí, nebo nekoupí. Kdo si ho koupil, věděl že si ho kupuje i se všemi dny celého roku, co jsou v něm vypsány na červeno i na černo; na to však jistě ani nepomyslel, že by dostal jako přivážek také ještě nějaký dar, a sice hned k prvnímu dni v kalendáři — totiž k nowému roku. Ale co to bude asi za dar? — dar sedmera swobodných umění, ježto jsou: umění logické, řečnické, zpěvnické, počtářské, mluvnické, zeměměřické a hvězdářské. Tímto sedmerem swobodných umění počtiti chci sedmero starů k nowému roku. Nepochybují o tom, že každý star spokojen bude s uměním svým, neboť se z něho neplatí ani cla, ani mejšta; ba ani chleba nejl, a lehko se dá nésti; ješt bez akcišu, a každý četník čili žandarm ho propustí; dá se snadno po vodě i po zemi převézt, a nepotráví ničeho, ať přijde kam přijde. Kdokoliw umění své dobře bude provozowati, šťastný rok bude mít, a nebude se muset žebroty báti. Z toho již každý poznává, že se mu kalendář ten kapitalně vyplátí; ještě více se o tom přesvědčí, až si to sedmeré umění náležitě rozváží, a za pravidlo obcowání svého wezme. Muže tedy s chutí do toho — půl ješt hotowo; a bez furáže nic se nedokáže.

1. Všem duchovním Zemníst- a Wápnostípánům přísluší přednost; nechať jsou tedy i ode mne prvním darem k nowému roku podělení, a totiž uměním hvězdářským čili astronomickým.

Toto umění zabývá se nebem, pozoruje a skoumá oblohu, obraty a běh i působení slunce, měsíce a hvězd. Duchovní mají také ode světa a od věcí světských obloučení a vzdálení — a vždy jen w Bohu a we věcech nebeských ponoření a zabránění býti, aby se swatým apostolem říci mohli: „Nasťe pak obcowání w nebesích ješt!“ — To jim připomíná swaté řízmo, kterým byli pomázáni, pleš, která jim byla při svěcení na kněžstwo vystřížena na hlavě, ornát a všechno mešní roucho, které oblékají, swatyně a kostel, kde služby Boží konají, kadidlo, které ku počtě Boží podpalují, swaté Tělo a Krew Páně, které o mši swaté svými swěcenými rukami pozdvihují. — Proto se kněží přirovnávají wysoko létajícímu orlowi, jenž oči své wezdy a nepohnutě na slunce upírá, — proto se přirovnávají k ohni, který wezdy wzhůru plápolá. — Všem žeby kněz w provozování hvězdářství tohoto nikdy neměl maten a mylen a wytrhován býti ubytowáním wojáků na sáře své; nebo w pádu tom nastává špatná konstellace, t. j. setkání se hvězd

nesouhlasných. Kněž se rád modlívá, a woják rád klívá; kněz chce míti ticho, a woják hlučno; kněz miluje učení, a woják brčení; kněz ještě w podvečer oddívá svou kompletu, a woják z karet labetu; že se takové hvězdy k sobě nehodí, to wídí skoro i slepý. Tudiž by se měla fara takového ubytování usšetřiti, aby se mohl kněz umění svému bez překážky věnovati ke blahu svých svěřencůw; také musí a kdyby nechtěl, zdravý rozum uznati, že to neslouží swobodným občanům ke cti, poslou-li wojáka knězowi na krk, kterýž jim život svůj a pokoj svůj začasté i w noci obětuje, když k nemocným s radostí pospíchá, jehož se někdy i vlastní syn a příbuzný štitívá.

2. Zaopatřím welebné duchowenstvo jedním ze sedmery swobodných umění, přicházím ke světským Zemnost- a Wassnostpánům, totiž ku představeným světským. Těm pak podávám za dar noworoční zeměměřictví čili geometrii. Umění to ubírá se nejvíce s kruhem čili cirklem, který ješt pěkně wššady zakulacen, a nic křivého nebo hrbatého na sobě nemá. Podobně mají také úředníci a představení w řízení svém pěkně zakulatění býti; nemají tedy nikdy křivých kruhů dělati, které do kapsy zabíhají; nemají nic hrbatého a nepravého trpěti, a pilně se chrániti, aby se za stolem zeleným snad nezýwalo slovo Zidášowo: „Co mi chcete dáti? Nic křivého nemá na nich býti, a proto se rozsudek jejich nemá nikdy, jako jazýček na wážkách, jenom na tu stranu kloniti, kde je místa nejvíce naplněna. Zeměměřictví má we svém kruhu střed čili centrum; i soudcové a představení mají we službě své a na soudech dokonale kruh zachowávati, jehož středem jediným má býti čest a dobré jméno, swědomí a Bůh wššewědoucí, kterýž jim šlaflowitě bude po přstedy klepati, kdyby snad neměli měřiti na míru spravedlivou, a kdyby ze středu pravého wybíhali. — Zeměměřictví má své ostré a tupé uhly; podobně mají představení pod správou svou uhly ostré a tupé; tupí uhlové, kteří nikam protřiti se nemohou — jsou chudí; ostrí pak, a wššude se prodírající uhlové jsou boháči; neboť bohatý i w čubě se protlačí, ale chudý i w cwiškové sušce uvázne. Když tedy přijde takový boháč, který bázně Boží nemá, kterému je pravdy nedostává, kterýž upřímnost před lidmi zakopal, a spravedlnosti oči wyloupal, kterýž wíru do pytle zassil, náběji udušil, a lásku w komině usussil, — takový pravím když přijde, spoléhaje se, že orel zlatý a stříbrný wššudy doletí, a má soud s chudobným, jehož wíra pravá a jistá před Bohem ješt, — tu více než kdy jindy zapotřebí ješt, aby sobě představený, úředník neb soudce k srdci wzal napomenuti: „Nesud za dary, pomni na máry!“ — neboť zajiště pravdivé měli staří přislowí: „že zlatý klíč, ač wššedy zámky, i pešelný, otwírá, nebeského přece otwřiti nemůže.“ — Zeměměřictví má též čáry přímé a rovné, které taženy jsouce středem kruhu, jej na stejné díly dělí. Nápodobně mají též představení w souzení a řízení wššem stejně naklonění býti, ani osob, ani přátelství, ani darů nepřijímající. Mnohým stranám arcí stává se jako owcím na pastvě; přepadá-li owce bouřka a lijawec, swapně utíkají do křowí, utočíště

tamó hledající; jak mile jest po bouřce a slunce opět na krajinu se usmívá, chtějí ovce opět na přeběhlou pastvu jíti, avšak tu vysskubuje křoví nebohým ovceim tu onde chomáč wolny, kterou začasté widět po křovinách. Podobně stává se někdy potlačeným a sužovaným, u advokátů a představených pomoci a utočiště hledajícím. Prvé nežli pomoci docházejí, bývají tak offtubáni, že jim křich již wššady pelichá. Dlužno ale wěděti, že jsouto křivé čáry, křivé směry a křivé cesty, kterým zeměměřictwí neučí, nébrž z umění swého wýwrtkuje a brafuje.

3. Manželům dávám darem knowému roku grammatiku čili mluvnici, proto že jsou žiwá mluwnice. Pokud na swobodné noze chobi, jednají pouze o jménu statném, totiž o jménu a o příjmení, a pak o náměstce. Tu se poptává Anička: „kdo pak je to? kdo tento? a kdo onen? — Odpovídá se jí: „To je Wojtíšek, to je Wasiček, a to Cyrillek, to je Benesšek. — Tu se zas Wojtíšek táže: „Kdo jest ta? a ta?“ a odpovídá se mu: „to jest Anička, to Lidmila, to Zdenka, to Haninka.“ Gotwa že znají jméno a příjmení, obeznávají se s náměstkou „Wy,“ a po neblouhu i také s náměstkou „Ty.“ Jak medle to znají, přistupují ke slowesu, a zláště ke slowesu: „miluji, a jsem milován.“ Naučiwše se slowesu tomu tak důkladně, že by premium dostali od učitele i sebe přísnějšiho, nemají ani stání ani pokoje dokud k proměňování — totiž stáwu swého nepřikročí, a w manželstwu po spolu nejsou. Prvního půl roku wyládají sobě prawidla. První prawidlo odřikává obyčejně mladá manželka mladému mužowi řkouc: „Widíš, že jsem šwar= né, šumné a boubelaté děvče; w poctiwosti jsem k Tobě přišla, přizeň mám welikou, a lebacos rádného do domu jsem přinesla; buď tedy se mnou wezdy spokojen, zachowěj mi poctiwě wěrnost swou, jakož i já Tebe jenom až do mé nejdelsší smrti wěrně milowati budu.“ — „Dwšsemk že, odpovídá manžel své mladé paničce, wššedno se stane, jak jen sama chceš; budeme oba jedno srdce, jedno tělo, jedna duše; nic nás nerozdwoji, leč jen smrt a hrobařowa motyka.“ Tu jest wššedno medowé a cukrowé a blahé; w libáutách jsou žiwi, a nebe mají plné dub. — Prwe ale, nežli rok s rokem se sejde, wytáší se muž se swým základním prawidlem ke své ženussce, řka: „Newíš-li kdo jest pánem w domě? Neslyšelas, že nešťastný takowý dům bývá, kde kohout mlčí a slepice zpívá? — Já musím wládnouti, wššedno se musí státi, jak já chci; mštrowati se od Tebe nedám!“ — A tu jest oheň na střesše. Ze statného jména a z náměstky přechází se na jméno přídawné. Tu sluje muž neotesaným, nemotorným, newycwálaným, necepowaným, hrubým, líným, atd. — A naopak zase žena sluje nezkušenou, hloupou, ničemnou, pleskawou, rozdrchalou, špinawou, hubatou, křiklawou, wzborowitou.“ Tu se počne znowa časowati podle slowesa miluji, sloweso lituji, a pak hned následují slowesa wracowací: „mrzím se, hněwám se, trápím se, ku kterým se přidružuji: hašterím se, wadím se, hrýzu se, peru se.“ — Po jménu statném a přídawném a po náměstce a slowesu, přicházejí přislowky času a žádosti: „Při sám

Bůh, ráději bych samý hořec a pelunku políkal — ráději bych u Turků otrokem byl a na galejích uťovati se dal, nežli s takovou jedovatou ještěrkou — s takovým hadem sčicím bydlel. Bohdejž by nikdy té hodiny nebylo bývalo, v kterou jsem tuto otravu, ostudu, psotu poznal! O též bych toho dne nebyl spatřil, na který jsem jí svadební prsten dal." — Po příslovkách následují citoslovce a výřivky. Mladá žena podpírá si oběma rukama boky, a dupe proti němu, z očí jí srší jiskry, zlosti se na celém těle jako osyka třese, a huba jí jede jako učiněný traťák: „Uj, aj! nemidáno! neslýcháno! hleďte, podívejte se na toho tyrana! jsi ty muž? a já se mám s dětmi tak trápit? táhni mi ráději s očí!" — A tu se dá do pláče a bečení, a po slzavém dešti nastává hromobiti, a již litá hrnec i s rendlíkem, svícen i se světlem, mísa i s talířem mužovi po hlavě. — O jak často bývá s obou stran slyšati citoslovce a výřivky: „O žel, o běda, přeběda! ach! ouwé! A muž by nejednou rád svou starou gramatiku šasu dal místo kalendáře k novému roku. — Aby jste pak, milí manželé, v takovéto předšíní pekelné se neocitli, nébrž aby u vás vezdy sloveso „miluji“ a „jsem milován“ pořádně časovati se mohlo: připojuji ještě skladnu (syntax), kteráž učí spojovati slova a průpověd libozvučnou. Pročež Vy manželky, zachovávejte přede vším pravidlo toto: Začne-li muž hučeti a bručeti, nebo přijde-li pozdě domů, třebaš s nějakou opičkou, (což jemu ovšem na velikou jest hanbu) tu rychle pospěšte, a naberte sobě do huby vody posvatné, tu pak ani nepolíkejte prvé, než se manžel docela neutíší nebo neulehne. — Vy mužové pak, nepotloukejte se dnem a nocí po křemách a hospodách a palírnách, aby ženy Wasse nebyly doma k žluči panouřány; chování takové ořazuje na muži velikou nevdělanost a sprostotu. Dávejte ráději manželkám svým vezdy potřebných peněz na potřeby domácí, aby nebyly snad nuceny choditi vám na jitřní do kapsy, a odnášeti a tajně vám prodávati z domu, nebo stává-li se jim pro děti na štatečky, nebo před svátky na koláče. Zkrátka, muž a žena mají míti společně jeden štůl i sklep i poslabnici — mají o všech příjmech i dluhách společně věděti, mají jedno tělo, jedno srdce, jedna duše býti. Tenkrátě budou mluvnicí krásnou, která se bez odporu líbiti musí Pánu Bohu i všem dobrým lidem. Manželé však takoví, kteří v neshovornosti a hněvu žijí, zasluhují oba notný výprasek, ale nikoliv dar k novému roku! —

4. Na hudbu a na zpěv mnoho drželi netoliko mudrcové pohansští, nébrž i nábožní a bohabojní křesťané. Zbali mezi všemi národy zemskými nesluje národ náš slowanský — národem hudebnickým a zpěvným? Z komuž medle nebylo by známé přísloví: „Kde Slowanka, tam zpěv?" Poslyšte tedy, Vy spanilé panny slowanské chválu svou — ale nespysněte při tom! Krásně velebí hlas střiváncí Pána Boha v šířím poli; podobně pje i hlas Wáš žalmy a chválozpěvy Bohu o poutích, doma i na poli, na loukách i na cestách. Rbě rogléhá se les a háj křokotavým zpěvem slavičím! Podobně zaznívá i Wáš zpěv v

koštěle o službách Božích. Obveseluje nás švitořivý hlásek kanárčí v kleci; i Váš zpěv domácí vybiží nás k veselosti newinné a ku chvále Boží! — Proto Vám k novému roku podávám za dar hubbu a zláště zpěv. Jakožť však ve sboru hudebním skoro vezdy někdo se vyskytuje, jenž řázi krásný souhlas: rovněž tak bývají skoro vezdy některé mezi pannami, jenž libozvučnou hubbu a utěšený zpěv sboru panenstého zlehčují a řázi. Říkával se, že panny některé zpívají o notu vyšše, a nápotom musívají wolky newolky sestoupiti — anebo zůstávají dokonce na holičkách — seděti; dělají se bohatými, a zatím jsou slechny z chudobína a z nemanic; pýcha jest u nich na ulici, a hadry ve truhlici; štátí se nádherně, a bývají za štáty dlužny. Panny takové podobají se stromu síkovému ve svatém ewangeliumi, který máje množství zeleného listí, ovoce žádného nenesl, a proto mu Kristus Bán zlořečil, aby uschl; ano, panny hustými krajkami a hedbávnými stužkami (pentlemi) a mašličkami ověšené jsou jako řídký planý, toliko šumným listím se škvoucí, nemají-li dušičky svou ozdobenou cnotmi křesťanskými. Slověť si myslí, kdo ví jakého ovoce a drahocenných statků že v nich nalezne: zatím však, střese-li se lupení, není tu ani řídku ani cnoti. Takovou pýchou a nádhrou vyšlil se brzy strom, a musí bez milosti zahynouti; neboť konečně i listí opadává, a nebohý, wyschlý strom upadá před světem do hanby a potupy, a stojí jako staré, spotřebované pomětlo (koště) beze vši vnitřní síly a mizy; tu musí panna, která se wysoko pouští, o notu níže sestoupiti. — V hubbě a ve zpěvu jest dvojí stránka, jedna tvrdá — dur — a jedna měkká — mol — podobně jsou i mezi pannami některé zpěvu tvrdého; jsouť wzdorowité, twrdohlavé, twrdošijné — pravý měch ohnivého hněvu — pravé dveře wrzavé, které by bylo zapotřebí ustawičně jen mazati — šťárou březowou, nebo masťou listowou, nebo bylinou pětiprstowou; jsouť to pravé drndáčky čili brumle, jenž jazyčkem svým pořád jen drndají a bublají, hučí a bručí — ano, jsouť pravými jezky pichlawými. — Jiné zase jsou zpěvu měkkého, tajné a lichotivé kočky, jenž se dávají rády chytati, hladiti a láfati — jenž se rády dávají chwáliti, hlebajice ve hrách fratochwilných marnivé zalíbení své. Tyť se za neblouho stávají sšlakewitými mytšly wečer-nimi a nočními, jenžto kolem světla tak blouho oblétaji, až sobě třídělka popálejí. Slowem — jsouť to měkké zpěvačky, které konečně z nena-dání zpěv svůj mění z mol w dur, a pak tak twrdě zpívají, že noty jejich jednou dwakrát i třikrát wázané powiánem babička ke řítu nésti může. — V hubbě jest čtvero hlasů: dištant čili soprán, tenor, alt a baš. Dištant jest první a nejlepší hlas, který jde wysoko; zworhne-li se však — přechází obyčejně w alt nebo w baš. Některé panny chodí z mládí také tuze wysoko; přijde-li mladík poctivý, a chce-li we vši počestnosti o ně se ucházet, nebývá jim nijádný dobrý dosti; každému nalézají hned tolik chyby, že mu za několik hodin pro samé jména na jméno přijíti nemohou. Jednoho nazývají nosálem, druhého uffákem, třetího pro obličej čermenný — muchomurkou; tomu, jenž má jednu lo-

patku drobet vyšší, praví, že chodí s krosnou, a krosnaře že by nerády měly, jinému zaś z téže příčiny dávají jméno pokladníka. Takové a podobné panenky jdou za svého miláči tuze vysoko, a z toho diskantů přecházejí do basu, kterým se obvykle rekviem započiná. Nedostávají muži, leč na nejvyšší od zamítnutých svých nápadníků bývalých počteny bývají dvojzpěvem, čili duettem, který zní:

„Co si počnem Matěji, Matěji!“

„Když nás děvy nechťejí, nechťejí?“ —

„Já Ti povím Martine, nechme je,

Wšak jsou to jen brachyně brachyně!“

Některí zpívají kozmici (kalsel), jiní wšelými hlasy. Mezi pannami zpívají ty kozmici, které se za mladé a krásné vydávají, ježto pak přes tři zuby w ústech nemají; prodáváči jsou titam, a střenovní jsou wyžrané, a jako pišťalky duté. Fousek leckde vyrazí, středový boheslaw sem tam se ukazuje, a bradička se šverká. — Wšelijakými hlasy zpívají ty, jenž se wšady zawěšují. — W hudbě a we zpěvu jsou také pausy; mnohým pannám nechce se pausy zachováwati, chtějí se wšší mocí pod čepec dostat. Tyť pak jsou učiněné kazičky sboru panenského. Panny! má-li hudba Wasse a zpěw Wáš před Bohem a lidmi dobrými líbezne zníti, musíte rády we skrytosti nábožné wzdechy k Bohu a jeho swatým wysílati; musíte samé fr:gy dělati, t. j. utíkat před zlými příležitostmi a schůzkami; musíte pausy oblíbiti sobě, a neběhati po wšech ulicích a jarmarcích, newymetati wšech koutů a tančiren: pak zajisté nedostanete hlasu chraplawého, šipawého, tlustého; nebrž budete kofsi ušlawičně a španile zpíwati zpěw panen, které Beránka Božího následují, kam koliv jde, a kterémuž zpěwu kromě panen nikdo naučiti se nemůže.

5. Teď se obrátím k pánům i nepánům studentům; těmto podobám darem k nowému roku arithmetiku čili umění početní, aby se jim nížby počet nezmátl, aby své počty wezdy dobře wedli podle rady Sirachovy: „Kdež ruce mnohé jsou, zawři, a cožkoli wydáš, zpočti, a na wáhu wlož, wydání pak a wšelický příjem zapiš.“ (Eccl. 42. 7.) Miladí hofšikové newědí, jak těžko se peníze wydělávají, a píší pořád jen o peníze, brzy na to, brzy na což jiné, tak že je rodičové za krátký čas wším právem jmenowati mohou — „nejdražšími syny!“ Ale zasebni si studentů, a počítej třebaš na prsty a rci: „Tak to nemůže dlouho trwati, moji rodičové mají více dětí, já jich nesním okrádati!“ — W umění početním jest patero druhů: numerací, addicí, multiplikací, subtrahcí a diwisi. Numerací čili počítání začíná ob jedné, a di: jednosky, desítky, sta, tisíce. Přihobilo se pak již kolikráte, že mnohý w cizině tisíce prohejřil, a chce-li přijda domu, přece něčeho wyžísťati, o mnohou nullu zawadí, a jde mu to welni pomálu, nežli zase ke svým tisícům přijde. — Jiný druh početný jest addicí, která počet ku počtu přidává. Studenti mnohdykrát w cizině přidávají dluhy ke dluhům, tak že rodičové nápotom kolik roků mají co upláceti, aneb dokonce dají někteří páni studenti do noh, a páni wěřitelové, jdouce se

tak někdy zrána opět přesvědčit, zdalíž pán studiosus zbrán, přesvědčí se w přibytí jeho, že kde nic tu nic! Takováto studentská historie, jakoby celému světu na výstrahu a pro věčnou památku, každoročně w zimě oznamuje se zvláštním způsobem, když totiž rolníky, hrbálky čili zvonky na koních k saním zapřažených štěbetavě ohlašují: „dluhy! dluhy! dluhy!“ a karabáč w zadu co hrbla má, křičí a dohládá: „bankrot! bankrot!“ — Mladíci také patrně vidět na mnohém studentu, an za ním do světa odchází kus po kusu pole, vinohradů, louky nebo zahrady a domek na studia, až konečně nezbyvá rodičům ničeho, leč holé ruce, a možná s holí žebráckou — pánu synu pak, totiž sběhlému konečně studentovi prázdná hlava a zvyk: dělati pána. — Třetí druh w umění početním jest multiplikací čili množení. Mnohý odchází z domu otcovského sám a sám; w cizině pak zaměstí se na lečjakou osobu, dávaje jí jméno slečna, vlastně ale měla by se jmenovati mlečna, že se ráda s každým vláčí. Největší si napomenutí Salomounova: „Zdaž může člověk strýti oheň w kšinu svém, aby roucha jeho nehořela, aneb choditi na řevavém uhlí, aby nebyly spáleny nohy jeho? Tak nebude čist, kdoby se dotekl ženy, slova swá sladká činící.“ — Brzo pak anděl strážce nad ním zakvílí, on pak hanbu jen shromáždí sobě; a nawracuje se domů s nepokojným svědomím. Mezřídka stává se, že přichází s osobou, o které svět hovorňý praví, že jest lehké zboží, ona pak sama o sobě dává svědectví, že jest sama druhá, domnívaje se, že přináší požehnání do země, ježto slove: „Rosttež a množte se!“ — Čtvrtý druh jest subtrakcí, aneb odtahování. Mnozí, jak již powědino, odtahují rodičům svým peníze a majetnost, pak wšelicos rozchmatují a rozbirají, plahočí se světem, až konečně ubírají se z cechu žebráckého na slavný hrad Brněnský, který Špilberkem sluje, anebo do ústavů spřízněných, jakož jest káznice, robotčí dům atd. — Pátý druh jest diwisi, čili rozdělování. Mnozí jsou lehce a wesele živi, a podělují jiné; dokud sami něco mají, mají také jiní dost. — Někteří studenti cvičí se také rádi w počtu společenském — regula socialalis — sedí we dne w noci pohromadě, zláště we společnosti dām a frálů, u faret totiž, což dělá sice dobré počtáře, ale špatné hospodáře, aneb pijí zpívající: „Já jsem sobě wywolil, w hospodě umříti,“ nebo „Kde je sládek, tam je mládek, tam je také pivovárek“ — Kteréžto obě písně nenárodně zpívají se známou notou studentskou. Wšak ale co získají takovýmto počtem společenským? Proframaří konečně i knihy a prádlo, šaty a peřiny, kteréž kus po kusu zanášejí k židovi, by se tam hebrejsky učily, jelikož jich prodávací obvyčejně ani své vlastní řeči národně pro samé pitky naučiti se nemohou. Potom z mnohého stává se pokoutní advokát, jiný pak samým planým studováním se zadávno chytá se nowinářství, třetí zase ze zoufalství jde pod zbraň, a když se časem svým opět wrací domů, přichází s ním regiment dragounů, kteří po něm chodí pěšky, a o nichžto kdosi powídal „že nespí ti, kteříž ho jedí, a že w množství jich hýne roucho jeho.“ Svědomí jeho, čern

někdy neumírající, hlobá, dusí se pak v těle zkaženém chladne a hnije, a dnové trápení vládnou jim. Ziní cwiči se v počtu lichém čili lživém. Bissi rodičům, že jsou nemocní, a jak mnoho již dáti musili, a ještě dáti musí doktorům a do lékárny, a kam všudy. Jsouť arci nemocní, ale v kapse; mají souchotiny, ale jen v rozpitém krku; mají třešnou dnu, nemohouce nikde poseděti; mají náramný kassel, ale od sflenie a džbánek; mají závrat, vrávorajíce se strany na stranu, bachus je vodi, a tudíž nemohou ani státi ani jiti; trpí na ospalost, před osinou nejsou z peledu k wyprawení; mají suché lámání v rukou, a proto nemohou ani růženec ani modlitební knihu v ruce udržeti; mají podagra, a tudíž nechodí do kostela. Studenti, kteří doposud takovým způsobem počty své dělali, nechať čtouce řádky tyto ihned je přetrhnou a znovu počítati započnou; neboť v počtu posawábním, ač v něm samé chyby jsou, bude zajiště na konci weliká nulla. Jest však také mnoho, a to většina studentův statečných, kteří pečlivě čítají každou hodinu a minutu, by ji neztratili, by nebylo u nich ani jednoho dne bez počtu v dobru a v pravdě; tito připočítávají a přidávají pilnost k pilnosti, pobožnost k pobožnosti, cnost k cnosti; tito mnozí psaní, čtení, přemýšlení, wypisování, poznamenávání, do kostela chodění, modlení, přijímání svátosti, a jiné skutky bohulibé; tito odtahují sebe ode všech zlých společností a příležitostí, od hry a karbanu, od hejření a chlastu; tito podělují jiné svým uměním, svou zbožností, cností, a svým bohabojným chováním; tito co věrní synové církve a vlasti všemožně se přičinují, aby svědomí své čisté zachovali, rozum svůj vzdělávali, paměť vědomostmi obohacovali, srdce sšlechtili, aby osvědčili jasné křesťanství a vlastenectví své. Tiť jsou počtáři dokonalí — tiť se již nepře počítají, nýbrž i se svým učtami obštoji před Bohem a před lidmi zvedenými; tiť budou, čím býti chtějí — chloubou, ozdobou a podporou národu svého! —

6. Nyní přicházím k umění řečníckému, čili k umění, dobře a zdobně mluvit. Tímto uměním potěšiti chci k novému roku wdow, ježto se ve všech způsobech řečníckých výborně znají. Prvního půl roku po smrti manželův svých cwiči se ve způsobu dokazowacím, a chválí je ve hrobě: „O, bí mnohá, můj nebožtík Hawel, Pán Bůh mu dej slávu věčnou! a však ji má; myť jsme se někdy spolu nehněwali, byli jsme spolu tolik a tolik let, a pořád jako kuřátka; plakatí musím, až mi srdce usedá, kdykoliv si na něj zpomenu! O poslední sousto vezdy se dělil se mnou, všakby mne s sebou bral. O milý Hawle, kdyby's ještě žil a z marcipánu byl, samou láskou bych tě sněbla jako cukr!“ — Z apostrofů přecházejí v řečníckou protisadu a v rozčáštění: „Teď, teď si mne již nikdo newššuná, jen abych vezdy trčela v koutku; jsem tu jako hrách u cesty, každý mne ošfubává, kde a jak může. Co ze mne bude? Co si počnu, já sira wdowa?“ — Druhého půl roku stojí wdow ve způsobu rokowacím; rofují, a berou radu, mají-li se opět wdáti, čili tak ostáti? Tu bí mnohá: „Wěděla

bych hezkého člověka, dobrý jest Vám jako hodina, ale má také svou hlavu; já jsem již při létech, a měla bych si vzíti nějakého holobrádka? ten by si mne newážil; první manželství se ještě jakž takž zdařilo, ale po tom druhém již mnoho nebývá!" — Ku konci roku postupují do spůsobu rozhodujících, a potvrzuje se přísloví, že jest „wdo-wička swáwolička." Pronássejí se asi w ta slova: „Nebám sice o wdávání, ale nemám pokoje od lidí; pořáb mají o mně co povídati, brzy, že prý jsem si koupila ke smutkovým šatům zlaté náussnice, ba zas že chodím samá maslička, nastřobená, a kdož wí co wšlecko. O ti utrhační lidé! Jest prawda, že jsem již při létech, ale ještě kolik dčw-čat přeskočím! Abych těm lidšým řečím již jednou konec učinila — wdám se; wždyť pak se někdy i druhé manželství dařiwá lépe než první; nechat jsem starší, jako on, tím lepší budu jemu moci rady dáwati; awšak to wytkají toliko lidé záwistiwí, co mně žádné radosti nepřejí; — že má svou hlavu? Ať si má hlavu, musí mít hlavu, kam by jinak dal klobouk swůj? „S pojd milý Ondřeji! Já a Ty budem swoji, nikdo nás nerozdwojí!" Ale brzo se jim zle dařiwá; sladkost mění se w hořkost, radost w žalost, řečnowání w pláč a kwi-lení: „Ach, ach, běda, přeběda! o bych raději w bázni Boží byla wdowou ostala! Škoda mého nebožtíčka!" —

7. Konečně dáváme všem čeledinám k novému roku darem myšlědu, čili logiku, která jest umění práwě mysliti a mluwiti; neboť lež mívá zlou sestřičku, totiž krádež, dle starého přísloví: „kdo lže, ten krade!" — dčwčeka-li při koupi a prodeji lže, ať pán a paní dobrý pozor dají na prsty; lživý jazyk a blouhé prsty rádi chodíwají pospolu. — W logice jest kolikero spůsobů dokazowacích; podobně jsou také služby a služebníci rozličného spůsobu. Někteří dají se wšelijak potřebowati, zastáwajice úřad poslu Dawidowých, kteří Bethsaben do jeho domu přiwedli. (2. král. 11. 4.) jiní konají rozkazy pánů swých za příkladem služebníkůw Absolonowých, jenž na poručení jeho zabili Ammona. Někteří jsou newěrní, odnásejice a zanássejice, co a kam jen mohou, rozdávajíc dle libosti své ze jmění a statkůw pánů swých, jakoby ze swého dávali. Jiní jsou hrdí a zpupní, tak že s pánem nebo s paní snadněji dá se jednati, nežli se služebníkem a se služkou. Šatíwají se nádherně, že bývá těžko rozeznati sluhu od pána, dčwčku od paní. Jiní jsou žwástawí a klewetiwí, přinásejí brzo pánowi něco proti paní, brzo paní něco proti pánowi; ba zas wynássejí z domu, co se při stole nebo w domácnosti powíдало. Jiní jsou lenossní, neposlušní a wzdorowití. Jiní jsou lžiwí, nebohému pánu, jenž Žádným slowe, náramnou křiwdu dělajice; ke šfodám w domě se přihodilým nechce se ani pacholek ani dčwčeka, ani kdo jiný přiznati; wšlechna wina strká se na pána Žádného; wšlechny mísy, talíře, džbánky a hrnce musil wždy rozbiti — Žádný. Co jen kolik w domě se ztratí, wšlechno musil zmlsati, ukrásti ten Žádný. Takowí čeledinowé stojí we špatném dokazowacím spůsobu. — Naproti tomu ale jiní čeledinowé opouštějí ráději službu sebe lepší,

wsšedno své zboží, než aby se něčeho dopustili, co jest proti Bohu a proti svědomí, jak byli také newinný Josef Egyptský ve službě u Putifara, a sluhowé krále Saula učinili. (1. Král. 21.) Mají čeledinové hodni za pravidlo, „že Boží služba jde před panskou,“ a tudíž raději trpí hlad a žízeň, než by se něčím zpronevěřili; raději nějaké trpké slovo snášejí, nežby odmlouvali; raději by oneměli, nežby na pána neb na pani posstívali aneb z domu něco wynášeli a mezi lidmi roztrusovali. A klení, to Pán Bůh zachovej, toho nemají w obyčeji, dobře vědouce, že: „Čím víc na práci kdo klesá: tím se víc mu na přičeje.“ Čtí se, jak se na stav jejich sluší a patří, odívajíce se skromně, ale čistě, a utrat zbytečných se chráníce. — Přede wsšim se wysstřihají pítí majíce vždy na paměti své, že: „Kdokoliw rád sklenuje: jmění své, vždy ztenčuje,“ a že „Kdo rád hrdlo znáčí, rychle k hrobu kráčí.“ — Zahálky, jenž jest satanůw polstár, štítí se co kábla samého; práci milují, wysstrahu sobě ze zkušnosti berouce, že „práce kdo je štítí: pytlík musí wzíti, a pak zebnat jíti.“ — Takowí čeledinové wedou dobrou logiku čili myslivědu, a jsou w dobrém a rozumném dokazowacím způsobu. Hospodářové a hospodyně je chwálí, a jich sobě wáží, a nerádi je pouštějí z domů swých, a bez darů je nikdy nepropouštějí. — — Kde wsšak pořádek logický se zwracuje, kde dolejšek chce býti hořejškem, t. j. děvečka pani, a snad více než pani, (wsšem na dobrotu pánowu se spoléhajíc) tu má zníti rozsudek, jež wydal Bůh na Agar, když chtěla u Abrahama pani býti: „Wymrz děwku tuto!“ prýč s tím rušitelem domáčího a manželského štěstí a pokoje! — —

Tak jsem Wáš, draží čtenářowé, podělil dárky noworočními; budete-li umění Wám dle stavu odkázané dobře provozowati, zanechawše wsšeho umění zlého: tehdy se Wám s pomoci Boží w tomto nowém roce dobře a blaze powede. Dá-li mi Pán Bůh zdrawí, a Wám nějaký ten groš na kalendář: šhledáme se na rok zase w přátelství!

Fr. Poimon.

Swatý Cyrill a Method,

apostolové slowanští.

(Wiz: Dějiny národu českého od Frant. Palackého.)

W prwní polowici století IX. po narození Krista Pána pořád ještě spočíwal tmawý mrak neznabožství a pohanských bludů nad nassemi předky na Morawě a w Čechách obýwajícími. Wsšem již před tím snázili se biskupové němečtí kněžimi swými směř slova Božího w sousedních zemích slowanských rozšiwati. A wsšak neznalost jazyka slowanského jednak, jednak ale též bázeň Slowanůw, že by, přijawše wíru křesťanstou a tím také wrchní zpráwu církewní od Němců, snadno odřici se musili své národnosti a občanské samostatnosti, byly hlatenými přiči-

nami, že předkové naši raději wolili setrвати w temnostech pohaných, než-li wjít do lůna samospasné a samoblažné církve Boží. Nemohli oni owšem ještě wěděti, že církev žádného národu neswleká z oděwu Bohem jemu vykázaného, nébrž že wšech národy swěta co stejnorodé bratry we bránách svých nestonalých shromáždí ke cti a sláwě Boží a ku blahu časnému i wěčnému.

Teprw w druhé polowici století IX. usoudila otcowská prozřetelnost Boží, národy českoslowanské w lůno králowství swého na zemi uwoditi.

Slowané jižní, po Měsii, Thracii, Macebonii a po Řeckém poloostrovu obývající učením Kristovým blaženi již byli za těch dob téměř po dvoji století. Z lůna těchto kmenů slowanských, jmenowitě z Macebonského města Soluna, jenž bylo tehdaž odpołu řecké, odpołu slowanské, obral sobě wěčný Bůh nástroje své k obrácení předkůw našich na wíru křesťanskou, obral sobě rodilé bratry Cyrilla a Methoda, powolaw je za apoštoly Slowanůw.

„Bratři tito, synové Solunského urozence Swa wynikali za wětu swého jak učenosti wšestrannou, tak také pobožnosti horlivou. Zwlastě pak Cyrill, jenž se byl před tím Konstantinem jmenowal, uměl se wýborně zároveň we věcech i božských i swětských, a slynul neobyčejnou známostí jazykůw řeckého i Chazarského.“

Sw. Cyrill pracowal po několik roků na winici Páně u Chazarů na Černomoří, w nynějším jižním Rusku, kdežto byl našel kosti sw. Klémenta I., třetího po sw. Petrowi biskupa i papeže Římského, jenž byl w tamnější krajině roku 102. po Kristu smrt mučennickou podstoupil.

Sw. Method, starší bratr Cyrillůw, mnich a malíř znamenitý obrátil wyobrazením posledního soudu a wyučowáním bulharského krále Borisa okolo r. 860 na wíru křesťanskou, za jehož příkladem welmožowé a nápotom wšechen národ jeho ke Kristu se přiznal.

Obrácení těchto dvou národů na wíru křesťanskou bylo důležitým udajem pro wšesterou Evropu, nejdůležitějším pak pro národy slowanské, jimž byl sw. Cyrill r. 855. zlástní litery, po něm cyrillicí zwané, wynalezl, a tím se zakladatelem písemnictwí a oswěty slowanské stal. Pisma swatá a knihy církewní w překladu až ku podivu krásném byly nejprvnějšími spisy w národech slowanských; o kězby oswěta těchto národůw našich tohoto základu swého, swatým Cyrillem poswěceného, nikdy a nikterak se nespouštěla! Tak jest cesta a žádná jiná, po níž jako wšichni národowé zemští, i naši národowé slowanští dospěti mohou k úloze Bohem wykázané!

Slawná powěšt o působení obou bratrů, sw. Cyrilla a Methoda, roznesla je až do zemí dalekých — roznesla je až do Morawy, drahé wlasti naší, a našich slowanských předků. Mořislaw byl tehdaž wyborným knížetem národu Morawského, kterýž swědomitě pečowal o blaho wšestranné lidu swého, a tudíž owšem usilowal zjednati národu swému dobrodiní nejwětšího, jenž sáhá až za hroby na wěčnost — usilowal

zjednati národu svému osvětu křesťanskou, jelikož v moudrosti své plá-
nost a ničemošť pohanství nahlížel.

Vypravím poselství do Carihradu čili Konstantinopole, požádal
císaře Michala o slowanské hlasatele učení křesťanského. Císař Michal
radošť máje z poselství toho, poslal Moravanům oba slavné bratry,
Cyrilla a Methoda, opatřiv je hojně na cestu všemi potřebami,
roku 862.

Tímto způsobem dostali se sv. Cyrill a Method s učenníky svými
na Moravu, kdežto blahodinné dílo své dovršili. Slowanský překlad
písem swatých a potřebných knih církevních jimi tuto dokonán, a v čá-
stém cestování po všech krajích říše Moravské hlášáno slovo Boží lidu
v řeči jeho vlastní. Trvanlivý základ učení křesťanskému připravili
pilným vyučováním mládeže. Přičiněním jejich mnoho kostelův buďto
znovu stavěno, buďto lépe nadáno, jako kostel sv. Petra v Olomouci.
Církevní obřadowé v jazyku slowanském rozšířili se brzy netoliko v
říši Mořislawově, ale i u Slowanů pannonských, nade kterýmiž Kocel
panoval, an otec jeho Primina v boji proti Mořislawovi, okolo r. 861.
byl zahynul. — Roku 865. Saleburšský arcibiskup Adalwin poslední-
kráte slawil wánoční swátky u Kocela na hradě jeho Mořburku, neda-
leko Blatenského jezera; nebo brzy potom i tento kníže, a s ním Pan-
nonie celá, uchýlili se ke Slowanským učitelům našim.

Šířením se obřadů slowanských, walnou ujmu trpěli ofresowé bi-
šupští biskupůw bamorských, kteří stěžovali sobě u papeže i u císaře;
žaloby jejich wzťahowaly se také na prawowěrnost obou bratrů, kterou
v podezření a pochybu uwozowali; což se owšem omluviti tím dá, že
jazyku slowanskému nerozuměli, a že počínawšši práwě tehdaž různice
mezi Římskou a Řeckou církwí obáwání plobily. Z Mořislawowi chtělo
se za zpouru a odpadnutí počítati, že jich byl z Konstantinopole poža-
dal. Naproti tomu pochybowati nelze, že papež Mikuláš duchem wy-
tečný, slyšew o blahoploďném počínání apoštolůw Slowanských, a jistě
také od Mořislawa knížete za ně přimluwu máje — nechtěl se utwa-
piti soudem svým, a náhle zastawowati působení jejich. Powolal
jich tedy k sobě do Říma, aby doměděti se mohl od nich samých, co a
kterak uči. Oni pak, jakožto wěrní synowé a sluhowé widitelné hlavy
křesťanstwa, tím ochotnějši byli k cestě té, aby jich prawowěrnost soudem
papežským byla uznána a stwřena, jakož také, aby tam nabyti mohli
swěcení učenníků swých na kněžství, jehož jim od biskupůw německých
odpíráno bylo. Z nastoupili cestu tu, hlášawše již půl páta léta učení
Kristowo v Morawě. Sw. Cyrill wzal i nalezené kosti sw. Klémenta
s sebou, aby je papeži a Římanům w dar drahocenny přinesl. Cesta
jejich webla je sřrže země Kocelowy a sřrže Benátky, kdežto jim již na-
šlaly nemalé hádky s latinskými kněžími, kteříž posawáde mylně o nich
soudili, jakoby se od jednoty církevní uchylowali.

Dříve pak nežli Říma dojeli, umřel papež Mikuláš (13. listop.
867.) Nástupce jeho Adrian II. wysřel pro uctění poswátných oněch

ostatků Klémentových jim vstříc ve slavném průvodu až za brány městské a přivítal je u sebe co nejlaštěji.

V Římě zdrželi se oba bratři až do r. 869., a měli tam mnohé pojednávání s papežem Adrianem, a s učenými na jeho dvoře biskupy Formosem, Gauberikem, Arseriem i s bibliotekářem Anastasiem. Adrian papež přesvědčil se o jejich pravověrnosti úplně, a schválil i jejich slowanské obřadování, nabylv důvěře důkazův dokonalého jejich poslušnosti.

Zatím ale sw. Cyrill ochuravěl, a odřekl se další práce v zemích Slowanských; stal se mnichem, a umřel již den padesátý po vstoupení do kláštera, dne 14. února 869. v 42 roce stáří svého. — Na smrtelné posteli uapomínal ještě bratra svého k setrvání v díle počatém: „Hle bratře, di, poslawád jsme dva spřihali se, oba jednu brázdou táhnouce, nyní já končím můj swůj. Ty však setrvej v díle spasitelném, a udeje se láskou k domovu zavěsti, abys je opustil.“

Sw. Method chtěl ostatky bratra svého, sw. Cyrilla, po vůli matčině, ve klášteru svém Olympu dáti pohřbiti, a proto je s sebou vzíti; svolil však ku prosbě biskupův Římských, aby pochovány byly v Římě, ve chrámě sw. Klémenta.

Mezi tím přišli od Kocela, knížete Pannonského, poslowé do Říma, žádající o propuštění Methodova do vlasti jejich. Adrian papež posvětil Methoda na důstojnost biskupskou, a vypravil ho sice ke všem třem knížatům Slowanským, Rostislawowi, Swatoplukowi a Kocelowi s bullou, (přivšem papežským) ve kteréž netoliko dílo apoštolův slowanských bylo chváleno; ale také zjevně vyřčeno, že krajiny knížat těch neprostředně pode zprávu Římské stolice náležejí. Než poněvadž ohromné převraty a bouře zatím do Moravy jíti jemu bránily, zůstal sw. Method ve vlasti Kocelově.

V dobách těch totiž veden byl nejtuzší boj o nepodlehlost a samostatnost národní na Moravě a na Dunaji. Dlouhým a krutým bojem wymohl udatný Rostislaw na konci roku 869. sobě a národu svému onu samostatnost, o kterou po všechen život swůj byl se snažil; král Rudwík marně byl proti němu veliká vojska vypravil. Ale etíždostivý synovec jeho Swatopluk zradil strýce svého nepříteli, a tak porušil na čas samostatnost říše Moravské, 879.

V době této počalo se na hoře zmíněné biskupování sw. Methoda v Pannonii a na Moravě, kdežto od Swatopluka knížete pod vrchním poručnictvím Rudwíkovým špatně hájen byl proti nepřítelům starým, tak že ho tito k soudu svému do Němec pohnali, a tam půl třetího léta jako u vězení chovali, nepropustivše jej dříve než až od papeže Jana VIII. nástupce Adrianova, klatbou církevní proto jim vyhrožováno jest bylo r. 873.

Však i Swatopluka stihla brzy pomsta za tak nespolehlivé chování. Obžalován byv z nevěry ke králi Německému uvržen jest byl jako předtím strýc jeho, do žaláře; potrestán byv spravedlivou všemocí Božskou právě tím, čím se byl sám provinil. V žaláři teprve poznal a

želel hříchu svého, až pak ohledem nevěry za nevinného uznán a na svobodu dán byl. Pak se přidal k Moravanům proti nepříteli powstałym pod vůdcem knězem Slatomírem, zahladil velice vojsko nepřátelské pod Belehradem, hlavním městem Moravským, a chopil se opět jarou silou žezla vládařského, r. 871. Aby však i na budoucnost národu svému nyní smířenému vydobytou samostatnost obhájil, spojil se svazkem přátelským s bojovnými a udatnými Čechy, a téhož roku ještě pojal sobě za manželku kněžnu Čestou, sestru věnovdy Bořivoje. Ač neměl Svatopluk do sebe té silečnosti, jenž byla nejvěšší okrasou Mořislawa slavného, přece uměl konáním přísné spravedlivosti získati a pojišiti sobě lásku národu svého.

Po ukončených válkách zpromenul sobě panovník Svatopluk konečně i na zásluhy učitele svého národu, sv. Methoda, povolal jej do sídla svého na Belehrad, a požádal papeže Jana VIII. o povýšení jeho na důstojenství arcibiskupské, tak aby říše Svatoplukova i v ohledu církevním svou vlastní metropolí, a zření své upřímo jen ke stolici Římské míti mohla. Papež povolil tomu roku 874. stal se nápotom nejhorlivějším obráncem nové předůležité metropole, která slibovala potáhnouti do lůna svého celý rozlehlý svět Slovanů.

Za toho času od sv. Methoda pokřtěn ještě byl Bořivoj, kníže český, na Belehradě, po čemž i celý dům knížecí, i většina Českého národu na víru křesťanskou se obrátila. Práci svou apoštolskou šířil sv. Method s mnohou horlivostí z Moravy po sousední a sesterské Čechii, kdežto sv. Ludmila od něho pokřtěna, kostely svěceny, a vedle obřadův latinských i slovanův řád vystěpován byl, který však v krátkém čase latině ustoupil.

Arcibiskup Moravský, sv. Method, ač požíval přízně a ochrany papežské, proti latinským spůsobům nehorlil, nebrž doprával jim i ve svém biskupství, ba na samém dvoře Moravském, místa; nicméně bez ustání u papeže i u Svatopluka vysílajíc osvědčování. Pro takové sočení povolán byl od papeže Jana VIII. opět do Říma. Přised tam roku 880. ospravedlnil se tak dokonale, že papež, potvrdiv jej v důstojenství arcibiskupském, podrobil vrchní jeho zprávě všeho i slovanště i latinské duchovenstvo v říši Svatoplukově, a schválil jemu opět užívání slovanštěho jazyka při službách Božích.

Ač ani tím různé a pnutí ukončeny nebyly, pracoval sv. Method neunaveně na vinici Páně na Moravě, a hlásal samospasné učení Kristovo s takovým prospěchem, že po 22 rocích svého apoštolského v národu moravsko-českém připravoval se k smrti s tím vědomím blaživým, že se mu podařilo s milostí Boží, v národech slovanův království Boží rozšířiti a na všední časy ustáliti.

Když by viděl, že se život jeho již ku svému konci chýlí, povolal k sobě duchovenstvo své, aby zvolilo sobě nástupníka v důstojenství a v úradě biskupském. Kněží pak žádali sv. Methoda, aby sám ustanovil nástupce svého. Lubí on jmenoval kněze Gorazda, Mo-

rawana rodtlého, jenž vynikal mezi všemi velikou sličetností, pobožností, učeností a horlivostí.

Na květnou neděli léta Páně 885, dne 4. dubna, vydal se arcibiskup naposledy do chrámu, aby ještě jednou konal obět nejšvětější, a co věrný pastýř s věřícími svými se rozloučil. Požehnav je, a prosiv všech, by se za něj k Bohu modlili, odebral se domu, a nečekal dlouho na smrt předzvídanou, neboť umřel třetího dne na to, dne 6. dubna 865. smrtí spravedlivého.

Všechen národ dlouho oplakával ztrátu pastýře, otce, apoštola svého.

Posvatná mrtvola jeho pochována jest byla ve chrámě sv. Marie na Velehradě. Nade hrobem jeho, stáli kněží, jenž byli pod správou jeho, mše svaté, jedni slovanským, druzí latinským, a jiní řeckým jazykem zpěvující, čím se krásná jednota katolická objevila u vznešené velebnosti své.

Národ Moravský a Český nikdy nepřestal oba bratry, apoštoly Slovanů ctiti, co dobrodince své největší.

Slušnou a poctivou uctu k sv. Cyrillovi a Methodovi schválili a potvrdili Římskí papežové tím, že je za svaté vyhlásili, aby pravověrní křesťané v nich Boha ctili, a příkladům jich krásných následovali!

Obracujeme tedy pilně zraků svých k těmto svatým blahověštům našim, snažme se čím dál tím více v učení křesťanském prospívat, kteréž bylo jimi drahým předkům našim hlášáno; zláště za našich časů, v nichžto nejedni zpozdlci víry zjevené a samospasné lehkovážně se spouštějí, a bludným i rouhaným a záhubným učením ústně i písemně splíchají — hleďmež s milostí Boží upewniti se v učení Ježíše Krista, bychom na svou vlastní toliko škodu a záhubu nepozbyli pokladu nejdražšího — víry samospasné. Přimínáme se s dětenčí láskou k stolici apoštolské v Římě, s níž naši apoštolé vezby v nejužším spojení trvali, a co k matce své a hlavě církve prohlídali, V našem věku více než kdy jindy ošvědčuje hroznou pravdivost svou výrok písmá svatého: „že ďábel obchází, jako lew řvoucí, hledaje, koho by pohltil!“ Pročež „bďte a modlite se, aby jste neupadli v pokušení!“ Kdožkoliv upřímnou má vůli, toho mocně podporovati a vésti bude milost Boží na přimluvu svatých patronů zemských Cyrilla a Methoda. Amen!

Upomínky na sv. Cyrilla a Methoda.

(Přáno od důstojného, vel. p. Lubvíka Tíbla, konsistorního rabby Olomouckého i Brněnského, děkana Židlochovského, faráře Dujčického atd.)

Mezi nejstarší kostely na Moravě patří farní chrám Páně ve Špičákách blíž Hranic v děkanství Kelečském. Již Bruno,¹⁾ biskup Olo-

¹⁾ Bruno ze Schaumburku, biskup Olomoucký od r. 1245—1291; myšlený zeměpán, ustanovený od Přemysla Otakara II. Poznam. Reb.

mouchý, jenž w 13. století na stolci sw. apoštolů moravských seděl, listem biskupským, který se až posud w arcibiskupském archivu w Kroměříži nachází, jakémuš rytíři Eberhardovi daroval tuto dědinu 15 lánů počítající, z nichžto jeden lán kostelu tamnějším náležel. Kostel i fara stály tudíž již toho času. Jiným důkazem starozitnosti chrámu toho jest monstrance dřevěná, která se tamo chová, a powšechnou podobou svou k nejstarším a nejprvnějším monstrancím beze vši pochyby čítána býti musí.¹⁾ Zbožná mysl lidu přisuzuje ji časům sw. Cyrilla a Methoda, což se ovšem říci nedá. Z všechna stavba kostela onoho, zvláště presbyterium, ošvědčuje walnou starobylnost svou; okenko za oltářem hlavním, z wenu širší, do wnitř wždy užší upomíná na stawitele pradawné. Na základě tomto stawí se wšady rozšířené ústní podání w lidu, že sw. Cyrill a Method na cestách svých po Moravě přišli také na horu, jenž údolí Bečvy od údolí wody Oderské dělí, a tamnější kapli pohanskou zasvětili ke cti a chwále blahoslavené rodiče Boží na nebe vzaté.

Fárnost Dědicá, blíž Wiskowa, má w okrese swém studni u dědiny Hamilton zvané;²⁾ studně ta w celé farnosti známa jest pod jménem „Strachotinky;“ wýborná woda její přšší se wezdy stejným proudem, a lid ji má u weliké wážnosti. Wážnost tato starobawná zmohla se ještě wíce roku 1836., kdy cholera strážlivá tamo zuriti počala. Hamiltonští osadníci wody té užívají k waření a k pití, a hle, žádný z nich nerozstol se na nemoc tu, ačkoliv we farním okrese mnoho obětí sobě byla obrala. Známoť, že swatí apoštolové šlowanští na Moravě „Grha a Strachota“ sluji, a obtuď možno, že we skutečnosti zakládá se tradice w okolí onom, že sw. Method na tom místě, byw i se společníky swými welikou žízni trápen, wroucnou modlitbou k Pánu Bohu studni této půwod dal, a proto přý jméno „Strachotinky“ má³⁾.

¹⁾ Zpráva o wewzácné dřevěné monstranci této radostně přetwapila nás; nadějeme se, že pořidky tento klenot, šwedel pradawných časůw křesťanských na Moravě s takowou pečlivosťou dochowá se další budoucnosti, s jakowouž se na nás byla dochowala. Poznam. Reb.

²⁾ Wesnice „Hamilton“ jméno své má po zakladateli swém Maximiliánu hraběti Hamiltonu, jenž byl biskupem w Olomouci od roku 1761—1776.

³⁾ Pořádatel kalendáře uctiwě žádá jmenem dědictwí sw. Cyrilla a Methoda weselebné duchowenštvo, wážené pány učtely a wšechny ctěné vlastimily, aby ráčili nám pro budoucí kalendáře pobobné upominky z dějepisu braché vlasti nassilastawě zasílati. Škoda každého i sebe menšího zruka, co by mělo na roli historické we zmar přijíti.

Dědictví sv. Cyrilla a Methoda.

Čtení vlastencové! Katolíci moravští!

Nastala doba, bychom se obnovili duchem. Mejdny smutné výjety věku našeho do svědčují hlasitě, že usiluje nepřítel, více než kdy, našiti toli koufolu na roli Boží, by naštrže ubusena byla síje nebeská, swatými apostoly Cyrilem a Methodem k našim předkům přinesená. Denně rostoucí newěra, liché náhledy o swobodě, zvláště pak hříšný spánek, do něhož se lid w pohodlném pokoji tak rád ukonejšívá, byly w tom příčinou, že ne jeden z nás potratil živé powědomí, jaké to štěstí, pravým katolíkem býti.

Odtud šobě wyložíme, že mnozí tam hledají spásy, kde ji nikdy naléztí nelze. Či zda-li kde spásení, nežli w Kristu a w Jeho swaté Církwi? — Pohledněmež na wšefy strany kolkolem, wšudy státníkové nejzkusšenější s důvěrou obracují zraký své k Církwi katolické, widouce w ní jedinou stálu, o kterou se rozraziti mohou wzteklé útoky živelů nepřátelských, uznávajíce w ní nezvratný sloup a utvorení pravdy u prostřed měnivých myšlének lidských, witajíce w ní bezpečnou štěpnici nejlepšího pokolení lidského.

Morawané! Katolíci! Musíme powstáti ze spánku, by nám neodňal Pán winnici, wida, že nepřinášíme leč plané owoce wíry křesťanské. Metečnost jedněch musí proměnití se w horlivosť, newědomost a hříšný život jiných musí ustoupiti stáloperwé přesvědčenosti a obcowání křesťanskému. Wizte, kterať neunaweně sestawuje nepřítel pravdy wěčné wojska swá w sřiky proti Církwi Páně! — Časopisy, obrazy, divábla, wůbec newědomité zneužívání slova živého i tisku znát on upotřebowati ku swedení neostražitych a neopatrných oweček Kristowých. Cože wadí nám, bychom jemu na odpor touže zbraní ho odbíjeli? — Budmež jako bratři Makkabeowé, hájíce wlast milou a Církew mnohem dražší — a dá Pán, že musí padnouti Antiochus věku našeho, kterýž nám chce odejmouti dědictví Cyrillo-Methodějské.

Proto jsme se sestoupili w tábor poswatný, nazwaný: „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda,“ abychom duchowní boj wedli pod těmito oslawenými wůdci proti pohanstvu, jakowý bylo jim wěsti před tisícletím samým dwoum. Naši bratři Čechowé již před léty zřídili „dědictví sv. Jana Nepomuckého,“ a knihami odtud wydanými ne jeden Samel obrácen jest na Pawla.

Že wšak newěra již od dávných let, zvláště pak za dnů našich, o wšefy wědy se zasazuje, wléwajíc w ně sopřící jed šwůj, nesmíme my katolíci nyní přestáwati na wydávání kněh pouze náboženských, nébrž na nejwýšše potřebí jest, činiti, co wezdy druhdy činwalo se w Církwi — bychom totiž o wšefch wědách a předmětech pracowali, a do wšefch opět nadhměždného rázu a ducha wléwajíce, je wšefy we službu pravdy ka-

tolické a blaha národního uměsti se snažili. Za wzor mohou nám býti katolíci francouzští, kteří nedávno pod ochranným řízením svých výřeč-
ných biskupův podobné zbrojnice pravdy čili spolky zařídili.

Mížepsaní kněží katolíci dominují se hodnými býti té důvěry, by jim, po vydobytém schválení wysoce důstojného pastýře vrchního, zalo-
žení a vedení tohoto dědictví w hlavním městě Morawy svěřeno bylo. Oni se odhodlali k tomu za nejednou důležitou zkušenosť, spole-
hající při tom na Boha a na dobrou vůli národu morawského, a hor-
livého, melebného duchowenstwa jeho. Newedlo je k tomu, leč snaha upřímná, aby tentýž duch cirkwní, který oblažil přebky nasse usty swa-
tých blahowěstůw, nyní opět hromovým hlasem bouři odeslých zawítal k nám w rodiny, obce a městečka nasse, aby náš milý lid slowan-
ský kolísaje se mezi newěrou od zápatu a odtržkou od východu, w úzkém spojení s pastýři swými, nejen sám we wíře římsko-katolické pewně setr-
wal, nébrž jak slowem, tak zvláště krásným životem a důvěrnou mod-
litbou soukmenowce na východu od matky Cirkwe odtržené do jednoty přiwésti se snažil.

Stanowy dědictví sw. Cyrilla a Methoda.

§. 1. Účel dědictví sw. Cyrilla a Methoda.

Dědictví zamýšlí péči wěsti o zvedení lidu morawského, jakého náš čas požaduje; o zvedení wšestranné, a wšak na základu wíry katolické, s wyloučením wšelké politiky.

§. 2. Prostředky ku dosažení účele toho.

1. Spišování a wydávání knih, a sice nejen wyhrabně nábožen-
ských, nébrž wůbec wzděláwatelných, a k duchowním potřebám wěku nasseho prohlédajících, zvláště pak dějepisu, zemčpisu, poznání wlasti, přírody, řemesel, orby, atd. S w zábaowných spisech obsažena býti má buď obrana, nebo utwzowání pravdy některé katolické, jižto se odpor časowý botýká.

2. Časopisy a wšelijaké listy běžné. Orgánem dědictví sw. Cyrilla a Methoda bude prozatím „Hlas jednoty katolické.“

3. Předměty umělecké, k. p. obrazy a zemčwidy (mapy) atd.

§. 3. Zřízení dědictví.

1. Spoluúdem dědictví státi se může každý, kdož za sebe jedenkráte za wždy položí 10 zl. stř.

2. Kdo wšak témuž ústawu 100 zl. stř. wěnuje, považowán bude za spoluzakládatele, a obdrží 4 wýtisky zdarma.

3. Kdo jednou namždy dá 40 zl. stř., bude téhož ústawu spoluúdem I. třídy, a obdrží 3 wýtisky; kdo 20 zl. stř. položí, stane se spoluúdem II. třídy, a obdrží 2 wýtisky; a kdo 10 zl. stř. přispěje: bude spoluúdem III. třídy, a obdrží 1 wýtisk zdarma.

4. Řehole, celé děkanství (wifariáty) ořady, knihárny, školy, rodiny,

spolky atd. vstupují dvojnásobným příspěvkem do spolumaflábatelství a v nadřecené třídy. Spojí-li se pak manžel s manželkou svou v jeden toliko základ jednoduchý o 10 zl. str., vydávají se jim knihy toliko do úmrtí prvního. — Aby pak úmrtí spoluouda přišlo ústavu tomuto ve známost: žádají se velební p. p. duchovní pastýřové, aby úmrtí takové redakci ústavu toho, třeba i přímo postou, oznámili ráčili. Podobného oznámení písemného zapotřebí jest, kdykoliv spoluoud některý buď k vyšší důstojnosti wynikl, aneb se jinam přestěhoval.

5. Každému wolno, doplněním základu u vyšší třídu postoupiti. Zásle-li tedy k. p. k prvnímu 10 zl. opět 10 zl. str., stane se spoluoudem II. třídy, a t. d. — Avšak spoluoudství postoupiti jinému se nedovoluje.

6. Každý přistupující ráčíž jméno a místo přebývání svého, jakož i děkanství neb wikariat ubati.

7. Každý kněz, který jest oudem dědictví, bere na sebe povinnost, buď ve slavnost, nebo v některý den ořtávy sw. apostolů Cyrilla a Methoda každoročně sloužiti mši swatou za wšechy živé a mrtvé spoluoudy dotčeného dědictví, a bude-li libo a možno, i jinou mši swatou za obrácení národů slowanských od jednoty církevní odloučených; kteroužto pobožnost jistě každý wěrný katolík morawský spolu konati neopomene.

8. Zemřel, za které někdo wkladek k dědictví učinil, tak jako ti, jenž na smrtelné posteli nejméně 10 z. str. za sebe dědictví odkázali, stávají se oučastnými duchovních milostí v předešlém čísle 8. jmenovaných.

9. Zprávu dědictví powedou nížepšaní kněží, kteří se byli o zřízení tohoto spolku za důležitými příčinami usjednotili, a kteřížto buď v Brně, nebo na blízku přebývají.

10. Tento wýbor má powinnost, čtvrtletně, aneb dle uznání P. T. pána starosty, i častěji se scházeti, a o tom, čeho by zapotřebí bylo, rozhodowati. Wýbor má práwo, počet oudů odcházejících doplniti nebo i rozmnožiti, avšak nejinač, leč katolickými kněžími. — Naopak ale

11. Každý oud dědictví má práwo, písemně návrhy své činiti, a přání swá projeowati dotčenému wýboru, kterýžto při swých shromážděních zavázán jest, je swědomitě v úwahu bráti, a dle nich, pokud potřebno a prospěšno jest, se zachowáwati.

12. Wýbor powede wšechy záležitosti dědictví sw. Cyrilla a Methoda, a složí každoročně tištěm počty o působení a činnosti své veřejnosti.

13. Kdo témuž dědictví obětuje práce své — literní nebo umělecké — obdrží na wýslownou žádost honorár podle wýbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu swého, o čemž wýbor usudek proneše.

§. 4. Wydávání knih a spisů.

1. O rozejštění knih, spisů a jiných předmětů dědictvím wydávaných postará se wýbor.

2. Wšeliké dopisy strany knih, peněz a předmětů jiných činěné

budež odesílány pod firmou: Na (M. M.) starostu dědictví sv. Cyrilla a Methoda v Brně."

V Brně na den sv. Váta, patrona českého i moravského 1850.

František Sussil, profesor theologie, starosta.

Robert Šuderla, kaplan při chrámě katedrálním, tajemník.

Eduard Karlík, kaplan u sv. Marii Magdaleny, pokladník.

Benedikt Kulda, duchovní správce v ochranné, jednatel.

Ostatní výbor:

Viktor Šlossar, prelat kláštera Rajhradského.

Ludvík Tidl, konsistorní rada a děkan v Dujezdě.

Vedřich hrabě Sylva-Tarouca, kněz církevní v Brně.

Günter Kalivoda, profesor.

Dr. Veda Dubík, profesor.

Matěj Procházka, profesor.

Tomáš Procházka, kaplan v Jivancicích.

František Škorpík, duchovní správce v Bohdalovicích.

Josef Těšík, lokální v Mošřavě.

Tomáš Šimbera, lokální v Komíně.

Jiří Šlota, kaplan v Žeraticích.

Jan Bílý, kaplan v Židlochovicích.

Jan Fáborský, kaplan v Židlochovicích.

Vedřich Geisler, kaplan v Dujezdě.

František Poimon, redaktor „Hlasu jed. kat.“ v Brně.

Karel Zelinka, kaplan v Lišni.

Dodatek pořadatele kalendáře. Tuto jsme podali vzácnému čtenářstvu svému stanoví dědictví sv. Cyrilla a Methoda, ústavu na Moravě předuležitého a za našich časů nutně potřebného. Důležitost tohoto dědictví pro všechen národ, a prospěšnost jeho pro každého katolíka snadno pozná, kdož nadzmičené provolání a připojené pravidla jeho opravdově uváží rozumem a citem svým. Kdokoli se stane spoluvoudem dědictví tohoto, za malou obět pojišťi sobě a dítkám svým značné výhody na celý život, a dobrodiní, kteráž v duchu lásky Kristovy až za hrob — do života budoucího zasahují.

Za živobytí svého bude každý spoluvoud dostávat knihy náboženské a poučné, které zajisté i jemu i jeho milým dědicům mnohé potěšení a poučení stýtati budou. -- Odkud pochází ona nejvyššímarost a chladnost náboženstva, která za našeho věku bohužel nezřídka již i v takových rodinách a obcích na oči staví smutné plody své, jenž se jmenují: neláska, nesvornost, způrnost, neposlušnost rodičův, nevázanost, nestřídmost, lenivost, hejřivost, a vůbec nerozum všestranný? Toto jedovaté ovoce, kteréž podbývá blaho rodin, obcí, a národů, roste totiž na onom stromě, který se nazývá „nejvyššímarost náboženská“, a z ní vychodící „newěra;“ o pravdě této přesvědčili se mužové nejmoudřejší všech věků a národů; o pravdě té jsou i zakladatelové dědictví sv. Cyrilla a Methoda nezvratně přesvědčeni,

a tudíž za swatou powinností swou, a nucení upřímnou láskou k bratřemu národu swému, odhodlali se k tomu, aby s milostí Boží rostoucí nebezpečností všemožně odbíjeli, a pravé blaho v národu swém šířili a upewňovali. Je pak vydávání kněk náboženských a jinak poučných také jest příhodnou cestou k cíli tomu: dokázali bychom beze vši obtíže. Odkud pocházela v minulých dobách onna náboženská horlivost, a zbožnost i láska ve všem obcowání, v lidu našem morawském? — O všem již čas tehdejší sám o sobě k tomu napomáhal; ale mnohem více ještě veliká síla dobrých náboženských kněk, z kterých otec za dlouhých večerů a v neděli i ve swátek bítám a čeledinům swým předčítal, a vykládal, a tak rozum jich osvětloval a srdce sledčil. Diviti se musíme, čtouce ve starých knihách městských a obecních v poslední vůli mezi jinými věcmi bítám odkázanými často mnoho vzácných knih, kterých sobě wděni a rozumní dědicové více wážili nad ostatní statky zděděné. Nyní však, zláště většinou minulým, staré dobré knihy z rodin nazwice wymizely, a nowých před 50 léty nebylo, a později jich rodáci naši, s některými řídkými ale o všem chwalnými výminkami, nekupovali. Za dob nejnovějších pak bohužel i v národu našem slowanském již také vycházejí na swětlo knihy, za které škoda peníze vyhazowati, an se jimi více pokaziti, nežli naprawiti a poučiti může. Všem těmto nedostatkům a nebezpečím s pomocí Boží čím dál tím více bude moci vyhověti naše dědictví sw. Cyrilla a Methoda. Spoluoudové dědictví sw. Jana Nepomuckého v Praze, jichžto, Bohu díky, na Morawě jest veliký počet, zajiště z vlastní zřetelnosti své dají nám v tom úplně za pravdu, že ústavu takového welice jest zapotřebi.

A což mám říci o dobrodiních duchowních, kterých se dostává všem spoluoudům dědictví našeho? Každý kněz spoluoud (a již nyní jest jich na 100) bere powinnost na sebe, každoročně jednu mši swatou obětovati za všechny spoluoudy živé i mrtvé; tudíž při mnoha stech mši swatých budou se modlitby konati za každého, kdož tuto nepatrnou peněžitou obět byl položil na oltář církve a vlasti; ba i v budoucnosti daleké, kdy snad již i sami potomkové na předsy své zapomenou, bude se památka jejich mnohonásobně obnovowati s milostí Boží na oltářích od kněží, jenž dlouho po nás budou pracowati na winici Páně.

Komukoliw tedy záleží na duchowních radostech, co pocházejí ze čtení náboženských kněk, tomu záleží na dobrém vychowání a utworzení ve víře samořasné swých dítek, kdo, jako pravý katolík zná velikou cenu oběti nejdražších a nekrwaných: tomu dána jest dědictwím sw. Cyrilla a Methoda krásná příležitost, walných prospěchů nabýti. — Za peníze k dědictví wěnowané budou se knihy vydawati, jakož w ita nowách powědino; také kalendář tento již vytištěn jest z peněz těch, kterých wedle jiných kněk každý spoluoud po všechen život swůj každoročně bude z dármu dostáwati.

Je podniknutí našemu Pán Bůh dobrého popřeje zdaru, pemně jsme doufali, — a Bohu díky, neklamali jsme se; neboť sotwa bylo pro-

molání s vrchu položené w národu nassem zawznělo: ihned skutkem do-
řázalo welebné duchovenstvo a někteří z lidu nasseho, že s námi sou-
hlasí, že jim založení dědictví sv. Cyrilla a Methoda jest velmi wítané.

S upřímnou radostí kládeme tuto wzácná jména těch, kteří ode dne
založení nasseho dědictví, t. j. od 23. srpna 1850. až do 23. května
1851. za spoluoudy přistoupili; uvozujeme P. T. pány spoluoudy w tom
pořádku, jak byli wkladky své učinili.

	zl.	str.
Wel. Pán Alois Wolf, farář w Sloupu, dioecese Brněnské zatím	20	
" " Josef Weselý, kaplan w Zemnici " " . .	10	
" " Karel Kůžel, kaplan w Miroslawě " " . .	10	
" " Adam Špaček, kaplan w Batelově " " . .	40	
" " Eduard Stuchlý, duch. správce w Malých Maršůvkách Dioec. Brněnské	20	
" " Jan Bílý, kaplan w Žiblochowicích, dioec. Brněnské, zatím	10	
" " Jakob Brhel, kaplan w Bobovíně, " " . .	10	
" " Jan Fáborský, kaplan w Žiblowicích, " " zatím .	10	
" " Frant. Poimon, kaplan w Brně, red. „Hlasu jeb. kat.“ zatím	10	
" " Karel Randuš, farář w Običtowě, dioec. Brněnské .	10	
" " Jan Sawránek, farář w Imramowě, " " .	10	
" " Jan Nedoma, kaplan w Máměsti, " " .	20	
" " Karel Šmídek, kaplan w Hustopeči, " " zatím .	10	
" " Wincenc Janalík, administrátor w Miloticích, dioec. Olom.	10	
" " Karel Gabler, kaplan w Ždánicích, dioec. Brněnské .	10	
" " Wiktorín Nowák, kaplan w Kassawě, dioec. Olom. .	10	
" " Jakob Procháčka, kaplan w Pawlowicích, dioec. Br. .	10	
Důst. " Frant. Sussil, profesor theologie w Brně, první čtvrtinu	25	
Pán Sebastian Kubínek, rolník w Blažowicích, dioec. Brněnské	10	
Paní Frant. Wawerkowá, wdowa w Jabobřeskách, za + manž. Petra	10	
Wel. Pán Wincenc Balsam, kněz církevní w Jalubě, dioec. Olom.	10	
" " Frant. Bartoš, kaplan w Jilemnici, dioec. Král. Hradecké	10	
" " Wáclaw Žďárský, kaplan w Nowé Wsi, dioec. Br. .	40	
Paní Eleonora Stuchlíková w Řížanowicích, za celý rod, dioec. Br.	20	
Pán Josef Barta, rolník we Wotíně, dioec. Brněnské	10	
Wel. Pán Bedřich Geisler, kaplan w Dujezdě, dioec. Br. zatím	10	
" " Beneš Kulda, duch. správce w ochranitělně w Brně zatím	10	
" " Josef Hanák, kaplan w Lomnici, dioec. Brněnské .	10	
Pán Martin Blažek, tovaryš pekařský w Brně	10	
Wel. Pán Frant. Šwejdá, duch. správce we Žďárně dioec. Olom.	10	
Pán Florian Myšánek, rolník w Nížkowicích, dioec. Brněnské .	10	
Wel. Pán Josef Swoboda, duch. správce w Nížkow. dioec. Br.	10	
" " Antonín Halla, kaplan w Tuřanech, " " .	10	
Paní Maria Kubínková w Blažowicích, " " .	10	
Důst. Pán Frant. Holub, děkan a farář w Máměsti " " .	10	
Wel. " Josef Newolka, kaplan w Máměsti " " .	10	

	zl.	řř.
Wel. Pán Wawřinec Paluba, lošální w Hartikowicích, dioec. Br.	10	
" " Jan Grus, kaplan w Pawlowě,	10	
" " Tomáš Šimbera, duch. správce w Komíně u Brna zatím	10	
" " Matěj Hawlíček, kaplan w Bisterci u Brna . . .	10	
" " Antonín Životný, kaplan w Bystřici, dioec. Br. . .	10	
" " Jan Hawlíček, kaplan we Velké Mezeríci, dioec. Br.	10	
" " Josef Foltis, farář w Borkovanech,	10	
" " Josef Hájek, farář w Mirotině, dioec. Olom. . . .	10	
Pán Antonín Poprach s manželkou Marií, w Loučt, dioec. Olom.	10	
Wel. Pán Antonín Lenoč, farář w Stražku, dioec. Brněnské .	10	
" " Karel Drel, kaplan w Kamenici " "	10	
Weledůstojný Pán Wiktor Schlossar, prelat Rajhradský za celý klášter, jakožto první polowici k zařádatelskému .	100	
Jednota katolická w Podivíně, dioec. Br.	20	
Wel. Pán Peregrin Weiss, kaplan w Tuřanech, dioec. Br. . .	10	
" " Jan Beneš, farář we Velké Benčici	10	
Pán Josef Horák, pohřebník ze Sobíšek	10	
Wel. Pán Matěj Jedlička, kaplan w Řetenicích, dioec. Br. . .	10	
Důstj. " Ludvík Tídl, konf. rabba, děkan w Dujezdě dioec. Br.	10	
Wel. " Antonín Novák, kaplan w Libáni, dioec. Litoměřické	10	
" " Jan Kořinec, kaplan w Osonicích " "	10	
Pán Klément Brána, familiant w Řečkowicích, dioc. Br. . .	10	
Wel. Pán Frant. Skorpík, duch. správce w Bohdalicích, prozatím	10	
" " Antonín Šírek, duch. správce we Wladislawě, dioec. Br.	10	
" " Jan Ondříšek, duch. správce w Boffowicích " "	10	
" " Jiří Glota, kaplan w Žeraticích, dioec. Br. prozatím	10	
" " Antonín Slawík, kaplan w Pitomyšli w Čechách . .	10	
Jednota katolická w Sloupnici w Čechách	20	
Pán Josef Dwořák, voják w Jirřkowicích, dioec. Br.	10	
Wel. Pán Josef Brabec, kaplan we Velké Mezeríci, dioec. Br.	10	
" " Antonín Beneš, kaplan w Kuřimě, " "	10	
Paní Anna Kubicowa třicetvrtláníce ze Zabobres u Brna . .	10	
" Františka Macekova, hospodyně z Komína u Brna . . .	10	
Wel. Pán Ambroš Hončík, farář w Mikulowicích, dioec. Br. .	10	
" " Jan Tešar, farář w Dvěřlu, dioec. Olom.	10	
" " Josef Pašeka, kaplan w Brumowě, dioec. Olom. . . .	10	
Důstoj. Pán Jiří Wrba, děkan w Kloboukách, dioec. Br. . .	10	
Wel. " Frant. Kožený, kaplan w Imramowě, dioec. Br. . .	10	
Paní Maria Němcová z Macanovic, dioec. Olom.	10	
Důstoj. Pán Wáclav Stráž, arcikněz a děkan we Řřtinách, dioec. Br.	10	
Wel. Pán Karel Wagner, kaplan we Řřtinách, " "	10	
" " Frant. Seifert, farář w Řřžanowě, dioec. Br. zatím	10	
" " Frant. Myslim, beneficiat w Slawkowě, dioec. Br.	10	
Pán Cyril Koles třicetvrtník w Dražowicích, " "	10	

	zl.	řt.
Pán František Grac, čtvrtník w Poddřezicích, dioec. Br.	10	
" Jiří Krejčíř, třicetník w Poddřezicích, " "	10	
Paní Dorota Blahonostka za † manžela Martina měšťana w Brně	10	
Wel. Pán Tomáš Procházka, kaplan w Jwančicích, první desítnu	10	
Bratrství růžencové w Bořeticích, dioec. Br.	20	
Wel. Pán Ignác Wurm, kaplan w Mutenicích, dioec. Br.	10	
Pán Jakob Kachlíř, rolník w Romíně, u Brna, první polowici	5	
Wel. Pán Karel Müller, kaplan w Římoně dioec. Budejovské	10	
" " Dominik Uhlík, administrator w Řeznowicích, dioec. Br.	10	
" " Matouš Šimbera, duch. správce w Strážově, " "	10	
Pán Wawřinec Slawíček, výměnkář w Kuřimě, za † manž. Barboru	10	
Wel. Pán Frant. Marššowský, kaplan w Jaroměřicích, dioec. Br.	10	
" " Josef Svačina, duch. správce w Koněštině, " "	10	
" " Matěj Pernica, duch. správce w Březníku, " "	10	
" " Josef Nowotný, kaplan w Mohelně, " "	10	
Důstoj. Pán Frant. Heller, konfist. rabba, děkan we W. Mezeříči	10	
Pán Antonín Máca, majitel přádelny we Wel. Mezeříči, dioec. Br.	10	
Wel. Pán Karel Zelinka, kaplan w Lissni, dioec. Br.	10	
" " Peregrin Obdržálek, kaplan w Dražovicích, dioec. Br.	10	
Paní Maria Koutná z Ruprechtowa, dioec. Br.	10	
" Josefa Koutná " " " " " "	10	
Pán Josef Sekanina, se svou manželkou, Františkou z Ruprechtowa	20	
" Antonín Gottwald, se svou manželkou Markytkou " "	20	
" Antonín Sekanina, se svou manželkou Johankou " "	10	
Paní Anna Brtníčková, za † manž. Františka " "	10	
Pán Antonín Gottwald, za † rodiče Františka a Wiktorii " "	10	
" Antonín Pouchlý se svou manželkou Nepomucenou " "	10	
" Jan Gottwald se svou manželkou Kateřinou " "	10	
" Antonín Pouchlý za † Františka a Kristinu Grice " "	10	
" Jakob Miššíř, familiant z Winohrádků s manž. Josefou	10	
Paní Anežka Planičková ze Zátkowa, dioec. Olom.	10	
" Josefa Blámalowa z Doloplaž, " " " "	10	
Wel. Pán Robert Šuderla, kaplan při kathedrál. kostele w Brně	10	
Pán Josef Gaja, rolník ze Zahnašovic, s matkou svou, za †		
Wendelína Gaju, dioec. Olom., první polowici	10	
Důst. Pán Karel Möttig, konf. rabba a wicerektor w semináři Br.	10	
Wel. " Frant. Walouch, kaplan w Hostýně, dioec. Br.	10	
Bratrstvo růžencové we farnosti Bystřické	20	
Pán Matěj Drápal, tkadlec w Brně	10	
Wysoce důstojný Pán Wáclav Pěšina, inful. kanovník a t. d.		
w Praze jakožto první pětinu	20	
P. Terezie Aurowa, hospodyně w Praze	10	
Pán Josef Dvořák rolník w Žitkovicích s manž. Kateřinou	10	
Wel. Pán Jan Chmelíček, kaplan w Kloboukách, dioec. Br.	10	

	zl.	řř.
Jednota katolická w Žeraticích pro knihovnu školní, 1. polowici	10	
Wel. Pán Frant. Wyštočil, duch. správce w Dunajowicích, dioec. Br.	10	
Důst. „ Matěj Swoboda, děkan a farář w Bystřici, „ „	10	
Pán Frant. Grabowský, rolník w Paskowě, dioec. Olom. . . .	10	
Wel. Pán Augustin Vyšek, kaplan w Paskowě, „ „ . . .	10	
„ „ Eduard Karlik, kaplan a sm. Magdaleny w Brně . . .	10	
„ „ Frant. Česka duch. záměchý w Židlochovicích dioec. Br.	10	
Pán Josef Klein, zedník w Židlochovicích, dioec. Br.	10	
Důst. Pán Jan Rojek, děkan w Nowém Hradisti w Čechách . .	20	
Pán Josef Sysel, majitel domu w Brně	10	
Wel. Pán Antonín Šubert, kaplan w Lulči, dioec. Br.	10	
Pán Frant. Swoboda, hodinář w Brně	10	
Wel. Pán Jakob Procházka, farář w Starém Mousinowě, dioec. Br.	10	
Pán Martin Šmerda, s manželkou svou w Slawetkowicích, „ . .	10	
Důst. Pán Josef Kneisl, děkan Nowobydžowský w Čechách, za svou osadu	20	
Wel. Pán Jan Janoušek, záměchý kaplan w Třebíči dioec. Br.	10	
Nejduštoj. Pán Walerian Jiršík, kanovník w Praze, a biskup w Budějowicích první část	10	
Pán Ondřej Kachlík, domkař w Romině u Brna	10	
Dúštoj. Pán Ignác Knorr, kons. rabba, děkan a farář w Brně zatím	10	
Jeho Eminenci Kardinál, arcibiskup Olomoucký za kniharnu w semináři	20	
Pánové August a Ignác, rytíři z Neuwallů pro školní knihárnu w Kloboukách	20	
Školní knihárna w Řimowě, dioec. Budějowické	20	
Pán Martin Konečný, rolník a starosta w Grumwíři s manželkou	10	
„ Josef Kossulic, rolník w Grumwíři, dioec. Br.	10	
„ Tomáš Wendák, s manž. Annou za celý rod, w Rozdrojo- wicích, dioec. Br.	20	
Wel. Pán Karel Dědek, duch. správce w Drásově, dioec. Br. . .	10	
Pán Josef Čech, s manželkou Marií w Mor. Kynicích. dioec. Br.	10	
Paní Anežka Formanowa, čivrtláníce z Romína u Brna . . .	10	
Dúštoj. Pán Frant. Kiegler, kons. rabba a farář w Bysterci u Brna	10	
Pán Frant. Ambrož, majitel domu w Brně	10	
Dúštoj. Pán Augustin Řiowský, kons. tajemník a farář kathed. w Brně	10	
Wel. Pán Tomáš Podlaha, kaplan w Červené Řečici w Čechách	10	
Pán Matěj Malinka, kopač w Malo-Štarmicích se svou manž.	10	
Wel. Pán Karel Faulhaber, kaplan w Obřetowě, dioec. Br. . . .	10	
„ „ Alois Böhm, kaplan w Řečkowicích. dioec. Br. . . .	10	
Nejmenovaný kněz w Brně	20	
Wel. Pán Josef Balcar, farář w Černišku, dioec. Budějowické .	100	
Robina Pána Jana Hoffa w Brně, první polowici	10	
Škola w Telnici	20	

	zl. stř.
Wel. Pán Vincenc Formánek, farář w Brankowicích, diec. Br.	10
" " Frant. Papáček, farář w Litowicích, " "	10
" " Štěpán Štětina, farář w Řížanowicích, " "	10
" " Antonín Harrer, farář w Milonicích, diec. Olom.	10
" " Jan Soukup, kaplan w Sloupu, diec. Br.	10
Za + Floriana Stejskala z Bisterce, prozatím	8

Přistoupení tolika slavných mužů, rodin, spolků a bratrstev k dědictví sv. Cyrilla a Methoda, které se w tak krátké době bylo stalo, jest nejistvělejší důkazem, jak prospěšný a potřebný jest ústav tento národu našemu; jsme přesvědčeni, že w budoucím kalendáři, w kterém také celoroční počty obecnímu složí výbor dědictví toho, budeme s to, mnohem větší řadu nově přistouplých spoluodů wypočítati, a je do té doby také jinými knihami obrabovati. Prozatím máme toliko jedno jediné přání, které záleží w tom, aby každý, kdož pochopuje věc náš a potřebnost valného rozkvětu dědictví moravského, netoliko sám za spoluodou přistoupl, nýbrž také svým příbuzným a přátelům věc tuto wvěstil, a je k přistoupení přiměl. O velebném duchovenstvu chováme w nejhlubších útrobach svých jisté a neklané vědomí, že ráči samo přistoupením k dědictví blahonosné záměry naše podporovati, že bude pracemi svými literárními činně o účelu ústavu toho pracovati, a že we farnostech svých o rozšíření jeho obětavě pečovati bude.

Že w biskupství Olomouckém a w sešterské Čechii až doposud první prowołání naše nenalezlo ohlasu žádoucím, jakož z prvního jeznamu spoluodů widno jest: připočítáme zvláštním poměrům časovým, a tomu, že dědictví sv. Cyrilla a Methoda doposud nemohlo wstáby we známost přivedeno býti. Obě tyto příčiny a překážky s milostí Boží nyní již přemoženy a odstraněny jsou: a tudíž nám snad nikdo nezáží, že pečujeme w sobě naději snaznou, že přistoupení k dědictví sv. Cyrilla a Methoda stane se hojnějšími ke cti a chwałě Boží a ku blahu národa našeho slavného — ku blahu časnému i věčnému. Red.

Ústřední jednotu katolická.

K novým ústavům, jenž powstali na Moravě následkem zákona spolkovního, počítáme též jednoty katolické, a sice ústřední jednotu katolickou w Brně, a jednoty filiální na wesk, jenžto s jednotou ústřední w bratrském spojení jsou. Jelikož wšak až doposud „stanovy“ jednoty ústřední nikde uveřejněny nebyly, doufáme, že se všem katolíkům na Moravě zawděčíme sdělením stanov těchto jakož i „jednacího řádu,“ snad i w jednotách filiálních budou sobě ze spisův těchto moci pro sebe něčeho wybrati, a národ náš pozná z toho činnost jednot katolických, a přesvědčí se o jich prospěšnosti ještě více je šířiti a podporovati bude.

Stanovy ústřední jednoty katolické.

§. 1. Význam a účel jednoty katolické.

Katolická jednota jest spolek náboženský, bez vsselických záměrů a snah politických. — Účelem jednoty katolické jest: 1. Ožiwování a šílení swatě, křesťansko-katolické wíry mezi katolíky wssech stawů. 2. Ustutečňování činné lásky k bližnímu, a pěstování mravnosti i cnosti s ozoláštěním ohledem na wzdělávání ducha, a na mravné sšlechtění mládeže wůbec, přede wšim pak mládeže zanedbalé; wssedno to wssak w mezích, jež wyměřuje poslusenství nejdůstojnějšímu pastýři biskupowi powinné.

§. 2. Prostředky k uskutečnění účele tohoto.

a. Ústní poučování we veřejných schůzkách jednoty katolické. — b. Zřizování kniháren. — c. Wydávání a šíření časopisu swého: „Glas jednoty katolické. — d. Zakládání a podporování škol řemeslnických, a pro mládež chudobnou a newywcvičenou. — e. Zřizování spolkůw dobročinných, jakožto odmětů jednoty katolické.

§. 3. Zásady činnosti jednoty katolické.

Wssedna činnost jednoty katolické musí toliko duchem lásky křesťanské, a tudíž duchem míru a pokoje ožiwena, a nesmí nížádnými sobeckými a zšstnými snahami kalena býti. Pročež má se mezi wssemi spoluoudy jednoty katolické zachowáwati smýšlení bratrské a srozumění nerušené. Gofolím se od jednotliwcůw jménem jednoty podniká, může se toliko s powolením předsostenstwa a wýboru konati.

§. 4. Powinnosti a práwa spoluoudůw jednoty katolické.

Každý katolík, který jest spoluoudem jednoty katolické, bere na sebe powinnost, w okresu swém, t. j. we své rodině, a mezi podzřízenými swými prawě křesťansko-katolické smýšlení a obcowání horlivě probouzeti, ožiwovati, pěstowati a šířiti. — Každý spoluoud pak má práwo, návrhy jednoty katolické se týkající činiti, a sice buď písemně wýboru, buď ústně před aneb po schůzkách jednoty katolické wýborníkům přítomným.

§. 5. Přijímání spoluoudůw do jednoty.

Spoluoudem jednoty katolické stává se každý dospělý katolík, který je we schůzce od spoluouda některého starostowi předwěsti, a své jméno, obydlí a staw do seznamu spoluoudůw zaznamenati dá.

§. 6. Wystoupení spoluoudůw z jednoty.

Spoluoudem jednoty katolické přestává býti: a. kdo sám dobrowolně wystoupil; b. kdo se proti stanowám jednoty katolické hrubě pro-

viní, a napomenutí výborem daného sobě neomítná; c. kdo se veřejného přestupku dopustí. W pádech b. a c. rozhoduje výbor.

§. 7. Schůzky jednoty katolické.

Schůzky jednoty katolické jsou dílem řádné, dílem mimořádné. a. Schůzky řádné odbywají se pravidelně dwafráte za měsíc w neděli nebo w svátek po odpoledních službách Božích, což se w předcházející schůzce oznámí. b. Schůzky mimořádné mohou i w kratší lhůtě starostou svolány býti, udá-li se k tomu příčina důležitá.

§. 8. Spojení jednoty ústřední s jednotami filiálními.

Swazek jednoty ústřední s jednotami filiálními pěstuje a utužuje se dopisowáním wúbec, zvláště pak dotazowáním wzájemným, předkládáním návrhů w záležitostech jednoty, sdělowáním těch věcí, o nichž se bylo w schůzkách jednalo, wybizením k činnosti společné wšech jednot katolických k uskutečňowání účele wyměřeného, jakož i každoročním sjezdem důvěrníkůw wšech jednot filiálních w Brně.

§. 9. Přednostenstwo ústřední jednoty katolické.

Přednostenstwo ústřední jednoty katolické sestává ze starosty, dwou podstarostů, a výboru, z něhož se potřební odborowé a úřadowatelé wyvolují.

§. 10. Wolba přednostenstwa jednoty katolické.

Wolba přednostenstwa jednoty katolické děje se w schůzce wšeobecné na celý rok.

§. 11. Powinnosti výboru.

Wýbor jednoty katolické má powinnost, každých 14 dní se scházeti, potřebné věci jednoty katolické se týkající w poradě bráti, a většinou hlasů o nich rozhodowati. W čele výboru a celé jednoty katolické stojí starosta, kterýž s jednatelý aneb s jinými wyborníky podpisuje wšeliké píjemnosti od jednoty ústřední vycházející.

§. 12. Změni jednoty katolické.

Bylo by přáti, aby každá jednota katolická zřídila sobě pokladnici, z nížby se potřeby její zaprawowaly. Do pokladnice této sfládají spoluowové své dobrowolné příspěvky, a sšlechtní dobrodincowé své dary. — Ústřední jednota katolická w Brně má from pokladnice této pokladnici společnou, z nížto se zaprawují výlohy wšech jednot katolických se týkající; a tato powstává z dobrowolných příspěvků spoluowůw wšech jednot katolických na Morawě, jakož i jiných dobrodincůw.

§. 13. Čtení stanov.

Tyto stanoWy jednoty katolické mají každoročně w té schůzce veřejně čteny býti, kdy přednostensktwo nově zvolené úřad svůj nastupuje.

Jednací řád ústřední jednoty katolické.

I. Seřazení výboru.

§. 1. Výbor volí se we schůzce valné listky volebními. Kdyby někdo z wyvolených wolbu do výboru přijmouti nechtěl, nebo z jakékoliw příčiny w roce z výboru wystoupil, přichází na místo jeho ten, jenž byl při wolbě nejvíce hlasů obdržel; k tomu konci zaznamená se po wolbě výboru pět náhradníků w tom pořádku, jak který z nich více hlasů měl.

§. 2. Zvolený výbor volí hned téhož dne opět listkami volebními ze sebe přednostensktwo, t. j. starostu, dva podstarosty, zapišatele, dva jednatele, pokladníka, účetníka, dohlázkitele školní, a ostatní úřadowatele potřebné. Nově zvolenému starostowi odewzdá se hned pečeť jednoty katolické.

§. 3. Nová wolba oznámí se dle předpisůw zákonů dotčeným úřadům.

II. Powinnosti výboru wesměš.

§. 4. Výbor odbývá pravidelně každých 14 dní své porady, při kterýchžto každý výborník přítomen býti musí, leč by mu w tom příhoda neodkladná překážela.

§. 5. Chce-li kdo w poradách výborowých mluwiti, musí starostu o slowo požádati, dle pořádku stanoweného se chowati, a spíše nemluwiti, až by na něj řada přišla.

§. 6. Každý ješť powinen, napomenutím starostowým se podrobowati.

III. O schůzkách jednoty katolické.

§. 7. Kdo by chtěl we schůzkách jednoty katolické řečniti, musí to buď we výboru, buď před schůzkou starostowi oznámiti, kterýž má práwo, rozhodowati dle okolností a času, má-li kdo řeč svou míti.

§. 8. Výbor má w den schůzky nejméně čtvert hodiny před a po shromáždění spoluoudůw jednoty katolické w sále pohromadě býti, aby každý spoluoud své přání a návrhy jemu přednášeti mohl.

IV. O jednotlivých úřadech výborowých.

A. Starosta.

§. 9. Starosta ješť hlavou jednoty katolické, ješť odpovědný wšem duchowním i světským wrchnostem, a tudíž nesmí se bez wědomosti

jeho nížádná věc podnikati, a každý spis z jednoty katolické vycházející musí od něho spolupodepsán a pečetěn býti.

§. 10. Starosta sám iřšak rovně bez vědomosti a bez větřšiny výboru o řobě ničeho započínati nesmí.

§. 11. Starosta svolává a řídí iřšelické řchůzky řádné i mimořádné, valné i výborové, pečuje o zachování pořádku v nich, končí a rozpouřšti je.

§. 12. Starosta přijímá nové řpoluoudy do jednoty katolické, řteři se od řpoluouda některého jemu na začátku řchůzky řředřtawiti dají, podáním pravé ruky, a výřokem římto: „Já Wás řřijímám ve jměnu weřřeré jednoty katolické za řpoluouda.“

B. Podřstarostové.

§. 13. W nepřítomnosti řtarosty bře na sebe první podřstarosta, a v nepřítomnosti jich obou druhý podřstarosta úřad řtarostův se řřšemi právy a powinnostmi.

C. Řálezitosti domácí.

§. 14. W řálezitostech domácích řtoji řtarostowi řrom výboru weřněř také zvlášřtě a jmenovitě následující úřadawatelé po řoku:

1. Zapisowatel, řterýž a. we řchůzách valných i výborových zápiř obřtarává; — b. řřřecky nové řřijaté řpoluoudy dle jměna, obydlí a řtawu do knihy zapisuje; c. archiw jednoty katolické v pořádku řhowá, a d. na wybidnutí řtarostowo listiny řřřeho druhu we řchůzách řtává.

§. 15. — 2. Řospodář jednoty katolické pečuje o řiřtotu a ozdabu řině řili řálu, v němžto se řchůzky odbýwají; — ořtarává řwětlo a topení; — wyřazuje řostům řřichozím řířta.

D. Řálezitosti zewnitřní.

§. 16. Jednatelřtwí jednoty katolické. — Zewnitřní řálezitosti jednoty katolické, jmenovitě dopisowání ř jednotám řiliálním a ř jiným řpolkům, ř úřadům i řouřřným osobám we věcech jednot katolických se řřřajících obřtarávají dwa jednatele wé výborem zvolení.

§. 17. Jednatelové, řřouce oudové výboru, řřou za podnikání řwé odpowědni řtarostowi a výboru, bez jehořto vědomosti ničehoř řředřbráti nemohou, nébrž toliřo s ním dorozumění jednají; tudýž zapotřebí řest, aby řři řždě řchůzce výborové alespoň jeden z nich řřítomen byl.

§. 18. Řždý jednateřřtwím wyřotowený řpiř, aby platnořti nabýl, musí od obou jednateřů podepsán, a od řtarosty podpířem a pečetí řřwřzen býti.

§. 19. Řelikoř řtarosta we jměnu výboru a celé jednoty katolické úřadům v řždě době za řřřeckno jednání odpowídati musí: mají jednateřové řwou zvlášřtní knihu „Wamětnici úřřřední jednoty katolické,“ we řteré se dořřowně zaznamenávají řřřelické dopiřy od nich

z jednotám filiálním nebo z osobám jednotlivým a z úřadům vyhotové, jakož i všeliké odpovědi, dotazy a nálezy úřední atd. v záležitostech jednoty. Kniha ta má každého čtvrtletí od starosty a jednoho výborníka, po každé zvlášť z tomu určeného, úředně osvědčována čili vidimována býti; při této příležitosti mají všechny prvopisy (originály) chronologicky spořádané starostovi se odemždati, kterýž je v archiv u jednoty katolické uloží.

§. 20. Jednatelové po každém čtvrtletí předkládají výboru počet svých výloh, jichžto summa se jim také na žádost co úhrnkový peníz mezdy čtvrtletně z pokladnice společné vydávati může. Všeliký nadbytek nebo zchodek (nedostatek) o budoucím čtvrtletním přehlídnání se vyrovná.

§. 21. Jednatelům přidán jest na pomoc expeditor, jenž obstarává poštu; výlohy poštovní sobě zejména zapisuje, a čtvrtletně výboru předkládá.

E. Pokladnictví.

§. 22. Pokladníci má pokladník výboru odpovědný; má svou vlastní knížku pokladní, do níž všeliké příjmy a vydání bez dalších podrobností zapisuje, což také účtovník, doručitel nebo vybíratel peněz podpisem svým v téže knížce jeho dotvrzuje.

§. 23. Kdyby se pokladníkovi odpovědnost viděla býti příliš obtížnou, přidá se mu výborem spolu pokladník.

§. 24. Účtovník jednoty katolické vede hlavní účetní knihu pokladnice domácí i společné; avšak každé ozvlášť. Podobně vede počty o všech vssudy příjmech a vydáních z jiným účelům jednoty katolické v téže knížce zejména.

§. 25. Je-li kde vydání nějakého zapotřebí, ohlásí se to výboru, na jehož svolení účtovník písemný výkaz s podpisem svým dá úřadovateli dotčenému, jenž peníze ty potřebuje, aby je od pokladníka přijmouti mohl; příjem tento, jak s vrchu podotknuto, v knížce pokladní podpisem svým osvědčí.

§. 26. Na konci každého čtvrtletí prohlíží starosta knihy, a podpisuje je s dvěma výborníky po každé z tomu konci od výboru schválenými. Shledané výsledky oznamuje starosta v nejprvé příští schůzce výborové, a celoročně ve schůzce valné; což se také diti bude buď uveřejněním v „Hlasu jednoty katolické,“ buď zvláštními zprávami celoročními.

§. 27. Sbíratelé odemždávají peníze pro školy, a z jiným účelům jednoty katolické sbírané pokladníkovi, což tento i s účtovníkem, každý ve své knížce zapisuje. V knížce pokladní sbíratel též se podpisuje.

F. Školské.

§. 28. Prostředkem z dosažení účele jednoty katolické, jakož ve „stanovách“ §. 2. d. vysloveno, jest „zakládání a podporování

školy řemeslnických i jiných," které se řídí a spravují dohlížitelé od výboru k tomu zvolenými.

1. Mědělní škola řemeslnická.

§. 29. Školu řemeslnickou navštěvují hlavně tovaryšové, mladí mistrové, a učenníci i dělníci všeho druhu, kteří se mohou vykázati vysvědčením ze 4. třídy, nebo písemným dovolením, že jsou sprostěni od navštěvování školy opakovací a cvičení křesťanského.

§. 30. Každý navštěvovatel školy řemeslnické platí měsíčně 6 fr. stř., za které dostane potřebný papír, péra a inkoust; olumko čili tužku kupuje sobě každý sám.

§. 31. Ve škole řemeslnické vyučuje se náboženství, čtení a psaní, pravopisu, počtům, kreslení, země- a dějepisu národnímu, a jiným potřebným předmětům v obou zemských řečích, a sice učitelé, jenž se k tomu vyžadují dohlížitelé ve jménu jednoty katolické. — Učitelové měnují škole řemeslnické práce své z lásky křesťanské zdarma; anebo se některému z nich v pádech kromobyčejných od katolické jednoty dáwa jistý plat.

§. 32. Pořádek a hodiny, v nichžto se vyučovati má, ustanovují se na návrh sboru učitelského ve výboru jednoty katolické dle okolností časových.

§. 33. V čele sboru učitelského stojí jeden z učitelů náboženství jako ředitel školy řemeslnické; kdyby však toliko jeden učitel v obou jazycích přednášel, jest tento ředitelem a náčelníkem sboru učitelského.

§. 34. Výbor jednoty katolické volí ze sebe dohlížitele a dva poddohlížitele školy řemeslnické, kteří v poradách učitelských přítomni býti mají, aby mohli výboru náležitě zprávy o škole podávati.

§. 35. Dohlížitel sbírá peníze z příspěvků měsíčních a dobrovolných do zvláštní své pokladnice pro školu řemeslnickou, vede své zvláštní počty, které se čtvrtletně výboru předkládají, a starostou i dvěma výborníky podpisují. — Navštěvovatelé školy řemeslnické svolují ze středu svého každoročně zvláštní pomocný odbor, sestávající ze čtyř osob k rukoum dohlížitele; tito pak obstarávají potřeby školní, mají svou zvláštní knížku účetní, která čtvrtletně u přítomnosti starosty a účetníka jednoty katolické s účtami dohlížitelovými se porovnává; oboje počty od všech společně se zkoušejí a podpisují.

§. 36. Při sbírkách na školu řemeslnickou má dohlížitel dva z navštěvovatelů školy této při sobě, a dobrodincové zapisují příspěvky své zvláštně do knihy školy řemeslnické.

§. 37. Z pokladnice školy řemeslnické zapravují se všeliké potřeby pro školu: jakož jsou: školní knihy, vzorky ku kreslení, papír, inkoust, péra, a v pádech kromobyčejných plat pánům učitelům.

§. 38. Ve škole řemeslnické obdívá se každoročně zkouška veřejná, ku které se navštěvovatelé dobrovolně dostavují.

2. Nedělní škola pro děvčata.

§. 39. Nedělní školu dívčí navštěvují dobrovolně služebné osoby, a vůbec děvčata ze školy národní vystoupilé, nebo školu ani nenavštěvovavší, jenž se vykáží, že nemají povinnost, v téže době navštěvovati školu opakovací a cvičení křesťanské.

§. 40. Potřeby školy nedělní pro děvčata vydržují se dobrovolnými příspěvky — a v nedostatku jich z pokladnice ústřední jednoty katolické.

§. 41. Učitelové pro nedělní školu dívčí vyžadují se strze výborníky jednoty katolické.

§. 42. Vyučuje se v náboženství, čtení, psaní, a počítání, jakož i v jiných vědomostech potřebných.

§. 43. Z výboru jednoty katolické vyvoluje se dohlížitel a poddohlížitel, jimžto k rukoum dá se zvláštní odbor z děvčat obraný.

§. 44. Dohlížitel sbírá příspěvky dobrovolné, vede své účty, jež čtvrtletně předkládá výboru jednoty katolické k prohlédnutí a potvrzení.

§. 45. Výbor jednoty katolické pečuje o to, aby nedělní škola dívčí měla přiměřeného dozorce.

§. 46. V nedělní škole dívčí může se též každoročně veřejná zkouška obdržeti, budou-li toho okolnosti požadovati.

§. 47. Jednota katolická obstarává potřeby škol založených, a podporuje je prostředky všemožnými; tudíž jest majitelkyní všeho jmění škol těchto, kteréž by jí připadlo tenkrát, kdyby ta onna škola od ní založená měla z jakých koliv příčin přestati.

3. Večerní škola sv. Vincence.

§. 48. Večerní školu sv. Vincence, již byla založila a v život uvodila, podporuje jednota katolická příspěvky, které zvláštní sbíratel mezi spoluobčy jednoty katolické sbírá, pokladníkovi odvádí, a jenž se čtvrtletně pánu ředitelovi školy té odemzdávají.

G. Knihárny.

§. 49. Ústřední jednota katolická má dvě knihárny. — 1. Domácí knihárna ústřední jednoty katolické chová se v místnostech, kde se schůzky obdržují, pod správou knihárníka, kterýž vede seznam všech kněk a spisů, vydává knihy čtenářům, jenžto se nějakým známým spoluobcem odporoučí, jehož jméno i se jménem čtenáře se zapisuje; knihárník přijímá knihy přečtené opět nazpět, i s 1 krejcarem str. stanoveným od jedné knihy na měsíc; vede o příjmech těch své zvláštní počty, a odvádí peníze pokladníkovi jednoty katolické.

§. 50. Uzná-li knihárník za potřebné, nových kněk nakoupiti, oznámí to výboru, kterýž o knihách navržených rozhoduje, a peníze na ně poskytuje, jenž se u pokladníka vyžádávají.

§. 51. Knihárna společná pro jednoty katolické filiální poskytlává ze schránek, v nichžto po padesáti svazcích kněk se nalézají; v každé schránce přiložen jest seznam kněk v ní obsažených a schránka ta

se svým vlastním číslem posle se některé jednotě filiální ke čtení pro spoluobdy až na tři měsíce. Po třech měsících oznámí se starostovi jednoty filiální, aby ji poslal sousední jednotě filiální jednatelstvem na-
značené k tomuto účelu; a tak pořád dále. Po přečtení kněh schránky I. posle se jednotě schránka II. a t. d.

§. 52. Schránky s knihami knihárny společné mají jednatelové jednoty ústřední na starosti; kteří je rozesílají, a rozesílání mezi jednotami filiálními dopisováním řídějí.

§. 53. Filiální jednoty katolické se wyzvou, aby na zřízení této knihárny společné něčím dobromolně přispívaly, a napotom, jakož se podobně děje v ústřední jednotě katolické, za čtení každé knihy na týden 1 kr. w. č. odváděly. Starostové jednot filiálních, nebo wel. pp. duchovní tyto příspěvky laškově odesílou ústřední jednotě katolické w Brně. Tím se doštane jednotám filiálním toho prospěchu, že budou moci takových a tolik kněh čísti, jichž by sami sobě zaopatřiti nemohly; a ústřední jednota katolická bude s to, potřebné knihárny tyto zaříditi!

Mnoho zdaru ke cti a slávě Boží a na blaho našeho národu moravského!

W Brně dne 28. dubna 1851.

Wybor ústřední jednoty katolické w Brně.

František Ambrož, měšťan, starosta.

František Svoboda, mistr hodinářský, 1. podstarosta, a 2. dohl. řem.

Tomáš Reibler, soukromý učitel, 2. podstarosta.

Bedřich hrabě Sylva-Tarouca, kněz církv., jednatel.

Benedikt Kulda, duch. správce w ochranitelně, spolujednatel.

Leopold Walniček, úředník, zapisovatel.

František Říška, tkadlec, účtovník.

Tomáš Holub, majitel domu, pokladník.

Josef Indra, měšťan, 1. dohlížitel školy řemeslnické.

František Chudoba, obchodník, 1. knihárník.

Norbert Černý, krejčí, 2. knihárník.

Matěj Drápal, tkadlec, sbíratel pro večerní školu sv. Vincence.

Jan Ráda, tkadlec, jeho náhradník.

Ignác Šreier, pekař. 1. dohlížitel při křest. cvičení.

František Petlach, průmyslník, 2. dohl. při kř. cvičení.

Jan Blk, tkadlec, 3. dohl. při křest. cvičení.

Bonaventura Zdura, provincial kláštera Minoritského, direktor řem.

František Sušil, profesor theologie.

Matěj Brocházka, profesor náboženství na vyš. gymn.

František Poimón, redaktor „Hlasu jed. katolické.“

František Stoklaš, mistr pozlatnický.

Josef Šikl, majitel domu.

Wojtěch Hrdlička, mistr soukenický.

Jan Slezáč, tkalec.

Jan Rubíček, hospodář domovní.

Grantišek Augustýnek, tkalec.

Jakob Růžička, tkalec.

Antonín Buček, měšťan.

Wáclaw Řezáč, tkalec.

Jan Šanec, poštovní listonoš.

Ochránitelna pro zanedbalou mládež w Brně.

Byly doby w národu našem slowanském, kdy wíra Kristowa, swatými apostoly Cyrilem a Methodem hlášaná, hluboce kořeny své wpusťla do ducha předků našich, pro svou ryznou nábožnost powěstných; wíra jejich byla živá, a proto wydávala owoce spanilé a blaživé, jemuž se mysliví potomci oddávají právem. Pohleďmež na wšechny ty krásné chrámy a kláštery, kteréž po vlasti naší Morawské byly zbudowaly jejich ruce, wedené wírou a láskou činnou, jakowouž jediné Pán a Spasitel náš, Ježíš Kristus, za prawou a skutečnou wíru a lásku považuje. A w čem pak se měl právě minulý, a pokolení nynější chce rovnati předkům svým zbožným? Rouhavá o wíryprázdná ruka s ohavnou smělostí sáhla po těchto pomnicích storodávné obětivosti křesťanské, zbořila wětšý počet klášterů, které byly roztomilým domowem wroucených modliteb a hlubokých wěd, jakož i cutočistým chudiny — a za ty nám zanechala welikou sílu káznic, trestnic, žalářů, porodnic, a blázinců. Bohužel těchto potřebí jest, proto že wíra škleblá wytvořuje hojnost obywatelůw pro smutné budowy tyto, a wynutila potřebu jejich. Národové pak jami wzdychají nad množstwím těchto potřebných ústawů nemilých a nectných; předce wšak pohodlně sebi w nečinnosti nerozumné, a brodí se čím dál více w netečnosti náboženské za zkaženými wůdci wěku našeho. Lid náš slowanský owšem až posud zachowal powěst nábožnosti, kterou se stwěl předkové jeho; ale zbožnost ta za našich časů welice wywětrala, a podobá se nazwice plewám, jenž byly pozůstaly po zrnu wymřelém. Čili snad domníwáte se, že bych slowa nepravdy byl wynešl? — Přesvědčte se sami! „Wíra bez skutků mrtwá jest!“ wola Pán Ježíš; a já nechci a nesmím ani o wlas oddáliti se od wýroku tohoto! Muže tedy, národe můj! okamž mi skutky své, jimiž by sejewila wíra twá a láska twá! — —

Owšem, nedalo se očekáwati, aby takovýchto welikých a slavných skutkůw bylo widěti z doby minulé; wíra byla ututlána wěkem předcházejícím, a tudýž ani owoce prawého a dobrého wydáwati nemůže. Nyní pak již Pán Bůh nebeský ráčil milostiwě pohlédnouti na národy naše; nyní již opět horliwost náboženšlá probouzí se we vlasti naší; proto také očekáwati lze, že i skutečné pokolení nynějšího budou míti na sobě známky obětivosti a lásky křesťanské.

Příležitosti, kde by mohl národ náš Moravský svou životní vůli dobročinnými skutky osvědčovati, jest za našich časů dosti; já tuto uredu na příklad jednou takovou příležitost, o které zvláště obcím káže povinnost svatostvatá, a sama moudrost, aby se jí všemožně chopaly; ba každý člověk o sobě může sobě vydatných zásluh wyžískati.

Jsouť téměř w každé obci děti, které buď ani rodičů svých nepoznaly, tedy sirotci — buď rodiče nesvědčomité mají, jenž bohužel sami nezvedení jsou, i děti své zanedbali. Děti takovéto, nemycené ani w náboženství, ani ve čtení a psaní, ba ani w modlení, žijí obyčejně jako ta němá tvář Boží, pustnou čím dále více, a bývají nežádka obci a celému okolí obtížni žebrotou, nebo nebezpečni svou prostopášností.

Obec má netoliko zákonem vládním, ale také zákonem božským a náboženstvím povinnost neodkladnou na sobě, o takovéto opustěnce starati se, aby nespustili; a jsou-li již spustěni, aby za ně, t. j. hned w mladosti své byli napraveni. Dosud obce tuto povinnost svou rády a dokonale nepoznají, potud ať se nehonosi ani rozumem světlým, ani svobodou pravou. — Všemi obce, donuceny zákonem vládním, obyčejně pečují jak tak o takovéto děti osiřelé; ale w čem pak nazvíce záleží péče tato? — W tom, aby podle těla hladem a zimou nezahynuli. Ale o duši nesmrtelnou nepěčují; o to nedbají, jest-li rozum jejich dostatkem potravy duchovní zahyne, a jestli srdce jich pro cnost a dobré skutky zcela zamrzne. A co bývá následek toho? Opustěnek takový roste, a s ním roste také nezualost Boha, newědomost ve svatém náboženství, lenivost, nepracovitost, a všeliká nepravost; a potom teprw bývá člověk takový po všedem životě svém obtížným spoluobdem, a často kráte i metlou w obci, kteráž byla jeho vychování zanedbala. Ci nemá snad obec povinnost na sobě, o dobré vychování opustěných spoluobdů svých svědomitě se starati? Mač by tedy vůbec bylo spojení obecní? Proč by tedy neměli lidé, jako tvorové nerozumní, každý pro sebe někde w lesní jestyni obývati, a jenom o svůj vlastní žaloudek pečovati? Nemají-liž všichni lidé činnou láskou k bližnímu w jeden krásný celek spoutáni býti?

O kdyby se byly naše obce alespoň dobře počítati naučily! Zvěděly by, že jich takový zanedbaný a nezvedený člověk nápotom až do své smrti desetkrát toli stojí, než-li by byly na jeho dobré vychování vynaložiti musily. —

Tu pak ovšem nastává otázka druhá: „Kterak a kde má se takové opustěné a již zkažené dítě napraviti a dobře vychovati? Občané sami nemají ani času, ani schopnosti k vychování takovému; také jsou w nebezpečí, že by snad i vlastní své ditky položili ve společnosti zkaženého chlapce nebo děvčete opustěného. A přece má obec povinnost na sobě, o jeho vychování se postarati; neboť jestliže hned w mládí opustěné dítě nápotom spustne, to mají občané na svědomí. Dítě, pokud w nepravostech nezakrní a nezahrdne, vždy ještě napraveno a vychováno býti může; a jest-li se nikdo o jeho dobré vychování nepostaral: tedy spustne a zkaží se, nikoliv vinou svou,

ale vinou — hroznou vinou obce, která se obci křesťanskou nazývá, ale křesťanské lásky ani za mák v sobě nemá.

Tomu se dá za nasseho věku v Moravě a ve Slezsku vyhověti; nebo pro tyto dvě sesterské země založena jest v Brně „opatřovna pro zanedbalou mládež“, v nížto se takovéto nezvedené děti přijímají a vychovávají.

Ústav tento založen jest v roce 1848. od spolků ochranného pro kárance z kázní vypuštěné. Mnoho sšlechtných mužův sestoupilo se ve spolek tento, aby trestancův z kázní propuštěných se ujímali, a jim nějaké služby vyhledávali, by nápotom zase nebyli nuceni, do svých dřívějších nepravostí zabýhati, jsouce bez větší obstojné výživy. Ale tito sšlechtní mužové přesvědčili se nápotom o pravdivosti starého přísloví: „že staré stromy nelze více ohýbati“, a že čemu byl Jeniček nawayknul, tomu Janek těžko odvyká; proto se v nadznameném roce usnesli, že založejí ochrannitělnu pro zanedbalou mládež, aby nešťastné děti tyto hned na začátku vychovávali, a je budoucí téměř jisté záhubě z drápů vyrwali. Stalo se; přemnozí dobrodincomé dávali vydatné dary k tomu fonci, aby se vystavěl u Brna zlášťní dům, aby se k němu přikoupilo několik měric polí, a tam aby se dítky zanedbané vychovávaly ve všech vědomostech pro život potřebných. Jeden takový dům již stojí, a v něm se již 15 chovanců vychovává; několik již vychovaných dalo se na řemesla.

V ústavu tomto, t. j. v ochrannitělně učinil známý vlastenec, hrabě Sylva-Tarouca, kněz církevní, zlášťní základ, z něhož se vyplácí kněz, který v ústavu tom bydlí, a o učení náboženské, jakož i o vychování mravné dítek těchto se stará. — Jest v ochrannitělně také zlášťní učitel, který o vyučení dítek těch v ostatních školních věcech, jakož i ve pracích polních, a zahradních pečuje; from toho jest tu také ještě podučitel. Děti opuštěné a zanedbalé mezi 8. a 14. rokem, které do ústavu tohoto přijaty jsou, dostávají zde šaty, a celou stravu, a vyučují se ve všech vědomostech, co by jim v životě prospěšný býti mohly, v náboženství, ve čtení, v psaní, v počítání, v kreslení, v zeměpisu a dějepisu, jakož i ve pracích domácích a polních. Také zlášťními mistry dostávají již zde návod k nějakému řemeslu, k. p. k ševcovskému a krejčířskému, tak že již nyní sami sobě šijí šaty i obuv, jež jim dříve mistrem přistříženy byly. Nawaykají tuto pracovitosti a pořádnému životu, bez něhož nikdo nemůže šťastným se státi; učejí se v čistotě chovati své věci, a všechen dům, přidržují se k pěstování dobytka, a vůbec ke všelikým pracím, jichž potřebí jest v životu rodinném a obecním.

Jsouť v ochrannitělně této děti, které ve zlých okolnostech životních byly spustly storo wentoncem na těle i na duši. Někteří, maje buď nerozumné rodiče, nebo strativ je hned v outlém věku svém, neuměl ani kříž dělati, ani Otčenáš se pomoblití ve svém 9. nebo 10. roce, když sem přišel; což by bylo z něho, kdyby byl v této opuštěnosti zůstal? A jaká to musí býti obec, která na zřázu takovou svého spoluobda chlad-

ně a bez citu hlídati může? — Někteří, špatnými příklady Sweden, a Božích přikázání neznalý, započal cizího statku se dotýkati; a mite-liž, kam krádež člověka přivádí? — A křesťané by mohli zatvorzeli zůstat, an ještě malou obětí mohou mladíka takového před zlým koncem ochrániti? Někteří jsou zcela zanedbalý, buď z hlouposti, buď ze zlosti a mstivosti zapálil, a obec tím utvržena jest v neštěstí hrozné. Mení-li lepší, aby každá obec takového zanedbalého chlapce hned hleděla do vychování dání, a ráději hned nějakou obět na něho vynaložiti, než-li nešťimavostí své takovým neštěstím pykati? — A tak všichni chovanci v ochranitelně, jsouce z rozličných míst naší vlasti moravské, byli zcela zanedbáni; a nyní se tuto ke všemu dobrému vedou. —

Nemohl bych ovšem svým vzácným čtenářům za zlé pokládati, kdybych slyšel jejich námitku: „Zda-li pak také skutečně takovato zanedbalá mládež napraviti a se dobře vychovati dá?“. — Jsem tomu velice rád, že pochybnost tuto netoliko slovy, ale příklady vyvrátiti mohu. Ochránitelná již tři roky jest v životu; a za ten čas již 6 chovanců jest propuštěno. Další se na řemesla, a po všechen čas se dobře chovají, a mistři s nimi velmi spokojeni jsou; ba již nyní páni mistrové čas od času se poptávají, zdali by nedostali učeníka z ochrany; neboť již se dozvěděli od mistrů jiných, že chovanci ústavu tohoto jsou věrní, pilní a obratní ve všech pracích.

Nebožť tyto věci, každého dne ráno i na večer modlejí se s rukami sepjatými za své dobrodince, a já jsem přesvědčen, že se za ně po všechen život svůj modlívatí budou, an vědí, že by byli bez jejich pomoci ve zřázu přišli. Kdož pak by sobě nepokládal za skutek pro věčnost důležitý, že také přispěl almužnou k tomu, aby dítě zanedbalé a opuštěné dobře bylo vychováno, a šťastným člověkem se stalo? Na jejich modlitbu jistě Bůh, dobrotivý Otec všech sirotků a opuštěnců, dobrodincům takovým hojně uštědří odplaty! —

Domníváte-li se, lastaví čtenáři, že hoši tito, jsouce asi 15 nebo 16 let starí, když se z ústavu tohoto propouštějí, zase do svého bývalého nepořádku upadnou? — Poslyšte, jak se sšlechtný spolek ochranný bále ještě o ně stará. Spolek tento vyhledá jim dobrého, moudrého, a spolehlivého mistra, který zavázán jest, jako otec o učeníka toho se starati; krom toho vyžádá se nějaký sšlechtný muž v onom městě, kam chlapec na učení přišel, za jeho poručníka a pěstouna, aby na něho dohlížel, o něj pečoval, čtvrtletně k ředitelstvu ochranného spolku o jeho chování správu dával, jemu potřebné šaty zaopatřil, a k tomu přihlížel, aby se nepokazil. Ba i za vyučení plat dává se od ústavu mistrům takovým, kteří nemohou učeníka za darino do učení vzíti; a takto zůstává každý chovanec ochranný pod dohlídkou a správou spolku ochranného až do své zletilosti a dospělosti. —

Z nich budou jedenkráte občané hodní a šťastní; a co by z nich bylo bez vychování tohoto? To snadno uhodnete ze své zkušenosti. —

Me ovšem, lehko namítne se otázka: „Odkud pak se vydr-

svůj dar nebo sbírku w obci učiněnou k tomu čili odeslati chtěj, proto kladu dole osoby celého ředitelstwa, aby každý wěděl, kam se s dobročinností svou obrátiti má.

Nynější ředitel, uroz. P. Baron Widmann, který s velikou obětivostí o ústav tento pečuje, milerád příspěvky wšeliké přijme, a je také novinami uveřejní. Taktéž mohou příspěvky wšeliké posílány býti na pořadatele kalendáře tohoto, jenž jest duchovním správcem w ochranné, od něhož ředitelovi se odevzdají a uveřejní.

Nejmoucnější přání mé jest, abych, přednášeje prosbu w jménu mnohých opuštěných a zanedbaných dětí, nezůstal w národu našem Moravském a Slezském „hlasem volajících na poušť.“

Ředitelstvi mor. slez. ochranného ústavu pro kárance z trestnic propuštěné, a ochrannelný pro mládež zanedbalou, jest:

Direktor čili ředitel:

P. T. Pán J. U. Dr. Alois Theodor Kalina, c. k. státní zastupitel w Olomouci.

Direktor zastupující:

P. T. Wojtěch swobodný Pán Widmann.

Spoluoudomé ředitelstwa:

P. T. Pán Jan Gastl, c. k. priv. wskoobchodník, pokladník.

„ „ J. U. D. Vincenc Malý, c. k. radba odborní při generální direkcí pro komunikace.

„ „ Jan Ohéral, Redaktor Mor. Mír. Nowin, tajemník.

„ „ J. U. D. Rudolf Ott, mor. slez. zemský advokát.

„ „ Karel Bistor, zpravce w robotčním domě, dozorce w ochranné.

„ „ J. U. D. Eugen Schleinlein, mor. slez. zemský advokát.

„ „ Bedřich, hrabě Sylva-Tarouca, kněz církevní.

„ „ J. U. D. Eduard Rafael Ulrich, mor. slez. zemský advokát.

„ „ Eduard Wildt, c. k. ředitel okresní komise wýbavní.

„ „ F. Winterholler, kupec, dozorce w ochranné.

„ „ Swobodný Pán Willersdorf, okresní hejtman w Brně.

„ „ Benedikt Kulda, duch. správce w ochranné.

Pán Jan Wácha, učitel w ochranné.

„ Jan Pelcl, podučitel

„

R a j h r a d

básně od Frant. Sušila.

I. Prorocví.

Aj tam chvatem Method spěchá,
Z oka zří mu božská těcha,
O berlu se opírá,
A vždy dál se ubírá.

Spěchá ve dne, spěchá v noci,
Jako veden tajnou mocí;
Do Brna ho volá Pán,
By tam světil Boží stán.

Cesta vede prostřed lesa,
Tam již schvácen k zemi klesá,
A an dále nevládá,
Do chládku se ukládá.

Kolem něho lípy kvetou,
Květy sladké na něj metou,
A již rozkoš přelíbá
Duši jeho pohýbá.

Tudy vstává ve své schráně,
Zvedá zraky k nebes bráně,
A se k chválám hotoví
Svému Spasiteli.

Prosba byla velevroucná,
I byl vtržen do budoucna,
A co u vidění zřel,
Netajeně o tom pěl.

„Bude klášter tuto státi,
Rajhradem se bude zváti,
V blankyt bude věže nést,
Řád v něm svatý budo kvést.“

„Okrasou on bude vlasti,
Potěchou jí v každé strasti,
Bude on vždy přesprou
Svaté víry podporou.“

„Zřím ho jasně! ó jak zkvítá!
Jako orel k nebi vzlítá;
Celým srdcem veselí
Se v svém Vykupiteli.“

„A tam! ach slyš. dupot koní,
Mnichy zbožné vrah zlý honí,
Ach! jde příval nářeků
Od nešťastných člověků!

„A aj! zas se nebe jasní!
Zpěvové, slyš, lepohlasní

Přeradostnou koledou
O vítězství z ust jim jdou.“

„Blah jsi! blah jsi! svatý dome!
Plémě cností povědomé
K spáse celé Moravy
Tvoje stány oslaví!“

„Požehná Ti Páně oko,
Povzneseš se převysoko,
Po stovcích po světě
Pozříš v plném rozkvětě.“

2. Břetislav.

Ach Bůh dobrý budiž s námi!
Zas již letí Madáři,
Asnad zbořit naše chrámy
Opět se jim podaří.
Smiluj Ty se Bože shůry,
Sešli pomoc v naše zvůry.

Tak moravský národ oupí
Strachem náhlým unešen;
A kdož v čelo jeho vstoupí,
By vrah ztad byl vyděšen?
Břetislave, statný reku,
Není meze vrahův vztěku?

A již jede na svém broní
Chochol mocně plápolá;
Pavéza, meč, háv, štít boní
A strach metá do kola.
Vrať se, vrať se, zlostný vrah,
Divokého ustaň tahu.

Však rek nežli táhne k boji
Na loupežné na supy,
Posílnit se spěchá v zdroji
S moravskými zástupy.
Aj! chrám Páně tuto kyne,
Pomoci v něm zdroj se řine.

Jest to knízat apostolů
Kostel starý v Rajhradě;
Tam lid s vůdcem k Páně stolu
V posvatném jde pořadě.
Spas nás Kriste, uděl síly,
Bychom zkázu vrahům zdíli.

Dosloužil kněz obět svatou,
 Břetislav vstát neváhá,
 Chopiv dýku svoji zlatou
 Předě všemi přísáhá:
 „Vraha-li teď zlého zmohu,
 Vystavím tu klášter Bohu!“

Proti vrahu nyní letí
 S moravským svým národem,
 A již vraha tamo střetí
 Na pahorku za Brodem;
 Tož se v mysli statné vzmuží,
 Tož své pluky slovem tuží.

Aj již tamto na Maďary
 S celou silou vypadá,
 Řítí rázem v hrozné zmory
 Maďarů se ohrada;
 Vojsku sílu dodáváje
 Prapor kříže mocně vlaje.

Již vrah pádí, již uhání
 Přestrašeným outěkem,
 Již krok jeho nemá stání
 Před udatným před rekem.
 Od slovanské mužné seče
 Maďarů krev hojně teče.

Morava již vraha prostá
 Smutečnou mhlou odmítá;
 Radost jasná všady vzrůstá,
 A ráj opět rozkvítá,
 Břetislav rek v lesklém hávu
 Zpívá s lidem Bohu slávu.

K Rajhradu teď slavně jede,
 Kdež ho Pán byl posílil;
 A hned snažnou péčí vede,
 Kláštera by docílil;
 Když zdi stojí velemožné,
 Vede do nich mnichy zbožné.

3. Jurík.

Již spí Jurík ve klášteře,
 Benedikta věrný syn,
 An se s nebe anjel bere,
 Do těch svatých samotin.

A to není anjel svatý,
 Benedikt to otec jest,

Stříbrné se lesknou šaty,
 V rukou drží ratolest.

Juríku, můj synu věrný,
 Nechť již duše neváhá,
 Aj kraj pustý, a les černý
 Rukou tvých vymáhá.

Tam se ber, kde Bečva bystrá
 Vody svoje vylívá;
 Tam kraj pustý tebe mistra
 Ku své spáse vyzývá.

Lesy kácet, vody hradit,
 Pouště měnit na role,
 Nelad duší lidských ladit,
 To ti dáno v úkole.

Tedy Jurík vstává vzhůru,
 Na cestu se ubírá,
 Ale dříve v svatém kůru
 K Bohu ruce prostírá.

„Úkol velký na mne složen,
 Velké síly potřebí,
 Kéž i duch můj bude zmožen
 Tebou Bože na nebi!“

Již se s bratry svými louče
 Přijímá jich žehnání,
 Bohu pak se odporouče
 Ku své práci uhání.

A kam mysl jeho svatá
 Se svou pílí zavítá,
 Tam žeň roste přebohatá,
 A ráj Boží rozkvítá.

Mnoho roků již jest tomu,
 Co v tom chodil podkrají,
 Půda, žeň, len a řad stromů
 O Juríku hlásají.

Moravan však, ach ten neví
 O něm v hrubé tupotě;
 Ach kdy vděčnost přec se zjeví
 Ve člověckém životě?!

Odpust muži láji vinné,
 A měj naše povděky;
 Z našich srdcí nevyhyne
 Památka tvá na věky!

4. Ondřej Rybešovský. (1175.)

Kdož tam před opatem klečí na kolenou,
A své ruce spiná s prosbou poníženou?

Ondřej z Rybešovic, vládyka to statný,
Snad-li on se kaje pro účinek špatný?

Skutkův on si špatných nikdá nedovolil,
Ač že v bitvě tuhé mnoho vrahů skolil.

Bojoval on statně dýkou jiskrnatou,
Ale vezdy konal povinnost jen svatou.

Proč tam tedy nice na kolenou klečí,
Jaká jeho prosba, jaké jeho řeči? ---

„Přijmi, Otče, statek, jímž mě Pán Bůh daril,
Mnohá jsem já léta podaremně zmařil.“

„Nyní již tu dlouhou napravit chci vadu,
A svůj celý statek v obět Bohu kladu.“

„Pro Boží však prosím pro milosrdenství,
Přijmi mě v to Vaše zbožné společenství!“

Pokorná ta prosba pokorně z ust plyne,
Zbožný opat k němu s láskou ruce vine.

Povstaň, synu milý, duch tvůj jest nám známý,
Služ tu Pánu Bohu podle řádu s námi;

Bojoval jsi mečem, bojuj nyní slovem,
Novou láskou Bohu vzdej se v stavu novém.

Ondřej povstal vzhůru, přeblahým se cenil,
S proměněným rouchem i svůj život změnil.

5. Kumáni. (1252.)

Černá mráčna od dola se valí;
Blankyt celý v noc se hroznou halí,
Blesk z nich rudý vyšlehá,
Plamen lesy všechny požehá!

Kumáni, to jsou ty mraky hrozné —
Zbraně jich jsou blesky zhoubovozné;
Kam jich noha dosahá,
Tam poušť bere vládu neblahá.

O již plačte rájhradské vy stěny,
Budete vy v krátce pobořeny;
Vrah vás na prach rozdrobí,
Nectá jeho čest vám zhanobí.

Již jich vzteklá hurtem pádí lůza,
S nimi chodí živoborná hrůza.
Kam se skryješ kláštere?
Vlk beránka lehko rozdere.

Slyš ten křik! tak vlci šeři vyjí;
Ples jich — sikot jedových jest zmijí, —
Chod jich jest dech chřestýše,
Hyne vše, co ret jich odýše.

Hroulí se tam klášter v sypké rupy,
Padlých mrtvol vidět celé chlumy;
V krvi leží zbožný mnich,
Jenžto statně válčil v čele jich.

A tam! což to lidské oko patří?
Na křížech pní tamto zbožní bratři;
A tam zas, ach nebesa!
Jiné pletou v ostrá kola.

A pláč a vzdych slyne po Moravě,
Jak když řeka hučí v těsném splavě,
A běh všeho života
Ve smrtelném potu chropotá.

Kdež jest klášter, zbožných mnichů sídlo,
Jenž rozpínal ochranné své křídlo?
Kdež jsou zbožní mnichové?
Padli v obět smrti hladové!

Ale utři Rajhrade své líce,
Rozbřeskne se opět tvoje svíce,
Vzejde jako samolet
K spáse Moravy tvůj dávný květ.

6. Bruno v Rajhradě. (1254.)

Vítej dni krásný, v němž nám jest biskupa zřítí;
Jímž bude obnovená chrámu Božího svatost.

Lotrovskou peleší sloužil chrám lúze kumánské;
Přehnusně provodil v zdich jeho skutky pohan.

Kdež dřívěj Kristus bydlcl v svátosti velebné,
Tamto pohan krvavou svou klade zrádně kořist.

Kdež zpěv zazníval, jímž lid pěl Kristovu slávu,
Tam strašné z pohanův usta se kletby lily.

Aj, teď vrah zahnán, ozvou zas chvály se písně,
Zas s plesotem národ v chrám bude tento chodit.

V obnovu již jej Brúno světlí Viz tamto v kajícím
V průvodu jak skrápí zdi svěcenou vně vodou.

Teď vnitř chrámu vešel; na tvář upadá tu pobožně,
A v modlitbě vřelé k Pánu o lásku volá.

Po třikráte nyní u vnitř obcházeje vůkol
Izopovým proutkem ty zdi a půdu rosí,

Již plésej lide křesťanský! Zas chrámu velebnost
Vrácena, již jej jsou zloupili loňři diví.

Opět posvatná slouží v něm Pánu se obět,
A věrní káží zas slovo víry kněží.

Obnoveným leskem rozkvítá kláštera sláva,
Rajhradu zas vzchází slunko blahého bytí.

7. Záviš v Rajhradě. (1286.)

Rajhrade, Rajhrade, jak se chováš?
Záhuby zrádně po vlasti kováš!
Což mnichy své jsi na lotry změnil,
Že jsi na vraždy se rozplemenil?

„Ach mne se dotknula Páně ruka,
Útroba má pro žalosti puká,
Hlůza divá mnichy zahнала přeč,
Z ostra do srdce mi zatknula meč.“

Proč tvoje lůno ty lotry nosí,
Jenžto krví tvoji půdu rosí?
Zmuž se, vyvrhni jich od sebe ven,
Ať ti neuschne živosti kořen.

„Lůza ta síly mě pozbavila,
Útroby žily mi zastavila,
V pouta povázala rámě moje,
Žeť mi nemožno zavéstí boje.“

Již slzy utři si z obličejů,
Záviše ať praporec ti věje.
V půlnoci, když bude lůza ta spát,
Mocně volí na ni v útoku hnát.

V sen se již ubrala lůza tuhá,
Křídly noc ostřela háj i luhy;
Záviši, teď na tu lůzu procíť,
Klášter a chrám zběře této ocid.

On na vraném jede tamto koni,
Tvář mu svatým se hněvem kaboní,
Tíse celý se hrnc k němu shor,
Jak kdy na zem kradě běře se mor

Teď se budou věci dítí nové,
Zeť již obehnali zástupové.
Zbraň rykotá, zvuky mocně třepí,
Ještě-li ti vrazi ve sně dřepí?

Brána mocí již odevřena jest,
Již hrozivý na ty zbojce jde trest;
Bíjte, sekejte, co síly stačí,
Z náhla vyhubte to plémě dračí!

Tož zmohl náhle divý se hukot,
Jak kdy ta bouře dotekne se vod;
Zbojci se ze sna divem zvedají,
A snu a spánku nadarmo lají.

Síla zbitých tu na půdě leží,
Jen tamto ve strachu hrstka běží,
Těch taky dýka dosáhla krutá,
Tak zničená zhola zběr mrzutá.

Rajhrade, již vraha vyvěřela zlost;
Již zase bratry miloslně uhošť;
Zas jako dřív k Bohu vroucně se měj,
A zpěvy díky pobožně mu pěj. —

8. Valentin. (1538.)

Tamto na Rajhradská klepou vrata,
Buchot Žďarského to od opata.
Sprostá jen ho šatí halena;
Což ten pozdní příchod znamená?

Zimou se on na svém těle třese,
Rže kůň hladem, jenž ho v sedle nese;
Otvóřte, zas buchá, již jest čas,
Čili vás můj nedochází hlas? —

Ale vše spí z tvrda na Rajhradě,
Jedin probošť chodí po zahradě;
Zamyšlen však chodě v zálíšť
Ambrožova tluku neslyší.

Vane vítr od půlnocní strany,
Slyší probošť tlukot nečekaný,
Opět chodí, opět poslouchá,
Zda zas na vrata to nebouchá.

A zas bouchá, a zas silněj tluče,
Spěchá probošť odemykat ruče;
Kdož jsi, co tak pozdě přichodíš,
Čili nějakou lest provodíš? —

Otevři můj dobrý Valentine,
Tělo mé již zimou, hladem hyne;
Přijmi mne co hosta do domu,
Utrpěl jsem velkou pohromu, —

Vítej, vítej, Ambroži můj milý,
Jaké nehody tě postížily?
Honí tebe, bys byl utrácen,
Že jsi takto celý uchvácen? —

Přihnala se kacířská k nám lůza,
Započala provádět až hrůza,

Bratům mojim v hrobě ustlala,
Nemnohá nás částka ostala.

Stíhali mne dlouho strašným pádem,
Ušel jsem jim s tíží divným řádem,
Vínem jsem tu lůzu opojil,
Pak jsem v sedláka se přestrojil.

A teď přijmi mne co anjel strážce,
Nechť zde odpočinu po procházce;
Zde nechť leží má pleť zellelá,
Až jí zavzní trouba anjela.

9. Christofor Soběkurský. (1577.)

Tam Soběkurský běže se Christofor;
Mládec květoucí jest to jarem prvním.
Zbožný zvolil v něm duch přebývat,
Skví se svatou jemu líce září.

Avšak zda matná moc ramenou jeho
V mocnou poslouží Rajhradu podporu?
Zdaž stavbu v rum spuchlý zapadlou
Rámě slabé ze sutin vymůže?

Ó, Christofor ten trest drobivá není,
Horským přesilným on podoben dubům.
Cedremť, jehož sličnými sloupy
Podnesená bude chrámu krása.

Za mládí outlé jej Benedikt zvolil,
Snažnou ho žádou od Boha vyprosiv,
Po dráze jej jak strážce anjel
Kostrbaté s ochotou provázal.

Dostaltě čekám Christofor Otcovým.
I pléše nad ním hrud Benediktova.
Zákon vtělen v něm zdá se býti,
Zřejně duch otce na něm spočívá.

Vyjasni již svůj Rajhrade obličej,
Vrátí předešlá v tvé zdi se oslava;
Aj Christofor tvou poušť zalidní,
Zpěv Benedikta zas ujme vládu.

10. Vojtěch Kotelický. (1623 — 1642.)

Zdráv buď víry svaté sloupe a obrano,
Ježž poslal v zuřivých Rajhradu Bůh dobách,
By chrám církve Boží ochraňoval bděle
Před zhoubnými nepřátely.

Rajhrad smutně v šedých zříceninách ležel,
Byv zkázám proradou Gaborovou vydán,
Tož ty's nad popelem v srdci čilém splakal
Jak kdys Jeremiáš prorok.

Bolněj však se živá strašť tebe dotknula,
Jíž církev za oněch dnův ubolávala,
Když smrtinou zasadit ránu se vrah divý
Sličné Páně choti strojil.

Tož duch tvůj zmužilý křísili se z rumů
Hnusných jal spadalou kláštera ústavu,
Tož zbožná oborem tvá duše hájila
Věčných církve Boží skladů.

Tvůj krásot spanilých duch nečilým nebyl,
Jež Bůh dobrotivý v líce vyryl vědám.
S myslí jsi s vděčitou jim se propůjčoval,
Láskám jich se zamlouvaje.

Věčné ty's zbudoval sobě památky sloup
V bratrův srdci, celá zásluhy tvé v hrudi
Vděčné vlast chovajíc hlásati tvé skvěle
Příštím jméno časům bude.

11. Švédi. (1645.)

Rajhrade, co's učinil,
Snad se's opět provinil,
Že zas v širé dráze
Vrah jde ke tvé zkáze? —

„Boha svého jsem se bál,
K církvi svaté pevně stál,
Toť má celá vina
V očích zlého syna.“

Leč zda sám mu odoláš,
O pomoc že nevoláš?
Velká jeho síla
Skály podemílá.

„Pokud sahá Morava,
Rozlila se záplava;
Kam já volat mohu,
Leč jen k svému Bohu?“

Aj slyš vraha divý šum,
Již ty sklesneš v prach a rum;
A již v příští dobu
Nepovstaneš z hrobu.

„Malou chvíli poležím,
Však se znova osvěžím,
A zas v novém stánu
Budu sloužit Pánu!“

12. Turci. (1663.)

U Brna, tam kde se vznáší hora
Na vrchole stárec zbožný sedá,

Po moravském kraji zraky zvedá,
A tvář osedá mu lítost sporá.

Od severu hledí tamto k jihu;
Od východu tam, kde slunko padá,
Bolest velká srdce jeho sadá,
Slza za slzou jde na postihu.

Kdož jest onen stárec předústojný?
Proč mu slzy z očí hojně tekou?
Proč v kraj zírá nade Svratkou řekou?
Proč dlí v zraku bol mu neukojný? —

Z Rajhradu jest kněz to vělevázný,
Kláster jeho zpustošili vrazi,
Že v něm bydlí jenom červ a plazi,
A již ušel z něho anjel strážný.

Odtad veliký ten jeho smutek,
Odtad slzou jemu oko roší;
Odtad Boha na kolenou prosí,
V dobré by obrátil zlý ten skutek.

S ním kraj celý usedavě vzlyká,
Neb jak v hloubku prostírá se moře,
Také vládne po Moravě hoře,
Peklo, zdá se, proti ní se spiká.

Kdož ti, kraji, blaha dopomůže?
Zloupěna ty's statku, dětí vdova;
Rajhrade, kde křísitel se chová?
Kdy z těch sutin zkvetou tobě růže?

O vdovy Bůh nebeský se stará,
Růže Božím vnukem rodí vesna;
Rajhrade, zas probudíš se ze sna,
Vdovo, zas ti zkvetou blahost jará.

13. Průvod do Tuřan (1675.)

Viz zástupy tamto valem se vinout,
Poutníci spějí do Tuřan to na pouť.
Aj jak praporec se rudý třepelá!
Kříž osluněný v kolo záři metá!

V jich předku pobožně jde z Rajhradu kmet,
S ním pouť tu koná spolu kláštera květ.
Aj v slunko se leskne zlatý jich oděv,
Zbožný jim od ústa přelibě jde zpěv.

Leč což hlasitá pěje chvála ta jich!
Proč lid je zdoben co nevěstě ženich?
Což christomilý stareček to chová,
Že v zrak jemu slast plyne vezdy nová?

Ze stříbra drahé on ochotně zboží
Slavné nese ku věnu matce Boží.

Čím písně lidu všeho Matku slaví,
Dar vděčně to tento veřejně praví.

Hrozný po Moravě mor ondy zuřil,
Národ velikým poděsem se duřil.
Kdož však se na Rajhradě byl nachodil,
Bůh v přímluvu Panny ho osvobodil.

Odtad do Tuřan spěje v rozkoši lid,
Kdež Matka ta sobě uchystala byt
Ztad chválu o Matce a Panně pěji —
Jasnými jak od zoře obličejí.

Pojď Rajhrade! Pojď kraji vlasti celý,
Zpěv s zástupy Matce zahudme věleý;
Nechť vzlitne vděkův k nebi líbě peruť,
By k nám se její vzdy uchýlila hruď.

Ó Matko, ty židlo radosti naší,
Ó slunko, v jehož zori slast se raší,
Ó hvězdo, jejíž přelibáf lepota,
Svíť jasně na plavbě mořem života.

Plouží duchový po Moravě se mor,
Spráhá v lidu víry a lásky obor.
Znič, Matko, tu nákazu závrativou,
Vláhou otavuj naše hřadra živou.

O nechť se svatý znova rozkvele řád
Nechť nevěry vytne přemocně se klát,
Nechť všichni cnotou tebe ctít se učí,
Pak kraj přemilým ovocem zapučí.

14. Anton Pirmus. (1709—1744.)

Jedou vozy, jedou z lesa,
Pro jich tíži potah klesá.
Vozkové však písně pěji,
S radostnými obličejí.

A což vezou s lakou tíží,
Jsou-liž klády k stavbě chýží?
Na jaké to, rcete muži,
Zavážíte na popluží?

Jsou to klády na budovu,
Ješto znovu vstane z rovu;
Nebude však v obyť hosta
Stavěti se chýže sprostá.

Jest to dřevo na chrám Páně,
Nad ním zvednou se dvě bání;
A chrám svatý s svalou věží
Pro Rajhradské budou kněží.

„Z dřeva-li se stavět bude:
Stavení to vzejde chudé,

A to ohněm lehko shoří,
Neb je vichor v runy zboří.“

Z kamení chrám bude staven,
Všechnou slávou bude zpraven;
Silných dubů těchto toli
Bude jenom za podkoli.

Chráme svatý na Rajhradě,
Dubů les máš na základě;
Směle smáf ze můžeš z vody,
Nezrobí ti žádné škody.

Pevnějším však na podboji
Kláštère tvá sláva stojí,
Povodeň jí neoplákne,
Přival všečen s ní osákne.

Vůkol pozři! kdež tví bratří?
Poušť v jich místě zrak tvůj spatří.
Tebe Pirmus stavěl pevnou,
Jméno tvé všem v kraji zjevno.

Pevná buď i tvoje víra,
Pevná čaka, láska čirá;
Tak když v Bohu budeš státi,
Zloboch tebe nepodvrátí! —

15. Bonaventura Piter (1756—1764.)

Pitře výborný, velebí tě píseň
Nesmělá. Neb kdož tvoji dosti může
Pochvalu zpívat? Spanilá skvěješ se
Rajhradu hvězda.

Však nejen Rajhrad se tebou ozářil,
Veškerou zář tvá krajinou prosáhla,
Zásluhách o tvých cizinec za Temží
V obdivu slouchá.

V den, na němž v svět ten tě vysáhla matka,
S výše blankytné spanilou slunéčko
Svítilo vládou, a obor se usmál
V krásotě vesny.

Oddalo z mládí tvoje srdce Christu
V lásce se vroucné, v duši ti šlechtný
Zaplanul plápol, zcela posvětil se
V úsluhu lidstva.

Leč také vzácnou zahořel jsi touhou
Od rumů coudit nehodou zapadlé
Kobky vlastenských pravěků, a jasný
Den jim uvéstí.

Práchniví útlá ducha tvého schránka
V hrobě závistném; v spanilém pomyslů
Tvých květu vděčné se kochat neumdlí
Nikdy potomstvo.

16. Ottmar Konrád. (1764—1812.)

Sličné slávy hoden, kdo stavení skvělé
V neschodných vyvodí ouskalinách, duchem
Odvážným blahoráje
Z pustých vytvářejíc krajin

Avšak jest tolikéž oslavy dostojen,
Kdož myslí plamenů odchvacuje smělou
Dům ohněm zalitý, sám
Žáhou sotva neobhoře.

Toť tvůj Othmare los, toť tvoje zásluha;
Ty's Rajhrad zachoval šťastně v nebezpečí,
Když prudký shrnoval se
Naň přival plamenů divých.

Mužným ty's ramenem zkáže daný koráb
Řídil v rozjařených bouřemi útopách,
Scillou zlou i Charybdou
Moudrým veslo umem veda.

Světlem tehdy milým hvězda ti svítila
S výšin blankytových v plavbu pobouřenou,

K níž pozdvíhaje přímý
Pohled srdce nabyl's smělé.

Tvou snažnou se rukou dály ty záznaky;
Řídil však nevidom s blankytu zeslaný
Anjel strážce milostnou
Láskou mocně ruku tvoji.

Ó šťastný, že duchem dal's Benediktovým
S nábožnou oholou své zpravovat kroky,
Z přímé dráhy na píď se
Krátkou nikdy neodšina.

Písmem nesmazalým v knize nemijivé
Jest zapsáno milé tvé jmě na powěky,
Tvou nábožně památku
Rajhrad věčně konat bude.

Rod z Lipého w Zwancicích.

a) Původ rodu.

Rod Pánů z Lipého ješt z nejstarších w Čechách. Hvězda pravé slávy jeho wzestla tepru za panování Jaromíra knížete českého. Wyzwal totižto, jak vykládají, knížete tohoto r. 1003. na low do hustého lesa Kochan Bršowec, kterýžto Bršowcůw rod hned od počátku panujícím knížatům a jiným wzneseným rodům wšelijaké úfory činil. Tam jej od družiny odloučiv s koně strhl, obnaženého na dřevo přivázati, posměchy si z něho tropiti, a konečně do něho šípy a střelami rozkázaw.

Jaromírůw lowci, Howora, pohřešiw Pána swého a nebezpečnstwí znamenaw přitwapil rychle na to místo, hledaje ho. Wtba pak nemožnost, swým toliko ramenem z melitého nebezpečnstwí knížete Pána wytrhnouti, jal se o pomoc wolati, dáváje swojině na lesní roh o nenadálé přihodě znamení. Tu se potká jakoby řízením Božím s muži, kterých nábožná kněžna manželowi neprozřetelnému tu strážci byla poslala, we snách prý od sw. Jana křtitele tak poučena bywši.

Bylo těch mužůw padesáte samých udatných Pražanů. W úžasu nad jich zjewením zwolal statečný Howora: „Rychle za mnou, neboť se Pánu našemu zle webe!“ Pobodna bujarého oře, uprkem se napřed hnul na místo umučení Jaromírowa, na lesní roh znamení za sebou dáváje. Byltě wšak bohužel tento wěrný sluha sám od Bršowcůw polapen, a měl již na dubu powěšen býti, když ještě w čas pomoc se dostawila. Přitwapilo totiž oněch padesáte mužůw, a wytrhli šťastně smrti i Howoru i kníže Jaromíra.

Za takowou službu byl Howora prý obmyslen po knížedku, jsou mu totiž statky w Čechách dány, a císař powýšsil jej za Pána w zemi prwního po Jaromírowi; též rozkázal, aby na památku zamýšleného na

dubů usmrcení, nosil ve štitu dvě černé ostrovy na kříž položené v zlatém poli, tak aby každá ostrova měla šest špiček.

Tento mocný Bůh stal se praotcem Bůhů z Lipého. Také se ale, co pravda jest, tento rod, jakoby pamětlivý zásluh svého praotce, stál po vše věky o krále a vlast mnoho zasloužilým. Pročež vytkneme tuhle činy jeho znamenitější.

b) Lipomští až do času Jiřího z Poděbrad.

Roku 1140. se rozstoupil tento rod na tři větve, obratů sobě jména hradů té doby obývaných. Zdislaw nazval se z Lipého, Jaroslav z Monowa, a Smilo z Lichtenburka. Hradů ty byly již obstarlé za toho času, neboť pry kněžna Libuša obývala hrad Lipowských. Sám Balbin ji kněžnou Lipowskou nazývá (principem Lipensem).

Hned prvního Pána z Lipého, Zdislaw, syn Daniel biskup Pražský stal se znamenitým mužem svého rodu. Bylť muž u velikých věcech nade všecky jiné zběhlý a důvtipný, mnohá jazykův znatel, nerozlučný přítel a rádce císaře Fridricha I., pokud žil, přátelství mezi ním a knížetem svým zachovati hledě. Roku 1158. stal se při obležení města Milána smírcem mezi měšťany a císařem. Arcibiskup Milánský daroval mu za to smíření švicen, kterýž byl za drahou památku z chrámu Jeruzalémského posládal, a měšťané darovali za blahé smíření Wladislawovi 10,000 hřívem stříbra. Císař sám daroval Wladislawovi královskou korunu, šachem 1000 kusů dukátů, a zemi české erb, totižto bílého lva dvouocasého se zlatou korunou v červeném poli, z čehož byla veliká šachem radost a veselí. Tento blahodělný biskup uvedl do vlasti své premonstráty Strahovské a Sedlečské, a cisterciáky Želivské, mnoho jiných chrámův vystavěv a bohatě jich nadav.

Umřel na morovou ránu v Itálii, ubíraje se do Říma pro uskutecnění narovnání mezi císařem a svým Otcem. Smrti jeho uvažla sláva Wladislawova.

Druhou osobu tohoto rodu výtečnou nalézáme za času krále Jana Lucemburského na Zindřichu z Lipého, kterýž ustanoven byl po smrti Wáclava III. za zpravce Polsky (Capitaneus regni. Dubr. lib. 18). Muž to dle svědectví Dubrawia mezi šlechtou českou výtečný v míru a ve válkách.

On hájil vlast proti Albrechtovi císaři, chtěje zachovati korunu českou rodu Přemyslovu. Stojí pro Kliffu byl mezi vyslanci na dvůr Zindřicha VII., syna jeho Jana za chotě jejího. žádaje, aby se stal králem českým.

Potom doprovodil ji do města Špýru k sňatku manželskému. Weda krále Jana do Čech, Prahu dobyl. Za to učinil jej král nejvyšším Maršálkem království Českého a to dědičným, kteréhož práva užíval rod Lipovský až do bitvy na Bílé Hoře, jakož nížeji dokazujeme.

Král přiváděl Němce do Čech, jim nejvyšší úřady jak světské tak

duchovní odevzdávaje. Vostali pro takové bezpráví Čestí Pánové, a jich vůdce byl Jindřich z Lipého (jak píše Dühr. lib. 20), proto že prý lidské mravy, jako ty byliny vždy odpovídají krajině své, a že prý ti cizozemci to dělají tak, jako ptactvo stěhovavé, rádi prý v podzim odletají. Měl mnohou práci pro tuto věc, a několikrát u krále do podezření upadl, ba do žaláře přišel, však osvědčím nevinu svou, byl zase z něho propuštěn. Pravda je, že si později nádherně počínal, weba stvořil dvůr. Konečně držel stranu Alžběty vdovy Václava II. Umřel v Brně 1329.

Třetí výtečník tohoto rodu byl Čeněk z Lipého. S císařem Karlem IV. jel do Říma k jeho korunování. Když pak na zpáteční cestě v Běse nocovali, zapálili buřiči radnici, kde se císař s císařovnou byli ubytováni, aby tyto korunované hlavy plamenem ohně zabubili. První z komonstva přiběhli ku pomoci dva čestí Páni, z nichžto jeden byl náš Čeněk z Lipého, a tak odvážlivým přičiněním ušly tyto císařské osoby ohni a spiknutí všemu. Bylť také za to hrdinství Čeněk v městečku blíz Běhy od Karla císaře na rytíře pasován, a bohatě obdarován. Tento Čeněk z Lipého založil klášter Augustiniánů poustevníků v Krumlově nashem.

Byli sice na sněmu Kostnickém, kde byl Hus upálen, také dva Páni z našeho rodu, a tito bratři byli; pak na protestaci proti sněmu ješt mezi jinými také podepsán Jindřich z Lipého, než proti bouření Žižkova postavil se s jinými také Ptáček Pán na Rataji a Lipé, kterýžto se později vládařem zemským stal.

Po smrti Sigmunda císaře byla dvojice v zemi. Jedni chtěli míti Albrechta arcivojvodu rakouského, druzí pak, a mezi těmi šhledali se páni z Lipého, míti chtěli Kazimíra, polského krále Vladislava bratra.

Po smrti Vladislava krále českého zasedl se celý Homorův rod o Jiřího z Poděbrad, aby králem českým byl. Za kteroužto přízeň se potom hleděl Jiří tomu rodu odměniti.

c) Lipowští města Zwančic Pánové.

Za času panování Jiřího z Poděbrad wypadlo město toto z rukou zeměpána, a přestlo na rod Pánů z Lipého. Jak se nám podobá, bylo ono z wděčnosti od Jiřího Lipowským dáno. Nebo r. 1448. připomíná se ve městské knize zpráve a ochrance města kyši Waněk. ¹⁾ Roku pak 1461. již jmenuje se tam Jindřich z Lipého nejmilostivějším Pánem města. Od něhož dosáhly toho roku vinice na Olivě milostivého osvození od desátku, poněvadž tam několikrát po sobě pomrzly. Zauvážalť pak vináře k ročnímu poplatku čtyř grossů z každé čtvrtky. Na vyšetřování toho všeho vyslal Jindřich svého raddu, pána Václava z Tulešic, a svého purkrabího Rybníčka. Tedy již co plnomocný Pán rozkazoval. ²⁾

¹⁾ Anno Dni MCCCCXLVIII. Dnus Vankio tunc temporis provisor et tutor civitatis Eyvanczicz accepit decumas vini 12 ternarios (str. 214).

²⁾ Tím tedy vyvrácena důminka p. prof. Wolného, že dcera Poděbradova Barbára věnem tohoto rodu přinesla město naše. Roku 1461. byla nejstarší

Vyltě Jindřich, toho jména 5tý, jedenáctý Maršálek dědičný království Českého, spolu i zemský hejtman markrabství Moravského, z kteréhož důstojenství byl od Matěje Korvína sesazen. Zdá se nám, že za jeho panování město nasse z mloby, do které je uvedli Husité, opět porostávati počalo; neboť koupila za jeho panování obec velký dům Šanvicárský, kterýž toho času již na dva domy rozdělen byl. Pozůstavil také Jindřich po sobě památku mírného ducha svého, přijav totiž na milost zdejšího měšťana, který pro zpouř proti obci a raddě a jeho Milosti Pána statkem a životem byl propadl. Tak učinil jemu, poněvadž nábožní lidé za něho profili.³⁾

Nástupce Jindřichův na Krumlově jmenuje se Bertold toho jména 4tý. Též dědičný Maršálek království Českého. Tento stavl rok 1500 zámeček Krumlovský. Však za jeho času jmenují městské knihy Pána města nasseho Viléma z Bernšteina po třikráte, totiž r. 1486, 1489 a 1492. Z jehož času pochodí též dvorec zdejší Bernšteinský zvaný. Jak město na Viléma z Bernšteina přišlo, nevíme. Víse se, že město toliko v jeho zástavě bylo. Z dob Bernšteina máme také přísnou pamět v knihách městských zaznamenanou, kterou se zakazují všelijaké odkazy kostelům a kněžím.

Po Bertoldovi se píše Pánem Jan z Lipého toho jména druhý (od r. 1522 — 1541) dědičný Maršálek kr. Č. a nejvyšší komorní Mark. Mor. Tento Jan žádal na císaři Ferdinandovi I. v Praze, když byl tam položen rok, jistý desátek od kláštera Oslavanského po tu dobu užívány, aby prý mohl jiným žádusím věnován býti.

Po něm nastoupil syn jeho Bertold 5tý, dědičný Maršálek 16. (1541—1575). Obdržel od císaře Ferdinanda I. právo odumrtí, co se vykládá tak, že mohl od té doby svobodně vládnouti statkem svým za živa i na loži smrtelném. Sned také měšťanům zdejšími udělil toho práva odumrtního, aby oni též svobodně mohli vládnouti každý statkem svým.

Vyltě za jeho času Halaš z Lipého a na Malešově, strýc jeho od krále Ferdinanda zvolen za ochrance strany pod obojí (1554). Ztad to přišlo, že chrám Páně zdejší takových uhlídal kněží. Vyltě také tento čas chrám náš přestavěn, přidány jsou mu totižto postranice. Však vyznati musíme, jakoli chrám mnoho Pána z Lipého stál, že mu ten prvotní zeměpanský vkus nenavrátil, aniž onu prastarou přesnotu věrné svaté těmi zavčenými novotami. Kapla sv. Trojice nese erb a rok (1560) tohoto Pána. Do let jeho padají stavby bratří Moravských, a všecka nadání základní, která znamenitá byla. Při čemž, jak mnohem

dcera Poděbradova provdána za Matyáše Korvína teprve čtrnáctiletá. Barbara byla z Poděbradových dcer rodem třetí! Žehy toto naše město Jindřichovi zadluženo bylo, také se nám nepodobá, neboť on sám vězel v bluhách mnohých. Roku 1448. ouřeky platil peřatce do Brna, čehož se kvitanci zachovalo v našich knihách.

³⁾ An. měst. str. 25.

Jiří z Poděbrad přál tomu rodu velmi. Jednoho z nich Buriana Trčku z Lipého učinil vůdcem vojska svého. Do Říma poslal jednoho z Lipovských pro vyjednávání náboženských záležitostí.

Samí pak byli Lipovští o své vzdělání pečliví, na cesty učené se vydávající. Z průvodčího listu, kterýž vystavil císař Rudolf Vilému z Lipého a na Hrubčicích, se o pravdě této přesvědčujeme ⁶⁾. Chválí také Balbin s Beleslavinem Buriana Trčku z Lipého, poněvadž napsal dějeplis svého věku, kterýž byl díla výborného, však nedostal se na čas nasse. Též připomíná náš učený Jesuita Balbin, že sobě vážil přízně Genka Homory, ratolistky poslední toho rodu, a že mnoho dobrého od něho získal. A němu se také Tomáš Bessina z Čechorodu, kapituly Pražské děkan, utíkal, aby mu ku vydání díla de familiis illustribus Moraviae (o vznesených rodech Moravských) napomocen byl, zděním toho, co jemu o vlastním rodu známo bylo.

Erby, čili rodový znak, jsou dvě ostrmi křížem položené, každá o šesti rukách, na vrchu mající podušku, na nížto kapr spočívá; nad ním zase přilbice s pávovým pírím. Kříží se od podobného erbu Pánů Berků, kteří byli potrvoni přátelé praotce Homory, počtem rukou, kterých tyto toliko patero měli; též přilbice byla bez pávového svěsacího pírí.

Tomáš Procháčka.

Wypisy z „Knihy pamietné mesta Prostějowa.“

Od roku 1583.

(Pořadatel kalendáře cíti se povinna, Wel. Pánu Doktorowi Bedowi Dubískowi wděčnost svou na jeho báti za to, že mu lástiwě a ochotně poskytnouti ráčil witanou možnosť, wypisy tyto učiniti).

Uwod do knihy nadjmenowané na listu I. zní doslovně:

Každému pobožnému a křesťanskému čtenáři, však tomu, komuž tuto čísti náleží, předně od Pána Boha všemohoucího při obojím elowěku dobrého zdraví a jiných všech věcí k špaseň potřebných. Jan Wielkowsky z Konšowa, Obywatel města Prostějowa wěrně a upřímně žádá.

Pobožný čtenáři mně w Pánu Bohu milý! Nejednou jest na mne žádost wzložena od poctivých, dobrých, pobožných mužůw, a wěrných milovníkůw dobrého řádu a spravedlnosti, obywatelůw tohoto města, kteří téměř na wětším dílu již z wůle Pána Boha všemohoucího w prachu země odpočívají, a někteří ještě živi jsou, abyť tu práci na sebe wzal, a některé pilné věci a paměti tomuto toliko samému městu, a této

⁶⁾ Mezi jiným stojí w tom průvodčím listu: „Singulari diversarum gentium linguas ac mores experiendi, majoremque rerum usum sibi comparandi studio ductus etc. etc. t. j.“ Zvláštní chťiwosti puzen rozličných národůw jazyky a mravy wystoumati, a wětši věci užitek sobě přimlastiti. (Histor. Hovor. p. 164).

slavné obci potřebné, shledal, a do knih k tomu zřízených poznamenal a w spis uwebl. Zejichžto takové pobožné a křesťanské žádosti odepřiti nemoha, k tomu prohlásajíc, že netoliko já sprostný empirik (*), ale každý dobrý a Pána Boha božící člověk z přirození povinni jsme, všickni obecného dobrého vyhledávati (**). Že pak některý deset hřimem přijal, a jinému jedna toliko jest dána, co nestihlá moudrost Boží spravedlivě mezi lidmi tak rozdělila, s pomocí Pána Boha všemohoucího, (ačkoli w sprostnosti za nejmenšího a nejposlednějšího se počítá, w počtu těch, kteří vlasti své k jejímu dobrému a poctivému hotově a wděčně sloužití chtějí, tak sem učinil, a jakž mi nejwejš možné bylo, tu práci sem před sebe wzal, a některé potřebné, a tomuto městu a této slavné obci užitečné paměti sem shledal, a tuto poznamenal. Ačkoli při této mé chabé a malé práci nedostatkové mnozi najíti se mohou, (a neřádnému toto předsevzetí mé snad příjemné bude) však na swobodné a dobré vůli jednomu každému toho požítavuji a zanechávám, bude-li kdo zběhlější chiti potom tu práci na se wžiti, a což nyní začato jest, to pro obecný prospěch dokonati, rozšířiti i oprawiti, má k tomu cestu praprawnou, za což ho od osoby své z pilnosti žádám, ano prapředě uznávám, že učiní tomuto slavnému městu a obci libost, a w dobrých řádech jistě prospěch, a sám sobě také bez pochyby pochvalu zjeví; nebo cnost nikdy bez slusné odplaty, a nespěšetnosti bez spravedlivé pokuty nezůstává.

Zatím dokawabž se toho nestane, užijeme to, což před rukami jest; a což nám k pohodlí, a dobrému se podává, to s náležitou wděčností a upřímností přijímejme, nezahánujíce těch, kteří w dobrém všelijak prospěti ušlují. Pán Bůh rač to dáti, abychom všickni w lásce, w swornosti, w swatosti, a cnosti den ode dne prospíwali, vůli Pána Boha všemohoucího a Jeho přewatoswatým slowem se řídili a spravowali, wíru prawou a upřímnou w Jezu Kristu Synu Jeho milého Pána a Spasitele našeho, majíc, dobře, ctně a sšlechtně žiti byli, následující sšlepěje statečných a wěrných Bohu i tomuto městu předkůw swých, čehož nám oni s křawou práci, a s wynaložením (říkajíc) životůw swých dochowali, toho nepohoršowali, neumrhávali, ale toho všeho w lepším spůsobu potomkům našim dobali; a s tím sebe samého w božskou mocnou ochranu s tělem i s duší i se vším svým jméním pokorně se podbáwajíc poroučí, a tuto knihu wěrným, pobožným a prawým obhájcům řádu, práwa a spravedlnosti, a obecného dobrého správěcům, obywatelům města Prostějowa w láskawou ochranu podávám." —

Na listu předním (před úvodem wy-psaným) nepochybně později zaznamenáno jest, což následuje:

*) Zluffenec bez hluboké učenosti.

**) Nechat sobě každý čtenář láskavě a upřímně poměšimne wyroku toho; w národu našem, a zláště w městách našich pochází weliká část planosti, ba i bídy rostoucí z toho, že měšťané potratili však vlastní ctnosti a obecnomyšlnosti; že pak se málo kdo stranuwa slohu písemního může měřiti s nabýwaným obywatelům Prostějowským, jest na bíledni. —

Pamět strany napravení kalendáře.

Léta Páně 1584. Stavové království českého kalendář v nově napravený podle mandatu Jeho Mil. císaře Římského Rudolfa, toho jména druhého, přijali, v kterémžto dnův deset z měsíce Januaria, jinak ledna, vypuštěno jest. Když se totiž psal den šestý toho měsíce, hned na druhý den potom (kterýž podle starého kalendáře sedmý den dotčeného měsíce jmenován neb psán býti měl) sedmnáctý den Januaria postaven a psán jest.

Téhož léta od stavův Markhrabství Moravského na sněmě v Olomouci VII. (7.) dne měsíce ledna drženém ten napravený kalendář na poručení J. M. Císařské, kteráž se bylo dříve než sněmovní sňesení stalo, za jistou příčinou přijat nebyl. Tak se stalo, že v Čechách Beliká Noc s jinými veřejnými svátky o čtyry neděle prve nežli na Moravě slavena byla; a trefilo se mnohým přes svět pracujícím, že někteří ani jednou ji neměli.

Téhož léta bylo na sněmě obecním, v městě Olomouci 8. Julii (července) drženém, nařízení od stavův Markh. Mor. učiněno, aby takový nový kalendář od čtvrtého dne Oktobris, jinak října, léta toho 84. přijat byl, a tak když se mělo počítati neb psáti den 4. měsíce Oktobris, místo toho počítán a psán jest 14. den téhož měsíce.

V té příčině žádný den z bytnosti své nezhybnul, ani středa z neděle učiněna není, než toliko desíti dnův (jichž nikdy nebylo a nebude in rerum natura) počet prázdny a jalový, v naší fantazii vzatý, sine re et subjecto vypuštěn, a litera nedělní proměněna.

Těch pak deset dnův bylo sebraných z oněch minut, které každého roku přestupného na den přibytých, totiž předcházející památku Sv. Matěje od mnoha let se přidávaly wele napravení kalendáře před narozením Syna Božího na svět od Julia císaře Římského, léta čtyřicátého pátého: totiž před léty 1629.

A tak kalendář od toho času jde, a každý svátek (mobilis (pohyblivý) řečený) o deset dní později než prve přichází, čehož hospodářům při pracích sšetřiti jest potřeba.

Signatum pridie Calend. Julii Anno 1586.

Na stráně 2. listu II. a na listu III. jest nářízení urozeného P. Bratislawa z Bernšteina, Hejtmána a nejvyššího komorníka Markh. Mor. rychtáři a starším Prostějovským od roku 1494.

Na listu 4. 5. a 6. nachází se „Rod jich milosti Pánův z Bernštejna, a sice léta 1485 narodila se urozená Panna Panna Bohunka z Bernšteina. R. 1487. Jan z P. — 1490. Wojtěch z P. — 1514. Margaretha z P. — R. 1516. Johanka z P. — 1524. Mariana z P. — 1528. Jaroslav z P. — R. 1530. Bratislav z P. (Syn Janův) — 1532. Wojtěch z P. — R. 1534. Kateřina. — Synové a dcery Bratislawa z P. 1556 narodila se ve Vídni Johanka. 1557. Eliska. — 1559. Hedvika. — 1560. Hippolita. — 1561. Jan. — 1562. Anna

Maria narož. na hradě Pražském. — 1563. Anna, w Nowém Městě w Rakousích. (U posledních křtů udání jsou též vysocí kmotrové dítek).

Na listu 10 a 11. jest „Poznamenání, kdy který z rodu jich milosti Pánůw z Pernšteyna život svůj dokoná.

Na listu 13. a 14. čteme pod nápisem: „Tuto se poznamenává, kterak Pán Bůh všemohoucí bez nakažení morového powětří několik osob ouřadních, na wětším díle místo přední držících w městě Prostějowě prostředkem šurti w krátkém času z tohoto světa powolati ráčil“ — mnoho osob wzácných po sobě zemřelých.

Na listě 15: „O velikém moru r. 1562. w Prostějowě“; takéž r. 1584. a 1585.

Na listu 16. „O stawení zdi městských a jiných budow.“ Zafládaní zdi kolem města klade se na rok 1495. — R. 1520. radnice, 1522. kostel, 1524. Hodiny nové udělány; 1524 rybník městský nad mlejnem Wlkowým, 1525, bastta veliká proti zámku, dwůr we špitale, a mašowice na kostel. 1526. Štit kostelní, a klenutí w radnici. 1531. bastta na bráně Olomoucké, 1535. věž kostelní mědi krytá.

Na listu 17. 18. a 19. wypočteny jsou jiné paměti hobné události.

Na listu 20. a 21. wypočteno jest aš 15 ohňů od r. 1518. do r. 1590.

Na listu 22. O kobylnách, které roku 1546 zahrady zhubily, a později jiné toliko nad městem letěly.

Na listu 23. o powodních.

Na listu 24. „Řád strany pasení dobytka při městě; a o „Přihonu Drozdowských.“

Na listu 29. O platu po rozdělení gruntů.

Na listu 33. a 34. Poznamenání, jak se z města Prostějowa, z předměstí i z Drozdowic ouroků ročně jeho Milosti Pánu spravuje.“

Na listu 35. „Wejpiš průwodu mejta Prostějowského z desť zemských wyspaného.“ — Dále o „železe — o dělání sauptru — o heřni.“

Na listu 37. a 38. O drahotě w rocích 1551. — 62. 68. 70. 80. 82. 83. 85. 86. 87. 88. 1622. 23. 30. — U roku 1600. naznačená velikost, čili malíčkost pecínku chleba třílotového za 2 d.

Na listu 41. „Napraven omyl strany peněz purkrechtních a šrotčích.“ 1580.

Na listu 48. „Řád školni, jak se od učení pacholat platí. Řeta P. 1589. na žádost officialů školních přestali koleby, za které ročně 18 fl. dostávali.

Na listu. 49. 50. 51. 52. a 53. wypisují se rozmníšťky strany kněze městského.

Na listu 53. 54 a 55. wypsána jest půjčka od města Prostějowa p. Janu z Pernšteyna učiněna 1583. i s bluzným upisem jeho.

Na listech 59 až 70 wypsán jest obsah 44 listů, w nichžto rozličná práwa městu Prostějowu se pojíšťují; od roku 1390 až do roku 1584.

Na listu 72 a 73. jest „Nařízení strany Pekařůw, kterýmžto se

předpisuje, jak těžké musejí býti žemle a pecny chleba podle ceny pšenice a rži (žita).

Na listu 75. 76. a 77. vyspána jest „Správa o řeznících, jak se řibiti mají; z listu Urozeného P. P. S. z Kunštátu, jehož datum na Blumlowě w outerý den Swatého Jiljí leta 1471.“ —

Na listu 77. „Správa o loufu, jenž slouze Močiblfka.“ —

Na listu 78. „Snešení mistrů řemesla bednářského o dělání tůní olejových, kteréž jest posláno z města Olomouce leta 1533.“ —

Léta Páně 1527. obkázala jistá měšťanka loufu a nirvu se špitálu. —

Na listu 79. Léta 1482. dal uroz. Pán z Kunštátu pastwiny za loufu Močiblfka. —

Listové 80. až do 153. obsahují „Registrum na grunty, na kterých spravedlnost k obci náleží — a jaké peníze a při kterém času se posílávají (odvádějí).“

Na listu 154. Jaké potřeby k ohni sousedé míti mají, a že do řeky žádně nečistoty pouštíti se nesmějí. 1537.

Na listu 154. str. 2. nalézá se „Smlouwa mezi koželuhy a šewci. 1555; dle níž koželuzi musili kúže w okolí skoupené sami wyděláwati, ne pak šrowé zase do cizých zemí prodáwati, ale na trhu veřejném každému, kdožby jich koli potřeboval.“

Na listu 155. Narownání mezi židy Prostějowskými z jedné, a mezi židy Lipenskými, Přerowskými, Tovačovskými, Rojetinskými a Pohorelickými z druhé strany; a tito wšickni Prostějowským pomoc peněžitou dávali na platy powinné.

Na listu 156. „O wybýti židů.“ Smlouwy mezi měšťany Prostějowskými a židy.

Na listu 157. „Pamět strany cechu kožíšnického, kterýž nechtěl Pawla Blíška do spolku cechovního z přičin jistých přijmouti.“

Na listu 161. Dpis obdarování (privilegie) od Wladislawa krále městečku Kralicím daného strany wybírání mýta.

Na posledním listě 174. mluví se o „mírách zemských, a o mírách lutého obylí.“ —

Las Casas (Kásas).

Mezi wšemi blahověsty, kteří horlivostí apóstolskou na ostrowech Antilských se proslawili, vyniká jméno Las Casas. Byltě to muž, jenž pro rozšířování wíry swatým ohněm plápolaje do Ameriky byl se odebral, pro swou horoucí lásku, nezjistnost a bezúhonnou mrawnost rozeným takorča jsa apóstolem. Celý život této jasné hvězdy katolického duchowenstwa byl ustavičné usilování o zlepšení stawu ubohých negrůw, neustálý boj proti nelidské tyranii španělských dobywatelůw. Dobrodruhowé tito, mezi obyvateli americkými rozširující tělesnou i mrawní zřázu, buď je ubíjeli co divočkou zvěř, aneb nesnesitelnými robotami k zoufalosti

je boháněli. Slíbice totiž vždy po nových pramenech, z nichžto by zlato vážiti se dalo, tryznili ubohé divochy často ďábelskou ukrutností, žádajíce, aby jim ukázali nové zlatoboly; najdouce jich nutnivali Indiány k nesnesitelným pracím. Tím se stalo, že negrové nejen European, nýbrž i jejich náboženství u velikou nenávisť a ošklivost sobě vzali, tak že jistý náčelník k smrti byv odsouzen misionáře, jenž na cestě k popravě se všemožně namáhal přiměti jej ke křtu, líce jemu živými barvami radosti nebeské a tresty pekelné, se tágal: zdali i Španělé do nebe přicházejí? a slyše že ano, odpověděl: O! to raději do pekla půjdu! A kdožby se divil? Negrové byli ovšem modlaři ohavným būžkům se flañející — zdali však španělští osadníci tím sšerednějším se nedopouštěli modlařství, an co krvežíznivé pijavky z newinných divochův tuť a krev sajíce, uznanou pravdu křesťanskou opouštěli a zlatému teletu nejen duše své nýbrž i těla i duše svých bratří amerických obětowali? Když tito ubožáci svou spáju hledali v útěku do nedostupných hor, stivali na ně osadníci veliké pýy a křoholi zasáhli, zaháněli do zlatých bání a hlubokých kopanin, kam na věky nezavítá paprsek přívětivého slunka. Tam hynuli po stěch pod břemenem nejtěžších robot, a zatvrzujíce se v srdci proti jménu evropskému vůbec, nechťivali ani slyšeti misionářův, když soucitnými slovy k nim se blížili. Jen nadpřirozené lásce a makavým būžkům, kterými blahověstové Kristovi svou upřímnost jim na jevo dávali, podařilo se znenáhla odvírati utmáčeným negrům srdce a usta. Avšak pod záminkou, že jinák divochům nelze vysvětliti vzdělanost křesťanskou, vymýšleli osadníci nové prostředky ku potlačení Američanův. S rozdělili celé obyvatelstvo na obce, které nazvali komendy, a jako dobytek je honili k sv. křestu, pokřtěné pak do svých zahrad we dne, do smrdutých chlívkův ale v noci je zavírajíce. Tu však misionáři a v jich čele Laš Casas, vidouce práce své apostolské na zmaru, svou zahoreli newolí proti nelidské tyranii. S brzo zmocnil se tento swatý plamen všech okolních kněží. Ani nenávisť ani osočování osadníků sobě nevyšimajíce smělnými hlasy všudy hrnali proti ukrutnostem, člověka, tím více křesťana nehodným. Střediskem a jakoby ohniškem, z něhož tyto hlasy na vše strany se rozléhaly, byl kněz Laš Casas. S jeho nejúhlavnější nepřátelé neměli, coby mu předstírali, mimo příliš bouřlivou horlivost a ohnivou povahu, ošatně jeho hrdinské myslí, nadšenošti a neustupnosti pro blaho milých jemu negrův, obzlaštiví jeho schopnosti, zřítati sobě důvěru a náklonnost Indiánův, všelikou chválu vzdávajíce. O! kýmby i nám naši odporcové nemohli vyčítati nic jiného mimo přílišnou horlivost pro všechno dobré! Celá kniha nestačilaby, kdybychom chtěli vyprávěti všechny cesty, obtížnosti, oběti a boje, které Laš Casas podnikl, aby vznešeného cíle svého života, osmobožení Indianův, došel! Kolikráte plavil se širokým mořem, kolikráte u dvoru královského od svých protivníkův očerněn? Kolikráte za všechny sšlechtné snahy své jemu odměněno newděkem a na cti utrhaním? Avšak Bůh nadal jej takovou silou ducha, že mysl jeho nikdy neklesla a že ještě co šedivý smet pro

milou vinici americkou bojovati a pracovati nepřestal o to statnosti opravdě mladickou.

Když po smrti krále Ferdinanda vládu přejal vytečný Kardinál Ximenes, zdálo se, že konečně hodina k docílení boholibých záměrů jeho udeřila. S přeplaviv se přes moře, pospíchal na dvůr španělský, a flows tak ohnivými líčil bídu a opuštěnost negrův, že Ximenes v prvním pohnutí svým ihned přislíbil, odešlati do Ameriky zlástní komisišary, aby majíce se všemu, co za prospěšné uznají, plnou moc, potrestali osadníky svých práv zle užívající, a pakliby komuendy víře a negrům škodlivé býti viděli, buď ponaprawili aneb naprosto zrušili. Snadno jest se domítiti, jakou tato zpráva mezi osadníky způsobila bouři. Avšak synové tohoto světa jsou chytří ve svém způsobu. Všelikou uctivostí uvěřivše komisišary znenáhla sladkými flows, pak bohatými dary tak je sobě zavázali, že ničeho neporůdívše konečně nazpět se do Španěl navrátili. Koho se nezdar vyšetřovací komisiše nejbolestněji dotknul? Byltě to zajisté Las Casas.

S vydal se znovu na cestu do Španěl. Sotwaže však na půdu vlasti své kročil, poslán jest do Madridu, hlavního města, ke dvoru, aby z buřičství, pro které byl obžalován, se ospravedlnil. Snadno sice zporázel a zahanbil řeči svých utrhačných nepřátel, vida však, že po smrti Kardinálowě pro svou záležitost u dvoru mnoho nerovnosti, rozhodnul se na tom, že na samého mladého Císaře Karla V. se obrátí, a stav záležitosti amerických jemu bez obalu odhalí. I stalo se. V ohnivě řeči porázel tu u přítomnosti celého dvoru námitky osadníků, kteří neměškali též svého zástupce vyslati k císaři, aby dožádal, že Indiáni jinák nežli otroctvím zřetiti a na víru obrátiti se nedají.

Avšak Las Casas svou výmluvností tak mocně byl zatrásl srdcem Karlovým, že všelikou pomocí ve spasitelném díle jej podporovati se zaručil. Tato pomoc ale přišla již tuze pozdě. Celé obyvatelstvo na ostrově Domingo řečeném až na malé zbytky bylo téměř vyhubeno, ostatek rozplásl se po lesích, a dlouho trvalo, nežli láska misíonářův jich opět nassla, a do lidských přibývkův svolala. Las Casas hleděl, aby co na ostrovech se nepovedlo, aspoň na pevnině americké ve skutek uvedl. Snažil se neunaveně, zaříditi zlástní osadu indickou, v nížto by negrové v úplné svobodě žiti a se vzdělávati mohli; ale závist europských osadníkův dávala sobě obzlástní práci, aby jemu neustálými překážkami a chytře strojenými obtížemi na zmar uvedla šlechetný záměr. I zavřel se Las Casas do svého kláštera, aby aspoň co jednoduchý dominikánský misíonář pro své milé Indiány působil. Ve dne v noci vycházeje z kláštera hledal negry v roslích a v doupatcích lesních, najda pak krnul, těšil, vyučoval a křestil je. Slyše tímto časem o hrozných ohavnostech, kterých Španělowé v Brašílii se dopouštějí na tamnějších obyvatelích, pospíchal do oněch krajův, aby úřad milosrdného Samaritána mezi utiskovanými zastával. Nicím nedala se unavit jeho láska k ubohým negrům, ani pojměhem nelidských trýznitelův, ani osflivými rána-

mi mučedníkům, které obstarával ve smrdutých chlívkách na polo zhníle nečistotou a hmyzem. A hle! mezi tím, co zapíraje sebe samého sloužil člověčenstvu, byl ob osadníkům obžalován, že prý bouří lid proti mládě; i musel opět do Španěl. Obrana písemní již přesvědčila císaře o nevinosti jeho, když ale sám kázal a živým slovem se hájil, tak mocně dojal Karla V., že na místě poručil, aby opravdu lidumilý zákon pro říši americkou byl vydán, jenž ale bohužel nikdy v život nenešel.

Slechetného ochrance Indianův ustanovil císař za biskupa Ruzfanského, on však odřeknuv se všeho bohatství, co milost sobě vyžádal biskupství Chiapanšké, které mimo obtížnou zprávu duchovní ničeho nevynášelo. V průvodu svých kněží odebral se již letitý Las Casas opět do Ameriky. V něm může se říci, že procházel krajiny sobě svěcené dobře činně všem, a staraje se všemožně o tělesné i duchovní blaho svých oměčků; uče, těše, zpovídaje a nemocným slouže hleděl zaceliti rány, které jim volci v lidské podobě byli zasabili. Kdo nám poví všechny nesnáze, s kterými v novém postavení jemu bylo zápasiti? S jedné strany hleděl zistiti pro viru Indiany, pro ukrutnost Evropanův po horách a po lesích rozptýlené, z druhé strany opírat se musel proti vlastním krajanům, jenž každého co největšího nepřítele pronásledovali, kdo jich látkotě po zlatu a z ní poslé nelidskosti protiviti se opovážil. Nižádnou mocí ale hrdinský bojovník lásky bratrské nedal se odstrašiti, odporem jen zůstala svatá jeho horlivost. Živěli velebného kněze sobě představíme, kterak houštěmi a chraštin se probírá, hledaje plachého divocha, kterak v nebetných horách mezi strmícími skalami divě a divně tvořenými rozsedlinami šlídí po stracených omečkách okem bádávým, tu opět milostným hlasem je svolává — patrice, jak tam v bídné chatrči bolestné rány šetrnou zavazuje rukou, tu šlele lůžko nemocnému chystaje jemu pohodlí na vlastních ramenách donešené, onde ku pomoci jsa povolán neohroženou proti novým nátiškům vystupuje rázností, pozorujíc, kterak pouhá jeho přítomnost další zamezuje křivdy, kterak jinde stařečka nahého, jež do pndlení ubíčovavše se stromu byli připoutali, aby jedovatý hmyz jej dotrápil, utrpné slzy roně odvažuje, očisťuje, na záda sobě klade a do chatrče pak odnáší; představíme-li jej sobě u prostřed negrův, otcem ho nazývajících, kterakou horlivostí hlásá jim slovo života a nebeské lásky, potvrzované vlastním příkladem, v duchu-li se postavíme k malému dřevěnému křesťku, do něhožto kněz Kristův malomyslné své omečky po nevyslovně pracném namáhání byl shromáždil, a v němžto je vyučuje těžké pro ně víře ve spravedlnost Boží, buď naděj lepší vlasti nad hvězdami, a odvírá slzícím jich očím bránu života věčného, kde žádné není nenávisti, kde člověka nestihá více pronásledování, kde všechny hrůzy utichly, kde jen panuje láska, — taková, dohládá v duchu rozčilený divoch, jakou se ství otec náš Las Casas: — o! jakžbychom se neobdivovali vznešenosti muže, jenž dokázal, že v Církvi katolické apoštolé nikdy nevymírají! jakžby přsa nasse se nezdmuta svatou hrdoostí, že i my synové jíme Církve, která takového muže

zplobila! Jakkby w nás nemělo pohněti pewné předsempzeti, i w tam pomolání, w kterém řízením Božím se nacházíme, dle síly nám propůjčené rozšiřowati čest a slávu Boží a blaho našich spolubratří?

Ohtěje jedním rázem zameziti tyranství Španělům, rozkázal wšsem zpovědníkům, aby každému osadníkowi, jenžby se zdráhal uwolniti své otroky, odepřeli rozhřešení. A nemalé cti a chwále slouží celému biskupstvu americkému ochotnost, kterou na sněmu Mexickém rozkaz od našeho horlivce wydaný za svůj přijalo. Tato smělost wšak celé osadnictwo tak rozdráždila, že se wšichni bezbožnou sworností pozdwišli a šlechetného biskupa ani o krok uhnouti nechťicich u vlády co nebezpečného buřiče ubali. Stihodný kněz byl zatknut, a co vězení do Španěl odvezen. Uplně čistiv se od wšelikého nářku a utrhačnych předhuzek nenawrátil se wice do Ameriky. Utrmácen tisícerymi pracemi, zkormoucen nepočesnými strastmi, složil důstojensství biskupské, a w tichou samotu svého kláštera se uzavřel; awšak ani zde nepřestáwal slowem i skutkem pracowati pro milé své diwocy. Ještě w dekadestém roce wěku svého sepsal knihu tykající-se záležitosti, w nížto úkol svého wezdejšího života byl uznal. Dvě léta ještě Bůh jemu popřál, roku 1566. usnul w Pánu Las Casas, jehožto památka w letopisoch lásky k bližnímu škwiti se bude po wšechny wěky.

Fr. Škorpík.

Rozšířenost wiry křesťansko-katolické a swrchowanost Římská.

W měsíci listopadu r. 1850. wysšla w Neapoli sbírka listů k Jeho Swatosti Piu IX. z rozličných stran katolického swěta poslaných, pod názvem: „L' orbe cattolico a Pio IX. Pontefice massimo esulante da Roma 1848—1850.“ (Swět katolický Piowi IX., knězi nejwyššímu u wyhnanstwí z Říma 1848 — 1850). Kniha ta obsahuje 773 čtwercomých stran, a jest w ní 297 dopisů, z wětšího dílu od biskupůw a wrchností duchowních, ale též od osob swětských, jmenowitě od Francouzůw, mezi jimiž jsou: Montalembert, Ch. Dupin, D' Arlincourt, Boujoulat, de la Moziere, de Falloux, a jini. Slowěš w této sbírce listů čítaje žiwě sobě připomíná rozšířenost wiry křesťansko-katolické a význam swrchowanosti Římské. Metoliko Europa, ale též Asie, Amerika, ba i Austrálie podaly četné důkazy pečlivosti a útrpnosti své. Při čemž jak známo, nepřestáwalo se jenom na pouhých slowích, ale pomahalo se swatému Otci i pobožnými peněžitými příspěvky, které byly místem, n. p. w Mexiku znamenité.

Z Turecké říše nacházíme primasa arcibiskupa Carhradského, tamnější cirkew Armenskou, apostolského Wikáře Bosenského, patriarchu Syrského, patriarchu Řeků melchitských a patriarchu z Antiochie. Ze zadní Asie apostolské Wikáře Japanského, jenž sídlí na ostrowě Hong-Kong, a starosty obce katolické Agra w prešidenství Kalkuttském. Sewerní Amerika

dosti mnoho poslala; w čele listů ze Spojených Států čteme jméno arcibiskupa Baltimorského, a pak arcibiskupa Quebeckského z Kanady. Mexiko významem se počtem přípisů, jež kromě kapitoly hlavního chrámu, poslali od sebe biskupové: Guadalaraský, Mechoacanský, Duratanský, Sonorský, Duraský, a jiní mnozí. Málo jeť příspěvků z Ameriky jižní; z Peru a z Chile arcibiskupové Limašský a St. Jagošský s řeholním duchovenstvem z Merze del Ruzo w Peru. Z Brazílie spatřujeme jediného arcibiskupa Bahiaského. Z Austrálie a z Oceánie nacházíme arcibiskupa Sidneyského a biskupy Melbournešského a Aucklandského. — Tak zvaná radikální strana, sestávající nazvíce z lidí takových, jenž byli špatným vychováním na srdci a na rozumu úplný bankrot učinili, pozbyvše poslední jiskru víry všestranně samospasné, — tak zvaná strana radikální w Římě a w Itálii donutila r. 1848. Pia IX. k tomu, že musil na útěk se dáti a na cizé půdě dlíti. Hanebnost a nestydatost strany této, anaž jako žravý jed w evropském pokolení lidském se rozšířuje, poznati může snadno každý z toho, že i Papež Pius IX. jim po vůli nebyl; muž to, jež sama prozřetelnost Boží w časích pro víru nejnebezpečnějších na trůn nejvyšší hlavy w církvi viditelné povolala; muž, jež pro neobyčejnou učenost w každém oboru vědy, pro wzornou nábožnost a dožávanou lásku k lidstvu vůbec a ke svému národu ozvlášť, netoliko katolíci, ale i všickni nepředpojatí jinověrci, protestanti i Muhamedáni u veliké vážnosti chováji; muž, který samovolně vládu w říši své ku blahu lidu svého způsobem času přiměřeným změnil; muž, který ve slávě a w trápení osvědčil patrně, že jeť duchem wzneseným. Nebyla by zajisté pobla a bořivá strana radikální w Itálii — tak jako vsadby jinde — ani na krátký čas moc vládní proti Piu IX. do špinavých rukou svých dostala, kdyby nebyla za obvyčejem svým lži a podvodem z pekla čerpaným velikou silou lidu newědomého pobláznila, tak že se w rozchvělém času tom k ní přidal, a newolně prostředkem se stal k oučelům bezbožným; avšak lid tento zklamáný po neblouhu poznal poblouznění svého, a s wroucnou lítostí pod jarmem tvrdých tyranů w plášti osvěty a wolnosti — toužil po návratu svého pravého panovníka a otce do Říma, což se také skutečně naplnilo, ač pomocí zbraně francouzské a austriacké. Překotní odvahou buřičů, na pomazaného Páně sáhající, probudil se cit držící w lidstvu katolickém, jež vidělo okem zaroseným svého nejvyššího pastýře, velikého Pia IX. na cizé půdě, od svých opuštěného w nemalé nouzi; jako by byli katolíci po všem světě Duchem swatým powzbuzeni, tak jednomyslně sypali se dopisové k swatému Dci u vyhnanství, nesoucí Mu osvědčení soutepnosti, ucty a wěrnosti všech upřímných katolíků, což skutečně dokázali wydatnými sbírkami peněz, w nichžto se nalézal mnohý krejcar chudých oudů světosáhlé církve, jímžto chtěli ulewy poskytnouti Dci svému trápenému. Dopisy ty obsahuje kniha na hoře uvedená.

Na začátku knihy té stojí dopis biskupa Walencenského, monsignora Chatrouse, od 15. října 1849, jež byl papeži poslal spolu s ciborium,

teré slomutný přechůdce jeho Pius VI. u sebe míval. Tento prorocký dopis proslul příčinou události, k nimžto se vztahuje, i zní takto:

„Svatý Otče! Po čas svého putování ve vyhnanství ve Francii, a jmenovitě když přebýval ve Valence, kdež také umřel, veliký papež Pius VI. nosil tělo Páně na prsou svých. Spůsobem jistým a neklamným chováám já tuto nádobu, jenž sloužila k účelu tak nábožnému, tak pohnutlivému, tak památnému. Osměluji se podati ji Svatosti Váši. Jsa dědicem jména, sídla, cnosti, srdnatosti a tatořka zkoušek velikého Pia VI. Váše Svatost bude snad těmto skromným, avšak zajímavým ostatkům nějakou cenu přikládati. Doufám, že již nebudu míti podobného účele; než, kdo zná tajnou radu Boží ve zkouškách, jež božská prozřetelnost Svatosti Váši připravila? Měním se za Vás u míře a u lásky. Necháám pouzdro, v němž je choval Pius VI., právě v tom způsobu, jako bylo toho času, když spočívalo na prsou nesmrtelného papeže. Zpomínka na dobrotu, které mi Váše Svatost po čas mého předlonského přebývání v Římě užiti dala, bude ve mně vždyž žitvá trvati. Rádiž Váše Svatost přidati k tomu ještě požehnání apoštolské, jehož u Vášich nohou prostřený očekávám.

Ve Valence, 15. října, 1848.

Petr, biskup Valencefský.

Dráteníci *).

Sepsal hrabě Bedřich Sylva-Tarouca.

„S poctivostí nejdál dojdeš!“
(Národní přísloví).

Silný muž fráček z rana malou dědinou v horním a hornatém Uherstu. Byl krásně zrostlý, a pěkná postava jeho byla tím zjevnější oku pátravému, čím průměrnější jeť jí obyčejný staroslaný troj Slovácko — ouzké, přilehající bílé spodky čili nohavice, a hnedobarevný pláštěk se širokým kloboukem. — Obličej jeho byl vážný, ale mírný a tak přívětivý, že na něm jakoby v zrcadle ryjou světlelost vidět bylo. — Muz ten spěšným krokem šel dedinou za mihly jarní až na konec, a tam se zastavil před chýžkou chatrnou, a zlehka klepal na otu, jakoby se bal, žeby silnějším tlutotem náhle někoho zbuditi a podešiti mohl. Toho však nebylo je obáhati; nebo jotiva že byl slabounký jeho klepot v tichu ranním došel, již se otevřely dvěře, z nichžto vystoupila děva jakoby nohami srnčími, a již se vinuly zdravé, silné a čisté ruce její kolem krku jeho, a z červených rtů plynula jí slova něžná — lásky

*) Posvětilo se nám, z mnohých novellistických prací P. T. pána hraběte krásný tento obraz ze života dráteníků slavaných pro kalendář v překladu podati. Ostatní ještě neukončené práce své podá pán hrabě sám obecnostu hned v řeči slavané.
Deb.

a bolu plná: „Skutečně tedy dnes opět chceš odejít do světa dalekého? ach! podívej se, nebe jeť smutné — a ta hustá mlha! zůstaň ještě tento den u nás; také máme dnes pátek, a to je den nešťastný — zůstaň aspoň ještě tento den u nás!“ —

„Ne tak, děvče brahá, ne tak; byla odpověď; to mi není možno; zejtra by Ti bylo loučení také tak těžké, jako dnes; a na neštěstí, jež by pátek s sebou přinášel, neměřím. Spomeň si jen na slova našeho pána faráře, který začasté říkává, že toliko pověra takové plané strachy páteční plodí. Ba naopak, mně jeť dneška tak, jakoby na mne nějaké štěstí čekalo; neboť jsem ještě nikdy neodcházel s tak těžkým srdcem, a přece s takovou důvěrou v Pána Boha, jako právě dnes; a věř mi, milenko, kdo se v Boha důvěruje, ten se zlého nestraňuje; měj i Ty důvěru v Boha, jako já, a měj se dobře! Rozloučit se musíme, a to víš, loučení, čím delší, tím těžší jeť.“

„Jnu, musí-li tak býti, staniž se vůle Boží; opatruj Tě Pán Bůh, a navrať se brzy a šťastně domů.“ Tak mluvila, a silný proud slzí velikých byl důkazem, že slova ta z hlubokého nitra vycházela.

Mladý muž ji obejmul, políbil ji cudně v čelo, a zůstaviv ji, kráčel dále cestou svou.

Děva stála ještě několik okamžiků nepohnutě jako socha krásná, až se ji stratil za hřbetem šedé skály. Utřela si oči, šla do domu otcovského, a přivřela za sebou dveře; on pak statně vystupoval mezi skalinami a stromy porůbkými. Když se byl octnul na vrchu vysokém, ohlížel se po údolí krásném a známém, které hlubokou mlhou naplněno bylo. V okamžení tom vystoupilo i slunce za horou protějščí, rozrazilo mlhu nahromaděnou, tak že oko jeho ještě jednou uvidělo vědinu milou — otčinu spanilou. Za hodnou chvíli tu stál, jakoby myšlénky jeho se světlem ranního slunceka wníknouti chtěly do domků tichých; a snad by byl ještě déle tak stál, kdyby ho nebyl jasný zvuk domácího zvonku z toho vybudil, kterým se právě oznamovalo ranní kletání. S hned sejmul klobouk s hlavy, poklekl, položil ho i s holí nově uříznutou vedle sebe na zem, a sepíat nábožně ruce, připomínal sobě polohlasitě nejhlavnější pravdy a tajemství věčení Božího a spásy lidské. Již byl dokončil obvyklé modlitby své, ale zvoněk ještě nemlčel, jakoby jej napomínal, aby pokračoval v modlitbě bohumilé; proto mluvil dále hlasem zvýšeným: „Bože a Otče náš! Ty's mne vezdy chránil; buď i tentokráte milostivým ochráncem mým, abych se nespustil příkazání Tvých, a šťastně se navrátil ke svým milým; smiluj se i nad nimi, a zbav je všeho zlého! Amen.“ — S ním i zvoněk řekl Amen; on se poznamenal znamením svatého kříže, vzal hůl, pokrýl hlavu širokým kloboukem, vstal a šel. Modlitba vroucná rozmnožila sílu jeho, tak že hradným krokem sestupoval s kopce, pod kterým lesit krajní stromy své měl. První dřevo bylo dřevo svěcené, veliký kříž, kolem něhož hezký zástup dráteníků se byl rozhostil. Vyšel tam umluvené místo, kde se v jistý den scházivali, aby společně opustivše domov milý odebrali se do světa.

Starzec poloffebitný wstal první a zwolal: „Tu přichází poslední! Juro, Juro, Ty's dal dlouho na sebe čekati! Jindy býwáš mezi nejprvnějšími! Běil tedy zhůru, brassi; we jměnu Páně půjdeme do světa dalekého.“ — Za malou chvíli zmizela celá společnost w lese neprůhledném, odkud jenom ještě weselý zpěw, hluchý hovor a žertowný smích zazníwal; ašwať zpěw, a hovor a smích slábnul, až nebylo pod kopcem from ranních chwálozpěwů ptáčích ničeho slyšeti.

2.

Jednoho dne seděl Jura nedaleko Brna pod starou, planou hrusskou, a weble něho mladounký chasník. Oba dva složili we stínu stromovém pláštěk, hůl a flobouk. Jura sobě zahladil dlouhé, jako hawran černě leštělé wlasý za ušši, a wážně mluwil: „He, pod tímto stromem, a z této knížky učil mne otec můj se modliti; Ty už nemáš tatička žádneho, proto se Tě chci já ujmout, a budu Tě vyučowat. — Ale což Ty — do učení nemáš chuti, kostky a kořalka jsou Tobě milejší; na mé napominání nedbáš, a tudíž bych nadarmo drahý čas mařil s Tebou!“ — Tak řekl, a zastrčil opatrně knížku modlitebni do své kožené taffy, z níž ji byl wyňal; wstal, chopil se pláště, flobouku a hole řka: „Slunko bude zapadat, w dědinách přichází dobytek s pastvy domů, musím jíti; sedláčům pomohu při dobytku, abych dostal nocleh a kus jídla. Půjdeš se mnou Wojtěchu?“ — Wojtěch ale seděl s loktami na kolenách, hlavu maje we dlaních, a mrzutě hlídal do země. „Z zůstaň si sedět, chceš-li, třeba po celou noc, ty twrdohlawče!“ prawil Jura, a odkwapil.

Pod hrusskou nastalo ticho hrobowé; ani wětýřek listům nehýbal, leč kdýž se w něm chroust probudil, a bzucením nastawající wečer pozdrawim odletěl. — Wojtěch pořád ještě seděl zamyslen, až ho nena-
dálý hlas z myšlének wyburcowal: „Bříteli, co pak jste tak smutný?“ — Zdwihl hlavu a oči zarmoucené, a widěl před sebou žida. — „Co je Ti po tom, smrade?“ zwolal Wojtěch rozmrzený. — „Myi — prawil žid, je mne o Wám lito, webe se Wám ne tobše; musíte se natahat, a trápit, a na konec pšece nemáte šádny profit!“ — „To máte prawdu“; řekl chasník. — „To je wěru smutná wěc, (pokračowal žid s názwukem, a s chybnuou wýslowností, židowi nepřemožitelnou) to je wěru smutná wěc, kdýž člověk musí pracowat jako kůň, a nemůže si ničeho wybělat, kbežto jiní pranic nedělají, a dobře se mají.“

„Wojtěch: Ano, ale to se nedá zjináčit, Bůh to tak zřídil; člověk musí snášeti a trpeti co může, a na jiného nesmí dbáti.“

Žid: „Tomu já newěřim; proč pak má jeden wšecko mít, a druhý nic nemíti? a může-li si člověk starw swůj zlepšiti, proč by to neučinil?“

Wojtěch: „To se nedá dělat.“

Žid: „Uj! to se nedá dělat — proč se nedá dělat? To se dá dělat; kdo je opatrný a chytrý, může si polepšiti; já bych Wám w tom pomohl.“

Wojtěch: „Wy!? hahaha! to bych přece rád slyšel, jak by se se na to rozfročil!“

Žid: „To Vám hned povím; ale Vy se také musíte k tomu míti. Gle, Vy přicházíte sem tam do domů, kdež nikoho není; hleďte, aby to onno hezky po tichu s Vámi chodilo“; (a při tom zatočil žid rukou a prstami, jakoby něco šhrábnul a do kapsy strkal).

Tu vyskočil Wojtěch dnuoce, a holi kolem sebe máchnutím zřiknul: „O ty spropadený žide! co pak si o mně myslíš? Slyšel jsi již kdy, že by dráteník kradl?“ —

„Myi — chlácholil ho chytrý žid; nebuďte blahomý; to boháčům neschází, oni mají všeho dost; to není žádný hřích, a Vám to pomůže; já Vám všechno za dobrý peníz odkoupím.“ Při tom vytáhl hrst toralů a dvacetníků z kapsy, ukazoval je Wojtěchovi, a cinkal jimi. — Wojtěch se chvilu na peníze díval, a za chvíli řekl odhodlaně: „Staniž se tedy!“ — „To jste rozumný,“ doložil židák, „podejte mi na to ruku!“ — Chasník tak učinil, a řekl: „Žide, jestli mne podvedeš, já Te zabiju!“

Žid: „Pán Bůh zachovej! můžete se na mne spolehnout, jak živo jsem! Ale kde pak se shledáme, až budeme něco spolu míti?“

Wojtěch: „Tamhle u těch posledních domků za předměstím jest palírna, w nížto se na večer scházíváme!“

Po tom slovu se rozešli každý na svou stranu.

Po několika dnech byla celá společnost dráteníků w nadzminěné palírni pohromadě; i Jura a Wojtěch byli mezi nimi. Někteří z nich pili kořalku, ostatní požívali svého chleba, a bavili se hovorem; někteří pak již hověli sobě na slámě w koutě. Ti, co pili kořalku, brzy rozveselili se, a dali se do zpěvu, w kterém se wedle veselosti, patrně jemil jakýsi trud a bol měkký, jenž bývá hlavní známkou všech slowanůvých písní národních, zláště pak Slowákův.

Sotva že je zmínka učinila o zpěvu, hned měly sklenky pokoje, a hovor přestal, a starcové se slámy povstali, a vsiichni zpívali zamilovanou píseň národní, kteráž za posledních roků i na Moravě se obeznámila:

Já sem dobrý remeslník z té Trenčanské stolice,
Já znám dobre drotovati hrnce, míšy, rajnice.
Tu mne vsudny chceju míti.
Kde mají hrnceť rozbítý.

Ženky mne velmi lubejí, nebo sem chlapík herstý,
Dyž která co drotovat dá, k tomu sem velmi fristý.
A že dobre drotovat znám,
Dobre si i zaplatit dám.

Keď si já idem po městě, tu mne volají dívky:
Hej! sem! moj lubý drotári, počte drotovat hrnky!
Já si sadnem, odrotujem,
S děvčátky si požartujem.

Drotar sem já, drotar budem, drotarem chci zostati,
A keď pojdem po ulicích, tak si budem zpívati:
Hrnce, míšy i randličky,
Dajte drotovat ženičky!

Poslední slohu s obzvláštní oblibou opakovali, a wesele při tom nohami dupali. — Nápotom wšickni Zuru prosili, aby sám také nějakou zpěwánku přednesl, neboť byl jako pro svou sšlechtnost ode wšech wážen, tak i pro svůj pěkný hlas rád slychán. — Zura se nedal dlouho pobízet, a zpíwal píseň, w nížto se celé nitro jeho zrcadlilo :

„Má milá, premilá, wšak pekné oči máš,
Šťastný je to člověk, čo naňho pozeráš.

Má milá, premilá, wšak pekné líčka máš :
Šťastný je to člověk, čo mu ich božkat dáš.

Má milá, premilá, wšak pekné usta máš :
Šťastný je to člověk, čo sa s ním showaráš.

Má milá, premilá, wšak bielu rúčku máš :
Šťastný je to člověk, kterému ju ty dáš.“

Zura dozpíwal, ale jako u wytržení ostal státi, a upíral zraky své, jakoby chtěl zed a ďakefost proniknouti, a na píseň tu odpowěd dostati — nemýlil ho ani hlučný potlesk spoludruhů, kteří by byli snad ještě pořád hlas a píseň jeho chwálili, kdyby se nebyly sšpinawé dwěře otwřely, kudy žid hlavu svou do frémy wstřčil, a silným hlasem se tázal : „Nichts zu handeln, nichts zu schachern?“ — Hospodský jej obzhl zkrátka, maje potěšení ze zpěwu brotařského, a žid proti obyčejí národowců swých hned si dal říci, a šel.

Za malou chvíli wstal Wojtěch z kruhu pijáků, a wysšel si na ulici, anaž polowičným mēsicem oswěcowána byla. Tam k němu přistoupil člověk, a pozdrawil ho slowem : „dobrý wečer!“

Wojtěch : „Jsi-li Ty to, sšpropadený žide?“

Žid : „Já jsem, já ; podařilo se Wám něco ? máte co na probej ?“

Wojtěch : „Mám coši, mám ; ale to je první a poslední ; už s Tebou nechci nic více mít ; co mi dáš za tu lžici ?“ —

Žid : „Hle, hle ; to je pěkný začátek ; bylo by škoda, aby ste dále swého štěstí nezkusil. Ukážte mi tu lžici, já ji potěžkám ; co za ni chcete ?“

W tom, co Wojtěch lžici šříbrnou židovi podáwal, wysštyla se ruka silná mezi oběma, a wytrhla lžici jemu ; spolu také hned dostal žid takowou ránu do hlavy, že se dal do křiku a utíkal. Wojtěcha pak tatáž ruka chytla za krk, a hřmotný hlas dal se slyšeti : „Já tě naučím krásti, ty ničemuňku ! pojď se mnou do swětnice, aby i ti ostatní wěděli, co máme za brábka we společnosti své!“

Wojtěch prosil s pláčem : „Ale Zuro, milý Zuro ! nekřič, pro Boha Te prosím, nekřič ! ten zlopowěstný žid mne k tomu přemluwil, a já sem toho hned litowal, jak mile sem lžici tu ukradl.“

Zura : „To ti může peš wěřit, ty darebo ; kdyby's toho byl litowal, byl bys ukradenou wěc hned nawrátil!“ —

Wojtěch. „Jak pak sem mohl ? byl bych se prozradil, a trestu propadl!“

Zura : „Wčil jenom z čerstwa te kamarádům!“ — a s tím slowem powlekl ho do frémy. „Bratři, zwolal, máme zloběje mezi námi!“

„A kdo je ten zloděj?“ křičeli všichni a přitom vyskočili. — Jura: „Wojtěch! Již dlouho sem dával na něho pozor. To víte, že v podobném čase začal pít a karbanit; myšlel není tak veliký, aby mu to wynášelo, proto se dal na krádež; já sem ho právě zastal při tom, an chtěl tuto lžici stříbrnou židovi prodávat. Bijte ho, bijte!“ — „Bijme ho, volali všichni, a již se hemžily nad hlavami dlouhé hole — ale v tom zvolal stařec sbeivý: „Ticho!“ — Celá společnost uposlechla hlasu a rozkazu vůdce svého, hole se spustily k zemi, a stařec obrátiv se k Wojtěchovi řekl: „Je tomu tak, jak o Tobě Jura pověděl?“ — Wojtěch odpověděl studem: „Až weru je tak, takfu!“ — Tento pak mluvil dále: „Často jsem Tě napomínal, a Jura také, jak měl vidím; ale svědek bylo nadarmo; proto nemůžeme a nesmíme Tě dále ve své společnosti trpět; Ty by's nám dělal hanbu, a mohl by's nás do neštěstí přivést.“ — „Ano, prýč s ním, my ho nechcem mezi námi vidět!“ volali mnozí z bráteníků; ale Jura mluvil řka: „Bratři! prosím Vás, odpusťte mu to tentokrát; on jest mladý a nezkušený, a já doufám, že jej tento pád poučí.“ — „Dobře, pravil stařec, vezmeš-li ho pod svou dohlídku, odpustíme mu; dopustili se však toho nejmenšího, potom musí od nás prýč.“

Jura: „Děkuji Vám, bratři, místo něho; dám si práci všemožnou, neboť jest sirotek, a já příbuzný jeho; učiním povinnost svou. — Wojtěchu, budeš poslouchat?“ —

Wojtěch zajímaně odpověděl: „S s radostí! — Tobě, a všem Vám děkuji za to, že ste mi to odpustili; já se jistotně polepším!“

„Měl je svědek prozatím dobře, pravil stařec; milé děti, kľeňme, a pomodlime se každý pro sebe, a půjdeme spát.“ — Stalo se.

Druhého dne z rána sešel pán kriminální radba právě u snídání, an hospodyně jeho do světnice vstoupila řkouc: „Milost Pane, wenku jsou dva brátaři, jenž by s Milostpánem rádi mluvíli; wypadají tak divoce, že se jich až bojím; mám-liž je wpustiti?“

„Všsem že, pravil radní pán; já sem již v úřadu svém viděl dosti divokých lidí, ani tito mne nezastraší!“ —

Hospodyně odesla, a bráteníci vstoupili; napřed Jura, a za ním Wojtěch celý ustrašený. „Bochválen buď Pán Ježíš Kristus!“ řekli oba dva; „Na věky Amen!“ odpověděl radní pán, a již měřil oba muže očem ztuleným.

„Milostivý a velmožný Pane!“ mluvil Jura, „v těchto dnech ukradená jest byla lžice stříbrná.“

„Ano lžičky,“ pravil pán radní; „víte-liž co bližšího o té krádeži?“ — Jura vytáhl lžici z tasčky, a odpověděl: „Tuto jest věc ukradená; můj mladý druh tento dal se od žida přemluvit, a ukradl ji; ale měl uznal svou nepravost, a přináší ukradenou lžici nazpátek. Prosím, Milost Pane, račte mu to odpustit!“

Wojtěch padl ihned s plácem na kolena svá, a prosil: „Milostivý Pane, nerčete mne za to trestati; nikdy více nechci něco špatného učiniti!“

„Vstaň, synu můj, mluvil radní pán; já Ti všechno odpouštím; Ty jsi chybu svou napravil, a proto můžeš pokojně býti ve svědomí svém, a přeb právem světským. Ale budoucně se nedej více svěsti žádným pokusitelem. Nemysliž ani při věci sebe nepatrnější, takovou malíčkovost že snad můžeš vzíti; já Ti mluvim ze zkušenosti mnoholeté, a proto mi věř, že každý zloděj a zbujník počal hanebný život svůj s nějakou malíčkovostí, a skončil na šibenici, nebo v žaláři doživotném. A kdyby se Tobě snad podařilo, ujíti spravedlnosti lidské, tedy věz, že jest nad Tebou všemocná ruka vševědoucího Boha, jemuž ujíti nemůžeš; a žalář věčný jest millionkrát horší a těžší, nežli všechny žaláře zemské. Tento-kráte jest Ti všechno odpuštěno. Wojtěch s radostí vstal, políbil radnímu rukou, a nemohl více mluvit pro pláč, než: „Zaplať Pán Bůh, milostivý a velmožný Pane!“ —

Potom mluvil kriminální radba dále: „Milí lidé, těšši mne velice, že jsem se ve Váš, brátenicích nezmylil; mám z Váš radost velkou.“ Pak vstal, vzal peníze ze stolku svého, dával je Wojtěchovi, a pravil: „Vím, že jste chudí lidé, a že sobě musíte chleba svého pracně a těžce vydělávat; tu máš, synu, vezmi si to, abys měl na začátku z čeho živ býti, a se nedal k zlému svěsti“ — Wojtěch couvnul o krok, a řekl: „Milostivý Pane, nemůžu peníze ty přijmouti; vždyť by to bylo tak, jakobych byl odměněn za to, že sem lžici tu navrátil; já jsem zasloužil trest, já nesním peníze ty vzíti. Můj strýc tuto zasluhuje odměnu; neboť mne k tomu přivedl, abych ukradenou věc navrátil.“

„Ty jsi hodný chasník,“ pravil pán radní; a pak řekl Jurovi: „Vezměte tedy Vy obe mne malý tento dárek! — On však odmítl: „Milostivý Pane, já nesním a nechci také nic přijmouti; učinil sem toliko povinnost svou, a kamarádi by mohli říci; že sem jednal pro zisk! — Zaplať Pán Bůh!“ — a již se hrnul ze dveří, a Wojtěch za ním. —

„To jsou podivou hodní lidé, kdo by byl takovou poctivostí u nich hledal!“ mluvil radní pán, an zvonil malým zvonkem „Markytko,“ pravil potom k hospodyni vstupující, „ti brátenici nejsou tak divocí, jak se zdají.“ — „Opravdu?“ tazala se letitá služka s úžasem. — „Arciť že, byla odpověď; „tu jest ta ukradená lžice, a to nejděvovější při tom jest, že ji zloděj sám skroupeně přinesl.“ — „Ach, Milost Pane, proč jste mi to neráčil dříve říci, byla bych těm ubohým lidem něco dala“; řekla hospodyně. — „Na to jsem já také nezapomněl; ale oni nechtěli živou mocí ničeho vzíti. — Dones mi řábát, já musím na úřad.“ — Oblekl se, a odešel. —

Po několika dnech chodil Jura opět po ulici, a z ust jeho zaznívalo v každé síni známé promolání: „Hrnce drotovat! Dajte drotovat!“ — Právě vycházel také z jednoho domu, a chtěl kolem rohu jíti do druhé ulice; tu však pozoroval z daleka veliký shon lidí, a slyšel křik: „Chyťte ho! chyťte zloděje!“ — Aby lépe viděl, co se děje, vstoupil na kámen u domu. Tu spatřil, že proti němu běží muž, a když byl

na blízku, poznal, že to jest právě ten žid, kterýž byl Wojtěcha ke krádeži swedl. Pomyslel sobě: „Ty jsi nepochybně ten, kterého ti lidé tam míti chtějí; no počkej, ty s mi tu padl do pasti!“ V tom skočil s kamene dolů, a, jako lew kořist svou, popadl žida utíkajícího. Žid se napínal a bránil, ale nadarmo; ruky brátařovy byly jako železné provazy; proto šel židák do prosa. „Prosím Wás, pro Boha, pusťte mne, já jsem nešťastný!“ Jura se dal do smíchu, a řekl: „Ano, právě pro Boha nesmím tě pustit; nebo Pán Bůh chce, aby takový zločyn došel trestu zaslouženého; proto se brachu jenom hezky pokojně chovej. Wždyť pak my se již známe! Pamatuješ se, jak sem Ti nedávno dal jádrný pohlawek u palírny?“ — Zatím se lid sběhnul, a policajt webl zloděje na místo příslušné, a to w průvodu četných uličníků, a jiných lidí.

Jura se dále o žida nestaral, šel svou cestou, a promovával jako jindy: „dajte drotowat!“ —

3.

Drátenici, pobývše několik neděl w Brně, a we wůli, jakož i kolem Rajhradu, kde se jim w klášteře slavném obzvláště dobře wešlo — vyšli se společně na cestu do Prahy, neboť se blížila světoznáma slavnost sw. Jana Nepomuckého. Na cestě se po dvouch roztrusowali po nedalekých wešnicích, a w městech měšťích se scházeli. Takto konečně přišli až do slavné Prahy.

Toho času lidé přichozí, zvláště nábožní poutníci, w Praze pro veliké množství nedají se ani počítati; tu lze poznati wšechny nářečí a kroje z celých Čech, z Moravy, a ze wšech soudedních zemí. Rozumí se, že příležitost taková wábí též mnoho bezbožných poutníků; kteří jako onen žid rádi lacino, t. j. za pět prstů a sáh kupují. Tudiž musí býti každý člověk w čase tom na pozor.

Jura se pomodlil u hrobu sw. Jana, a pak šel do domu známého, kdežto w kuchyni začasté dostával kus jidla nebo almužnu; an o slavnosti nebylo lze něčeho wydělati.

Když přišel ke kuchyni, sejinul pokorně klobouk s hlavy, otevřel dvéře, a pronesl prosbu svou; ale nikdo mu neodpovídal. Dpětował prosbu svou ještě jednou, ale zase nadarmo. Myslel, že kuchařka jest nepochybně w komoře nebo we světnici, a proto šel do kuchyně; tam spatřil dvéře u světnice otevřené. To mu bylo podivné. I zvolal hlasitě: „Hrnce drotowat!“ — ale nikdo se neozýwal. „To je divná věc!“ mluvil sám k sobě, „wšechno zotwíráno, i skříně s penězy — a nikoho tuto! W těchto dnech potuluje se mnoho zlých konopášků, kteří by zde sflakowitě řádili, kdyby sem wešli. Domáci lidé jsou tak dobří, od nichž jsem již mnohý dárek dostal. Co mám dělat? — Až zůstanu zde na stráži, až přijde kuchařka.“ — Wyšel wten, a sedl si na prah. Tam seděl dlouho, a nikdo nepřicházel. Konečně zaslechl kroky na schodech, a hned po tom uviděl starou paničku, která ke dvěřím těm se brala. Jura wital, a oslowil jí hřmotným: „stůjte!“ — Panička se

postavny jeho hrozivé a hlasu hrmotného tak ulekla, že ani nemukla a utekla. — Jura se nemohl smíchu zdržet, a pokojně se opět posadil. Za hodnou chvíli přišel jakýsi pán; tento s podivením hlídal na draťe, a chtěl se divěm. Jura však vstal, a své „stůjte“ silným hlasem opakoval. Pán se rozhněval, a odháněl Juru ode dveří; tento ale zkrátka mu řekl, že nepustí nikoho do kuchyně, leč kuchařku, kterou zná; a při tom pohodlně mačkal svou hůl prstami. Pán ten ale neohroženě řekl jemu, že, nepůjde-li v tu chvíli, přivede policajty. — Jura však odhodlaně řekl jemu: „Nu dobře; já tu zatím počkám na stráž, až přijdou policajti; potom mohou oni na stráž státi, až přijde kuchařka.“ Pán nemědel si jiné porady, a šel, jak byl řekl, pro policajta. Běh jini však potkal kuchařku, která, když byla od pána svého slyšela, co se děje, kwapem přiběhla na horu, a pán šel za ní. S úžasem ptala se bráteníka: „Co pak děláte? proč nechcete pána pustit do jeho světnice?“ — Jura hned uctivě smekl, otevřel ušlužně dveře, a řekl: „Prosím, Milost pane, račte vstoupiti!“ — Nyní se celá věc vysvětlila. Kuchařka šla na ulici, chtě se na procesi mimojdoucí podívat; myslila, že hned zase navrátí se. Potom však dala se do řeči se sousedkami svými, a na kuchyň otevřenou zapoměla. Pán a paní její odesli již dříve z domu, který tudíž otevřen a prázden ostal. Pán káral kuchařku pro její lehkomyslnost — ale kterať se zarazil, vida ve světnici své střinu otevřenou, v nížto mnoho peněz bylo. On sám, jakožto lékař, byl náhle volán k nemocnému, odkwapil, a střinu nezavřel; ale na štěstí našel všechno v nejlepším pořádku. Z zavolal kuchařku, a domlouval jí znova řka: „Sle, do jakého neštěstí by jsi mne byla přivedla, kdyby muž ten nebyl tak poctivý!“ — Pak se obrátil k Jurovi a řekl: „Věděl ste, že tu toli peněz jest?“ Jura: „Ano, neboť bylo všechno otevřeno.“ Pán: „A Vy ste přece nic nezval?“ — Jura: „Uchomej Bůh! doktor jest síce chudý, ale poctivý!“ — Pán: „Jak dlouho ste tu čekal?“ Jura: „Už dvě hodiny!“ — Pán: „Vy ste hodný muž, za to Váš musím odměnit!“ — Jura: „Celá tá věc nestojí za mnoho; já sem jednal, jak mi swaté náboženství a svědomí káže; prosím, Milost pane, jen o kus chleba, a tím budu dokonale odměněn!“

Pán však šel ke střině své, vzal pytlík s dukáty, a dával mu je. Jura pak je nikterak nechtěl vzíti, řka, že bude spokojen s malou almužnou. — Pán však mu vysvětlil, že těch peněz nepotřebuje, proto že jest bohatý, a nemá žádných dětí, jimž by bohatství své zanechal, je mu ale že snad budou peníze ty k dobrému. — Na to přijal Jura veselý ten peníz, a radostí škáče pravil: „Včil si vystavím dům, ožením se, a budu se svou Aničkou nejšťastnějším člověkem na světě!“ — Ale v tom se zarazil, a mluvil wážu: „Kdo pak mi však bude věřiti, že mi peníze ty byly darovány? moji krajané budou mysliti, že jsem je ukradl“ — „V tom je lehká pomoc, pravil pán doktor, vzal papír, sedl si, napsal spis, a dal ho Jurovi řka: „Ukažte úpis tento, a aždy Bůh bude věřiti.“ Jura políbil mu ruku, a s hlasitou wděčností

ubíral se z domu, aby štěstí své oznámil spoludruhům svým, kteří však teprve v podvečer v Karolině se sešli na nocleh. Tam musil hospodský ostatním úpis přečísti, z něhož jasné vysvitlo, že podepsaný pán Jurowi peníze ty daroval za velikou službu jemu prokázanou. — Radość bráteníků byla nemýšlená; všichni mu toho štěstí přáli. Druhého dne se rozloučil s nimi, a šel sám jediný do otčiny své.

Ostatní společnost roztrousila se po slavnosti zase po vši zemi. Wojtěch skutečně zachoval slib svůj, a polepsil se; ale jedna chyba jeho již se byla příliš zakořenila, tak že vyrostla v náruživost valnou; byl totiž oddán nemírnému pití, tak že mu začasté cesty nestačovalo.

Jednoho dne, když se byli již hezky daleko ode města vzdálili, bylo parno veliké, a Wojtěch sobě nahýbal láhem s kořalkou častěji, než slusno a prospěšno bylo; v podvečer byli následkové toho patrní; než bo přecházející úzkou lávkou stratil rovnováhu, padl do zmoliny hluboké, a tak se porouchal, že jenom pomocí a mnohým namáháním svých spoludruhů vyváznu, a do nejbližší vesnice dovečen býti mohl, kdežto jej sotrpná sedlka ve chlévě uhostila.

Na zejtrí zrána byli spoludruzi i sedlka u něho, aby viděli, jak se mu daří; radili se vespolek, kteráť mu dále pomáhati, a tu vstoupil k nim do chléva outlý pán s vlasý sšedivými a s černou páskou přes jedno oko. Sedlka s podivením vzkřikla: „Pane Bože! náš milostivý pán hrabě!“ a libala mu ruku. Tento pak lastavě obrátil se k Wojtěchowi a řekl: „Šel jsem dědinou a dozvěděl se o vašem neštěstí, a proto přicházím, bych se na vás podíval.“ — Pravně promluvil mladík několik slov na důkaz své wděčnosti, neboť bolest nesmírná svírala mu vnitřnosti. — „Chovejte se tiše, pravil hrabě, již jsem poslal pro lékaře, a brzy uvidíme, co se dá dělati. Především musíte do pořádné postele přenesen býti, kterou jsem vám již obstaral.“ — Sotva to byl vyřekl, přicházeli dva sluhowé ze záinku, wložili ho na nosidla dobře zřízené, a nesli ho tam, odkud byli přišli. Weble nosidel šel pán hrabě, a za nimi kráčeli oba drátemníci. Cestou ostávali lidé státi, hlídající na průvod ten, a pozdravující dobrotivého pána svého s mnohou uctivostí. V záinku uspořádala hospodyně hraběte neženatého zlástní světnici, do kteréž nemocný donesen a lékařem již přítomným hned ohledáván byl. Když se byl lékař od něho wracel, tágal se pán hrabě s velikou utrpností, kteráť by bylo? — Lékař křčil ramenami, a odpověděl: „Malá čáka, Milost pane, nebo vnitřnosti jsou tuze porušeny.“ —

Ubohý chasník měl veliké bolesti, ale snášel je s takovou trpělivostí, že všichni poznali, že neštěstí své za trest dopustěný na sebe považuje a kajicně trpí. — Druhého dne mu v bolestech hodně ulevilo; ale lékař uznal, že to není znamením lepšího se stánu jeho, nýbrž že to jest účinek zánětu, a že jest svrchovaný čas, aby zaopatřen byl svatými svátostmi. Pán hrabě sám šel k němu, a připravil ho na to. — Wojtěch pak slyše o nebezpečnosti veliké, pravil: „Staniž se vůle

Boží! já jsem toho zasloužil; ale doufám pevně, že mi Pán Bůh milosrdný odpustí. Mád jsem byl živ, to je pravda; ale v nebi bude mnohém líp, kde neupadnu více do pokušení a hříchu; také tam přijdu do společnosti anjelů a svatých, a šledám se tam s drahými rodiči, které jsem sotva poznal."

Za malou chvíli přišel otec duchovní, a svatí obřadové svátostní vykonání byli s krásnou pobožností, tak že všickni přítomní pohnuti byli.

V noci zemřel nebohý mladík, oplakáván byv ode všech, zláště pak od svých spoludruhů, kteří se hned rozestli, a kde kterého bráteníka na pohřeb svolali. Třetího dne bylo v osadě té vidět pohřební průvod neobyčejný. Za krížem šla všechna mládež školní, za nimi celé služebnictvo hraběcí, a pak hudební a zpěvácký sbor a kněží, za nimiž rákem na marách nesená byla samými bráteníky, z nichžto ostatní po obou stranách rozžaté svíce v rukou majíce, smutně kráčeli. Pán hrabě a veliké množství osadníků šli vzadu. Místo před tím snad neměl bráteník tak slavného pohřebu. Po mši svaté za mrtvého, pozvání byli všickni bráteníci do zámku na oběd, po kterém se s velkým díkem činěním opět po své práci rozestli do blízkých i vzdálených vesnic.

4.

V horním Uhersku byla jednoho večera hora nejvyšší sluncem k západu se chýlicím spanile ozářena; tatáž hora, pod kterou se klidná dědina v pěkném ale neúrodném údolí rozprostírala. Tam seděla na pařezu děva krásnoočí jako na trůně, obkud kozám kolem ní se pasoucím rozkazy dávala; místo žezla byla v silných ale bílých rukou jejích hůl pastýřská, kterou poddaným svým cesty vyměřovala. —

Jediný sluha její byl veliký bílý pes, jménem Dunaj, kterýž také úřad tlumočnicka mezi panovníci a poddanými zastával. Rozličám již se chtělo domu jíti — což ustavičným mekotem svým na jeho dávaly. Ale velitelka jejích neměla k tomu žádné chuti. Zapadající slunce tak krásně pozlacovalo horu, a trůn, a líčka její — květiny horstvé tak líbezne se jí klaněly ve věterku, večerním, — poletující motýlowé tak jí roztonile lichotily, a nejvyšší místo na hoře té tak neobmezený pohled do dálky veliké jí poskytovalo, že musila ještě déle kočhati se v myšlénkách, jenž se jí od rána do večera, a zaš od večera do rána ve hlavince a ve srdci motaly. Tyto myšlénky její byly toho večera tak mocné, že se jim nikterak ubrániti nemohla; aby duffi své aspoň poněkud ulevila, dala se, co každá Slovanka dělává, — do zpěvu; který se až v lesíku ozýval:

Rebých já veděla, kde moj milý bývá,
Zaniešla by mu já za pohárik piwa;
Nejen za pohárik, ale pohar vína,
Abý bol červený jako ta kalina.
Rebých já veděla, kde moj milý chodí,
Zaniešla by mu já do pohara vody.

Kebych já veděla, kde moj milý kofí,
 Zanesla by mu já, do pohara rosy.
 Kebych já veděla, čo moj milý hutá,
 Werbych mu upekla na obed kohuta. —

Děwa již nezpívala, ale z lesa zazněl zpěv silný a krásný zpěv
 slawíka známého, zpěv ve slowích krásných:

„Já jsem dobrý řemeslník z té Trenčanské stolice,
 Já znám dobre dratovati, hrence, mišy, rajnice.“

Děwa wstála, a pes wstál; děwa zůstala jako u wytržení státi —
 ale pes jako střela letěl s kopce k lesíku: děwa upustila žasem a rozko-
 ší krásně upletený wěnec z polních kvítků, a ústa ozvala se: „Uj!! to
 je můj Jura!“ Že se ucho a srdce nezmyšlilo, dokázal bystrý zrak, jak
 mile Jura z lesíka wystoupil. U kříže smekl klobouk a políbil ho a
 pak hned kráčel spěšným krokem zhůru, a Anička kráčela spěšným kro-
 kem dolu. Menadále to šhledání dwou duší krásných, dáwno již spři-
 zněných popsatí se nedá. — —

Dba dwa šli zhůru, a s kopce na druhou stranu dolu, a stábečko
 malé kráčelo před nimi, a když chtělo čerstvě jiti, pes jim přebíhal, a
 kázal, aby šli pomalu, jakoby byl citil, že oboum w zabu jdoucím
 cesta ta bude nesmírně krátká, byt by i sebe delší byla.

Anička šlyssela pr w ní wšsechno to, co se Jurowi stalo, a druhého
 dne wědělo již každé děcko, že a proč se Jura neobyčejně brzy ze swěta
 nawrátil domů, že udělal swou poctiwoostí weliké štěstí, že si donesl
 mnoho peněz, že chce pěkný domek stawěti, a že bude co newidět swad-
 ba, jakéž dráteníci jaktě žiwí newiděli. — Někteří začali arcik hlavou
 kroučiti nad bohatstwím jeho, ale pán farář, jemuž byl Jura úpis swůj
 čísti dal, přeswědčil je o tom, že a jak poctiwě k penězům přišel, a od
 té doby o Jurowi každě mluví s úctou welikou.

Za několik neděl přišla také ostatní společnost dráteníků domů, a
 přinesli smutnou zpráwu o smrti a o slawném pohřbu Wojtěcha, jakož
 i o tom, že tamnější pán hrabě ho do swého zámku přijal, jej otcow-
 šky pěstowal, a když umřel, jemu ten krásný pohřeb wystrojil. Jura
 učinil návrh, jakby měli pánu hraběti za to wděčnost swou projewiti.
 Usnesli se, že o Wánocích wšickni půjdou opět do Čech, že se tam po-
 modlí na hrobě Wojtěchovu, a pak že půjdou do zámku, aby pánu hra-
 běti zazpíwali své písně národní, s huslemi a s dudami. A tak se sku-
 tečně děje až podnes každoročně, když dráteníci přicházejí do Čech.

Smutek nad ztrátou Wojtěcha w cizině trwal několik neděl, a po-
 řád se o něm mluwilo, až pak první prohlášká Jury s Aničkou my-
 šlenky a řeči jinam obrátila. Na swadební weselí, které tenkráte Jura
 bohatý wystrojil, nezapomene nikdo z celé dědiny, co žiw bude.

S e n.

Byla půlnoc — snil sem tiše:
„Nade mnou jest nebes výše
Ve blankytném čistém jasnu;
A an nad jí krásou žasnu,
Luna v zvyklém nočním šeru
Jako labuť na jezeru
Nad dolinou tichou pluje,
Čarovně ji osvěcuje.“ —

„Ach, kéž na tvém skvělém člunu,
Luno, kněžno velkých světů,
Plynout mohu volně v letu!
Zřel bych světa pouště, ráje,
I Slovanstva širé kraje;
Zřel bych vlast svou — Tatry šumné,
Slovensko své bohné, dumné;
Zřel bych káti černou vinu
Prastarého jeho vraha;
I zdroj svého žalu, blaha,
Po němž pořád toužím, hynu —
Zřel bych někde v krásném luhu,
An má kvítka ve svém kruhu.“
Myslím. —

V tom, když k zemi zrak svůj nesu
Od divného toho zjevu,
Volně kráčet patřím k lesu
Muže, a s ním švarnou děvku.

„Co Ti trne ruka, noha,
Marie! — věř, jako v Boha,
Miluji Tě věrně, stále,
Bez Tebe mi nebe malé.
Míti musím, bych měl nebe,
Ve svadebním rouše Tebe;
Musím provést, co mi milo,
Byť se peklo protivilo!“ —

Tak muž mluví, prsty zvedne,
Přisáhá — a děvka bledne. —

Tu hlas jakýs s hůry volá:
„Ustaň svůdče! lež to holá!“ —

A hle! v záři jasné, zlaté
Anjel, máje ruce spiaté,
Nad blouzcenci těmi stane,
Za ním vonný zefír vane;
Potom k děvě hlas obrátí:
„Marie! Ty utlá růže!
Ku své rozkvetáš jen zkáze;
Proč nestaviš citům hráze,
Jichžto proud Tě zničit může?
Opustila's otce, máti,
K nimž máš vezdy láskou pláti;
Proto-li Tě odchovali,
Nad Tebou by bédovali? —
Klíti budou dceru svoji,

Až je chladná rakev zkojí! —
Vrať se, setři slzu s očí,
Kteráž tváře jejich močí,
By nebylo kdysi pozdě!“ —

Ale děvka neposlucha
Druhu šeptá cosi v ucha,
Útleji se k němu vine,
Vine se, až hříchem hyne! —

Anjel s oka pláč si stírá,
Naposledy ust otvírá.

A než před nimi se kryje,
Ještě zalká: „O Marie!“ —

Zachvěly se zem i nebe
Hustá nad nimi tma stála,
Děva sklesla beze sebe,
Duše svůdcova se smála. —
V tom se strhnul věchor divý,
Kácí duby, skály lomí;
Nebe sype blesky, hromy,
Země chrlí oheň živý.

Zatřásla se země širá.
Rozšklebuje jícen dravý;
Vyhazuje plamen žhavý,
Peklo hloubky odevírá.
Děva úpí: „O můj Bože!
Svého hříchu za odměnu
Hned mám zhynout ve plamenu?“ —
„Toť svadební Tvoje lože!“ —
Zoufalec dí, a dál kročí,
A než se mu k nohám vrhne,
Do plamenův kvapně vskočí,
Za sebou ji v propast strhne.
Propadli se v hrůzném brobu;
Vznikla noc i bouře děsná. —
Já vytržen lekem ze sna,
„Tak Bůh kárá dětskou zlobu!“
Zvolám; trna na všem těle —
Utírám si čelo vřelé.

Jiří Slota.

Emanuel, t. j. Bůh je s námi!

S nebeské k nám přišel výše —
Opustiv Svou věčnou vlast —
Do zemské Syn Boží říše,
Nesa bídě naší mast;
Vládnout můžem nad bídami —
Bůh je s námi!

Sám nám však cesty klestil,
Volal: „Jen Mne následuj!“
S jasnou jistotou nám věstil,
Jak zařídit život svůj;

Nikdo nás již neomámí —
Bůh je s námi?

V krutém se zlým duchem boji,
V bludech, jež má zemský svět,
Všemocný Pán při nás stojí,
Netřeba již nám se chvět!
Nejsmeť více slabochami —
Bůh je s námi!

Těžkým-li se poutník chodem
Na tom světě unaví:
V svátosti jej rájským hodem —
Tělem Svým Pán uzdraví;
Zveť nás ve Svě svaté chrámy —
Bůh je s námi!

V trudné, bolné, trapné době
K Otci svému zdvímám hled;
Modlitbou jen levím sobě,
Cítím v duši lěchy med;
Světlo zírám za mrakami —
Bůh je s námi!

Života běh když se kloní,
A nám otvírá se hrob,
Svět když kolem nás se honí,
By nás sprostil smrtných mdlůb:
Lékař bydlí nad hvězdami —
Bůh je s námi! B. Kulda.

N e d ě l e.

Boží slunko dneska jasněj svítí,
Krásnější jest modrá obloha;
V spanilejších barvách vidím kvítí; —
Snad-li změnila se poloha?

Ranní slunko pouští blesky jasné
Do okének v celé dědině,
Nad klidem a nad pokojem žasne,
Co se vhostil v domech jedině.

Každý všední nástroj odpočívá,
Pluh a srp a vozy, cep i mlat;
Ať se oko komkoliv chce dívá;
Všady vidí sváteční jen šat.

A již s věže slavných zvonů zvuky
Naplnují čistý ranní vzduch,
A již četné venkovanů pluky
Do kostela vede Boží duch.

Jaké jsou to šťastné zbožné tváře,
Jaký v blahých očích vážný klid!

Snad-li lesky od sluneční záře
Vypůjčil dnes sobě všechn lid?

Muži, ženy, starcové a děti,
Mládenci a panny v chrámní prostře
Vědí která neděle se světí,
Klečíc tam svorně v pokoře.

Jedna pravda věčná všecky blaží,
Kterou zjevil k spáse naší Bůh;
Jej se modlitbou a zpěvem snaží
Velebiti každý lidský duch.

V neděli se pěkně zapomíná
Na starosti, práce, mizoty;
Na zemi, k níž týden poupíná,
Dnes duch lidský dlíti nevolí.

Neděle jest obraz svatých slastí,
Které chystá Pán Bůh člověku,
Ve Svě věčné, nadehvězdne vlasti,
Až jej k Sobě vezme po věku.

Co kdy žili lidé v zbožné víře,
Neděle si vážit věděli;
Zlosyn jen a nevěrec a zvíře
Nezná milou, svatou neděli. B. K.

Povolání ženy.

Nerodí se k panování žena;
Proto k žezlu ruku nevztahuj;
K poslušenství jen jest vyvolena,
V lásce jenom vezdy slavná stůj.

Ani pro meč není utvořena,
Pro ni není soudní stolice;
Pokorou a láskou oživena
Obcuj všady jako — světice.

Plň, co povinnost a manžel velí,
Dobré semeno vždy rozsívěj;
Starej se a pracuj po den celý;
V domě svém jen o blaženost dběj.

Obveseluj muže smutné zraky,
Pocíť vždy slast i jeho trud;
Zapuzuj vše černé, bolné mraky,
Jenžto tíží manželovu hrud.

Ze rtů ženy láska ať se roší,
V tvářích jí se cnota vezdy skvějí;
Snahy, tužby, které v sobě noší,
Muži jen a ctnosti v obět dej.

Jazyk svůj ať pořád přísně krotí;
Pomluvy když vyváří se jed;

Když se lůza utrhačův rotí,
W rodinu chtíc sázet hádky vřed.

Může-li však býti hájitelkou —
Vítězství-li duch jí pojistí:
Pak se staniž pravdy bránitelkou
Proti klamu, lži a závisti.

Všady nechať halí svoje oči
Cudnosti své strážným závojem;
Kde jí smělá žádost v cestu kročí,
Braň se útlékem a odbojem.

Zavírej též obezřetně uši,
Zpěv kde slyšet svůdcův vábivý,
K řeči lstné se kloníc, ve své duši
Věrnosti hrob chystá hanlivý.

Nezviklaná v srdci svém i v duchu
Žij jen dítkám svým a manželci;
Hadí piskot poznej v čilém sluchu,
Drže-li se s tebou přáteli.

Drahých dítek přenadějné květy
Kol se zírat, — pro církev a vlast
Slovem je i činem rozechvěti — —
Toť je ženy sláva, čest a slast!

B. K.

Umrčí hlava.

Šel sem kdysi sám a sám
Na hřbitov tam za náš chrám;
Viděl hrob sem, nevím čím,
Na něm hlavu umrčí;
Tu sem s uctou do ruk vzal,
Bol mi duši pronikal;

Dech můj vyřknul teskné: „ach!“
Duch můj těkal v myšlénkách.

Kdo pak asi onen byl,
S hlavou tou co ondy žil? —
Skončil's živobyčí běh
Jako člověk ve cnostech? —
Či byl's zlosyn ošklivý,
O němž svět jen hříchy ví? —
Tu však vnuká duch mi můj:
„Já že nejsem soudoe tvůj!“

Byl-lis mudrc, na němž svět
Chválí učenosti květ? —
Miloval's-li krásnou cnost
Špatných vad byv vezdy prost? —
Sladival's-li po tichu
Trpkost chudých kalichů? —
Budiž jist, že jméno Tvé
Mnohý chová v duši své! —

Byl-lis valně bohatý,
Pýchou ke všem rohatý?
Snad-lis od chudého chtěl,
Aby před Tebou se chvěl?
Kdo se klání Tobě teď?
Dej mi na to odpověď! —
Jen Tvůj vlastní, bídný prach,
Z něhož nemá nikdo strach.

Byl-lis hodný lidumil,
Ve každém co bratra ctil? —
Měl-lis časem smích a hlad
Za svých dobrých skutků plat? —
Jestli často bolný trud
Svíral Tobě srdce, hrud:
Aj, Tvůj dobrý ví již duch,
Jak Tě blaží v nebi Bůh!

B. K.

Cestopisné obrázky z roku 1844.

Ztrávil jsem léto roku 1844. v severní Moravě za příčinou nebuhy, jenž mne po několika let byl svíral, vybal jsem se na rabu lékaře na cesty, abych dosáhnuté zdraví ustálil. Jel jsem přes Vídeň do severního Štýrska, pak zase do Rakous, a dále do Bawor. Mnoho jsem na cestách viděl, zkoušel a pocítil, což se mi hluboce vrylo do paměti a do srdce, a posud mi mnohou jemnou upomínku tvoří. Maje za to, že upomínky tyto snad i čtenáře našeho kalendáře „Morawana“ zajímají budou, podávám z nich několik různých obrázků.

3 Vídně k Semerníku.

Dostav se rychle z Vídně po jižní železnici do Glohnice, jel jsem společně s několika cestovníky na voze až k patě Semerníku, k hoře

4416 střeviců vyšofé, kteráž jest přirozenou hranicí mezi Rakousy a Štýrskem. Oko mé těkalo po krásné přírodě; — úrodné nívy, květnaté louky, sem tam z tichých vesniček jako věrní strážcové se vypínající kostelní věže, po obou stranách skalnaté a lesnaté hory, zde onde na horách staré hrady — to všechno bylo krásným obrazem, na němž oko mé s potěšením spočívalo. Nad jedným však stupením obrazu toho i srdce mé zaplesalo. Na bohatých nívách vůkol byla právě žeň; ženci srpem bedlivě podbírali obilí dozralé, a kladli ho vedle sebe. — Tu zamžněl zvon s poblížké věže kostelní, a všickni rázem odhodivše srpy v širém poli nábojně poslekli na kolena svá, a sepnuvše ruky v tiché modlitbě tak dlouho setrvali, až byl slavný zvon umlknul. Bylo to právě v pátek ráno o 9. hodině, v kteréžto době Spasitel náš svaté ruce své pro naše vykoupení na kříž přibíjeti dal. Nemohu ani vyřít, jakou radost jsem pocítil, vidě, která věrná lid, byv hlasem zvonu na smrt Vzkupitele svého upamatován, hned práce své nechal, a ruce sepiaté v modlitbě vroucně k nebesům pozdvihoval. Děti se mi zalily, a v srdci mém vzbudilo se přání toužebné, aby brzy všickni lidé po celém oboru země, co bratři a sestry vespolet, a co věrné děti jedné svaté matky Církve za vykoupení své Bohu díky vzdávali, pevně ve víře samospasné stáli, a cnoštní křesťanskými se stali. Jak krásná, jak radostná a bohatá byla by napotom i naše žeň v poslední den soudní! — — Podotknouti dlužno pro ty, jenž neznají obyčej v Rakousích, že se tam v pátek nezvoní o třetí hodině odpolední, jako u nás, nýbrž o 9. hodině před polednem; pořádek ten povstal z toho, že se brží došlovně písmu svatého, kdežto se klade smrt Pána Krista na devátou hodinu, která se však podle nynějšího počítání s hodinou třetí odpolední srovnává, a proto se u nás také teprve v hodině tuto zvoni.

Čech v cizině.

Vystoupivše na patě Semerníku z vozu, rozestli jsme se. Ke mně však se přidružil mladý muž, a šel se mnou, neboť chtěl ta samá místa v Štýrsku, jako já, navštívit. Byl to Widenák, úředník dolnorakouské státní učárny, a jak jsem brzy upozoroval, hodný katolík; jméno jeho jest Eusenbauer. Spíchali jsme v zábavném hovoru podle jasně říčky Mirci na nocleh do Neuberku. Vyšše unaveni chůzou přes Semerník, zastavili jsme se v podvečer v ošamělé, ale čisté hospůdce u šilnice do Neuberku vedoucí, bychom se trochu zotavili. Za jiným stolem viděli jsme několik Štýrských sedláků, a mezi nimi myslivce, a ti hluchně nesvolek hovořili. Já a spolucestovník můj mlčky jsme poslouchali; tento se po chvíli ke mně naklonil, a šeptal mi do ucha, že se mu ten myslivce zdá býti buď Moravanem nebo Čechem, abych prý k němu pronaučil česky, že by rád viděl, jak to bude na něj účinkovat. — Zatím se hovor jejich poutil, a myslivce se po nás ohlednul, já

pať jsem ho oslovil, řka: „Prosím Vás, Pane, obkud jste?“ — „Pro Pána Boha!“ vykřikl myslivec, a jako srnec vyskočil za stolem, a hned si k nám přisednul, máje radost z toho, že zase jednou může po česku hovořiti. — Ne méně však radoval se také spolucestovník můj z radosti myslivcovy, a děkoval mi za potěšení jemu tím připravené, dohládaje: „Tu vidíme, kterak mateřská řeč mocně a kouzelně na člověka působí!“ —

G a m m i n g.

Pobylw několik dní w Maria=Celli, a přebročiv opět do Rakous, došel jsem krásnými údolíní do Gammingu, městyse pod Enži w čtvrti nad Widenšým lesem w údolí velmi krásném. Zde byl před časem jeden z nejvěstších Kartusianských klášterů w Evropě, „Dům trůnu Panny Marie“ nazvaný, r. 1330. vystavený, a r. 1782. pod císařem Josefem zrušený. J nemohu jsem ještě před večerem podívat se na památku starých časů. Gáš krásně vystavené prelatury jest nyní zámkem, ostatek stavení toho se již rozpadává. Zachováno, ale zohyzděno jest 26 domků čili cellí po bývalých Kartusianech, w nichžto nyní bydlejí rolníci. Srdce mne zabolelo nad způsnutím krásného gotického chrámu Páně; newidět w něm nic než holé zdi a roztlučené okna; kde ondy oltáře stávaly, prázdné místa; dlažba jest vyházena; — smutné to svědectví nedávno minulých, pro dobro a krásu slepých časů. Jeden z tamních úředníků wypravoval mi, že tomu není dávno, co tento velebný chrám Páně sloužil za skladistiť senná, slámy, dříví a prken. Nynější majitel onoho statku, hrabě Festetics=Eszterházy, dal hned všechno vyházeti, aby tato welkolepá stavba docela nezpustla a cizincům přístupnou se stala. Jediná čistě gotická věžka jest posud neporušená; z dole ještě w ní widět jest zvonek, který se smutně dívá na spoustu, a marně hledá těch, jež ondy svolával ku společným chválám Božím. Na stranu nahnuth, jakoby zvoniti chtěl, a jakoby se tázal: „Vudu-li pať ještě jednou konati dávno zanedbávanou službu svou?“ —

Křiby s chrámy a stavbami starobylými každý alespoň tak nafládal, jako jmenovaný pán hrabě, aby památky krásného umění a příkladné obětivosti minulých věků panující zistnoit našeho času káraly a umenšowaly! J w naší drahé vlasti stavby takové pořád více mizejí, aniž se jich kdo ujímá! Volestně dotknula se náš zpráva z úst hodnověrných, že na statku W— před nedávnem stará, w slohu gotickém krásně vystavená, a až po tu dobu zachovaná kaple zbořena byla proto, že se kamení z ní na šlunci potřebovalo!!! —

S t r e n g b e r g.

Medaleko Lince leží městečko Strenberg; přijel jsem tam právě w pole dne. Zasednuw w hostinci za stůl, spatřil jsem, čeho nyní málo

řby viděti lze. V jednom koutě veliké světnice obědvala četná rodina a čeládka hospodského. Napřed vsickni obštoupivše stůl na hlas se modlili; nejstarší čeledín říkal modlitbu, a ostatní odpovídali, neostýchajíce se nikterak cizinců přítomných; modlili se všechny ty modlitby před jídlem a po jídle, kteréž od církve svaté předepsány, a v bremiáři znamenány jsou, jakož se v klášterích konají. Po obědě čeledínové poděkovavše slovem: „Zaplat Pán Bůh!“ rozešli se po svých pracích, a děti líbaly rodičům svým ruce. — Tento krásný obyčej společného se modlení před jídlem a po jídle v Rakousích mezi lidem všudy se zachovává; i u nás ho v rodinách bohabojných a pořádaných nalazáme; ale bohužel obyčej tento právě křesťanský na mnoze již se vytratil i v lidu wenzowském, v městách jest ještě vzácnější, a v hospodách, jak jsem to viděl v Strengbergu, u nás již vyhynul.

„Tak se čas mění — tak tento svět běží!“ — zpívá se v jedné národní písni; — jak mile víra se trati, ubývá krásné kázně v domácnostech, a modlitba společná se zanedbává; a to není dobře! Lidové jedné rodiny společně pracují, společně štědré dary z ruky Boží přijímají, a proto mají společně za ně Pánu Bohu děkovati a o ně prositi. Slyšte, Vy rodičové a hospodářové! zachovávejte spasitelný obyčej tento v rodinách svých, stávejte ho až posud; pak-li ho ale již více u Váš není, uvažujte ho znovu zase v domech Vášich. Nasti přebci svědomitě ho zachovávali, dobře soudíce, že, kdo se před posměváčky za modlitbu stydí, více sobě váží přízně špatných lidí, nežli přízně Boží; a takový slaboch napotom snadno také by zapřel své čisté mravy a svou víru. —

Po obědě jsem se podíval na kostel; z wenzu viděti jest ve zdi kámen náhrobní, a na něm nápis: „Zde odpočívá M. M., farář zdejší, narozen r. 17***, usnul v Pánu“ — ani den, ani rok smrti nebyl udán, a přece kámen ten byl teprve nedávno tesán a zalděn. Hospodský mi věc tu vysvětlil, řka, že tam bude odpočívati jich farář, vážný, horlivý a lastavý pastýř duchovní, který sobě již napřed místečko to na hrob sám wyvolil, a hrobní kámen i nápis zhotoviti dal; den a rok umrtí se má teprve po jeho smrti wytesati. Pospíchaje, nemohl jsem starého, od svých farníků milovaného faráře nawštíwiti, ač jsem toho sobě přál.

E n ž e.

V podvečer zastavil jsem se v Enži. Jestli to jedno z nejstarších měst v Rakousích, leží na levém břehu řeky Enže, jenž se nedaleko města do Dunaje vlévá. Obeháno jest starými hradbami, má čtyry brány a 16 věží. Na náměstí stojí o sobě ohromná věž, od císaře Maximiliana II. r. 1565. ze čtverhranných kamenů vystavená. Na severo-wýchodním konci města leží prostorný zámek Gundek u prostřed krásné zahrady, odkud výhlídka na Dunaj a na okolí jest přeutěšená. Za panování Římanů byla zde římská osada, **Laureacum** nazvaná,

nač ještě podnes blízka meš Rorč upomíná, jenž zaopatřena a ozdobena jest kostelem pamětihodným, od Maximiliana I. vystavěným a mnohými starobylostmi obohaceným. Křesťanství již v 3. století zde rozšířeno bylo. Tuto podstoupil v hrozném pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana a Maximiana r. 304. římský tribun čili setník, sv. Florian se 40 křesťanskými vojáky mučnickou smrt, byv v řece Enzi utopen. Bylo mi ukázáno i místo, kdežto byl, dle vypravování obywatelův, sv. Florian utopen; místo to jest vyroubeno jako studně, a nad ním na sloupech dřevěných střecha; došla jsou kletka pro nábožné ctitele jeho, nad hlubinou pak visí vezdy lampa hořící.

Pomodliv se tamo, a jda opět do hostince nazpět slyšel jsem z jednoho domu hluk jako šfelvích dětí. Praveno mi, že to jest měšťská opatrovna maličkých dětí. Zadoštin jsa, ji viděti, vstoupil jsem do světnice dosti prostorné; dětí malých tu bylo mnoho, na stěnách viselo veliké množství obrázků, na nichžto rozličné zvířata, byliny, nářadí, a t. d. vymalovány byly, majíce dětem k ponaučení názornému sloužiti. K nástrojům ke cvičení a sílení těla bylo tam. Děti v mé přítomnosti na rozličné otázky odpovídaly a tělocvičné zkoušky provozovaly. A nastojte! kdož byl učitelem a opatrovníkem těchto outlých dětí? — Odova, kteráž z nedostatku učitele mužského miloráda se podrobila úřadu tomu z lásky k malým. Zdalíž pak by i u nás na venkově — v městečkách i ve vsích takové opatrovný lehce se zřídit nedaly, aby děti, zvláště letního času, nejen pod dobrou ochranou byly, ale také aby se hned v nejprvnějších života rocích půda rozumu a srdce připravovala, a neležela ladem až do šestého léta, když dítě do školy choditi počíná. Kdyby o věci této důležité poučen býti chtěl důkladněji, toho odkazujeme na výborný a laciný spis našeho výtečného krajana, profesora Mosnera, v Olomouci, pod jménem: „Pěstounka,“ anáž vydána jest v Brně nákladem „Národní jednoty.“ —

Sw. Florian.

Nedaleko Lince leží na pahorku v krásné a velmi úrodné krajině pamětihodný Augustiniánský klášter, „Sw. Florian“ nazvaný. Zde byl sv. Florian pohřben, nad hrobem jeho Benediktinský klášter vystaven, a později ve wojnách zbořen. V napotomních časech teprv povstal tam nynější klášter Augustiniánský. Chová v sobě velikou knihárnu, krásné umělecké a přírodnické sbírky, má krásný chrám Páně, a vychová mnoho učnosti a nábožnosti výtečných mužův. Všechno mi ochotně ukazoval jeden z klášterníků, nezapomenuv ani na zvelebené hospodářství. Musím připomenouti, že jsem v celém horním Rakousku nalezl všedna, i sedlácká hospodářství dobře pěstovaná, tak že orba na Moravě valně převyšena jest orbou touto. Průvodci mi v tom poskytl žádoucího vysvětlení, které, pokud mi v paměti ostalo, tuto opakuji. Za jedno nemají rolníci hornorakouští pole své na

trate rozdělené, jako na Moravě, nébrž pohromadě, a proto může každý hospodářství své bez překážek zvelebowati, an nemusí ohled bráti na to, zdali soused ouhoří nebo neouhoří. U prostřed statku svého má každý majitel veliký zděný a třídleí pokrytý dvůr o jednom poschodí; v domě jest pěkně se lesknoucí nářadí, nádherné nádobí, a velká čistota v světnicích, což o zámožnosti jejich svědčí. Každý seblát má také louku jednu v celosti, ne však jako u nás tu kus, tam kus. Na břehách potoků a na mezích louk jsou vysázeny olše, ne pak jako u nás ty šfarebé kostřbaté vrby. Louky olšemi olemované velmi krásně vypadají, a olše také seblátovi dříví dává. Hornorakouští hospodáři i z jiné příčiny ještě olším dávají přednost. Když se obilí do stodol svaží, kladou mezi snopy olšové haluze s listím, ale svažlé, aby se do obilí vlhkost nenatáhla; tím jest stodola pojištěna proti myšim, jichž vůně z olšových haluzí odhání. Také o to hospodář hornorakoušský dbá, aby strahami, z potoků vedenými, kdykoliv tohopotřeba, loukám dosti vláhy zaopatřil. — Musím též zmíniti se o tom, že v horních Rakousích štěpařství bedlivě se pěstuje. Všude viděti množství ovocných stromů, což netoliko frajinu okrášluje, ale i veliký užitek přináší hospodářům. Z ovoce připravují ovocnouku, (nápoj vínu podobný) jenž však cizinci, na pravé víno zvyklému, nechutná.

Učinil mne pozorná přírodě můj i na jinou veledůležitou příčinu zvelebení hornorakoušského hospodářství. Seblát tamo neměl takorčka žádné roboty; tudíž všechen čas svůj i sílu svou k hospodářství svému obracel, čímž i zámožnost jeho zvýšena jest; proto seblát hornorakoušský v nynějším novém pořádku nezmálomyslní nad většší daní, jižto mu snadno zapraviti lze. — U nás také robota a desátek přestal; tu onde klamal se lid náš nadějí nedůvodnou, že za ně praničeho platit nebude; proto mnozí v dobách pobřežnouých více pili a honbou se bavili, hospodářství své zanebávající a peníze mřhající. Takto arcí neni důvod, že pozorujeme sem tam škormoucenost v lidu nad větššími platy státními a obecnými, za robotu i za desátek. — Dlužno zajisté i povinno, aby každý pravý lidumil svědomitě poučoval lid málomyslný, že obávání jeho jest márné, a že nejvíce na něm samém záleží, aby v pořádku konstitučním při zvýšených daních poctivě obstal, že čas a sílu, jež dříve na robotě strávil, nyní svému hospodářství věnovati, a je všemožným způsobem zvelebowati může a má, aby ze své půdy více vytěžil; a pak se všeho zase vyrovná, a rolník náš, odřeknuv se nectného chlastu a marnění času v krčmách a palírnách, zvýšovati bude zámožnost svou, čehož mu celým srdcem přejeme.

L i n e e.

Ze Sv. Florianu jel jsem do Vínce s profesorem Petrem Scheggem, mužem učeným, jenž krásné výklady žalmů vydal, a s profesorem Voglem, prvním představeným v Münchens-Freisingu v Bavorsích, kte-

ryž vybal dobré poučení o tom, jak se písmo smatými Dci vykládati má, a jiné spisy. Gestoval jsem s nimi až do Sv. Wolfgangu za Ischlem. V jich společnosti jsem se nejen pěkně bavil, ale také o mnohých věcech důležitých žádoucího poučení nabyl. — Linec jest krásné město v utěšené krajině, má mnoho kostelů, klášterů a jiných ústavů, o nichž však obšírně mluvit nemohu, chtě toliko některých obrázků z cest svých podat. — Vydávaje se z Moravy na cesty, byl jsem od něhoho požádán, bych nejdůstojnějším biskupu Linckému, p. Doktor. Tomášsi Zieglerovi něco vyřídil. Bylo mi to milé, že poznám osobně toho muže, jež jsem již dříve nejenom ze spisů, jimiž církev katolickou statně hájí, ale i ze zpráv o jeho horlivém a neunaveném pastýřování byl poznal. V rezidenci biskupské poukázáno mi kýmisi na dvéře, za nimiž prý zůstává komorník jeho, kterým jsem se chtěl ohlásiti dáti. Uslýšev po dvojím zaklepání hlas, vstoupil jsem, ale nevida nikoho v pokoji již jsem opět chtěl obejiti, an p. biskup z druhého pokoje vystoupil a mne velmi vlídně vybizel, abych šel dále. Moblil se právě breviář, a sice Benediktinský, byv dříve Benediktinem. Sned prvním pohledem viděl jsem ve tvářích, v postavě a ve všem chování staříčkého p. biskupa zřetelně vyznačené všechny ty cnosti výtečné, jimiž se stíví, každého člověka k sobě poutá, a co pravý pastýř církevní ovčinec svůj proti odpurcům hájí. S mé srdce přilnulo k němu v okamžení jako k otcí. Litoval jsem, nemoha jeho pozvání ke stolu přijmouti, an jsem o půl jedné musil na železnici sednouti. S uctou hlubokou pamatuji na tohoto slavného biskupa, kterýž nyní u vysokém stáří, v 81. roce, oslepnul na oči tělesné, ale zrak svůj duchový že má v nejlepším zdraví, osvědčuje výborným řízením biskupství svého. —

Z veřejných ústavů Linckých, které jsem byl navštívil, aspoň klášter milosrdných sester tuto vytknouti musím. Tenkrát byla nemocnice jejich ještě nepatrná; měly jednu ložnici pro ženské, a druhou pro mužské. Představená řádu toho mne s ochotností po celém domě prováděla. Po nejprv jsem viděl sestry milosrdné a jich obsluhování nemocných, a musím vyznati, že jsem takovou úpravou, čistotou, láskavostí a obětivostí posud nenaleznul v žádné nemocnici. — V ložnici pro ženské viděl jsem výjev, z něhož na blahoplné působení milosrdných sester souditi lze. V jednom koutě seděla děvčátko asi desítileté, sprostě ale čistě oblečené, majíc před sebou na stoličce knížku a papíry; u ní seděla milosrdná sestra, a sice za mé přítomnosti obě dvě tísle. Na mou otázku, co by panna ta s tím děvčátkem dělala? pravila mi představená, že děvčátko to po dlouhé nemoci ožívá, a jestto prý ani čísti, ani psáti neumí, aniž čeho o Pánu Bohu ví, že ho milosrdná sestra ve vědomostech těch vyučuje. — Věru, takových opatrovnic potřebují nemocní našeho věku, a sv. Vincenc de Paula, zakladatel milosrdných sester, hluboce poznal láskou svou, že nemocnému více jest potřebí, než chladně odměřeného opatrování, a že nemocný na vylunění nezjistné, právě křesťanské a obětivé lásky netoliko tělesně spíše okřeje, ale i mravně se vzkřísí. Poznalk jest hluboce,

že srdce ženšlé, pevnou vírou oživené, nadzemskou nadějí kojené a sva-
tou láskou plápolající větších obětí a větší vytrvalosti schopno jest. —
Takovýchto spolků, vyrostlých na půdě církve Kristovy nejvyšš a jediné
potřebí jest světu nynějšímu; nebo svět nynější, zvláště pak Evropa,
jest jakoby veliký špital, o čem se každý přesvědčiti musí, kdož sebe a
jiné neklame, a kdož osfeliké výjemy ve společnosti lidšlé není sčvrklým
sobectwím. Nemoc nynějšího pokolení lidšlého jest wnitřní, proto jest
marné, vrědy zemnější zaháněti mastí; tak se bolavky tím více vrazí
na wnitřnosti, shnilotina se tím více zmáhá. — Pobouřená, a jedem
neměry a bezbožnosti nakazená krew w lidstvu dráždí a napíná jeho
žily, a lidé zmámení toto napnutí zimničné mají za sílu, a tudž lomují
skálu nezvratnou, bijí do ní slabou sívou pěští, myslíce, že ji rozbořiti
musí; škála ta wšak ani se nehýbá, a chrám na ní vystawený s outř-
ností divá se na posetilé slabochy, jenž slintají po ní slinou rouhawých
a lživých řečí, klesajíce s krvawou pěští a hlawou, těšíce se malí-
chernou a nemožnou nadějí, že se jim později útoč na škálu Kristovu
spojenými silami podaří. Zatím chudáci tito mnoho mluví — ale mnoho
z cesty, hází-li jimi zimnice, chtí se zahřáti ve světle měsícowém. Znají
owšem mnohé věci na zemi a w zemi, znají přírodu a wnitřnosti její,
znají dalekých krajů plody a povahy, měří untem svým běh a velikost
těles nebeských, vychloubají se, že znají zákony wšech věcí vůkol sebe,
pod sebou i nad sebou, a mají se za wšewědoucí; se b e wšak, své ho
a wšech věcí Stworitele a Pána neznají, ba ani po-
znati nechtí; a proto wšechno, co wědi, jest jenom strakatina kusá
bez celistwé souwislosti. Rádi by měli nebe již zde na zemi, nesmrtné-
nosti ducha, soubu Božího, věčných radosti nebeských, a muk pekelných se
lekají. Trápí jich ustawičná žízeň, napájí se wšak kalnou a smradutou
wodou z bahniš a kalužin, studnici živé wody vyhýbajíce. Chtíce
neustálý hlad duchowý upokojiti, lapají witr, jenž je nadhíná síce, ale
nenasycuje; zdravým chlebem věčné prawdy, zvláště živým chlebem
nebeským pohrdajíce. Chráůmům živého Boha vyhýbají, klánějí se wšak
svému Bohu — zisku. Těto moble stawi wšady prostorné chrámy s
wysokými věžemi, z nichžto dnem i noci, ve swátek jako w den wšední
wystupuje kour a dým obětí. Obětí, jež přinášejí moble své, býwají
veliké: k. p. swědomí, sprawedlnost, čistota mrawů, wíra,
naděj a láska křesťanská; a t. d. Slunce prawdy zamítajíce
běhají za bludičkami, až pak zůstanou w bahnách až po krk wězeti; ale
přece toho, kdož by jim ukazowal jistou cestu a pomoc, wytrubují za
blázna. — Smutným důkazem neduhu nebezpečného w lidstvu nynějším jest,
že na ducha nemocní powážují sebe za zdravé, a lékaře za neduživce.
Svět nynější neměří než tomu, co widí; proto se společnost lidšlá jest
tenkrátě spamatuje, okřeje a uwěří, až wíru, naděj a lásku wtělenou spatří
ve stutcích velikých a w ryzé obětivosti — potom se nawrátí k Matce
sw. Církwi, a u ní opět hledati a nalézati bude wyswětlení a upokojení
swých tužeb, a zhojení swých wnitřních bolestí. —

W t o m t o duchu účinkují milosrdné sestry. Ze sta příkladů, jenž mi co nezpíratný toho důkaz na paměti tanou, kladu zde jen jediný, snad méně známý, ob hodnotěrného muže mi sdělený. Před několika léty zámožný muž ve Widni snad následkem prostopášnosti a nemravnosti ohavnou nemocí skličěn byl. Lékařové se vyjádřili, že uzdravení jeho více od pečlivého opatrování než od léků podávaných závisí. Nikdo však, ani za veliký plat, nechtěl pro nemídanou osflivost nemocného, dlouho trvající obsluhu na sebe vzíti. Dowěděvši se o tom jedna z milosrdných sester, sama se k tomu nabídla. Widouc však osflivou nemoc, a předvídajíc, že dlouho trvati bude, a bojíce se, aby ve svém dobrém předsevzetí zwišlána nebyla: dala w peřoji nemocného do zdi zaraziti kruh s řetězem, jehož druhý konec na ruku svou tak připevniti dala, aby jí nemožno bylo, se vymknouti, aby však přece po celé světnici volně choditi a nemocného opatrowati mohla. Zapřela se docela, a tak dlouho dnem i noci s newyslownou trpělivostí a laskavostí opatrovala nemocného, až s pomocí Boží skutečně ožral; ale netoliko na těle, nébrž i na duši, neboť bym před tím newěrcem, stal se horlivým křesťanem, takovou láskou a obětí křesťanskou získán. Od něho napotom klášter milosrdných sester znamenitě jest byl nadán. —

Sw. Wolfgang.

Rozloučiv se s Vincem, dojel jsem po železnici s výše jmenovanými muži do Lambachu. Prohlednuvše w podvečer klášter Benediktinský, a blíže Lambachu o sobě stojící kostelíček nejšw. Trojice Boží, w němžto jsou troje dvěře, tři oltáře a tři okna, a slouživše druhého dne ráno w klášterním chrámu Páně mši swatou, šli jsme napřed ku Trawenskému wodopádu, a pak po železnici do Gmundenu; odtud na pární lodi po krásném Trawenském jezeře, a pak na dostavníku do Ischlu, městečka w pěkné hornaté krajině. Jsouť zde lázně valně nawštěwowané, proto jest tam draho. Medaleko Ischlu jest znamenité městečko Hallstadt; ležící na západním břehu Hallstadtského jezera; domky jsou jeden nad druhým jako stupně staveny, a zdá se, jakoby na skálu přilepeny byly. W Hallstadtu není ulic, ani náměstí, nébrž tolíko úzkých chodníků w skále. Slavnost Božího Těla obdívá se tam zvláštním způsobem. Na čtyřech w jezeře zakotwených lodkách jsou čtyry oltáře zbudowány, a kněz s welebnou Swátostí na lodičce plawí se od jednoho oltáře k druhému, a za ním na mnohých lodičkách nábožný lid.

Jednoho dne jsem s jmenovanými spolucestovníky swými jel do Sw. Wolfgangu. Jest to malé městečko w býwalém Trawenském kraji, na jezeře Wolfgangském, u prostřed vysokých hor a lesů, letního času od poutníků čteně nawštěwowáno býwá. Nynější zámek býwal dříve klášterem, z jehožto zahrady na okoli a jezero krásná jest wy-

hlídky. Pamětihotný jest zbejší spanilý a prostorný chrám Páně, v němžto mimo jiných památností pozornost navštěvovatele poutá hlavní oltář, jenž jest mistrůvské dílo umění staroněmeckého; obraz na něm jest od Michaela Bachera od r. 1481. Co však sem veliké množství poutníků vábí, jest, že zde sw. biskup Wolfgang, patron země Baworské, jednoho času o samotě bydlel. Na tom místě, kdy chýže jeho stála, stojí nyní v kostele kaplička. Odtud tento sw. muž byl povolán na důstojnost biskupskou, od sw. Oldřicha, biskupa Augsburského, posvěcen, a za biskupa Řezenského ustanoven. Horlivým kázáním slova Božího, modlitbou, zvláště pak láskou k chudým a obezřetnou správou svého lidu velmi rozšířil křesťanství po Baworích. Pod řízení jeho biskupské patřil i veliký díl Čech; a když v Čechách nové biskupství se zřídilo a sw. Wojtěchovi odemzdalo, nezdrahal se sw. Wolfgang odstoupiti český po díl biskupství svého, dobře věda, že k slávě Boží a k rozmnožení blaha lidského tím se napomáhati bude. Zemřel jest 31. října r. 994. a jeho posvatné tělo leží v Řezně v starobylém kostele u sw. Emerana. Přece i to místo, kde sw. Wolfgang bydlíval, Baworům velmi milé jest; důkaz toho viděl jsem na svých učených spolucestovnicích. V hluboké pokorě klesíce u kapličky děkovali dlouho Pánu Bohu za veliké dary, swatým Wolfgangem jim poskytnuté; a když jsme měli odjížděti, vstali dříve od jídla, a na otázku mou, kam by ještě jíti chtěli, pravili mi, „že musí ještě jednou se pomodliti u kaple sw. Wolfganga, a rozýmati jej, aby jim a národu Baworskému vyprosil milost, požehnání a rozkvět sw. církve katolické.“ — Nemohu myslowiti, která mne tato wroucenost, wděčnost a uťulnost Baworů k svému sw. patronu hluboce dojala, a jak wroucenou ve mně touhu wzbudila, aby každý křesťanský národ tak sobě wážil a ctil těch swatých mužů, jenž ho byli u veliký chrám církve swaté umobili, a zplobiwše jich v Kristu Ježíši, jejich praví otcové jsou! —

Zde jsme se s mel. p. prof. Petrem Scheggem rozloučili. Stoupiv na lodičku plawil se po jezeře Wolfgangském dále, zpívaje krásnou národní píseň německou, a dávalaje nám kynutím ruky „S Pánem Bohem!“ an jsme za hřbitovní zdi v jezeře stojící za ním se dívali. J musím wyznati, že jsem na těchto mužích, wěhlasných wdou a uměním, pokorných dětinnou pobožností, stwrženo widěl, že hluboká učenost a dětinná pobožnost s weselou myslí w Pánu, a s upřímnou láskou k svému národu velmi dobře se srownává; neb na cestě do Sw. Wolfgangu souhlasně pěkné národní písně prozpěwovali, plíce napomenutí sw. Pawla k Filippenským 4. 4. „Radujte se, a opět pravím, radujte se w Pánu wždycky!“ — J to se mi na nich líbilo, že měli s sebou alumna ze semináře Münchensfreisingského, mladého muže krásnými wlohami nadaného, jež na své útraty wydržowali na cestách, a s mnohými wědomostmi a zkuffenostmi seznanowali. Powídali mi, že každoročně nejen sami cestují, ale i své žáky k tomu mají, aby, pokud možno cestowáním nejen národ swůj, jeho zwyky a potřeby poznávali, ale také po

mnohoměsíčnímu pospolitému tření v semináři zdraví své utužovali, a ducha svého ztuffenostmi obohacovali. —

S o l n o h r a d.

Z Jsslu jsem se pustil do Solnohradu. Viděl jsem krásné krajiny v Moravě i v Čechách, krásné v Rakousích, krásnější ještě ve Štyrsku; ale tak krásnou krajinu, jak okolo Solnohradu, neměl jsem jikterživ. Všickni cestovatelé, všickni milovníci velkolepé a krásné přírody, všickni malířové, jenž kdy byli Solnohrad navštívili, jednohlasně wyznávají, že není města, kterážby byl Bůh tak mnohými ozvláštními krásami obohatil. Věru, Solnohradští obyvatelé mohou se z toho těšiti, že všechny ty jednotlivé krásy a w nádě, jimiž Bůh rozličné země a kraje byl ozdobil, v nečíslné rozmanitosti v jich hornatém úzlém údolí tak spojeny jsou, že se pozorowateli při každém kroku ustavičně nové, velkolepé obrazy před oči stávají; a právem jeden německý básník, wida přírodu tamnější s tak zvané „kazitelný“ v velikém a fu podiwu w nadném parku za zámkem v Migen u wytržení napsal: „Příroda zde věčně v Máji níže jak zde krásná dost,

Meschází jí věru k ráji nic než lidská newinnost!“

Solnohrad leží v užině mezi Mnišským a Ravucinským kopcem po obou břehách Salci. Mezíže zdvihají se nebetyčné, krásné hory, věčným sněhem pokryté. Dolina však v bujně úrodnosti zelená se a kvete od začátku Božího jara až do zimy rozličnými barvami nejwzácnejších a nejrozmanitějších bylin a kwitků jako kobercem zahalená. Byloť to brzy po zněch, když jsem do toho ráje wstoupil, strnišť již nebylo; nimy již byly hustou a vysokou trávou zase porostly. Město, nepřilíš rozsáhlé přece jest welebné wlašským slohem a weselou podobou swých staveb, nad jichžto plochými střechami velkolepé chrámy s báními a hrdými věžemi se wypinají.

Ondy stála tu osada Římanů, jménem Juvavo. S w. Rupert, přišed do krajůw těchto r. 582., a obdržew od baworiského wévody Theodona, jehož byl Kristu získal a v Řezně pokřestil, zbořeniny Římské osady a spolu hodný kus země, rozšířil zde křesťanstwí, a učinil základ nápotomního Solnohradu, zřidiv tamo biskupskou stolicí. Solnohradští arcibiskupové byli připočtēni k velikým říšským knížatům, samostatně nad zemí wládouce. První předstawení Solnohradské církwe, počtem 5, byli biskupové, ostatní arcibiskupové. Za arcibiskupa Konráda III. byla jim udělena od papeže Alexandra III. důstojnost apostolských legatů, r. 1179. Císař František I. udělil jim důstojenství primasů Německa, až samostatnost Solnohradská 6. února 1801. při uzavření Lunevillského míru zrušena byla. S Jeronymem, hrabětem z Koloreda (narož. 1772, † 1812.) přestala samostatnost a světská wláda arcibiskupská. Bylť on v řadě 69. biskup, a 64. arcibiskup.

Věru Solnohrad a okolí jeho dává svědectví, že tam wládla

na třech stranách zděnou a kryptou chodbou, v nížto se nalézají 54 rodinných krypt, a množství starých i nových pomníků. U stěny Mnichského kopce stojí kaple řížová; zde stál původní klášter od sv. Ruperta vystavěný. Touto kaplí jde se do jiné kaple, sv. Jiřího; tam prý bývala světnička, v nížto se sv. Rupert modlival. U prostřed hřbitova stojí kostelíček sv. Markéty; tam stával ondy kostel od sv. Ruperta vystavěný, až pak r. 1485. opat Rupert V. na jeho místě (an již byl na zboření) nynější kostel sv. Markéty vystavěl. V oknech této gotické stavby jsou krásné malby ve skle. Porovnánní hodné z mnohých ohledů jsou v Solnohradě také kostel Trantistánský; jedna část jest v gotickém, ostatní v novějším způsobu stavěna; kostel univerzitní a Voršilek, Rajetánský, kostel Benessinek na Nonnbergu, a kostel sv. Sebastiana; není sice velkých, ale vkusně stavěných se 6 mramorovými oltáři. Na jedné straně visí krásně pracovaný veliký kříž, mistranské to dílo F. H. Nisla, řezbáře z Tyrol. V přední stojí pomník jednoho muže, jenž mnoho hluku v světě způsobil; jestli to pověstný lékař Theophrastus Bombastus Paracelsus z Hohenheimu, který za svého času všudy co čarodějník vykřičen byl. Nynější však učení lékařové, badající v jeho spisech, jinak o něm souditi počínají, naznávajíce, že on svými vědomostmi daleko nad stupeň lékařské vědy tehdejšího času vynikl. Tak se často dělo mnohým mužům, kteří s novou, hluboce prozkoumanou věcí proti předjudiciu věku svého vystoupili; považováno jich za čarodějníky, tak jakož nyní mužům podobným nadává se bláznů; teprv vel pozdější uznává a velebí cenu jejich. Paracelsův pomník jest pyramida z podobného z bílého mramoru; u prostřed pyramidy jest podobizna jeho v podobě muicha vymalována. Zemřel 24. září 1541., nadřecený pomník však postavil se mu r. 1752; pod ním leží kosti jeho.

Za kostelem založený hřbitov zasluhuje, aby se naň každý cestovatel podíval; jest čtverhranný, 260 kroků dlouhý, a 200 kroků široký; kolem hřbitova jsou čtyry chodby klenuté a v těchto rodinné krypty; u prostřed stojí okrouhlá kaple sv. Gabriele, kterouž i s chodbami od r. 1597 — 1600 vystavěl arcibiskup Wolf Dietrich, jenž měl smysl stavitelský mnohé budovy v Solnohradě stavěl, a dle své poslední vůle v této kapli odpočívá. Zemřel 16. ledna, 1617. Na hřbitově jest mnoho krásných, uměleckých, z většiny mramorových pomníků, na nichž na mnoze nápisové důmyslní se nalézají; nejlip se mi líbil nápis krátký ale důvtipný; fladu ho zde v řeči původní, aby důmyslnost jeho překladem neutrpěla, zní tak: „des Bergraths M. lezte Grubenfahrt, 1826;“ jmenno jsem zapomněl.

Na kolmé, 400 stěnic nad residenčním náměstím vysoké skále vypíná se pevnost, Vysoký Solnohrad (Hohenalzburg) stavba jest velmi zajímavá; založil ji arcibiskup Gebhard, a dokončil arcibiskup Baris. Až do r. 1500. držela se pevnost ta za nedobytnou. Vedle mnohých jiných pamánek jest tam hradní kaple sv. Jiří, r. 1502. arcibiskupem Leonhardem vystavěna; jsou v ní tři oltáře, a mramorové velikánské sochy všech 12 apoštolů. Na přední stěně dal jmenovaný arcibiskup

sebe samého w pontifikálním rouchu s rukou k požehnání wyzbrojenou, jakož i jm. Ruperta a Wirgila s dvěma lewity, wypodobniti s podpisem : „Sie gibt Erzbischof Leonhart zw Salzburg, geborn, von Keutschach, den Segen über des Stiffts Salzburg landt. 1515;“ t. j. „Zde uděluje arcibiskup Leonhard w Solnohradě narozen w Keutschachu, požehnání zemi Solnohradské 1515.“ Od toho času uplynulo již tři sta let, a lid Solnohradský twrdí, že požehnání tohoto pobožného, a swůj lid srdečně milowavšího knížete na Solnohradsku posawáde spočívá. W pemnosti na více místech, i w městě na některých stawbách od něho budowaných, jest widěti znak tohoto knížete, w černém poli stříbrnou řepu s lupeny zelenými. Zde o původu tohoto znaku w libu Solnohradském tato pověst: Leonhard byl rodem z Keutschachu w Tyrolsku, rolníkem syn. Studoval a posvěcen byl na kněžství w Solnohradě. Když za arcibiskupa zvolen byw spolu také zaměpanem se stal, poslal mu otec ještě žijící řepu, a dal mu po poslu říci, aby nezapomenul, že z rodu sedlského pochází, a proto aby se k kořnuto statku laškavě a milostivě choval. Leonhard, aby napomenutí otcovo wezdy na paměti a na očích měl, přijal řepu do znaku swého. Wládnul měru požehnaně od r. 1495. až do r. 1519. — Leonhard byl prvním arcibiskupem Solnohradským, a dal wětší zlaté i stříbrné peníze raziti. Od něho až k poslednímu samostatnému arcibiskupowi Jeronymu ukazuje se na penězích po 300 roků hornické požehnání, zámožnost, a láska k umění; na wšech nalézá se znak biskupství a spolu také znak panujícího arcibiskupa buďto wedle sebe, nebo spojené, ohrášené znamenímí jich důstojenství; pak obraz sw. Ruperta, patrona zemského, sw. Wirgila, a t. d.; za mnohých knížat i poprsní podobizny, jméno a úplný titul arcibiskupůw, a jméno patrona zemského. Nejwětší peníz Solnohradský jest onen, kterýž arcibiskup Jan Jakob r. 1568. Baworskému wojwodowi Wilemowi V. w Mnichowě darem při swatbě odevzdal; wáží 6 1/4 libry we zlatě, a obsahuje w sobě 1000 dukátů; říká se mu zlatý halíř. Nejmenší jejich peníze byly halíře. Čtejme podle nynějších peněz jednoduchý dukat po 5 zl. 30 fr. stř., tedy onen nejwětší Solnohradský peníz neobsahowal méně než 2,640.000 penízků nejmenších.

Zde se nyní díví wytrwalosti a nákladu, jimiž se w kopcích propávají průjezdy (tunelly) pro železnici. Takový průjezd a průchod má Solnohrad již dávno. Na té straně města, jenž hraničí s Mnichovským kopcem, dříve nebýwalo žádné brány; kdo na té straně z města nebo do města jiti chtěl, musil polowici hory obcházet. Arcibiskup Sigmund III. dal státi prolámati; ohromná práce ta 15. kwětna 1765. započata, a již 15. listopádu 1767. dokonána jest byla, tak že toho dne ponejprw množství lidstva šlo tímto průchodem. Zcela dohotowen byl teprw r. 1774. za vlády arcibiskupa Jeronyma. Mečítaje roboty stálo wodniknutí to 17,665 zl. 12 fr. Délka průchodu jest 415, wýška 39, a šířka 22 střewiců; jmenuje se brána Sigmundská. Nad ní s městské strany widěti poprsník Sigmunda III. z bílého mramoru, a pod

ním latinský nápis: „Te saxa loquuntur“; to jest „O Tobě skály mluví!“ —

Všechny velebné chrámy, krásné kláštery, nádherné paláce a zámky v městě i venku, a rozličné jiné stavby, jimiž se Solnohrad honosí, jsou díla arcibiskupův Solnohradských; když pak samostatnost jejich přestala, co se jim ze všech paláců těch ponechalo? Nic než v zimní residenci v městě jako výměnkářům několik komnat! V nejnovější době teprve navrácen byl arcibiskupovi krásný zámek Mirabell. Arcibiskupové Solnohradští nezapomenuli však na potřeby lidu, zřídili mnoho dobročinných ústavů, jakož universitu s bohatou knihárnou a se sbírkami, nižší školy, měšťanský špitál pro schudlé měšťany a měšťanky, chorobnici, dva sirotince, Svatojanskou nemocnici, a t. d.

Nemohu opustiti Solnohrad, abych se neznámil o slavném Mozartovi, jež celý svět co velikého skladatele a mistra hudby zná, a cti, a jenž mezi jiným i ono srdcem ohráňující „requiem“ složil. Solnohrad jest jeho rodné město; v obilní ulici jest dům, v němž se narodil, pod číslem 225. Nynější majitel onoho domu, p. kupec Thurn, dal ho na čisto obilniti, a naznačiti nápisem z velikých litých písmen: „Mozart's Geburtshaus“, t. j. Dům Mozartova narození. Třetí patro tohoto domu, v němž se Mozart 27. ledna 1756. narodil, okrášleno jest marmorem ověšeným. Za mého v Solnohradě pomešťání obhývala se právě každoroční Mozartova slavnost v divadle. Byla krásně litá socha Mozartova na náměstí postavená bobem ověšena, a večer se ke cti Mozartovi od hudebníků, z daleka schválně přišlých, promozovala krásná hudba. Byl přítomen i p. arcivojvoda Frantisek Karel, a po boku jeho seděl Eminence p. kardinal a arcibiskup kníže Schwarzenberg, (nynější Pražský arcibiskup) na jehožto velebné postavě každé oko s potěšením spočívalo. Měl jsem z toho radost velikou, slyše ve všech třídách obywatelstva Solnohradského o pánu kardinálovi s velikou uctou, vážností a láskou rozprávěti.

Ze Solnohradu do Mnichova.

Dosáhnout přátelskou pomocí doktora profesora theologie, p. Fabiana, jenž býval všem v Solnohradě přebývajícím Slovanům otcem duchovním, (nyní jest profesorem na vysokých školách Pražských) od tamní vlády průvodní list na 14 dní do Bavor, vydal jsem se na cestu, jsa žádostiv, bych alespoň Mnichov, sibelní královské město, v němž vědy a umění tak krásně kvetly, poznal.

Bolestně se rozloučiv s Solnohradem a s dobrými přáteli a frajany, jel jsem v Bavorském poštovním voze do Mnichova.

Ve Treisendorfu, nedaleko za hranici, najednou zůstal vůz státi, a jakožto příchozí z Rakouska musili jsme se podrobiti prohlídce, waty odevřít, a průvodními listy a pasy se vykázati. Konali však úředníci Bavorsští tuto svou povinnost s takovou šetrností, jakovou

jsm na líbech toho druhu posud níkde neshledal. Odemzďali mi hned zase můj průwodní list podepsaný, a od té doby se již níkdo wíce ani w Mnichowě, ani kde jinde w Baworích po něm neptal. — Ěim dále jsme jeli, tím wíce tratila se krásná krajina. Ze společníkůw mých we woze byl jeden adwokat z Mnichowa, rytíř z R...., jenž se nawracowal z lázní Gašteinských, druhý byl direktorem hutí we Württembergu, dobro= srdečný Šwáb, a třetí mladík asi 18letý, umělec z Drazďan, jenž do Paříže k bratru swému cestowal.

Z počátku se howořilo o krajínách, o cestách, a t. d., až pak onen adwokat řeč obrátil na věci náboženské. Z shledal jsem brzo, že wšickni byli katolici. Nejhorlivěj wšak mezi nimi mluwil onen adwokat, (wě= ru wzácnost!) a uštwicně se diwil, proč prý my katolici nesnažíme se tak wšsemožně hájiti a swětu podávat swou prawdu, jakož protivníci wšsemožně swé bludy a smýšlénky roztrussují a celému swětu wtí= rají? Mluweno o tom sem tam; já jsem běžně několik příčin věci té prohodil; přede wšim katolík, we swé wíře dobře wycwičený, a dle ni žijící, požíwá w srdci swém pokoje, cítí se blaženým a šťastným; od= pírce prawdy a bludař wšak, nemaje prawdy w sobě, ani prawého pokoje míti nemůže, a wida spokojeného katolíka jakoby neuwědoměnou záwisti rád by ho též do wíru pochybnosti, bludů a newěry — a tudýž i do wíru wnitřní rozewanosti uwedl, rád by počet bloudících kolem sebe rozmnožil, aby snad aspoň w té myšlénce poněkud pokoje nabyl: „Wždyť já nejsem ten jediný, jenž tak o Bohu, o Ěírkwi, o cnosti, atd. soudím.“ — Genossný nuzák, jenž zámožnému sousedowi ze záwisti dům a stodolu zapálí, přiwede jej sice na mizinu, sám wšak přece nuzákem zůstane. —

Proč wšak katolici wíru a ěírkew swou tak nehájili, jak by měli, toho příčiny jsou na jewě. Wlády protestantské nadržowaly protestan= tům, a katolíkům nepřály, nedávajíce jim na mnoze ani chrámů, ani škol, ani kněží, ani učitelů. Wysokých škol katolických také nebylo w Německu dosti. W katolických zemích, jako n. p. w Rakousku za císaře Jozefa, také se protestantům a wlažným katolíkům nadržowalo. Na= wzďor wšak wšem těmto, a ještě jiným překážkám — zwláště w Ně= mecku — bylo dosti bojovníků a statečných hájitelů wíry a ěírkwe me= zi katolíky. Táže-li se kdo, proč prawdu swou nehájili? tomu odpowím zkrátka, proto že nesměli, nemohli. Nebožka censura byla slepá a nespra= wedlivá. W Německu, zwláště w Prusku, protivníci katolicismu směli w časopisech, w oběžných listech, w malých a welkých knihách katolickou wíru a ěírkew haniti, zlehčowati, zpotiwořowati a i na diwadlech w po= směch uwáděti; k tomu paní censura mlčela; chtěl-li wšak katolík wíru a ěírkew swou proti takovým nesprawedlivým útokům hájiti, (což bylo jeho swatou powinností) tu mu hned paní censura hubu zacpávala, a trestem hrozila. Censura byla tedy katolíkům na škodu.

Každý, kdož prawdě swědeckwi dáti chce, musí wyznati, že se w Německu za času censury proti katolicismu tolik jedu a rouhání wychr= lilo, že se wěru nedá ničeho pomysliti, co by se při swobodném tisku

ještě horšího napsati dalo. Proto osmícení němečtí katolíci, rozmážívše takový stav věci, nežádali sobě nic vroucněji, než aby svoboda tisku udělena byla, neboť pravda se boje nebojí.

U katolických zemích, k. p. v Rakousku, také byla cenzura, ale jen k tomu, aby se, pokud možno, docela nic o náboženství a o životě církevním netisklo. A na vzdor všem přísným zákonům, všem vyhrůžkám znamenitými pokutami na penězích, přece u nás všechny zapovězené knihy z Německa se kupovaly, a obecnístvo je do sebe hlatalo, myslíc, kdo ví jak zdravý a silný to pokrm! zatím to byl na mnoze jed, a ten pořád hloub a hloub do všech tříd společenských zalézal a kázil, a proto bylo a jest tolik třeslivých náhledů a řečí ve společenských slyšeti. Kdyby ale byl lidumil upřímný katolík chtěl časopis nebo knihy proti takovým náhledům vydávati, dostal za odpověď, že toho není zapotřebí, vždyť přý u nás vnny cizozemské knihy a časopisy, v nichžto onen jed obfázen jest, jsou zakázány! — Bože můj! byla to komedia k prasknutí! — Nyní však, an nám svoboda tisku nejvyšším zákonem udělena jest, pravda se lze bez přefázky zápasiti může, pokud se boj vede v mezích zákona, a tudíž, kdybychom my katolíci pro víru a církev svou nebojovali, ji nehájili, byla by to naše vinna, naše největší vinna! —

Slavnost Narození blah. P. Marie v Mnichově.

Jeli jsme celou noc. Ráděj bych byl ovšem za dne cestu konal, abych kraje a města, jimiž jsme jeli, alespoň dle tvárnosti poznal. Procitnuv k ránu, viděl jsem, že jedeme neúrodnou a neladnou rovinnou, v nížto sem tam zakrnělý lesík, ale žádný kopec. — Jitro bylo krásné, nebesa jasná, slunko šperkovalo celou přírodu leskem svých paprsků, a obívalo ji jako panenským rouchem, na němž se třpítily rosové demanty. Mléky mluvila příroda k srdci mému, jakoby chtěla též podíl bráti na radosti a slavnosti toho dne — byl jest den slavný narození blah. P. Marie. Oděššad spíchal nábožný wenkovský lid v čistém a skromném oděvu svátečním v zástupech s korouhvemi ku slavnosti do Mnichova, mužští v dlouhých kabátech s aksamitovými čepkami, a ženské v starobávných, od matek a babiček zděděných zlatých čepkách, jichž u nás také bývalo, ale již více viděti není. Žádostiv jsa, na své oči se přesvědčiti, jak asi v Mnichově ve svátek a v neděli služby Boží se navštěvují, byl bych ráděj letěl nežli jel. — Dorazili jsme do Mnichova k deváté hodině. Ubytovan se rychle v hostinci „Stachusgarten“ nazvaném za Karlovou bránou, hned jsem pospíchal do Theatinského, druhého to dworního chrámu Páně sv. Kajetána. Kostel ten jest prostorný, ve vlastním slohu vystaven, má dvě věže a velkou bání, pod ním jest královská hrobka. Právě jsem přišel na kázání. Kostel, naplněn byl katolickými nábožnými, s napiatou pozorností slovo Boží poslouchajícími. Byloť tam viděti lid ze všech stavů a každého stáří. Po kázání byla slavná mše svatá, při kteréž jsem i já u jednoho z pobočích oltářů

missi sw. floužil. Požadán bym, podával jsem po missi swaté u téhož oltáře nejsw. swátosti oltářní. Přijímajících bylo veliké množství, obojího pohlaví, z nižších i vyšších stavů; missiční s největší pobožností přistupovali ke stolu Páně. Neopomenul jsem také do některých jiných kostelů se podívat, a šlehal jsem všechny naplněné. Wida to, boleštně jsem sobě zpomněl, kterak w našich městech veřejné služby Boží od velikého počtu se zanedbávají; při kázáních často ani stolice nebývají osazeny, a mnozí druhé přikázání církevní neswědomitě přestupují. Když kazatel, skončiv kázání, buď prohlásuje nebo se modlí, aneb již odchází; tu se teprw naplňuje trochu kostel těmi, jenž myslí, že slova Božího nepotřebují, že dosti na tom, když při missi swaté ledabylo stojí. Mnozí jiní, widouce to, spravují se jejich příkladem, své zanedbávání slova Božího tím omlouvajíce, že prý boháči a učení páni také na kázání nechodívají, to ovšem nepochopují, že bohatství a planá učenost není ohradou proti nerozumu. Tato nerozumnost náboženská jest zlým znamením; nebo jak mile se služby Boží buď zanedbávají, buď chladně namáhají — jak mile se lid věřící neposilňuje chlebem slova Božího a živým chlebem nebeským, půstne na duchu i na srdci, a nepřináší leč zlého ovoce. Jest věru již srovnaný čas, aby missiční stavové, poznavše, kam tato chladnost a studenost náboženská vésti musí, k božskému pořádku a k rozumu se nawracovali. Dělej člověče co dělej — nad Boha nezmoudřiš, spasitelnějšího a lepšího pořádku nad pořádek Boží nemyšlíš. Zkáža vyššla z vyšších stavů, z bohatých tříd, a nyní se vkořenuje do stavů nižších. Má-li býti lépe, předcházejte Wy boháči, Wy učenci, Wy představení dobrým příkladem; nestraňte se lidu moudrého, když do chrámu Páně chvátá, když se modlí, slovo Boží poslouchá a swaté swátosti přijímá: pak bude zase lépe na světě.

M n i ch o w.

Mnichow jest velmi památné město; jest hlavní a sídelní město království Bavorského; leží na levém břehu řeky Isary, asi 10 hodin k severu od Bavorských hor, na výšině neúrodné, daleko rozsáhlé, anaž oko unawuje. Málo které město w Europě leží tak vysoko (1600 střevíců) nad hladinou středního moře, jako Mnichow. Má sedm předměstí; jedno z nich Au nazvané jest na pravém břehu Isary, a činí jako zvláštní pro sebe město. Roku 1844. mělo i s předměstími 109,866 obyvatelů, mezi nimi 8000 protestantů. Ondy bylo město to neúhledné, teprw w tomto století počalo býti znamenitým a důležitým; powstaly nové části města a předměstí, počet obyvatelů se zdvojnásobil; w žádném jiném ewropejském hlavním městě nebylo w tomto čase tolik krásných a znamenitých staveb wywezeno. Tyto stavby jsou zvlášť tím znamenité, že skoro w každém známém slohu jedna budowa wywezena, a bohatě i souměrně okrášlena jest; a za to má Mnichow děkovati krásouchuti krále Rudwíka I., jenž již co králewic nejznamenitější umělce kolem sebe shromáždowal. Mnichow se nyní

vůbec ohledem na stavitelství a bohatství, na řezbářská a stavitelská díla rovná nejprvnějším městům Evropejským: Římu, Florencii, Paříži a Londynu, a nenazývá se proto nadarmo Německými Athenami.

Mezi staršími budovami v Mnichově přede vším pamětihodný jest chrám Panny Marie, katedrální kostel arcibiskupství Mnichovsko-Freisingského od r. 1468—1494., v pozdějším staroněmeckém slohu; má dvě vysoké, ale nedostavěné věže, 24 kaplí a 30 oltářů. Pod fruchtou jest na jednom místě v dlažbě sšlápěj, odkud není žádného ze všech třiceti, 70 střeviců vysokých oken viděti. — Dworní chrám sv. Michala, ondy kostel Jesuitský, pozůstává z jediného klenutí bez sloupů. — D Theatinském chrámu Páně již svrchu zmínka učiněna jest. — Král Ludvík vystavěl následující chrámy: Garní chrám Páně v předměstí Au (od r. 1830—1838) ve slohu gotickém; jest 235 stř. dlouhý, 81 stř. široký, a 95 stř. vysoký; průčelí a věž jest ze samých čtverhranných kamenů; největší znamenitosti mají do sebe malby ve skle, kteréž život P. Marie vyobrazují; pohled na tyto mistrůvské malby v oknách jest čarouný; střecha barevně hlazenými třídlicemi krytá podobá se krásnému koberci; dnoje poboční dvěře jsou sochami čtyř ewangelistů ozdobeny, z předu bude státi velká mramorová socha P. Marie. — Kaple všech Swatých; aneb nová dworní kaple za residenci v byzantském slohu r. 1837. vystavěná má na zděch svých a na klenutí nejkrásnější obrazy ze starého i nového zákona v obmítce. — Basilika sv. Bonifacia, r. 1835. od krále Ludvíka k slavnosti stříbrné svadby založená má 5 lodí, 64 sloupů, strop modrý s hvězdami zlatými, a obrazy na obmítce ze života sv. Bonifacia a jiných patronů Bavorských; chrám tento teprve loni posvěcen byl; za ním jest vystavěn klášter Benediktinský a zvonice. — Kostel sv. Ludvíka ve vlastně byzantském slohu od r. 1829—1842 stavěný, s překrásnými malbami na obmítce od slavného Kornelia; obraz mistrůvský nad hlavním oltářem představuje poslední soud; znamenité jsou sochy P. Krista a sv. ewangelistů od Schwanthalera.

Tento chrám byl právě svěcen, když jsem v Mnichově mškal, při kteréžto příležitosti křesťeno jest bylo několik novorozenátek, nově zvolený p. farář sezdával snoubence, a přijímal od dvouch protestantů vyznání katolické víry. Druhého dne jsem ve chrámu tom sloužil mši svatou, první cízy kněz, a po mně hned kněz Angličan. —

Král Ludvík však neřstavěl pouze chrámy; ale i pro krásné umění mnoho učinil, čehož důkazem jest: Glyptotheka čili sbírka nazwice starých sochařských děl s 12 krásnými síněmi bez oken; světlo přichází s hůry tlustými tabulemi ze skla. Pinakotheka aneb obrazárna s 1300 obrazy v 9 velikých a 23 malých sálech. Nyní stavi král, odstoupiv od vlády, novou budovu pro obrazy nejnovějších malířův. — Krom toho chová Mnichov v síních bývalé obrazárny u dworní zahrady sbírku uměleckých wýtworů ze slonové kosti, a starožitností Brasilijských, Indických, Čínských, Japonských, Římských a Egypťských; sbírku

šádrových litin, sbírku peněz zlatých Řeckých i Římských v počtu 10,000.

Abys se vědy pěstovaly, postaral se král Ludvík novou univerzitou, kněžským seminářem, v němž knihárna a čítárna se nachází; královskou čili státní knihárnou od r. 1832—1842 budovanou, a nyní již přes 800,000 swazků a 22,000 rukopisů počítající, anaž jest po knihárně Pařížské storo nejbohatší na světě.

Mimo jmenované budovy a ústavy jsou také paměti hodné: královská residence s bohatou kaplí od r. 1607., jejíž podlaha jest drahými kameny krásně vykládána, zdě ze šádrové mozaiky, varhany ze dřeva ebenového s píšťalami stříbrnými; — královská pokladní komora, sbírka mumii egyptských a vzácných starožitných nádob; nová residence od krále Ludvíka od r. 1826 — 1835. nákladně vystavěna, s mistrovskými obrazy a malbami na obmítce. — Obchodnický dům čili bazar; naproti Odeon r. 1828. pro koncerty zbudovaný, a sochami slavných skladatelů hudby ozdobený; budova pro ministerium vojny, a palác vědoby Marxa; královské čili národní divadlo; posítkovní stavení; krásný palác Witelbachský, v kterém nyní král Ludvík obývá; nádherná budova pro výstavu uměleckých a průmyslnických výrobků; veliký ústav pro slepé, ústav na vychování sšlechtiček; dům solnického a hornického úřadu; nová síň pro veliké vojenské vůdce s několika sochami; vítězná brána, s kovářskými sochami; Šarfská brána; kovářský pomník krále Ludvíka; socha Maximiliana I.; veliký obelisk z kovu nakorištěných děl.

Král Ludvík založil též mnoho dobročinných ústavů pro schudlé měšťany a měšťanky, pro nemocné, zláště nemocnici milosrdných sester, ohromné stavení, v němžto jsem se opět o výborné a blahodatiné činnosti sester milosrdných přejvědčil. V této nemocnici jsou také dva zvláštní kněží pro nemocné ustanoveni, aby se jich duchovým potřebám vyhovělo, čehož přáti jest ve všech větších nemocnicích. Zpovědníkem a duchovním správcem milosrdných sester byl téhož času neunavený spisovatel P. Michael Singel. Mám z toho pořádku radost velikou, že jsem tohoto nábožného muže viděl, a s ním mluvil ve světnici, téměř samými knihami toliko naplněné. —

An král Ludvík takto Mnichow zveleboval, usabílo sa tam množství umělců všech druhů, jenž králem podporováni umělecké školy a dílny zřídili, v nichžto se mnoho mladých umělců ze všech národů zdoňovalo. Mnichowanům to nebylo na škodu. Město jest šťastnými kostely, pomníky a ústavů obohaceno, obywatele měli mnoho výdělků a nemalý prospěch z velikého množství přichozích cizinců, jenž město ustavičně navštěvowali a posud navštěvují; sami mají krásnou příležitost poznávatí všeliké krásné umění; a proto Mnichované s velikou uctou a vážností o svém králi mluví.

Kdo náležitě ocení, co byl král Ludvík pro Mnichow učinil, neohlí-

daje se ani na jiné staroby w zemi, kdo považí, že od nastoupení vlády až do r. 1840. ze své kabinetní kasy jenom na podporu chudých 5,083,156 zl. wydal, a na wystavení chrámů a dobročinných ústavů 1,666,181 zl. přispíval, že Vasiliku sv. Bonifacia a kostel Všech Svatých na své útraty zbudoval a ozdobil: musí žasnouti a se tázati, kterak ať král tak malé země hospodařil, že mohl w 20 letech takové věci wyvésti? —

Náměstkova u doktora Jos. Görresa.

Přisěd do Mnichova vroucně jsem toužil poznati osobně doktora a profesora na tamních vysokých školách, Josefa Görresa, onoho velikána ve všem lidském umění, onoho neohroženého obhájce jak svého národu, tak i katolické Církve. Byw jeho spisy hned w semináři wěre a w lásce k Církvi utvořen, měl jsem za svou povinnost, vyjádřiti jemu svou uctu a wděčnost. Budiž mi domoleno, krátký nástin života Görresova nadešlati.

Otec jeho byl kupec w Kobolenci na Rýně; kupectví jeho naznačeno bylo štítem „U Dra“; a w skutku se mu narodil o br, syn Josef Görres, 25. ledna 1776., jenž, nadán od Boha talantem nadobytčejnými a zdravím nezrůstelným, po ukončených studiích srdnatě se chopil ostrého meče — svého jádrného slova, aby jim pro národ svůj a pro církev až do své smrti bojoval. Wedl věru obrovský boj napřed pro svůj národ. Ohnivou výmluvností hrčel w ušši svým krajanům, aby se nedali jalovými sliby o svobodě a rovnosti klamati, když Porýnsko r. 1796. mělo se státi provincií francouzské republiky. Maje toliko pravé blaha svého národu na paměti, a proto k žádné straně se nechýle, svobodomyšlně chyby a přechmaty vytýkal všem stranám, a získal si důvěru všeobecnou; ale zbudil také závist a pronásledování knížat proti sobě. Na žádost kurfirsta Hesenského byl mu denník „Germanen list“ potlačen od direktorium francouzského, kterýž však opět objevil pod jménem „Mübezahl w modrém oděvu“; w němž tepal francouzské vládní komissary, jenž Porýnské provincie odírali. Chtě žalovati na kommandujícího generala Lewala, jenž libovolně vládnul, poslán byl od svých spoluobčanů s třemi stejně s ním smýšlejícími přáteli do Mohe. Lewal, dowěděl se o tom, dal je lapnouti, a na 20 dní uwězniti. Když direktorium padlo, šel Görres w čele nové deputace do Paříže, jsa 24 let starý, aby u prvního konsula Banaparta wolsti své pomoci wymohl. Görres, předstoupiv před Bonaparta, hned w něm poznal bystrým okem svým budoucího despotu. Nawrátiv se, a cítiv, že nejbližší budoucnost hrozné věci přinese, svustil se politiky, wida, že z neupřímnosti a nepoctivosti tehdejších vládnů wyzrá jenom záhuba národů i států. Žil nyní pro vědy, účinkoval co profesor w Kobolenci a w Heidelbergu, a výsledky svých badání dílem sám, dílem s učenými přáteli čas od času tištěm wydával, a německou literaturu wleučeny-

ni spisy obohacoval, z nichž mnozí měli veliký účel, aby národnost německou, pod vládou Francouzskou v Porýnsku a jinde velmi sleslou, opět k živému povědomí probouzeli, aby se na její vzdělané půdě ujmouti mohlo semeno pravdy Boží.

Když po porážce Francouzské výpravy v Rusku Němci počali doufati vyloučení své vlasti, rozněcoval jich mysl Görres, budil v nich lásku k vlasti, a tu teprve počala nejdůležitější doba jeho života a působení. Ve svém „Rýnském Merkuru“ od r. 1814. hřiměl jako mající moc mluvit. Časopis tento byl takovým národním organem, jakéhož Německo ani před tím ani později nemělo. Každý artikl se hned překládal do anglických novin, a ostatní německé noviny řídily se dle něho, tak že jeho hlas byl hlasem celého světa, jenž proti Napoleonovi stál. Görres neměl žádných spolupracovníků, psal skoro všechny články sám. Pruský general Blücher dříve neobědval, pohub Merkura nečetl, a Napoleon sám nazýval tohoto muže v Kobolenci t. j. Görresa pátou mocí, (la cinquième puissance) jenž proti němu boj vede a celé svéaté alianci národů radu a heslo podává. — Napoleon byl přemožen. An nyní Görres, odvrátiv se od přemoženého nepřitele, na Pruskou vládu doléhal, aby slibu danému dostála, a za dlouholeté oběti pro zachování trůnu národům konstituční řád udělila, aby i katolíkům práva se dostalo: počala ho vláda Pruská pronásledovati, a potlačila mu na přeb r. 1816. Merkura. Görres nemlčel. Prohlášív se zvláštním spisem, že pro sjednocení Německa, říše a císařství Německé obnovené býti musí, ušel do Heidelbergu. Namrátiv se vsáť brzy do Kobolence, zřídil tam spolek, aby tehdy (1817) zúřeimu hladu odpomohl, staral se o dovezení obilí až z Ruska, a stal se dobrodincem nejen svého rodného města, ale i celého Porýnska. Mezi tím i německou literaturu novými spisy obohacoval. Po tom byl ustanoven za ředitele veřejného vyučování; an vsáť všudy upřímně na potřebné opravy dorážel, brzy s úřadu toho sesazen byl. Aby mlčel, podávala mu Pruská vláda 1800 toralů roční penze, Görres vsáť ani hálře nepřijal. Nastala mu nová bouře. Roku 1818. podal ve jménu města Kobolence a kraje jádrnou adresu ministrowi Hardenbergowi, a tou popudil na sebe krále. Když vsáť konečně spisem: „Německo a revoluce“ v Kobolenci 1820. vydaným zavedené pronásledování tak zvaného Wartenburgského spolků cnoti v posměch uvedl, vyšel královský rozkaz, aby Görres lapen, na pevnost do Špandawu odveden, a tak k doživotnému mlčení přinucen byl. Görres, meškaje tehdy ve Frankfurtě, jedl za stolem u městského kommandanta, an tento právě nutný rozkaz obdržel, aby Görresa zatknul. Görres, pznaw na tváři komandujícího hrozící šobě nebezpečnosti odesl a hned město opustil; a když takto již v bezpečnosti byl, teprve obštouplo vojsko ulici, kdež bydlel, a rozkaz zatknutí Görresowa všem strážím u brán dodán jest. Šel do Francouzsko, a wída, že jej Francouzi co svého nebezpečného a strážného nepřitele na své půdě trpěti nechťi, postavil se veřejným provoláním v novinách pod ochranu národového práva, a pak se ho co ne-

spřavedlivě pronásledovaného, i Francouzské noviny a časopisy ujal. Pozván byv do Angličan nessel tam, nežž do Štrasburku. Vypracowaw zde w 10 měsících velké dílo z Berškého jazyka, odebral se do Šwýcar, a wylíčil w několika spisech newěrnost Pruské vlády, fterak z jeho wlasti, zwláště w náboženstých záležitostech, a jak s ním, co hájitelem wlasti nakládala. Jeden z těchto spisů „Emropa a rewoluce," chodě po Šwýcarských horách w 27 dnech wyhotowil. Od té doby nebylo mezi ním a mezi vládou Pruskou již žádného dorozumění. Nawrátim se do Frankfurtu obíral se hlubokým badáním w dějepisu a w theologii, wida, že se spása národů nikoliv od státu, nežž pouze od Církwe očekáwati dá. Roku 1827. povolal ho král Ludwík do Mnichowa za učitele dějepisů na wšokých školách. Zde w bezpečnosti účinkowal, a mnoho hlubokomyslných spisů wydal. Pruská vláda, myslíc, že již Görres pro tento swět nežije, nowými úklady katolickou Církew w Porýnfku podrýwati počala. Arcibiskup Kolínský, Klemens August, swobodný Bán z Droste Wischeringu, byl pewnou školou, jenž wšechny střely z Berlína statečně odbíjela. Wiboue vláda takový odpor, dala ho 20. listopádu 1837. zatknouti, a do pewnosti Minden odvésti. Tu se wšak wztýčil w Mnichowě starý lew, Görres, a ozwal se hned ku konci téhož roku w nowém spisu „Athanasius" co obháje katolické Církwe tak strážným pro Pruskou vládu hlasem, že se hejno protivníků proti němu wyřítilo, žádný ho wšak přemoci nemohl. Athanasiem, čtyřkráte po sobě w jednom roce wydaným, jakož i po něm následujícími spisy a časopisem „historicko-političké listy" w dubnu 1838. založeným, Görres probudil wšechny katolíky w Němecu ze spánku netečnosti a nečinnosti k nowému životu. Zničil takto úklady Pruské vlády, zase w tichosti badal a psal až do své smrti. — Král Ludwík ji Görresa wážil, pomýšlil ho, a řádem pro občanské zásluhy Bavorské koruny ho ozdobil. Mení suad w nowějších časech muže k nalezení, o němž by tolik krásných a zlomyslných usudků pronešeno bylo, jako o Görresowi. Mení divu! Veliká osobnost mívá weždy nejwice odpůrců! — Görres se neměnil nikdy, národ swůj milowal, národnost německou w německé wlasti své budil a ssledčil, ale nedělal z ní modlu, jak to staří, a nassi nowí potřebění pohané wšech národů čini, jenž Boha a wěčnost neznali a neznají. —

Mezi wšemi dary Božími náboženstwi zaujímá prwního místa, anoť jest jediné prawým životem duchowním pro čas a pro wěčnost. Národnost wšak, jakožto celek a soujem wšeho toho, čím se jedna částka pokolení lidského od ostatních téhož pokolení částek liši, t. j. spůsob smýšlení, zwky, a obyčeje, zwláště pak ale řeč, co wýraz dušewního života, zaujímá místa druhého; tento dar Boží člověk pěstowati musí, nechce-li se wyzouti ze své lidské důstojnosti, poněmadž, pokud na tomto swětě žijeme, náboženstwi bez národnosti ani pomysliti se nedá. Proto udělil Duch Swatý apostolům, an měli náboženstwi Kristowo šířiti w národech, veliký a zážračný dar, mluwiti wšemi jazyky, a tak působiti

na všechny národy, a všechny národnosti zasvětit Bohu. Pomězte nám Vy, jenž se stavíte, jakoby ste měli bělmo na očích duchových, a následkem toho proti pěstování národnosti zehráte — pomězte nám, kteráž bez ní chcete působiti na národ? Čím jest slovo myšlénce: tím jest národnost a řeč svatému náboženství; náboženství jest účelem, k jehož uskutečnění národnost jest nevyhnutelným prostředkem. Kdo sobě národnosti nevěřímá, pitvoří se, jakoby nechtěl, aby se čest a sláva množila a vzdávala Bohu všemi jazyky a národy. Jakož nám dal Bůh k dosažení věčného blaženství zdraví a jmění: dal nám i národnost; a je-li velikým hříchem před Bohem a před lidmi, tělesného života, zdraví a jmění nevážiti sobě a je zneužívat, aneb je zničovat: tím větší hříchem jest národnosti, kterou náboženstvím Bohu zasvěcovati máme, sobě nevážiti, ji zneužívat, aneb dokonce ji ruffiti. Třím, že jest již dosti velikou chybou, nezdokonaliti se v řeči, a neobeznati se v národnosti, na kterouž by člověk dle povolání svého působiti měl; tím hroznějším ale bylo by posledek, kdyby kdo osměloval se, překážky klásti těm, jenž svědomitě v ohledu tom za povinnosti svou pracují. — Starým pohanům, jenž Boha pravého neznali, byla národnost nejvyšším statkem, a proto modlou, kteréž všechny obětovali; obtud jde, že lidé, jenž živého náboženství nemají a mítí nechtí, starým pohanům se na vlas rovnají, a tudíž i z národnosti své modlu činí, jižto blaho duchové své i svého národu v obět přinášíjí. A tato zbožňovaná národnost bez základu náboženského za našich časů jest ovšem matkou všech revolucí, a smutných různých národův mezi sebou. —

Mluvě tuto o národnosti musím zmíniti se ještě o jednom mužovi z novějších dob, jehož celý život do svědčuje, že byl věrným synem Církve, ale při tom i horlivým vlastním, a obhájcem svého národu. Jestif to Daniel O'Connell. Poněmáž jeho láska k Ježíšmu národu v pravém náboženství peroný měla základ, proto nikdy nevykročil z mezi ani božského ani světského zákona, a přece národu svému mnoho wynohl. — Řež by také všickni naši vlastencové od těchto dvou velikých mužův našeho věku pravému vlastenectví se naučili, pak bychom se mohli slabkou nadějí kojiti, že národ náš okřeje namzdor všelikým jemu protivným snahám. —

Josef von Görres obýval v Mnichově newelký, ale krásně o jednom patru vystavený, podlouhým sloupovým okrášlený dům v Schönsfeldské ulici u prostřed hezké zahrady. Šel jsem k němu na slavnost B. Marie po 11. hodině; ale řečeno mi bylo, že jest v kostele, libo-li, abych po obědě přišel. I spíchal jsem k němu zase o druhé hodině odpolední. Görres stojí u dvéří srdečně mne vítal, a rukou na přivítanou mi podával. Byl to muž nemyškové postavy, ale složitých a kostnatých údů, různých a upřímně přívětivých tváří, hlavu mu krylo množství již šedivých a neuhlazených vlasů, oko měl bystré a pronikavé, okolo rtů pohrávala mu ostrá satyra a úsměv ironický; řeč jeho byla krátká ale jádrná, a jakož v obrazech a podobnostech psával, tak i mluvil, a sice nářečím

své Borýnské otčiny, což mu velmi dobře svědčilo. — Když jsem mu vyjádřil uctu a díky za jeho statečné hájení svaté pravdy a Církve ve jménu všeho duchovenstva a všech věrných katolíků své vlasti, pravil vážně: „Toť jest každého katolíka povinnost, aby Církvi svou hájil; vím, že i v Rakouském mocnářství duch katolický máti počíná“; — skromně však, jakoby o svých zásluhách nerád slyšel, poukázal mi hned na svého hosta, jakoby říci chtěl, že jemu více cti a chvály přináleží. Byl to probost u sv. Rajetana v Mnichově, profesor theologie, katolickému učenému světu slavně známý badatel a spisovatel církevních dějů Dr. D ö l l i n g e r. An jsme trochu poseběli, pravil nebožtík Görres: „Pojďme do zahrady, tam se dá lépe hovořiti.“ Na zahradě jsme se usadili, Döllinger však se založenýma rukama stál před námi. Z hovoru našeho tuto jenom něco uvedu.

Slyšev Görres, že jsem Slowan, pravil: „Vím, že veliká část duchovenstva Basseho, zvláště mladší duchovenstvo téměř nařád, národnosti Slowanské sobě všimá a ji pěstuje; kterať to berete?“ — Když jsem byl zkrátka vyložil svůj svrchu uvedený náhled o národnosti, a že teprve ve službě náboženství významu a ceny nabývá, schválil to, a jádrnými důvody mne v mém přesvědčení potvrdil. „A jakým okem se dívá vláda na počínání Basse? — Járku, že podezřívám a nedůvěřívám; on pak vážně doložil: „To věřím -- to jest zlé svědomí! —*) Usslyšev, že jsem přijel z Vídně, ptal se, „co dělá Günther a Beith ve Vídni?“ (dva hlubokomyslní theologové.) Řekl jsem mu, co mi tehdaž povědomo bylo, že jsou zdrávi, a že v tichosti pracují o vědě katolické, že ale bohužel u nás jsou namnoze nepoznáni. Görres na to: „Jak obvyčejně, nikdo nebývá prorokem ve své vlasti! U nás v Bambořích se spisy jejich pilněji čítají jako u Vás!“ — Když se obrátila řeč na Prusko a na jeho Athanasia, pravil: „Prussanům Athanasius posawáb leží v žaloudku; nemohou ho zažiti. Než jsem ho vydal, požádal mne král Ludvík, bych mu rukopis tu přčtení zapůjčil; odemzdáváje mi ho zpět, řekl: „Dobře tak, z Basseho spisu patrně vidím, že se katolíkům křivda děje, a že Prussané, jenž nám wezdy nemoudrost předstírají, sami nemoudří jsou.“ — Zmínil jsem se o odpůrcích jeho Athanasia. Görres na to pravil: „Bylo jich na sta; půjdete-li do státní knihárny, dejte si ukázati velikou řadu spisů mých odpůrců; zhrozíte se jich. Já jsem si jich newšimnul — byliť nepřimni; hájili protestantism, v srdci v něj newěřice sami; obral jsem si z nich toliko tři, Leona, Marheineka a Bruna; s těmito jsem potřel všechnen ostatní hmyz. Jedinému z nich šlo o nalezení pravdy, a tomu ji Bůh skutečně naleznouti dal; před třemi nevědami nadvrátil se v Mnichově do lůna Církve katolické.“ — Když jsem litoval ztrátu Möhler-a a Kle-e-a (dvou duchaplných pěstovatelů vědy katolické,

*) Wěru jest nám nyní wroucně děkowati Císaři Pánu za spravedlivý zákon o rovnoprávnosti všech národností, dle něhož konečně wolno jest i nám ondy utiřslowaným Slowanům, ve své vlasti vlasti bez překážky býhati. Reb.

kteří v mladém věku byli zemřeli) řekl Görres: „Není divu, že brzy zemřeli; oba se přestěhovali do Mnichova z jemnějšího ponebí Borynského, bytosti již beztoho slabých prsou; neunaveným namáháním zeslábli ještě více na zdraví, a Mnichovské povětrí jich dorazilo.“ — Na mou otázku, „kterak by to býti mohlo, an Mnichov leží v rovině?“ odpověděl: „Ovšem leží na rovině, ale na vysoké rovině; s Tyrolských hor wane nám ostrý witr, kterýž prsa bere; budete-li několi dñi zde mšskati, zkusíte toho sám na sobě; pozorujte se. Proto musí Bavor prsa swa dobrým pivem nawlašowati, aby záhy nezhylnul. Prussáci, jenž se Bavorům pro silné pití piva wyjmívají, nerozumějíce věci té, dávají swou nemědomost w ohledu tom na jowo.“ — Zmínil jsem se schwálně o Mnichovanech, že jsem o ranních službách Božích, jak při mši swaté, tak i na kázání kostely naplněné widěl. Görres i Döllinger pravili mi, že to také nebývalo wždycky tak, a Görres doložil: „Arcibiskup i wláda dobře wědí, že na městách mnoho záleženo, proto dávají do měst kněze nejen pobožné, ale i velmi wydělané, a spolu dobré kázatele, jenž znají wládnouti slowem i srdcem.“ — Döllinger se pilně ptával na počet protestantů w naší wlasti, které kraje obývají, a mnoho-li jich kterého wyznání? —

Mezi tímto a jiným howorem velmi zajímavým libě mi u Görresa uplynulo půl třetí hodiny, a musím wyznati, že mi byly ze wšech těch, jež jsem w Mnichově strávil, nejmilější. — W pondělí ráno koupim sobě dvě dobré podobizny Görresovy šel jsem ještě jednou k němu. S ochotností, oč jsem jej byl při první nawštíwě poprosil, wlastní rukou napsal mi své jméno na ně. Když jsem loučil se s ním a upřímně mu přal, aby ho Bůh ještě dlouho Církwi swaté zachowati ráčil, odpověděl jakýsi wážný u Görresa přítomný kněz: „Nálež to Pán Bůh dáti!“ — Přiwětiwě mne zahradou až na ulici doprovobil, a stisknul mi na rozloučenou ruku.

Görres po wšechen život swůj ani hodinu nestonal, a widěw ho w pevném zdraví, doufal jsem, že dosáhne wysokého stáří. Bůh to wšak jinak usoudil. Po krátké nemoci zemřel dne 29. ledna 1848. smrtí spravedlivého, aby dokonaw dobře swou velikou úlohu, pláw wěčné došel.

Syna jeho, mladého Görresa Oxidona, nadaného básníka a spisowatele, osobně jsem nepoznal; oženim se před mým příchodem do Mnichova byl právě s chotí swou na cestách w Tyrolsku. Rád bych se byl s ním a s několi jinými učenými muži, jenž wědy katolické pěstují a šlechtí, sešel; ale právě byly školní prázdniny, a tudíž nemšskali w Mnichově. Doktor Wilém Binder byl w Tyrolsku, Doktor Šěpp u swých rodičů, Doktor Filippš odjel do lázní do Rosenheimu, Doktor Hanneberg byl též na cestách, a Doktor Ringseis byl w lázních Rísingkých. Nawštíwil jsem wšak dva mrtwé, totiž Jana Ad. Möhlera, a Jindřicha Kleera, dvě jasné hwězdy na obzoru církewní wědy a církewního života — awšak příliš brzy zhaslé. Swětlo je-

jich však posud svítí a hřeje, a bude vezdy svítiti a hřáti. Odpočívají na hřbitově nedaleko sebe.

Möhler narozen 6. května 1796. zemřel 12. dubna 1838; Klee narozen 1800, zemřel 28. července 1840. Oba nejen mnoho duchaplných a hlubokomyslných kněh zanechali, ale i krásnými a laskavými charaktery svými mnoho k probuzení a utvození křesťanského života jak u svých žáků, tak též u obywatelů Mnichovských přispěli, jakož mne byl Doktor Döllinger ujistil. Möhler měl již tehdy krásný, důmyslným nápisem opatřený pomník kamenný. Nad Kleeovým hrobem visela posud jenom černá okrouhlá tabule s nápisem, až by se pomník postavil. J klečel jsem u hrobů jejich modle se za ně, a děkuje jim za to, zač i já se stal jich dlužníkem. Můj průvodčí, mladý Šas, domněl se na cestě ke hřbitovu ode mne o zásluhách oněch dvou mužů, pokleknul též vedle mne, a modlil se. Právě zapadalo slunce, a při tom mi bylo až ku podivu trudno v myslí.

Hřbitov Mnichovský jest veliký, a velmi čistý a krásný; zdobený pomníky nazvíce umělecky s nramoru zhotovenými. Skoro u každého pomníku jest svěcátko s modou svěcenou. V zadu jest stavení krásné, do něhož se umrlý hned zavěze, a tam leží v komnatách čistých a větrem provětrávaných, máje na údech připnuté bratky, tak že kdyby se dost malé hnutí životní jemilo, hned zvonky sluhům dnem i nocí střídavě bdícím znamení by daly. Pohřební průvod jde z tohoto stavení ke hrobu.

J tvářnost společenského života v Mnichově jest příjemná. Mnichované jsou velmi zdvořilí k cizincům, a úslužní za nepatrnou odměnu. Musím podotknouti, že královští dohlížitelové ve veřejných ústavech cizincům všedno ochotně ukazují a pražádné odměny nepřijímají, tvrdíce, že dostatečně od krále placení jsou, a tudýž že ničeho přijímati ani nepotřebují ani nesmějí.

Takové nádhery v statstvu, jako v našich městech, ani u mužského, ani u ženského pohlaví není viděti, což se mi zdálo dobrým znamením býti, bych z toho soudil, že u nich jest život duchovný probuzenější, a že v rodinách panuje lepší křesťanská kázeň. Ženské nosí větším dílem jenom čepce, ba i mnoho starobávných zlatých čepců. Na ulici více nežli u nás slyšeti jest katoličské pozdravení „G o d m a l e n b u d P á n J e ž í š K r i s t u s! — Je a proč v Bavorích dobré pivo se pije, vyložil jsem již z předu, proto jsou obyvatelé tamnější nazvíce tělnatí a buclatých tváří. Kořalky jsem níkde nemiděl, a proto ani takových vyžblých a zesínalých obličejů, jakož vidíváme bohužel nezděka u našich kořalečníků. Bavorská vláda o to dbá, aby se lidu dobré, zdravé a laciné pivo vařilo, a úřadové pilně a svědomitě na to dohlížejí. Což by také u nás snadno býti mohlo, an máme ječmene více a lepšího, nežli Bavori, a čmel oni také kupovati musejí. Bavorská móda jest tatáž jako u nás. Zásoby piva navaří se v zimě na celý rok, v létě pak se newaří; v času tom se pivovary čistí a líčí. Dobré pivo

ještě i z jiného ohledu zdraví lidštěmu prospěšné. Dle výroků nejzkuštěnějších lékařů málo kdo, jenž pivo pije, trpívá na kámen, a proto také jest tato hrozná nemoc velmi pořádká v Bavořích a v Čechách; zhuště však vyskytá se v zemích, kde se pije více vína, k. p. ve Francouzích, v Itálii, ve Švýcarsku, v Rakousích, a t. d., což již i starší lékaři pozorovali. Učený a slavný lékař Haller odmítá se na jednoho znamenitého lékaře staršího, jménem Cyprianus, jenž byl wyznal, že po všechen život svůj 1400 lidem kámen vyřezoval, mezi nimiž bylo nejvíce pijáků vína, ale ani jediného, jenž nepíjával nic jiného než pivo. —

A u g s b u r g.

Po železnici jel jsem do Augsburgu. Krajina mezi Mnichovem a Augsburgem nezasluhuje věru žádného poměnnutí. Jest větší dílem neurodná, rákosím, močály a tu onde zakrnělými lesíky pozdobená rovná pustina, v nížto málo wešnic viděti jest. — We moze se mnou byli sami Švábi, jenž se navracovali z Mnichova od slavnosti svěcení chrámu Páně sv. Rudolfa; byli Augsbursští měšťané, prostě oblečení a přimětivi. Všichni nakoupivše sobě v Mnichově nové vyšších knížek wespolek si je ukazowaly. — Augsburg jest starožitné, pamětihodné, zděmi obehnané město. Všechny domy skoro stejné výšky, mají vysoké střechy, středověké ozdoby a malby z wenfu na obmitce, kteréž městu dobávají podobný dojem. V Augsburgu jsou domy po celý den zavřeny. Obywatelůw se počítá na 37,000, z nichžto tři pětiny jsou katolíci, jenž mají 5 farních a několik filialních kostelů a kapli. Z těchto chrámů pamětihodný jest chrám biskupský v gotickém slohu, ale nepravdělně stavěný v 11. 14. a 16. století; kostel sv. Oldřicha a sv. Afry, v němžto jsem se sešel s P. T. p. Feiglerem, dworním farářem z Widně.

Z ostatních budow zasluhují poměnnutí veliká mnitř i z wenfu ozdobená radnice ze 17. století, jenž jest pomníkem bývalé zámožnosti města toho. Městská knihárna má 126,000 swazků. Veliký dům hrabat Fuggerů, jichžto praotec byl tkalcovským tovaryšem a později mistrem; tento přišed chudý do Augsburgu pilností a průmyslem svým tak wynísl, že synům svým veliké bohatství zanechal. Potomci tohoto tkalcovského tovaryše stali se během jednoho století nejbohatšími měšťany v Augsburgu, ba snad v celém světě; byli Rothšildy svého času, co se bohatství týká, tak že císařům Maximilianu I. a Karlovi V. často velikými penězy pomáhali. Stali se hrabaty a knížaty, při tom však se obchodu nespustili. K wyprawě proti Benátkám půjčil Jakob Fugger císaři Maximilianowi I. 170,000 dukátů, a po skončené wyprawě jemu, co svému hostu, služní list dal darem. Fuggerové razili sami stříbrné a zlaté peníze, měli množství lodí kupeckých na moři, jimiž s Amerikou a s Indii obchod wedli. Císař Karel V. v času říš-

ského sjezdu byl hostem u Fuggerův, a učinil jich hrabaty. Antonín Fugger zanechal 60 millionův zlatých po sobě. Rod jejich kvete posud v několika rodinách. Augšburg má po nich pěknou památku. Jakob Fugger, příjímím bohatý, vystavěl r. 1519. zlášťní oddíl města v Augšburgu, jménem Fuggerowna; tato má 3 brány, 6 ulic a 53 malých domů, v nichž jest 106 bytů a zlášťní kostel. Tyto budovy vystavěl pro své chudobné katolické spoluměšťany, aby tam za 2 zlaté ročního platu obýbli nalezli.

Augšburg požívá ještě jednoho dobrodiní; vedle města teče řeka Lech, u kteréž jest několik vodáren vystavěno, jimiž se voda po troubách ulicemi, a obtud do každého domu — do každého patra dostává, tak že v kuchyních jenom kohoutkem zatočiti zapotřebí jest, aby dle libosti vody nateklo.

Augšburgské město bývalo v minulých stoletích zámožnější a lidnatější jako nyní. Zvláště v 15. a 16. století bylo střediskem obchodu mezi severní Evropou, Itálií a Levantem, tak že mnozí měšťané knížatům se rovnali, a mnohé Augšburgské dcerušky, slynoucí krásou, bohatstvím a ušlechtilostí i za knížata německá se provdávaly. V městě tomto byly držány v 16. století známé říšské sněmy. Roku 1530. odemzdala zde německá knížata Karlovi V. a říšskými stavům své od Melanctona složené vyznání víry, tak nazvanou Augšburgskou konfesi (vyznání). Luther byl zde přítomen. Dněch místností, v nichžto Luther se svými přívrženci onny náboženské piske kul, již více nestává; bylyť zrušeny v třicetileté válce. Jedině onna bránka, kterouž Luther za tmavé noci prchnul, posud stojí zachována na památku onoho nešťastného času, a známa jest pod jménem významným „Tentam!“ až podnes. Tu mi napadlo, co by asi Luther říkal, kdyby povstana viděl, že stoupeneci jeho, důsledně dle zásad po něm zděděných se držíce z celé knížecky Augšburgského vyznání listek za listkem tak dlouho vytrhováli, až jim v rukách nic jiného nezůstalo, než holé desítky a nápis. A co by řekl, vida, že katolická církev, kterou mermomocí zbořiti chtěl, navzdor všem útokům přece neporušena stojí, a mnohem krásněji rozkvétá, ani jednoho článku víry neztratí? —

Boosť, Haas a Christof v. Schmid.

Prohlednuv město a jeho výborné ústavy navštívil jsem několik znamenitých a o Církvi katolickou melezaslaužilých mužův, které jsem z jich spisův znal.

Mapřed jsem vyhledal Jana Adama Boosta, jenž si byl v posledních letech za melikou úlohu obral, sepsáním dějepisu Francouzů, Němců a Angličů ukázati, že z reformacie důsledně revoluce vyrostla. Mimo toho snažil se, lži ob protestantských dějepiscův o Církvi a dějinách katolických nakynané odhaliti, a pravdu ospravedlniti. Přisvěd k němu nalezl jsem ho knihami obšypaného. Psal právě o reformaci a Němců,

Byl tehdyž 72 let starý, ještě však bujarý jako mladík, pln ohně a horlivosti pro víru a Církev. Aby bez překážek svá katolická díla spisovati a vydávati mohl, bydlel sám v Augsburgu, rodinu svou máje v Darmstadt. Jeho novější dějepis Francouzů jeť výborný; dějepis Rakouska však je mu méně podařil; neboť co mladík po vykonaných studiích v Měhuči od Francouzů novými revolučními náhledy zmáten, šel do Paříže r. 1793., kdežto se stal členem zlopravědného národního sněmu tehdejšího; proto mi pravil: „Vím, co jeť revoluce; žil jsem uprostřed ní v Paříži, byv tehdyž zaslepen. Jak mile jsem však viděl, kam to vede, a zpozorowav ohavné počínání Jakobínův, spamatowav se šel jsem k Porýnské armádě, v nížto jsem co důstojník bojoval.“ Roku 1845. mi poslal darem 1. díl své historie reformacie a revoluce v Německu, poctiv mne listem velmi lástevným, v němžto mne prosil, bych na něho v modlitbách svých, zláště pak při mši svaté pamatoval. V podzim r. 1847. odebral se do Porýnska, kdežto u vyšším stáří 81 let se svou rodinou v tichosti žije. —

An jsem se na doktora Karla Haase, kdeby bytem byl, ptal, obleknut se, hned mne ochotně k němu doprovodil. — Haas jeť vydávatel německého církevního časopisu „Neue Zion,“ a ze spisů jeho dva i do naší řeči přeloženy, a dědictvím sv. Jana v Praze vydány jsou, totiž: „Dějepis katolické církve“ a „Večerní rozmluvy.“ Byl dříve protestantským farářem ve Württembergu, a téhož roku, co jsem s ním mluvil, navrátil se do lůna Církve katolické i se svou chotí. Naleznuť jsem v něm hezkého, a celou duší Církvi svaté oddaného muže. Wypravowal mi, kterať v-protestantismu žádného pravého základu ani utěchy nenalézaje po deset roků pravdu svou usilovně a u velikém vnitřním boji hledal, že zmítán jsa na myslí kolikráte celé noci na modlitbě a v pláči strávil a Boha prosil, by mu na břeh pevné pravdy dopomohl; až konečně obřeknuť se sáry své, wyznání víry katolické v Augsburgu učinil. Mezi jiným mi wypravowal, jak čásť Augsburských protestantů nešťetrně po jeho návratu do Církve k němu se chovala. Mnohdykrát, pravil, když mne buď samého, buď s mou ženou na ulici nebo na procházce potkali, vyplňovali před námi. Žena má se nad tím rmoutic hořce plakávala; já pak owssem jí domlouval, aby to Bohu obětowala, a pro víru svou trpěti se naučila, a že lépe učiní, když se místo pláče za takové protivníky „Dtčenáš“ pomodlí.“ —

Nutil mne hlas wděčnosti a hluboké ucty nawštíiviti též Augsburského pána kanovníka, Christofa von Schmida, vůbec známého, o šlechtění mládeže welezasloužilého spisowatele netoliko biblických přiběhů, ale i wšudy oblíbených, a nazwice i do naší, do Francouzské, do Italské a do Anglické řeči přeložených „pomínek pro mládež,“ které jsem i já za mé mládošti s velikou oblibou a s prospěchem čítával. Narodil se 15. srpna 1768. v Dinkelsbühl. Na kněžství 1791 posvěcen blouhá léta blahodátně pracowal v duchovní správě, byv od

mou, a povídal: „děti, to není pravé učení, jak jste ho slyšeli! zejtra Vás zavedu k druhému p. pastorem; ten Vás vychová.“ — Stalo se. Otec, uslyšev, co jsme byly u druhého p. pastora slyšely, freutl ještě více hlavou, řka: Děti, to jest zase něco jiného, ale není to pravé. Dovedl nás k třetímu pastorem. Když jsme otce vykládaly věrně, čemu jsme se byly naučily, zamračiv se pravil: děti, to také není pravé učení; víte-li co, já Vás zejtra zavedu ke katolickému p. faráři, tam se dozvíte pravdy. Katolický p. farář nás netrhučoval o birmování, nébrž počal nás z počátku sv. náboženství vyučovati, an ho otec byl o to požádal. My jsme ho pilně naslouchovaly, rády jeho slova poslouchaly, a byvše vychovány, složily jsme obě, nejen dle otce vůle, ale i z přesvědčení vyznání katolické víry.“

Celý Augsburg, jak katolíci tak protestanti, ctí a milují p. kanovníka von Schmidu, tohoto přívětivého a lástavného muže a přítele mládeže. Vyjde-li na ulici, hned se k němu děti ode vsad hrnou jako k otci, ruce mu líbajíce a hladíce. Praveno mi bylo v Augsburgu, že to bývá krásný pohled na něho, jak obklopen dětmi lástavně s nimi zachází, jak každému dobré a spasitelné napomenutí dává, a jak děti, rády slova tohoto ctihodného stařečka poslouchají. V jeho světnicích také mnohý obraz ku jmeninám ob Augsburských strže děti pobavý, svědectví dává, že vsudy ctěn a milován jest. Na mnohém z těchto obrazů jest viděti podobiznu Schmidovu, an čelo má okrášlené růžovým věncem, a kolem něho děti podobně s věncemi. Podpis bývá obyčejně: „Augsburské děti svému Otci a příteli!“ — Roku 1847. dne 15. srpna, slavil se 80. den jeho narození; mladí a starí, katolíci a protestanti tento den oslavovali, ba i z Dünkelsbühlu přišla pánu kanovníkovi deputace k oslavení téhož dne. Výborný umělec Neufz na památku onoho dne vyhotovil krásnou medaili, jenž oslavenému p. kanovníkovi ve zlatě oděložána byla. Christof von Schmid pochopil celou duši svou význam slova Spasitelových: „Nechte malíčků přijíti ke mně!“ Jen ten poutá dětskou duši, kdo sám dětinným jest dle vzoru Spasitele našeho. Christof von Schmid pojub žije, a Bůh ho rač ještě dlouho zachovati.

Pán Doktor Allioli, probosť při kathedrálním chrámu Páně v Augsburgu, veleučený a v Augsburgu pro svou sličetnost ode vsedch milovaný muž, jenž byl vydal překlad Písem Svatých, od stolice papěžské schválený a potvrzený, mešťal v lázních v Rosenheimu, a tudíž jsem neměl příležitosti poznati ho.

Neměšťam dlouho v Augsburgu, nemohu o způsobech, mravech a rázu obyvatelův jeho mnoho říci. Ve vsední den jsou ulice velmi prázdne; na potkání vsad slyšeti pozdravení katolické. Velmi se mi líbil wenkovský lid, jenž časně ráno do města se zelinami a jinými věcmi na trh přicházel. Jsou již Šwábi, jednoduše oblečení, a každého uctivě pozdravují po katolicku. Šwábky mají zvláštní čepečky na hlavách, jsou z drátků černě potažených na způsob malé korunky; s vrchu přes ramena visí z nich dvě dlouhé černé pentle. — Dstatně mne s

vrchu jmenování mužové ujišťovali, že katolíci Augšburgští jsou horliví ve víře, a duchovenstvo že jest činné a velmi učené. Velikou radost měl jsem z toho, že Augšburgští o svém pánu biskupu s velikou uctou a láskou mluvili, což jsem za dobré znamení obapolné horlivosti považoval. —

Knězkupec Kollmann, u něhož jsem se byl zprvu po doktorovi Haasovi vyptával, prováděl mne ochotně po několika veřejných ústavech. Mezi jiným ukázal mi také něžnou, dosti prostornou kapli ve svém domě v předměstí; jest pěkně v gotickém slohu vystavěna, čistým oltářem a pěknými obrazy ozdobena. Pravil mi, že kaple ta je mu přínáleží, a že ji sám ozdobiti dal. Z bylo mi to divno, an Kollmann jest Lutherán; na mou otázku, jak k té kapli přišel, a proč ji po katolíku okrášlil, dal mi za odpověď, že onen dům i s kaplí dříve přináležel jednomu Benediktinskému, nyní již zrušenému, klášteru z Wenkova, a že on ho koupil i s kaplí nyní spraviti dal, a sice pro svou paní, která jest katolička; a an prý jakýsi starý pán, jenž pro stáří a pro chorobu z domu vycházeti nemůže, u něho bytem jest, svolil Augšburgský p. biskup, že se každou neděli v této soukromé kapli mše svatá sloužiti může, jižto onen choravý pán a Kollmannova manželka přítomni bývají. — Na Kollmannově domě v městě viděl jsem štit obuvnického mistra, z něhož by si mnozí mistrové a obchodníci v našich velkých i malých městách příklad vzíti mohli. Onen mistr jest rodem Čech, a usadiv se v Augšburgu uprostřed Němců své jméno nezpověděl, nýbrž čistě po česku ho napsati dal: „Zadrazil“; kdežto u nás mnohý mistr nebo obchodník, rodem Moravan nebo Čech své jméno přefrucuje, a tím právě buď svou nevědomost nebo posetilost na jevo dává v posměch se uvádí. Každý měj uctu a vážnost k národnosti cizé, ale národnost svou nezapírej. — Kollmann mi pravil, že onen mistr, ač německy umí, přece v rodině své po česku mluví, a že sobě z Prahy modlitebni a jiné knihy obstarávati dává. —

Chťel jsem do některých měst Bavorských se podívati; ale v Augšburgu zmocnila se mne trdnomyšlnost, a jakýsi vnitřní nepokoj nutil mne, do vlasti své se navrátiti; proto jsem spíchal do Řezna na Dunaj, bych se brzy domu dostal. Přijda v několika dnech do Vídně, chvátal jsem k dobrému příteli, od něhož mi doručen jest byl list, jenž mi můj vnitřní nepokoj a neznámé tuffení vysvětlil. Nenabáhlým nešťastím skormoucené srdce milované matky toužilo po mně; byloť mu mé přítomnosti, mé útěchy, rady a pomoci nevyhnutelně zapotřebí.

Ř e z n o.

Ač bylo prvního dne, když jsem do Řezna přijel, přšelo, přece jsem město prohlídal. Řezno, po Augšburgu nejstarší město v Bavorských, 14 let před narozením Páně od Římanů založené, leží na Dunaji v krásné a úrodné krajině; má 23,948 obyvatelů, mezi nimiž jest 8000

protestantů a málo židů. Město jest zasmušilého pohledu, neboť stavební a chrámy jsou starobávné, mnoho domů jest na způsob hradů silnými věžkami opatřeno, ulice jsou nepravidelné, ale velmi čisté. Zmíním se toliko o nej památnejších staveních.

Kathedrální chrám Páně sv. Petra jest krásný a velebný, mistrovské dílo německého stavitelství. Pohled na tento chrám naplňuje člověka uctou a podivením. Založen jest od biskupa Lwa Thundorfera r. 1275., a stávalo se na něm až do 16. století. Král Ludvík ho obnovil, odstraniv všeliké krásy tento chrám zohyzďující, během času vnitř nešťastně nahromaděné přilepky, tak že nyní zbaven nepotřebných ozdůbek ve své původní velebnosti se stá. V oknech jsou krásné, staré a nové malby ve skle, oltář jest celý stříbrný r. 1758. od jednoho z hrabat Fuggerů založený. Vnitř jest mnoho krásných a pamětihodných pomníků, mezi nimiž pozornost mou poutaly nejvíce pomníky divou velikých, o Cirkvi Boží v novějších časech velezasloužilých Řezenských biskupů, totiž Sailer a Wittmanna. Kolem střechy jest chodba, kamenným a prolamovaným zábradlím opatřená, z nížto jest na město a na daleký kraj velebný pohled; věže jsou bohužel nedostaveny.

Hlavní farní chrám sv. Emerana. Jest to staré stavení, chová, v sobě množství pamětihodných hrobů a pomníků. Tuto krom jiných odpočívá sv. Emeran, 18 nejstarších Řezenských biskupů, a mnoho jiných slavných mužů. Tento chrám jest jeden z nejstarších v Německu, od Theodora II. založen, od císaře Karla Velikého rozšířen a ohrášen, pozdějšími přirostky však zohyzděn.

Dříve přináležel tento chrám slavnému zkuženému říšskému opatství sv. Emerana, řádu sv. Benedikta, jenž v 7. století od Bavorského vévody Theodora založeno bylo, a až do posledních časů pobožnými a učenými muži prospulo. Veliký klášter jest od roku 1800. residencí knížete z Thurnu a Taxis, s hezkou obrazárnou, jakož i knížecí znamenitou kaplí nadhrobní, na jejíž oltáři stojí bílá mramorová socha, Kristus, jak hledě žhuru, prstem k nebesům ukazuje. Socha tato tak podivením a citem pobožným naplňuje, že by člověk celý den před ní stoje rozjímal. — Chrám Páně sv. Blažeje, dříve Dominikánský, z 13. století. Velebný to kostel; ukazuje se v něm stolice, s níž veliký scholaštický učenec Albertus Magnus učil.

Chrám Skotského Benediktinského řádu sv. Jakoba z 12. století, s krásnými a zajímavými, vespol jakoby bojujícími lidskými a zvířecími postavami nad hlavní bránou. Jest to vyobrazení boje křesťanstva s pohanstvem. V Řezně jsou 4 katolické fary a 2 protestantské pastorství.

Městská radnice, zasmušilá a nepravidelná stavba s památnými obrazy. V podzemních zalařích s úžasem se člověk dívá na sbírku rozličných nástrojů, jichž za starých časů při soudech k mučení vězňů užíváno bylo, aby se přiznali. Též tamo viděti jest silně ohradenou stolicí pro soudce.

Naproti radnici, číslo 73. jest nepatrný dům s výstupem a se zna-

menitou kaplí, jenž dříve sšlechticé rovině Dollingerů přináležel. Zwenfu jsou w obmítce dva porošínnuti hobné obrazy, jenž zápas Jana Dollingera s pohanem Krafo-nem představují. Jiný weliký, hradu podobný dům se nazývá Goliáš; zwenfu w obmítce vyobrazen jest zápas Dawida s Goliášem. Goliáš jest ohromná, ob země až po střechu o 3 patra vysokého domu sahající postava. — Když se jede do Walhallu přes most, již widět Goliáše z daleka blouhou ulicí. Barvy jsou tak čerstvé, jačoby obraz teprw dnes malován byl.

W tak zwaném stromořadí stojí pomník slavného hwězdáře Repplera, jenž w Řezně r. 1630. na swých cestách umřel. Pomník jest okrouhlá stamba o 8 dorických sloupech, wnitř jest Repplerův poprsník.

W Řezně jest několik klášterů mnišských a jeptišských, a množství rozličných ústawů starých i nových, jako: špital milosrdných sester, dům pro chudé, nemocnice sw. Oswalda, sw. Kateřiny, dva sirotčí domy, dva bratrské domy, a jiné dvě nemocnice, ústaw, w němž se každému práce a výživa obstarává, od krále Rudwífa založený ústaw pro wychování dětí chudých a zanedbálich, ústawy pro slepce a hluchoněmé, krajinná pošliabnice, z nížto se w neštěstí upadlým pomáhá, spolek ochranný pro kárance propuštěné, půjčovna, spořitelna, opatrowna pro malé děti, spolek paní k podporování nuzných šestineděleť, spolek k podporování nemocných po domech a t. d. Mimo tyto wšechny dobročinné ústawy má Řezno krásnou památku po tajném rabbowi v. Müllerowí. Tento muž učinil několik základů pro chudé žáky, na roční podělowání dřívím, příspěvky na činži, a na podporování šchudlých měšťanských řemeslníků. Řezno má dostatek nižších a vyšších škol, dvě knihárny, pěkné sbírky, školy hospodářské, hwězdárnu, wdecké a umělecké spolky, a čehož mládeži též welikí potřebí jest — ústaw tělocvičný. — Powážíme-li welikou sílu blahoplných ústawů w Řezně, jakož i w jiných městách, jenž pocházejí z těch časů, kdy wíra křesťanská a láska činná nebyla ještě porýwána chwástawou ošiwetou bez wíry a tudýž i bez skutkůw křesťanských: obdivowati se musíme obětivosti předkůw a zaplakati nad přítomností, kteráž wyměnila sobectwí za obecnomyšlnost. —

W Řezna wtíká do Dunaje průliv Rudwíků. Co císař Karel wyměstí zamýšlel, to wymwedl král Rudwík. Náramným nákladem mezi Rhýnem a Dunají, nejwětšími řeckými chrámy, spůsobiw průliv, neocenitelný prospěch obchodu pojistil. Nyní jezdí kupecké lodě z moře severního prostředkem pevniny do Dunaje, a po Dunaji do moře černého. Wynaložilo se na toto obrowské dílo 16,176.611 zlatých na stř.; a kdyby byl král Rudwík nic jiného nezpůsobil, tímto dílem stal se nesmrtelným w dějinách lidských.

Zajel jsem též do Walhallu; jest to od krále Rudwífa k ošlawení nejwětších duchůw celého německého národa z bílého mramoru nákladně a krásně wystawený řecký chrám, jenž na newysoké, asi 2 hodiny cesty od Řezna vzdálené hoře nad Dunají stojí. Podstamba čili taras, nad kterým se budowa ta vypíná, má troje oddělení. Od Du-

naje webou k němu welkolepé schody, jenž se od jednoho oddělení k druhému w lewo a w prawo rozcházejí a zase spojují. Chrám sám je 110 střevíců široký, 232 střev. dlouhý, a 63 střev. vysoký. Zwenku spočívá na 55 doricých mramorových sloupech; střecha je železná, měděnými deskami krytá. Nitro jeho je ozdobné; krovový strop je bohatě pozlacen a ohrášen; podlaha je vykládána pestrým a lesklým mramorem. Stěny jsou z červeného mramoru; po obou stranách z nich vystupují pilíře z bílého mramoru, jenž stěny na čtvero polí dělí. Král Rudolf chrám tento vystavěl, aby se w něm stwěla jména slavných mužůw německých z nejstarších dob na vrchu zlatými písmenami na bílém mramoru; doleji vystupují ze stěn podstavky bílé, a na nich stojí w řadách z bílého mramoru poprsníky všech pozdějších mužůw, jichžto podobizny se zachovaly. Počet všech poprsníků je přes 150. Světlo padá s vrchu; mramor k stambě té zdaleka se přimázel po kusích i 300 centnýřů těžkých. Hora je owěncena vysokými duby, Dole se wine jako stříbrná páska Dunaj, po níž pární a jiné lodě se pohybují; w lewo se zdvihá Baworský les, w prawo nejbliže spočívá osto na krásných zříceninách hradu Donaustauf, dále na welebném Řezně, a pak těká po krásné rovině, poseté městy a hrady, až pak nejzáje za jasného dne modravé stupeniny Tyrolských hor se spatřují.

Žádný cestovatel, přicházející do těchto krajů, neopomíná Walhallu navštíwiti. Slavně byla otevřena 18. října 1842., a až po duben 1844 navštíwilo Walhallu 40,000 osob, z nichž asi 5500 jména swa zapisali. W té době, co jsem já Walhallu ohlédal, bylo tam mnoho Němců, zvláště z Heidelbergu. Jsouce protestanti, všickni hlasitě vytýkali králi Rudolfowi, že Martina Luthera do Walhallu nepřijal; w tom se s nimi srownávají téměř všickni cestopiscové a jiní spisowatelé němečtí; všickni postrádají we Walhalle Luthera „tohoto nejwětšího muže 16. století, jenž (prý) s patrnou pomocí Boží (!) obromské dílo dokonál, jenž (prý) zasluhuje w lidské počtě nejslusnějšího místa wedle reků všech věků“ (Groß-Höfvinger 1846.) „Luther není mezi nimi (totiž mezi 159 soubrohy Walhallskými) ačkoliv (prý) by již pro své nepřekonané zásluhy (!) o německou řeč tam patřil.“ (Ed. Burckhard) a t. d.

Král Rudolf ale dobře udělal, že Luthera do Walhallu nepřijal; neboť založil Walhallu na památku takových mužůw německých, jenž národ swůj wedli k slávě a k blahu; jenž ho wzdelávali, proň myslili, trpěli a bojowali, jenž ho w srdci swém nosili, z jichžto suah, práci a zásluh měl powstati weliký chrám duchowý, w němž by národ německý sworně Boha nade všecko a sebe wešpolek upřímně milowal. Jaké pak Luther má zásluhy o národ swůj? — Žádné. Onť národu swému zaslabil ránu smrtelnou, na niž podnes trváci, a Bůh milosrdný dej, aby nedokrwalcel ale opět se zotawil. Z welebného chrámu katolické Církwe, w nižto národ německý bezpečen byl, klamem ho wywedl do hlbných chateřů, nemajících pewného základu, a čím dál wíce se rozpadá-

majících, kdežto onen chrám, z něhož sám vyšel, množství soukmenovců svých z něho vystránil, a na jehožto sloupech nezvratných vztekla silou lonicoval — kdežto onen chrám Církve katolické posud pevně stojí, a státi a divati se bude na rupy oněch církevních a modlitebniček, jež Luther a pomocníci jeho zakládali! S pevně stály vyvedl velikou část národu svého do močárů a do propastných bahen — s pevně a jistě silnice do temných lesů bludů, z nichžto nemůže aneb nechce se vrátiti. Slunce pravdy Kristovy v Církvi katolické národu svému zastínil a zatemnil, a dokazoval mu, že (prý) jest lampa rukami lidskými učiněná, a zatím sám dal jemu na cestu světelničku přes noc šotovenou, o nížto tvrdil, že jest pravým sluncem; olej v ní již jest stráven, plamínek, nemaje potravy, zhasíná, a počíná býti noc Egyptská; před nimi otvírá propast svůj jícen hltavý, a nazpátek k slunci, na pevnou silnici, na stálu, pod střechu chrámu katolické Církve se jim nechce! Je hynou, to cítí, to i wyznávají; zaslepeni však stoletými předsudky a flamy svých vůdců tak se již vzdálili, že newidí, kde jediné spása jest, totiž v Církvi katolické. Kaluzky, odtrhnuvše se od živého stromu, uschly; potůčkové, do nichž jenom něco vody z melebné řeky Církve pustili, odloučení od čerstvého zdroje, dílem vyprahli, dílem v smradlavé kalužiny se obrátili, tak že chytají křeče těch, kteří se z nich napájí!

Tyť jsou Lutherovy zásluhy! Proto marné všechno Wasse namáhání, prázdná slova a jalový witr jest Wasse řečnění a mudrowání kterať by jště opět se mohli sjednotit v jeden celek. Dokud nebude sjednocení ve chrámě Církve katolické, dotud ani jednoty občanské nemůžete míti wespolek.

Je Luther má zásluhy o zvelebení řeči německé, to samo o sobě nemá žádné pravé ceny. Kdo čistí pole, nečiní nic velikého, až uvidím, že ho skutečně obdělává a dobrého seje semena, pak ho pochválím. Zatoť to zásluha, kdyby někdo nádobu čistil, ozdoboval a zlatil, z ní pak napotom bratrům svým jedu podával? Wybroussená a wyčištěná mluwa nemá jště ceny, až slova moudrosti v ní podávána budou! —

Proto všechny chvály, od protestantů Lutherovi dávané, jsou jalové, a mohou toliko od nezualců, nebouků a třesťenců pocházeti. Jestliže národ německý s pomocí Boží okřeje, stýdět se bude za své dřívější usudky, a v Lutheru nespáti nic jiného, než svého největšího škůdce, jenž ho byl ošlamal a otrávil!

Jako Luther národu německému uštkodil, tak i Hus národu českému. Zpoura proti církvní a světské moci, rozdvojení národu českého a jeho sil, podvrácení pokoje a blaha občanů, rozbroje, strassné wálky, zhanobení českého jména u sousedních národů, tak že každého Čecha hned i za facíře měli, zboření tolika swatých, zmaření tolika památek pilnosti, umění a wědy našich předků, hrozné krweproliti a konečná porážka celého národu — toť jest onno trpké owoce, jež národu našemu ze síje Husovy wyžrálo. Bohu díky, že onna část národu našeho, kteráž byla ve slova Husowa přisáhala, wraziwši hlawou do stály nezvratně, v

bludu svém nešetřovala, sice bychom již byli pohlceni podobným vírem, jenž nyní protestantskému Němci hrozí. S Hus vzdělával pilně řeč nassi; ale zásluha ta sama o sobě jest planá; vímeť, že zpouhou a rozjitřením národu přišla řeč nasse tak daleko, žeby byla brzy vymizela, k čemuž nerozum z jedné, a nenávisť z druhé strany velmi se přičinily. Politování hodni jsou ti, jenž v národu nassém upomínky na Husa budi, aby nového šimě bludů, rozhořčení myslí a rozbrojů roztrusovali; takové snahy jdou též buď z nevědomců, buď ze zlomyslníků, jenž by rádi nevázanost Husitůch časů za nejšťastější dobu nassich dejin vyhlásili. Ale ovšem podobného politování zasluhuje i takový, kdož hned každého upřímného přítele národu svého slovanského, byby slovy i skutky zjevně dokazoval, že stojí pevně na půdě sv. Církve, řeč národní že pěstuje za svatou povinnost svou jakožto nevyhnutelný prostředek k pravému vzdělání národu svého a k obraně Církve katolické proti dravým vlkům — já řku, že politování hoden jest každý, kdož takového upřímného přítele národu svého očerňuje, v pobežření uvádí, jim Husitů spílá, svým jedovatým jazyčkem důvěru k nim podbývá brzy ošacováním, „jako by prý všeliké církevní vědomí ztratiti musil, kdokoliv slovanské národnosti péči svou věnuje“; zákeřník po tajmu olupuje o zboží a statky hmotné; utrháť pak pokoutně ukrádá čest, dobré jméno a důvěru! Nedorozumění zaviněné, předsudky, nepoctivost a dědičná národní nenávisť toliko mohou se takýmto věru nekřesťanským spůsobem dobrým snahám na odpor stavěti. Kdo dbá o svůj národ, není proto ještě necírkovníkem — „nemusí potratiti vědomí církevní“; sice bychom musili i každého Němce, Francouze a jiné za necírkovníky prohlásiti, jak mile dbáti počnou o vzdělání řeči své národní; a jaký by to byl nerozum, jaká neupřímnost? — Kdokoliv dobře pochopil, co jest Církve, musí národ svůj milovati, aby ho učinil dobrým a věrným synem své matky Církve, a ho k pravému well blahu! — Ovšemť pohodlnější jest práce, své sobectví a svou nečinnost zakrývati pláštěm učeně se twarícími slovy a nedůvodnými frásemi! —

Nežno bylo poslední město v Baworích, po němž jsem se byl ohlednul. Do Wídně jel jsem na pární lodi, čta na palubě z knihy jména všech měst, městyšů, klášterů, hradů a vesnic, jichž s lodě widěti bylo. Společnost na lodi byla jako na železnici z rozličných národovců sestavena. Nejhomornější a nejzdivočilejší byli Francouzové, nejhrdější a nejnešťastnější Angličané.

Nejvíce bavil jsem se s Baworským knězem kdesi z českých hranic, jenž se pilně po nejlepší mluvnici české pro Němce poptával, řka, že za povinnost svou pokládá, řeči české se naučiti, an prý ve své duchovní správě začasté s Čechy se potkává. Odpovíral jsem se v duši své jeho svědomitosti, kterou nezřídka mužové téhož svatého povolání ve vlastech slovanských za zbytečnou pokládají; a mermomocí wtíral se mi na paměť výrok Krista Pána, Mat. 8. 10. „Amen pravím Vám, nenalezl jsem tak veliké víry v Izraeli!“

Josef Těšík.

Žrnka ze skutečného života.

Pastor kalvínský přijel w osadě sousední, kde ho dobře znali, pob mejte. A chtěl tam jasný důkaz své zvěhlosti w biblii, a svého ostronutípu dáti, a proto oslovil mejtneho katolíka řka: „Co pak se tu platí, pane publikáne?“ — Mejtny zdivořile se uklonil a odpowěděl zkrátka: „Šest frejcarů pane fariseji!“ — Pastor dal mu šesták papírový, a zabručel na wozku svého: „Jed!“ mejtneho katolíka za dobrou znalost w písmě swatém a za rovnou wtipnost ani nepochwáslw.

* Mnich z řádu sw. Františka cestowal, a přišel na cestě své do jedné osady na noc, o které newěděl, že jest helwetským sousedem obýwána; i ptá se tohoš, kdeby tu fara byla? On mu ihned ukázal dům, do kteréhož mnich wešel, očekáwaje wlibného přiwítání, jakéhož se mu na každé fáře dostalo; awšak jaké bylo podiwení jeho, když jej domácí pán bez pozdrawení a bez přiwítání k obrazu webl, a k němu takto mluwil: „Podiwejte se, zde mám na obraze také takowého chlapa, jako wy ste, kterého ďábel do pekla wleče!“ (Takowým obrazem frášsil totiž pán pastor swětnici swou) Kapucín se jeho wlibností, hostinností a lásce křesťanské nediwil, ale pokojně tágal se ho: „jak by obraz ten byl starý?“ Pastor odpowěděl: „Uši třicet roků!“ — a kapucín boložil: „Hleďte, pane, tohoto kapucína tahá ďábel ted by již třicet roků do pekla, a nemůže ho tam dostat. Wás ale kdyby w tu chvíli chytl: hned by ste tam byl“; domluwiv, odporučil se, a šel swou cestou dále. —

* Jakýsi rolník záwiděl duchowním příjmy a zdanlivě dobré žiwobytí; ale w starosti, nejnáze a nebezpečnstwí swou duchowenského nestál, jakož i za nassich časů začasté se potkáwáme s podobnou nerozumnou záwidí. Sedlák ten šel za voledne parného s hráběmi na ramenně na blížkou louku, a potkaw na cestě svého pána faráře, počal upřímně mluwiti k němu: „Welebný Pane, ráčíte jít na procházku? welební páni přec jen mají dobré časy na tom světě; až se pobruhé narodím, nebubu ničím jiným, než knězem!“ — Farář pak odpowěděl jemu, řka: „Příteličku, Wy mi záwidíte té příslušné dobroty swou kněžského? wíte-li co, zmínmež hned w tu chvíli práci swou wešpolek, já jsem také synem selšthm, a umím posud ještě od mladošti své zacházeti s hráběmi; jestliže wšak Wy práci mou zastanete, newím; wezměte tuto knihu, a mně dejte své hrábě. Sedlák s podiwením wzal knihu do ruky, a takorfa mimowolně podal hrábě pánu faráři, a ptal se ho, coby teď měl s tou knihou dělati? — Farář ukázal mu přtem a prawil: „Tamhle za horou a za lesem jsou dwa domečky; jděte tam mists mne a zaopatřte swátoštni, potěšte, a připravte na wěčnost dvě osoby, jenž mají cholery; já půjdu za Wás na louku pracowat. Sedlák wywalil na to oči, dal knihu pánu faráři nazpět, požádal hrábě své, a odporučil se, chtě ráději čerstwý wzduch wedechowati w krásné přírodě, nežli u lůžka nemocných

blíti a zbrauí i život v nebezpečnosti stávéti. Hanbíl se pro závist svou, a odřikával sobě cestou merrifin, jímž se byl ve škole naučil:

„Každý stam má svoji ľasť: každý táčé má svou sťasť;

Proto spokojen dci žiti v stavu, v němž mne Bůh chce míti."

* V masopustě r. 1851. rozmlouval Jeho Veličenstvo císař František Josef na báli divořském s jednou paníčkou, a dověděl se od ní, že se její manžel, c. k. generál v jednom vzdáleném městě roznemohl, a že již po kolik dní nemá žádné zprávy o stavu nemoce jeho. Císař pán ji vyjevil svůj soucit a odešel od ní; asi po půl hodině opět se k ní navrátil a pravil: „Nynílovest (telegraf) právě mi donesl zprávu, že se nemoc Basseho manžela již značně zlepšila.“

* Jakýsi protestantský kazatel v severní Americe, vypravuje se též na misijnářství mezi Indiány, znamenal, že nic neprospívá, a tudíž se chýtil jiného roznosnějšího řemesla — začal kupčiti s kožšinami. Stalot se jednou, že osvědčil Indianu, kterýž seznal, že jest oklamán, šfej-
díři dva dukáty ukradl. Indian tento byl nedávno na víru obrácen, a že se v něm ozvalo svědomí, pospíšil ku knězi svému, a vyjevil mu, co byl učinil. Kněz ovšem zamračil se na zloděje a pohrozil, že mu nedá rozhřešení, nenavrátí-li kradenou věc okradenému. Avšak již tu nešlo protestantského kožšináře. Tím se ale nedal mysliti Indian. Vypravuje se za ním na cestu, a nebhaje nic na hory a dolhy, bařiny a lesy, běžel dnem i nocí, až posleze dohonil bývalého kazatele protestantského. Rozmluva mezi ním a okradeným pánem byla krátká, ale peprná. Indian mluvil: „Ty's mne osvědčil, a já Tě okradl, a nemám poškoje, pokud Ti své dva peníze nenavrátím. A to jest tím, že jest moje víra lepší než ta tvoje. Na, tu máš peníze, a dej mi kvitanci.“ — „Nač kvitanci? táže se jaksi zmatený kazatel“; „tvůj otec, černokabátník, uvěřil ti na slovo.“ — „Ten ovšem uvěřil, pravil syn pouště; což ale až jednou budu mět jíti do nebe, a sv. Petr mne zadrží u brány nebeské, a otáže se mne: Synu, kde máš kvitanci od muže, kterého's ondy okradl?!“
Či snad si mám potom teprv jíti pro ni za tebou — do pekla?“ —

* Na posledním dvorském bále 1851. pozoroval Jeho Veličenstvo císař František Josef, že jedna dáma (panička) z prastarého šlechtického rodu — mladému, světlými řáby ozdobenému, ale neshledicému důstojníku poněkud hrdě odepřela tanec; důstojník tím uražený odstoupil. Zatím Jeho Veličenstvo císař pán promluvil několik slov s arcikněžnou Sofií, a přišel k němu řka: Matka má přála by si s Vámi jiti na tanec."—

* Mikuláš Řej pro vtipnost velmi slynul. Přijda druhdy do Lut, otázal se sebláka, jehož právě potkal: „Kdo drží tu ves?“ — Seblák odpověděl: „Země a ploty!“ — Řej: „Kdož jest tu pánem?“ — Seblák: „Kdo nejvíce peněz má!“ — Řej: „Kdož jest tu starším?“ — Seblák: „Stařena, jižto již sto let přesslo!“ — Řej: „A kdož jest tu nejnovějším?“ — Seblák: „Ta lipa tam nad kostelem!“ — Wida Řej, že se již o wsi ničeho nedowí, chtěl aspoň doptati se, kolik by hodin bylo? I otáže se řka: „Dalekoli máme polebne?“ — Seblák: „Nesslo tady, pane, newím,

jak daleko býti může." — Rej: „Zda se mi chlape, že dostaneš na hubu!" — Sedlák: „Nedostanu pane, neboť nejsem pes; já ráděj chci vzíti na ruku!" — Slyšem odpovědi ty, řekl Rej: „Co živo jsem, nepřišlo mi sejít se s tak chytrým člověkem."

* Stanislav Stadnický lutrian hraje kbyš v karty s katolíkem Petrem Smolíkem, dostal samých králů, dám a jiných figur do rukou. S chťe prodávati smích pravil: „U mne jest plno obrazů, jako v kostele katolickém!" — Na to pak Petr katolík odpověděl trefně: „U mne zas v hrsti prázno jest a pušto, jako v lutrianském šboře."

* Polák jeden v 16. století na studie do Itálie odejel, avšak tam nebyl leč přes léto, a na zimu zas domů přijel. Řekně se ho otec otázal, proč tak brzy přišel? odpověděl: „Boněwadž mě tam přes celé léto trávilou (t. j. šalátem) krmili; bál jsem se, aby mi v zimě nedávali senu."

* Slavný Krasický byl biskupem v oné části staré Polšty, již se byl král Bedřich Pruský právě zmocnil; načež biskup polivici příjmů svých ztratil. Jednou král protestant posměch si tropě ku biskupu pravil: „Naději se, že mě s sebou do nebe vezmete aspoň jako zboží pašované." Na to biskup: „S celé duše rád bych to učinil, ale Wasse královská milost nebude se moci ufrýti pod tím kufým pláštěm, jak jste mi ho utíti ráčil!" —

* V Tyrolské dědině T... obdivá se sedláci pořád ještě dobromohlě desátek svému hodnému a milovanému faráři. Zistý sedlák, jehož požehnal Bůh více dětmi nežli polnostmi, svědomitě jako druhý obdivá povinnost svou. Tu ale jednoho dne přišel k faráři a řekl: „Welebný Pane, dával jsem Vám vždy řádně desátek, chci tedy i dnes tak učiniti. Bůh mne obdaril již desátem chlapcem, a tu Vám jej též jako desátek obdivám. Hodný farář usmál se a přijal chlapce, který pod jménem „desátový chlapec" ve škole vyrůstá, a jemuž jest farář pravým otcem. —

* Byli kbyši páni na honě, a při tom několik mladíků nahánělo. Po skončené honbě o polednách přistoupil jeden z pánů k jednomu chasníkovi švarnému, odvezl mu psa svého na provázku, a řekl jemu: „Drž mi ho, až počnem opět honit!" Tento podepřel se o strom, maje psa na provázku, a díval se jakoby s podivením na společnost pánů honců, kteří rozhostivše se v kruhu na hezkém trávníku, po práci předpolední udatně se cpali zvěřinou, ač byl pátek. — Pán onoho psa, vida chasníka nedaleko státi a na ně hlídati, vstal, vzal krajíc chleba a kus zvěřiny, a přijda k němu pravil: „Brachu, tu máš také kus masa, aby jsi pochutnal! — Chasník hodný vsadil vzal chleb s masem, a — chleb podržel, a maso hodil psowi řka: „Tu máš! ty aspoň nebudeš mít žádný hřích! — Pán slyše slovo z uší mladence odhoblaného — zastyděl se a šel."

* K Bedřichovi, králi pruskému, přišel úředník s prosbou, aby jej přijal za důchodního do služby, kteráž právě byla uprázdněna a vyplána. Král otázal se ho řka: „Jakého jste náboženství — katolického nebo protestantského?" — Žadatel odpověděl: „Wasse Weličenstvo! já nejsem ani katolík ani protestant; já sem si tak udělal svou viru sám!"

— „Tak? pravil král, hned mi jděte s oči, já vás nemohu potřebovat; neboť kdo si dělá víru sám, mohl by si také věrnost sám dělati!“

* Doktor w lékařství pro svou učenost a obratnost vůbec známý měl tu chybu, že býval odpoledne obvyčejně notně dochlmen; proto jej také odpoledne nikdy k nemocným newolávali. Jednoho dne však stalo se, že mladý muž náhle onemocněl, a tudíž se běželo pro doktora. Tento dle obvyčeje svého i tentokráte maje w čepici, přišel k nemocnému, strčil obě ruky pod peřinu, a hledal rukou nemocného, aby mu sáhl na puls (tepnu.) Ussaf chytl pravou rukou vlastní svou lewici, omalčoval tedy sám sobě tepnu, a po chvíli se vyjádřil, řka: „Jděte mi k šípku! tomu chlapovi nic neschází, leč že jest ožralý!“ —

* Holoubátka nesla zlaté wejce. Přišli manželé staří ku knížeti Karlovi Švarcenbergovi w Miláně, wladaři w Lombardii. Vidě tito nuzní a chudí přišli zdaleka, a pro množství proжебníků, jenž se byli k audienci hlášíli, nemohli s wladařem mluwiti, a žádosti své jemu přednésti: Byl pak právě u něho bratr jeho, jenž co pobočník (adjutant) záležitosti menší wyprawowati se podwolil. Tomuto tedy odevzdali žádost svou; aby však lehčej cíle svého dosáhli, donesli s sebou w kofci dárek, owoce totiž a dvě holoubat, a koš ten postavili na stůl. Kniže bratr se podívil a tágal, co s tím chtějí? Žena ale odvětila: „Wíme, milostiwý kniže, že slušná wěc jest, aby člověk uzualost svou a svou wděčnost již napřed osvědčowal, ale nemajíce nic lepšého, přinesli jsme jenom holoubátka, a nadějeme se, že ponešow wejce!“ — To se knížeti pobočníku welmi líbilo, a podržew koš ten u sebe pravil jim, aby po 8 dnech po wejcích těch se ptali. Když osm dní uplynulo, přišli opět manželé do Milána, a kniže pobočník laškawě jim žádost jich a koš ten nawrátil řka: „Myšlím, že jsem wěc Wasši dobře provedl!“ Oni po děkowawšse se odešli. Ussaf sotwa na schodech byli, již se wrátila s chwatem stařenka, nesouc w rukou papír s několika dukáty, jež byla w kofci našla, a jež wrátiti chtěla. — „Což pak to, otázal se kniže adjutant, jenom činte brzy, já mám ještě mnoho lidí slyšeti.“ — Stařenka bi: „Newím, co to znamená, našla jsem to w kofci.“ — „Co by to bylo, odpowěděl usmíwaje se kniže; zajiště holoubátka Wasše našla wejce. J ustrojte sobě waječnou krmí, k nížto Wám dobrého chutnání přeji; přejtež i Wy mně téhož, a jsme sobě wespolek práwi. S Bohem buďte!“ —

Nowé dobré rady pro hospodáře a řemeslníky.

1. Nowý spůsob slabé wčely přes zimu přechowati. Na podzim, když wčely w poli sbíráti přestávají, a přimuceny jsou, do sesbírané potraviny medu se dáti; wezmi hodně masité kuřátko anebo kapounka, a usmaž ho w medu. Čím měkší tato pečenka, tím prospěšnější bude wýsledek pomoci slabému oulu podané. Potom wyřež ob zadu w oulu

kus pláště čili moskové práce, vloží do hnízda vyřezaného usmažené kuřátko, a pak zase hnízdo to přikryje vyřezaným pláštěm. Rozumí se, že jest dobrý výsledek tím bezpečnější, čím obratněji práci tu vykonáš. Do této potrawy dají se včely přes zimu tak, že pláště plně zůstanou, až k samému jaru. Po zimě včelař s podivením spozoruje, že včely celou tu pečenku, až na holou kostru strávily, a tím způsobem svůj život zachovaly, kdeby snad ani třikrát toli medu podle váhy nebylo postačilo. A tato masitá potrawa nejen že včelám neškodí, ale včely takto přechované z jara velmi neuváženě pracují. — To však dokládáme, že tvrdo upečené kuřecí maso neprospívá; proto jest rádné, k pečení rožen mžiti, a samého kohoutka ustavičně rozříděným medem oblévati, aby se nemysuffil. —

2. Příprawa sudů k opatrování vína. Známo jest každému, že se sudy čili bečky, aby se víno v nich nezkazilo, sírku (jižným ohněm) vypalují. Avšak nešetří-li se v tom potřebné míry, víno tak sírku napáchne, že po pití člověku bolení hlavy působí; ba není-li sírka k tomu cíli přečištěná, ale toliko obyčejná, může také otrávení připraviti, jelikož v sobě více neb méně utrejchu čili arseniku obsahuje.

Abyste tyto nesnáze odstraněny byly, odporoučí se k vypalování sudů mussátový ořech. Jeden kus, ve dvě rozřezaný, postačí do dvou sudů, po pěti vědrách obsahujících. Mussátový ořech připe se na paličku, podpálí se, a hoří v sudě jako svíčka. Jen na to pozorovati třeba, aby požáratky spáleného mussátu nezůstaly v sudě, jice by víno nepříjemnou chuť dostalo. Vykoná-li pak se práce tato s potřebnou opatrností, nabude víno zlátkní kořenívé (aromatické) chuti, a nejen že zdraví lidskému neškodí, ale i každé nářaze vzdoruje. —

3. Kterak se má zasspiněné pozlátko na dřevě čistiti? Uřež kolečko z obyčejné cibule, zmoc ho v alkoholu, t. j. v nejčistším líhu čili spiritusu, a tímto cibulovým, v líhu namočeným kolečkem pozlátko zlehka sem tam natírej; tím všechna povrchní špína odejde, a pozlátko samo při tom nijaké škody neutrpí. Konečně pak utírá se pozlacené nářadí měkkým suchým šátkem. —

4. Čištění sklenic. Ku čišťení sklenic začasté se brávají obyčejné broky; toho at se každý bedlivě chrání; nebo tím zůstává snadno něco olowa ve sklenici, které se spojením s octovou kyselinou mění v hrozný jeb, tak zvaný olowový cukr čili octokyslé olowo. Užívá-li se k tomu písek, tím se sklo zase počmárá, a následkem toho snadně se rozpadává. Neškodný však k tomu cíli jest oves, obyčejné uhlí, na kousky jako hrách rozdrobené. —

5. Jak se mají brambory čili zemiňáky v tuhé zimě opatřiti na cestu, aby nepomrzly? Chť-li hospodáři brambory v zimě někam vézti, obyčejně myslou ve vozu hnízdo ze slámy, do něho se brambory nasytou, a slámou dobře přikryjí. Spůsob ten však nedá se vždycky upotřebiti, zvláště tenkrát, když se s místem hospodařiti, a brambory ve měchách čili pytlech odvézti se musí. V pádu tom se

vezme pytel, zmočí se dobře v chladné vodě, a za mokra, bez vytroutění vody z něho, naplní se bramborami; plné měchy pak ještě jednou vodou se dobře polejí a na vůz naloží. Měchy na cestě zmrznou, ale brambory v nich zůstanou zcela upečené, byťby i cesta den nebo více dní trvala. Je-li totiž plátno pevně zmrzlé, chrání brambory před zmrznutím, jako padlý sněh chrání oziminu na polích. —

6. Proti dlouhému krmácení z nosa. Krmácení z nosa, netrvá-li příliš dlouho, zdravé osobě není nebezpečné; tím si přirozenost tělesná sama pomáhá, tak že se krmácením začasté těžkým nemocem předchází. Trvá-li však krmácení dlouho, musí pomáhati se proti němu. U Slováků poroučí se k tomu cíli žertovný prostředek; aby sobě totiž krmácející člověk podvázal koleno šátkem. Podobný, ale ve svém účinku ztuffený prostředek poroučí jistý doktor v lékařství; (Dr Negrier) totiž: Teče-li krev z jedné k. p. z pravé díry nosní, má se prstem levé ruky pevně přitlačit, tak aby rozduch do této krmácející díry žádného přístupu neměl; při tom se musí ruka strany té, z které krev teče, tedy v pádu tomto pravá zrovna do výšky pozdvihnouti, a tak po nějakou dobu držeti, při čemž krmácení za malou chvíli přestane. Teče-li však krev z obou dírek, což se velmi zřídka stává, musí mu někdo jiný obě díry nosní zatisknouti, a krmácející člověk zdvihne obě ruce do nejvyšší. Rozumí se, že v pádu tom musí ústami dýchat. —

7. Práce rolníka v zimě. Nemáš-li co dělat v čas zimní: škrabuj, když odměká, bláto pilně před domem a na dvoře, a když opět zamrzne, (aby se hluboké koleje na louce nenabělaly) vyvoz nahrahané bláto na louku, a tam ho porozházej. V budoucím létě jistě vyvalíš oči, a podíváš se nad bujarostí trávy, kterou na louce, blátem pohnojené, uvidíš. —

8. Sklenné mléčníky. Vyskoumalo se, že hojnost a dobrota smetany nejen od samé dobroty mléka, ale také od nádoby, v které se mléko drží, závisí. Ve sklených nádobách mléko dá více smetany než-li v hliněných. — Ano i sama velikost nádoby na mnohost smetany ovlivňuje. Kdybyš k. p. 10 holeb mléka dal do dvou mléčníků po pěti holbách, dostaneš více smetany, jako kdybyš to samé mléko dal do jednoho desítiholbového mléčníka. —

9. Káva z hroznových zrněk. Už před 4 roky mluvilo se často o tom, aby se na místo kávy, zrníčka z hroznů bráły. Návrh tento zláště v Šastu přijal se s takovým prospěchem, že v krajinách, kde se víno robí, nazvíce místo kávy zrnka hroznová se užívají; ba i v kupeckých skladech prodávají se tam již suché zrnka. — Připravují se pražením (pálením), mletím a vařením právě tak, jako káva.

10. Co se má s kávou (kafé) dělati, nežli se praží? Káva barvy hnědé pochází z Afie; káva pak zelenavá z Ameriky. Z barvy soudívá se o dobrotě kávy samé. V obchodu se koná mnohý podvod, an se káva buď na hnědo, buď na zeleno barvívá; ale tato pabelaná barva jest velmi škodná zdraví lidskému. Kdo se chce pře-

svědčiti, má-li káva barvu přirozenou nebo umělečkou, nechť ji vypere v horké vodě, kterou se barva namazaná smyje. Tobý měla každá kuchařka s každou kávou dělati, než-li ji začne pražit.

11. Hnojení konopnic. Dobré hnojení konopnic nestojí pilného hospodáře nic jiného než práci. Nechat jen z močidla zamrzlé bláto, kde se byly před tím konopě močily, vykopá, a na konopnici vyvoží. Bláto takové jest částčkami konopnými proniknuté, a jest tudíž nejživnější potravou pro nové konopě. Ba hnojení to jest i pro každou jinou sazeninu prospěšné.

12. Proti omrzlině rukou. Ruky omrzlé každou zimu opuchají, červenají a někdy se i pučají, což velkou působí bolest. Takové ruky bolavé mají se každodenně aspoň dwakrát koupati ve vřelé vodě, v nížto se čička vařila. Voda ta se může také vícekrát ohřívána potřebovati. Ruky utřené po koupeli té nechat se as na hodinu zamotají do něčeho měkkého, k. p. do flanelu. Tím způsobem pobařilo se za 4 týdně vyléčiti ruky, které se před tím byly každou zimu rozpukávaly.

13. Kterak možno ocelové nástroje zatvrdit? Vezme se libra žluté na prach potlučené smůly, půl libry rybího tuku (Fischthran) a čtvrt libry přecíštěného loje. Rybí tuk a smůla rozmíchají se na chladno v nádobě železné, která se potom na živé uhlí postaví, aby se smůla po málu v rybím tuku rozpustila; při tom však musí se pozor dávat, aby se ta směsina nezapálila. Jakmile smůla se rozpustí, rozpustí se také loj v nějaké nádobě pro sebe, a pak se přimíchá do rybího tuku. Potom se rozpálí ocelový nástroj na tmavo=červenou, vhodí se do té směsiny, a nechá se tam vychladnouti. Pak se ještě jedenkrát musí nástroj na tmavo=červenou rozpáliti, a obyčejným způsobem ve vodě ochladiti a zatvrditi. Tím se dá ocel, spálením již zkažený, zase napravit, a nástroje řemeslnické, takto zatvrděné, třikrát tolikou trvanlivostí nabývají, jak nástroje obyčejným způsobem zatvrdované.

14. Jak se ochránit květ citlivých stromků před zmrznutím? Některé stromy, jako broskve, časné ženy do květu, a snadno zmrzají. Tomu se dá odpomoci, opozdí-li se vývin květu. K tomu přikryje se na konci ledna, nebo na začátku února, když země ještě zamrzlá jest, půda kolem citlivého stromku hnojem, aneb paždeřím vysoko nasypaným, aby povětrí a slunce nemělo přístupu k zemi. Tím se stane, že zem okolo stromku tak rychle jako jinde nerozmrzá, a proto ani stromek do květu nežene, a v rozvinu svým pozdržen bývá. Ku konci měsíce dubna, aneb vůbec, když se ukazuje stálejší teplé počasí, a není se mrazů více báti, odstraní se hnůj od stromků, jenž potom při teplé povětrnosti uschne, co byl v květu proměšťal, bohoni; k tomu pak jest zbytek nebezpečnosti zmrznutí.

15. Solení mestu jako prostředek čistoty vína. V krajinách, kde není vinohradů, musejí obyvatelé vínem jablkovým za vodu vzít; a tu se mest jablkový, zláště je-li špatný sklep, solí, aby nezvláčkovatěl a čistou barvu podržel. Dobré výsledky této práce za-

rodaly příčinu, aby se i solením hroznowého mostu zkouška učinila; a objevilo se, že solení mostu pro zachování dobroty a zláště čistoty vínu velmi prospěšné jest. Dle menší neb větší volnosti sklepa, bere se méně více soli; ale nikdy víc než libra na oko (vědro?) a nikdy méně než půl libry na tutéž míru mostu. Nepochybná výminka ale jest, má-li se podniknutí to podařiti, aby osolené víno od podzimka až do budoucího jara ostalo v úplném pokoji. Řeší se tedy z něho odbírat, doplňovati, aneb do jiné nádoby přetáčet; jinakby podrželo víno trochu nepříjemné slané chuti. Pakli se ale most před vyplněním do sudu osolí, tam se v pokoji nechá až do budoucího jara, a tak přetočí: zajisté že osolené víno, jiné víno z toho samého vinohradu neosolené nejen čistotou barvy své, ale i znamenitou chutí a větší ohněm přemýšluje. — Dobře by bylo, aby se i u nás zkoušky tyto napřed v malé jen míře činily. —

16. Která mořaz dá se kovat? Mořaz (kov z mědi a cinku sestávající) taková, která se dá kovat, a netoliko válcem roztahovati, hotovila se jen v Anglii až posud. Nyní i p. Machts, Widenšů průmyslník vypátral to tajemství zkouškami na své útraty předsevzatými. 60 dílů (t. j. liber) mědi, a 40 dílů cinku, dávají 100 dílů mořazi, která se ještě lépe kovatí dá, než-li mořaz anglický. —

17. Bliv barveného skla na zrůst bylin. Ze filozofy (fyziky) známo jest, že obyčejný paprsek světla slunečního, vlastně ze sedmi různobarevných paprsků pozůstává, které se každému zdravému oku v podobě duhy na obloze nebeské ukazují. Duševním čili chemickým badáním vyjevilo se, že rozličné tyto částky světla i rozličně působí. Následováním stopy této zahrabnicki učinili zkoušky, jak světlo sklem rozličných barev na byliny padající, na zrůst jejich účinkuje. Ukázalo se, že modré a fialové světlo zrůst bylin neobyčejným způsobem podporuje, červené ale a žluté jemu překáží. Dle toho doštávají skleníky (sklené bylinárny) nejvíce okna z modrého, nebo fialového skla. —

18. Jak můžeme mnoho ovoce dostat. Když již listí se stromu docela opadá, vykopají se okolo stromků, které již ovoce nejsou, jámy, a do těch naloží se hodně hnoje, který se častěji polevá solnou vodou, t. j. vodou, v nížto kamenná sůl byla rozpustěna. Tato solná voda prořídne až ke kořenům, zahřeje a roznítí je tak, že na příští rok tolik květů a tolik ovoce nanesou, že se musejí větve zpodírat, aby se nerozlámaly; a na takových stromech neopadá ani květ, ani ovoce. Ku konci měsíce března vyháží se pak hnůj z jámek ven, a může se použiti pro jař. — V zahradách nemá se u třesní na 1 a půl střev. do kola žádný trávník trpěti, poněvadž takový obrostlý strom mnoho třesní nenosí; a vidíme to ze zkušenosti, že stromy třesňové ve vinohradech, kde se země vždy z novu a znovu nakypřuje, mnohem více třesní nesou, nežli třesně obrostlé v zahradách. Jámy tyto vykopávají se obyčejně v listopadu, kdežto listí již vopadalo, a země ještě nezmrzla, a nařadí se hned hnoje do nich. Solnou vodou ale oblévají se pilně, zvláště v měsíci březnu. —

Hospodář však musí povážiti, že se strom takovýmto namáháním velmi vyšílí, a že by mu to škodilo, kdyby se to mělo každým rokem opakovati. Po roce neúrodném ovšem to neškodí, ostatně pak se to může opakovati každý šestý rok, což stromu neškodí.

Ovšem že přede vším zapotřebí jeť, stromy bedlivě čistiti; neb což by bylo platno, popoužeti je, aby více nesli, když by je zase housenky celkem obežraly.

Proti mrazům pak neznáme žádnou asjekuraci jistou.

19. Zachování bramborů. Brambory zachovávají se nejlépe tím způsobem, když se po sklepě až na čtyry střevíce vysoko rozšypají, a na ně na vrch naflade se na střevíc slámy. Sláma nejvrchnější v krátkém čase celá zvolhne, an zatím spodní vrstva i brambory samy suché zůstanou. Když nastanou mrazy, uzavře se sklep dobře, a teprve začátkem měsíce dubna vyvětrá se, a sláma vezme se ven. Sláma je mokrá a zetlelá, brambory ale pod ní dobře zachované, suché, ani nenahnílé, ani neporošlé. — Při sázení brambor, kde hnilotina k obházení jeť, může se s prospěchem ku každému bramboru několik zrnek hrachu přiložiti; hrach potřebuje mnoho dusíku, a vytahuje ho tedy z brambor, kterým na škodu jeť. —

20. Spráteleň nové frávy s domácím dobytčím. Mezřídka stává se, když hospodář frávu koupí, a mezi svůj dobytek domácí do chléva ji přivede, že tento ji trká a kopá; nově-li pak kuš jeť silnější, trká zase ostatní domácí dobytek. Tomu předejde se nejlíp tím, když se dobytku, zláší slabšímu a bázlivějšímu, na který ostatní dorážejí, hlava a krk namaže kořalkou tak dalece, pokud lízati se dá.

21. Zapuzení krtků. K zapuzení krtků hodi se nejlépe hnůj švinský a koží. Na lukách, švinským hnojem hnojených, zřídka jsou krtci k nalezení. Poněvadž ale u nás na hnojení luk vůbec ještě málo se hledí, s druhé strany pak hnoje švinského o sobě nebývají velké zásohy, mohlo by se do každého krtkovistě (krtího kopečku) něco čerstvých bobů kožích naskrati. Měnujte práce a zkuste toho, kdo máte mnoho krtků na svých lukách.

22. Léčení ovce mrtohlavých. Proti motolici čili mrtohlavosti u ovce dobré jeť, když se hned na začátku nemoce této ostríhá jim na hlavě vlna, a 3/4 palce nad okem protáhne provázek ze žíní, který napřed napuští se dobře maští z pryskyřek čili švatojanových mussek v tuku vepřovém a v terpentinu zadělaných; podobný provázek protáhne se také na krku, v levo od laloku, a oba dva se denně dvakráte protahují, i tenkrát, když se rána již kvasí; je-li zapotřebí, omaže se provázek znovu maští, a pokračuje se v tom tak dlouho, až se ovce uzdraví.

23. Prostředek proti muškám a housenkám. Proti muškám v zelí, kapustě a t. d. newědělo se dlouho žádného jistého prostředku. — Nejlépe jeť, dáti semeno samé před zasetením na hodinu do slané vody, aneb do luhu ne příliš ostrého. Vyskoulal totiž jeden za-

hradník, že mussky snášejí vajíčka svá do semena samého, a proto mají hned v semenu zahubeny býti. — Housenky v kapustě a v zelí zajiště se neukážou, rozsázejí-li se v nich jednotlivé zrnka tabáku. —

24. Jak zapudit dešťomky? Dešťomky (hlísty, čerwy) v zahradách zapudíme nejsnadněji tím, posypeme-li na jaře zahradu popelem z kameného uhlí, a pak při rýpání (rytí) půdy do země ho vpravíme. Čím víc popele toho do země přijde, tím dříve je po dešťomkách, a při tom máme ten užitek, že se půda zároveň zlepšší čili vyhnojí.

25. Prostředek proti blechám. Sedmikráska čili kopřetina obecná, (známé kvítí polní, zvláště v žitě rostoucí, s hlavičkou uvnitř žlatou a kolem paprsky bílé) je prý dobrá proti hmyzu domácímu, jmenovitě proti blechám. Suché listy z ní poskladou se do lůžka mezi slámu a peřiny.

26. Hlemejžby ze zahrad snadno vypuditi lze pakli položí se oloupané proutí vrbové tam, kde jich nejvíce se nalézá. Za několik minut nalezne na takové proutí plno hlemejžbů; může se to tak dlouho opakovati, pokud jaké hlemejždi přilézají.

27. Dobrá krmiš pro krávy. Skoupost jest špatné hospodářství; neboť kdo nic nevynaloží, ničeho též nevytěží; to platí zvláště při dobytku. Setřiti píce neznamena málo dávat, nébrž přiblížeti k tomu, aby se píci neplytvalo, a málem mnoho se pořídilo. Hlavní prostředek v tom jest, nedávat zrní čili obrok celý, t. j. syrový a nezemletý; neboť dokázáno jest zkušeností, že k. p. oves zemletý čili srotovaný o polovic více vydává a sporejším se stává, jako celý. V Holandsku jest obyčej, krávám míchat do vody mouku ovesnou; a napoj ten netoliko jest dobytku zdravý a zdarný, ale při dojném dobytku působí, že dává více a lepšího mléka.

28. Jak se vypudí mravec z domu? Zavrou se kůrátka do takových míst, kde se mravenci ukazují, a tím prý se nejsnadněji vypudí. Proti mravencům také dobře poslouží větvičky z rájského jablka. Rozkladou se totiž na mraveniště, a v několika dnech strati se kde který mravenec.

29. Kterak se proti včelám ubrániti? Proti žihadlu včel nejlépe zahájí se člověk, omyje-li sobě tváře a ruce medovou vodou; tot prostředek jistý. —

30. Zapuzení krtků. Žeby krtkové kořinky bylin, rostlin a stromků podžírali, jest docela nepravdivé; proto že dle zkušených skoumatelů přírody toliko hlemejžby a šhynáky všeho druhu, jakož i krouky a chroustky žerou; i slepejší a menší hadi bývají krtkům milým pokrmem. — Aby však zahradník místo, kterému (jinak dobročinní) krtci nebezpečnými se stávají, na čas před nimi obhájil, nechať vezme několik kolků asf na prst tlustých a na 4 palce dlouhých; ty asf namočí do kolomaze, a kolem záhonku, kterýž od krtků uchrániti chce, udělají se na křok od sebe jinším kolkem díry do země, aby při zastrkávání kolků namazaných kolomaz se neotřela; tyto pak se zastrkají do děr kolem celého záhonu. Dokováno bude kolomaz v zemi cítit, vyhybati bude místu tomu každý krtěk.

Krátký přehled židovského kalendáře na rok 1852.

Dle počtu židovského 5613.

Začátkové měsíců a svátých:

22. ledna	připadá	1. Šaveš.
21. února	"	1. Adar.
4. března	"	13. " Půst Ešther.
5. "	"	14. " Purim.
6. "	"	15. " Suss. Purim.
21. "	"	1. Nisan.
4. dubna	"	15. " Passa Welto.
5. "	"	16. " Druhý svátek.
10. "	"	21. " Sedmý svátek.
11. "	"	22. " Konec svátků.
20. "	"	1. Ijar.
7. května	"	18. " Lag B'omer.
19. "	"	1. Sivan.
24. "	"	6. " Slavnost týb.
25. "	"	7. " Druhý svátek.
18. června	"	1. Šamuš.
4. července	"	17. " Půst dobýti chrámu.
17. "	"	1. Ab.
25. "	"	9. " Půst Spálení chrámu.
16. srpna	"	1. Elul.
14. září	"	1. Tisri Nový rok 5613.
15. "	"	2. " Druhý svátek.
16. "	"	3. " Půst Gebaljah.
23. "	"	10. " Slav. smíření.
28. "	"	15. " Slav. pod zel.
29. "	"	16. " Druhý svátek.
4. října	"	21. " Sl. palmová.
5. "	"	22. " Konec sl. pod zeleným.
6. "	"	23. " Rab. ze záton.
14. "	"	1. Marcheswan.
12. listopadu	"	1. Kislev.
6. prosince	"	25. " Posw. chrámu.
12. "	"	1. Tebeth.
21. "	"	10. " Půst. Oblež. Jer.

**V přestupném roce 1852. nastane
šestero zatmění:**

a šice troje na slunci a troje na
měsících.

1. Zatmění měsíce dne 7. ledna ob 5. hodiny 22. min. až do 9. hod. 1. min. ráno. — Zatmění to viděti bude po

všechen čas naznačený v Americe, a částečně i v Evropě a v Africe.

2. Zatmění slunce dne 21. ledna ob 6. hod. 33. min. až do 9. hod. 40. min. ráno. Bude se viděti toliko mimo Evropu.
3. Zatmění slunce dne 17. června ob 4. hod. 1. min. až do 8. hod. 8. min. večer. Uvidí se jenom v jižní Americe.
4. Zatmění dne 1. července ob 2. hod. 37. min. až do 6 hod. 18. min. ráno. Bude se viděti v Asii, v Novém Holandu, a částečně ve východních částech Evropy i Afriky.
5. Zatmění slunce dne 11. prosince ob 2. hod. 38. min. až do 7. hod. 7. min. ráno. Viděti ho bude ve východní části Asie.
6. Zatmění měsíce dne 26. prosince ob 0 hod. 37. min. až do 3 hodin. 34 min. — Viditelné v Asii, v Novém Holandu, a v Americe, ku konci také ve východní Evropě.

Normální dnové.

Posvatný čas trvá od adventu až po slavnost svatých 3 králů, a ob začátku postu čtyřcetidenního až po neděli promodnou, čili 1. po Velikonoci.

Plesy (bály), hudební (mušky), a divadelní hry jsou zapovězeny: dne 22., 23., 24. a 25. prosince, na střední popeleční, ob neděle květné až do neděle velikonoční, v neděli svatoduchovní, na slavnost Božího Těla, na Zvěstování a Narození blahoslavené Panny Marie. — Tance, hudební, veřejné i soukromé plesy jsou mimo tyto dny jmenované také zakázány: v celém adventě a v následujících dnech až do svatých 3 králů, po všechen postní čas i s napotomním týdnem až do neděle promodní, na všechny církevní dny postní a v pátek i v sobotu po celý rok.

Poznámky. Kdožli z věrných katolíků dokonale zná hluboký význam dni vyjmenovaných, snadno pochopí, že zvláště v ty dny celou duši svou rozjímáti má o pravdách svatých a o tajemstvích zjevných, jichžto památka se právě v Cirkvi Kristově slaví, a jenž jsou základem jeho blaha časného i věčného; tudíž arciž ani nepomyšlí na to, aby dny takové trávil malichernými zábavami světskými.

Swatí patronové zemští,

jichžto památka slavně se koná w rozličných foraních zemích mocnářství Rakouského:

Sw. Cyrill a Method, dne 9. března, w Morawě.

Sw. Jan Nepomucký, dne 16. května, a sw. Wáclaw, dne 28. září, w Čechách.

Sw. Eliáš, dne 20. července, a sw. Rochus, dne 16. srpna, w Chorvatsku.

Sw. Florian, dne 4. května, w Horním Rakousku.

Sw. Hedwika, dne 15. října, we Slezsku.

Sw. Jan Křestitel, dne 24. června, w Slavonsku.

Sw. Jiljí, dne 1. září, w Korutansku.

Sw. Jiří, dne 24. dubna, w Krajinsku.

Sw. Josef, dne 19. března, w Korutansku, w Krajinsku, w Pomohi, w Štýrsku, a w severním Tyrolsku.

Sw. Ladislav, dne 27. června, w Sedmíhrabsku.

Sw. Leopold, dne 15. listopadu, w Dolním Rakousku.

Sw. Marek, dne 25. dubna, w Benátsku.

Sw. Michal, dne 29. září, a sw. Stanislav, dne 7. května, w Haliči.

Sw. Ruprecht, dne 24. září, w Solnohrabsku.

Sw. Spiro čili Spiridion, dne 14. prosince, w Dalmatsku.

Sw. Štěpán král, dne 20. srpna, w Uhřích.

Sw. Wirgil, dne 27. listopadu, w jižním Tyrolsku.

Sazba poštovního za listy čili psaní,

aneb: mnoho-li se musí platiti za list (psaní), a za vřelité jiné věci, které se mohou poštou zasílati w baličkách.

Wáží-li list 1 lot, platí se na 10 mil 3 fr., do 20 mil 6 fr., přes 20 mil 9 fr.

—	2 loty	—	6	—	12	—	18
—	3	—	9	—	18	—	27
—	4	—	12	—	24	—	36
—	5 lotů	—	15	—	30	—	45
—	6	—	18	—	36	—	54
—	7	—	21	—	42	—	1 zl. 3
—	8	—	24	—	48	—	1 12
—	9	—	27	—	54	—	1 21
—	10	—	30	—	1 zl.	—	1 30
—	11	—	33	—	1 6	—	1 39
—	12	—	36	—	1 12	—	1 48
—	13	—	39	—	1 18	—	1 57
—	14	—	42	—	1 24	—	2 6
—	15	—	45	—	1 30	—	2 15
—	16	—	48	—	1 36	—	2 24

a tak dále.

Škála folkovní čili sštemplová

na listiny podle udané w nich ceny peněžité.

	Wž do	20 zł.	3 fr.	přes	1200 zł. až do	1600 zł.	4 zł.		
přes	20	—	40	6	"	1600	—	2000	5
"	40	—	70	10	"	2000	—	2400	6
"	70	—	100	15	"	2400	—	3200	8
"	100	—	200	30	"	3200	—	4000	10
"	200	—	300	45	"	4000	—	4800	12
"	300	—	400	1 zł.	"	4800	—	5600	14
"	400	—	800	2	"	5600	—	6400	16
"	800	—	1200	3	"	6400	—	7200	18
"					"	7200	—	8000	20

Výroční trhově na Moravě.

Archlebow (Archlebau). 1. W úterý před Fab. a Seb. — 2. W út. před Fil. a Jak. — 3. W út. před Rochem. — 4. W út. před Sim. a Jud. — Trh na dobytč 1. W pond. před Fab. a Seb. — 2. W pond. před Rochem. **Aufew** (Aufse). 1. Na Fil. a Jak. — 2. Na Jilji. — 3. Na Tomáše apost. — Třbni trh každou středu.

Bánow. 1. W út. po středopost. — 2. W út. po Petru a Pav. — 3. W út. po Potvšf. sv. Kříže — 4. W út. po Lucii. — Trh na dobytč před každým výročním trhem.

Batelow (Batelau). 1. W pond. po Janu křtit. — 2. W pond. po Manebewzeti P. Mar. — 3. Na Barberu.

Beroun (Bärn). 1. W pond po Obrác. Pawla. — 2. W pond. po 4. ned. po Melif. — 3. pond. po Anně. — 4. W pond. po Leopoltu. — Trh na přizi w den před wýr. trhy.

Bergstadt viz: Horní město.

Bistupice. 1. Na Matěje. — 2. Na Petra a Paw. — 3. W út. po Bartol. — 4. W út. po Hawlu.

Biteš Welská (Groß-Biteš). 1 W út. po Grom. — 2. W út. před Melif. — 3. W út. po Manebewstoup. Páně. — 4. W út. po Manebewzeti P. Mar. — 5. út. po Frant. Seraf. — 6. We čtvrt. před Wán. — Dobytčí trh před každým wýr. trhem. — Třhodni trh každý čtvrtěk.

Bitistá Wšewa Wýr. trh dne 25. čerwence. **Bitistá Wewerská** (Eichhorn B.). 1 W pond. po Apel. — 2. W pond. po Janu Nep. — 3. W pond. po Bartol. — 4. W pond. před Sim. a Jud. — Dobytčí trh téhož dne ráno. — Třh. trh každ. středu.

Blanško. 1. W pond. po Jan. křt. — 2. W pond. před Mart. — Trh na wlnu: 1. W pond. po Manebewstoup. Páně. — 2. W pond. po Matoušf. — Třh. trh každ. úter.

Blížkowice (Blisitz). 1. W pond. po Bož. Wšoup. — 2. Na Wawřince. 3. Na druhé pond. po Michal. — 4. Na Lucii. — Třh. trh každý čtvrtěk.

Blučina (Lautschitz). 1. W út. Swatoduffni. — 2. We čtvrtěk po Wácl. — 3. W út. po Mikul.

Bobrowá Dolní (Unter-Bobrau). 1. út. před Jirím. — 2. W út. před Bartol. — 3. W út. před Wšemi Swat. — 4. út. před Tomášf. — Dobytčí trh w pond. před každ. wýr. trhem.

Bobrowá Horní (Ober-Bobrau). 1. W út. po 3. Král. — 2. W pond. po Witu. — 3. W pond. po Wart. — Dobytčí trh 1. W pond po 3. Král. — 2 W pond. po Witu. 3. W pond. po Mart.

Bozkowice. 1. W pond. před masop. ned. — 2. W pon. po Bož. Těle. — 3. We čtw. po Wawř. — 4. W pond. po Diwišf. — Trh na

dobyt. a obilí před každ. wýr. trhem — Welské třhod. trhy, 1. We čtw. před Wánoc. — 2. We čtw. před Melif. — Koňský trh každý čtw. w postě. — Třh. trh každ. ponděli.

Bozkowice. 1. W pond. před Bož. Wšoup. — 2. W první pond. po Martinu.

Bozkowice. 1. W pond. po Seragesf. — W pond. po Witu. — 3. W pond. před Wácl. — 4. W pond. po Kateř. — Welské trhy třh. W čtw. před Melif. Swat. Duchem, před Wáneci. Koňský trh we čtwrt. před každ. wýr. trhem. — Třh. trh každý čtvrtěk.

Brno (Brünn). 1. W pond. před Popel. — 2. Na 3. pond. po pond. Swatoduff. — 3. W pond. před Rozj. P. Mar. — 4. W pond. před Božet. P. Mar. — Každý trvá 14 dni počítaje i ned. a swátky. Začátek trhy jest w pond. w prvním třdni trhovém. Těchto 14 dni může se použiti ke wšelikým obchodům, ke koupí, k prodaji, nebo k placení, jakož i k skládání, a sice ode wšech trhy namštěmujících obchodníků bez rozdílu náboženství, a bez ohledu, jsou-li domácí nebo cizí, aneb mají-li zboží své we skladech nebo w boudách trhovních, nebo na lesseni a lawicích. — Koňský trh w pond. po každém ukončeném trhu. — Dobytčí trh po 3 dni před každ. wýr. trhem před městem, totiž we čtwr., w pát. a sob. w těch třdních, jenž jsou před wýr. trhy. — Třh. trh každ. středu a pátek. — Trh na wlnu w 1. úterý měsíce čerwence každého roku.

Brno Staré (Alt-Brünn). 1. We středu před Melif. — 2. We středu před Maří Magdalennou. — 3. We středu pře Sim. a Jud. — Každý trvá 8 dni.

Bred Mherský (Ungarisch = Bred). 1. W út po 3. Král. — 2. We čtw. po ned. smrt. — 3. W út. po 6. ned. Melif. — 4. W út. po Proměně Kr. Pána. — 5. W út. po Sim. a Jud. — Dobytčí trh před každ. wýr. trhem. Třh. trh každý čtvrtěk.

Brödel (Brödlitz). 1. W út. před Grem. — 2. W út. před Rozj. P. Mar. — 3. W út. po Wšibětě.

Brntce (Birnitz). 1. W den po now. roce. — 2. W den po Cyril. a Methob. — 3. Na Fil. a Jak. — 4. W den před Namšf. P. Mar. — 5. W den po anjel. straž. — 6. W den před Wšemi Swat. — Přední trh w den před každ. wýr. trhem. — Koňský a dobytčí trh w den trhu výročního.

Brunow. 1. Na 2. pond. po 3. Král. — 2. Na 2. pond. po Fil. a Jak. — 3. W út. po Janu křtit. — 4. W pond. po Wácl. — Dobytčí trhy: 1., 2. a 4. w sobotu před každ. wýr. trhem; 3. w pond. po Janu křtit. — Třh. trhy každý úter,

Brunseif (Braunseifen). 1. W út. Welif. — 2. We stř. před Bož. Wstoup. — 3. W pond. po Augustinu. — 4. W pond. po Diviši. — 5. W pond. po Počet. P. Mar. — Koňšť trh: 1. W út. Welif. — 2. W pond. po Augustinu; spolu také dobytčí trh. — Tých. trh. každ. střeb. a sob.

Brusperk (Braunsberg). 1. W pát. před květ. ned. — 2. W út. před Nanebevz. P. Mar. — 3. W út. po Kateřině.

Břecław (Lundenburg). 1. Na Jiří. — 2. Na Bartol. — Trh na vlnu: 1. dne 5. června. — 2. dne 23. září — Tých. trh každých čtvrtků.

Březová (Brisau). 1. W pond. před Obrác. Paml. — 2. pond. po Nalez. sv. Kříže. — 3. W pond. po Rozdviž. sv. Kříže. — 4. W pond. před Lucii. — 5. W pond. po Markty — Welské trhy týždní: 1. Před květ. ned. — 2. W sob. před Narož. Páně. — Trhové na vlnu a na koně w út. před každ. výr. trhem.

Budewice. 1. W pond. po ned. masop. — 2. W pond. před Sw. Duchem. — 3. W pond. před Bartol. — 4. W pond. po Sim. a Jud. — Koňšť a dobytčí trh w den po každ. výr. trhu. — Tých. trh každých čtvrtků.

Budějowice Morawské (Mährisch Budwig). 1. W út. po 3 Král. — 2. W út. před Bož. Wstoup. — 3. W út. po Jilji. — 4. W út. po Hamlu. — Dobytčí trh na den před každ. výr. trhem. Tých. trh každ. čtvrt. — Dva welici trhové we čtvrt. před Wánoci, a na jel. čtvrtků.

Budislaw (Bautsch). 1. Na Jil. a Jak. — 2. W út. po Pet. a Paw. — 3. W pond. po Narož. P. Mar. — 4. Na Ondřeje. — Wel. trhy: 1. W sob. před květ. ned. — 2. Na Tom. apost. — Trh na len a přízi každ. sob. — Trh na vlnu z jara a na pebzim po střihu ewci pořádku po 2 sob. Trh koňšť a dobyt. w sob. před květ. ned. — Tých. trh. každ. sob.

Budislaw (Bubischau). Výr. trh na Ondřeje. — Wel. tých. trh: 1. Na Tom. apost. — 2. W pond. w pašowém týdni.

Buchlewice. 1. W út. po Obrác. Pawla. — 2. W út. po Chr. a Meth. — 3. W út. po Bož. Těle. — 4. W út. před Sim. a Jud. — Dobytčí trh každ. pond. před výr. trhem.

Buzow (Buzau). 1. Třetí pond. po Welif. — 2. W pond. před Magdal. — 3. W pond. před Jak. a Seb. — 4. W pond. před Sim. a Jud. — Tých. trh na len a přízi každ. středu.

Bystřice (w Zihlowsku). 1. W pond. po Jiří. — 2. W pond. po Jakobu. — 3. W pond. po Lubmile. — 4. We stř. po Hamlu. — 5. W pond. po Dorotě. — Wel. trh: 1. W út. před Welif. — 2. W út. před Wšemi Swat. — Trh na len a na přízi w pond. po Hamlu. — Trh koňšť a dobyt. w den před každ. trh výr. — Tých. trh každ. úter. a pátek.

Bystřice (w Přerowsku). 1. W první čtvrt. w postě — 2. W út. po Jiří. — 3. W druhý út. po Wawřinci. — 4. W út. po Hamlu. — Koňšť a dobyt. trh w den před každ. trh. výroč. — Tých. trh každ. úter.

Bystřice Welská w Olomoucku (Groß-Wilsniz). 1. We čtvrt. po Matěji. — 2. We čtvrt. po Jil. a Jak. — 3. We čtvrt. po Bartel. — 4. We čtvrt. po Ondřeji.

Bzenec (Bisenz). 1. W pond. po oktávě 3 Králů. — 2. W třetí pond. w postě. — 3. W pond. po Janu Křest. — 4. W pond. po Wáclawu. — Tých. koňšťi a dobyt. trh. — Tých. trh. každ. pond. a čtvrt.

Chropín. 1. W pond. po 2. ned. Welif. — 2. Na Jilji. — 3. Na Hamla.

Černá Hora. 1. Na Josefa. — 2. W út. před Bož. Těle. — 3. Na Wawřince. — 4. W út. před Hamlem. — Tých. trh každ. úter.

Čerwená Woda (Rothwasser). 1. W pond. před Jak. a Seb. — 2. W pond. po Jil. a Jak. — 3. W pond. před Rozesl. apost. — 4. W pond. před Postvě. chrámů. — Dobyt. trhy: 1. We čtvrt. po Středoposti. — 2. We střeb. před jel. čtvrt. — 3. We čtvrt. po Poswic. — Tých. trh každ. středu.

Čestowice. 1. W pond. po Marku. — 2. W pond. po Kunhutě. — Trh na vlnu: 1. dne 16. května. — 2. W pond. po Wáclawu.

Dačice. 1. We čtvrt. po 2. ned. postní. — 2. W út. po Wawřinci. — 3. W út. po Frant. Seraf. — 4. W úter. po Mikul. — 5. W út. před Bož. Wstoupen. — Přední trhy: w den před každ. výr. trhem. Dobyt. trh: 1. Třetí střeb. w postě. 2. Druhý pond. po Wawř. 3. Druhý vend. po Mikul. — Pát. první střeb. w 1 každ. měsíci. — Tých. trh každ. sob.

Dalešice. 1. Na Památku sv. Pawla. — 2. Na Leopolda. — Tých. trh každou středu.

Dambořice. 1. We středu před Popelcem. — 2. We středu před Sw. Duchem. — 3. We středu před Wawř. — 4. We stř. před Mart. — Dobyt. trh w den před každ. výr. trh. — Glawní tých. trhy: 1. We středu před Welif. — 2. We stř. před. Wánoci. — Tých. trh. každ. středu.

Doubrawice. 1. W pond. po Jak. a Seb. — 2. W út. swatobužní. — 3. W pond. po Bartel. — 4. Na Sim. a Jud. — Koňšťi a dobyt. trh. w sob. před každ. výr. trhem. — Tých. trh každ. středu.

Doubrawník. 1. Na Jak. a Seb. — 2. Na Jana Křest. — 3. W pond. po Pemš. sv. Kříže. — 4. Na Ondřeje. — Koňšťi trh: 1. W pond. po ned. smrt. — 2. W pond. před Bož. Wstoup. — 3. W pond. po anjel. stráž. — Tých. trh každ. středu.

Deblín. 1. W pond. po Nawštim. P. Mar. — 2. W pond. po Přemě. Kr. Pána. — 3. W pond. po Michalu. — 4. Na den Mlá. bátek. — Dobytčí. trh na každých třech výroč.

Dědice. Týždní trh každé pondělí.

Dlouhá Loučka (Unter-Langendorf). 1. We

- stř. před Melik. — 2. **M** pond. po Bart. — 3. pond. před Mikul. — 4. **M** pond. po Boží Trojici.
- Dobroměřice.** 1. Na Jiří. — 2. pond. po Porciunkule. — 3. Na Ondřeje. — Třh. každý čtvrtěk.
- Domasew = Domastat** (Domstadt). 1. **M** první pond. v post. — 2. **M** prv. pond. po Matouš. P. Mar. P. — 3. Dne 28. října. — Třh na volnu dne 16. května. — Třh. trž. každ. sob.
- Drahetsů.** 1. Na Valent. — 2. Dne 25. dubna. — 3. **M** út. po Mavřinci. — 4. Dne 21. pros. — Třh. trž. každ. úter.
- Druckolec.** (Dürnholz). 1. **M** pond. po 3. Král. — 2. **M** pond. po ned. týždně. — 3. **M** pond. po 3. ned. Melik. — 4. **M** pond. po Bartel. — 5. **M** pond. před Brigitou. — Koňští trž. v sob. před prvním týž. trhem. — Třh. trž. každ. středu.
- Dřevohostice.** 1. Druhý úterek po Hrom. — 2. **M** út. po Sil. a Jak. — 3. **M** út. před Naroz. P. Mar. — 4. Druhý út. po Všech. Sv. — Třh na volnu: 1. **M** pond. po Jiří. — 2. **M** pond. po Bělavě. — Koňští a dobyt. trž. v pond. před každ. týž. trhem. — Třh. trž. ve čtvrtěk.
- Dunajewice Serní.** (Ober-Danowitz). 1. Na Marka Ewang. — 2. Na Povýš. sv. Kříže.
- Dunajewice Dolní** (Unter-Danowitz). 1. **M** pond. po Jiří. — 2. **M** pond. po Lucii.
- Dvůrec** (Hof). 1. Ve čtvrt. po posled. ned. masop. — 2. **M** pond. po Boží Trojici. — 3. Na Matouš. Ewang. — 4. Ve stř. před Lucii. — Třh. trž. každý pátek.
- Dub.** 1. **M** pond. po Obrác. Pav. — 2. **M** pond. před Jos. — 3. **M** pond. před Janem Křesť. — 4. **M** pond. před Martin.
- Frenštát** (Frankstadt). 1. **M** út. po nov. roce. — 2. **M** út. po promod. ned. — 3. **M** út. po Janu Křesť. — 4. **M** út. po Běl. — Třh koňští a dobyt. před každ. týž. trhem.
- Frenštát** (Freistadt). 1. **M** pond. po Boží. Mstoup. — 2. **M** pond. po Jiří. — 3. **M** pond. po Mikul. — 4. **M** den po Narobezeti P. Mar. — Mel. trž. týž. 1. **M** den po Boží. Mstoupení. — 2. Ve čtvrt. před Naroz. P. Mar. — 3. Na Mikul. — Třh. trž. každ. pondělí.
- Friedland v Olemoucku.** 1. Na Josefa. — 2. **M** út. svatoduff. — 3. **M** pond. před Matoušem. — 4. Na Tomáše. — Třh. trž. každý pátek.
- Friedland v Přerovsku.** 1. Na Jiří. — 2. **M** pond. po Petru a Pav. — 3. **M** pond. po Matouši. — Třh dobyt. před každ. trž. — Třh. trž. každ. středu.
- Gulnek.** — 1. **M** pond. před Jak. a Seb. — 2. út. před svět. ned. — 3. **M** pond. po Matouš. P. Mar. — 4. **M** pond. po Grant. Seraf. — 5. **M** pond. po Barboře. — Třh na len a přízi na každý týž. a týž. trž. — Koňští a dobyt. trž.: 1. **M** úter.
- před svět. ned. — 2. **M** pond. po Grant. Seraf. — Třh na volnu dne 1. června a 6. října. — Třh. trž. každou sobotu.
- Iwančice** (Eibenschütz). 1. **M** pond. před Popelcem. — 2. **M** pond. po Hurbanu. — 3. Dne 20. srpna. — 4. Ve čtvrt. po růženci. — 5. První pond. po Mikul. (Obhřvta se nyní v pond. po 1. ned. advent.) — Koňští. trž. v úter. před prvním týž. trhem. — Třh. trž. v úter. a v pátek každ. týž. dne.
- Iwanowice** (Gwanowiz). 1. Na třetí úter. po Hrom. — 2. **M** úter. svatoduffní. — 3. **M** den po Mavřinci. — 4. **M** úter. před Mikulášem. — Koňští a dobyt. trž. ve středu po každém týž. trhu. — Třh. trž. každou středu.
- Jantál čili Janow** (Johannisthal) 1. Na Jiří. — 2. **M** pond. před Naroz. P. Mar. — 3. Na Tomáše apost. — Mel. týž. trž. v úter. svatoduffní.
- Jaroměřice** (Jaroměř). 1. **M** út. po Basentinu. 2. **M** úter. po Markytě. — 3. **M** út. po Matouši Ewang. — 4. **M** út. po Martinu. — 5. **M** út. po anjeli merici. — Dobyt. a koňští trž. v pond. před každ. týž. trhem. — Třh. trž. každ. sobotu.
- Jaroslawice** (Jossowiz) 1. **M** pond. po Boží. Těle. — 2. **M** pond. po Mavřinci. — Třh. trž. každ. úter.
- Jedownice.** 1. **M** pond. po Hrom. — 2. **M** pond. po Bílé ned. — 3. **M** pond. po Boží Trojici. — 4. **M** pond. po Bělavě. — Koňští a dobyt. trž. v pond. po každ. týž. trhu. — Třh. trž. každé pond.
- Jemnice** (Janitz) 1. Na Apolenu. — 2. **M** pond. po 3. ned. Melik. — 3. **M** pond. po Božím Těle. — 4. Na Jakoba. — 5. Na Michala. — 6. **M** pond. po Ondřeji. — Koňští a dobyt. trž. v den před každ. týž. trhem, a pak 1. úter. v každ. měsíci. — Třh. trž. každ. úter. a sobotu.
- Jewiče** (Gewitsch) 1. **M** pond. po Dewitniku. — 2. **M** pond. po 4. ned. Melik. — 3. **M** pond. po Bartel. — 4. **M** pond. před Kateř. — Třh na len, přízi a dobyt. každý úterek.
- Jewissowice** (Jaispiz) Měsíční a dobyt. trž. hové: 1. úter. po Matěji. — 2. Druhý pond. po Jakabu. — 3. **M** pond. po Narození P. Mar. — 4. **M** 1. pond. adventní.
- Jihlawá** (Jglau) 1. **M** čtvrt. po Matěji. — 2. Ve čtvrt. před Janem Křesť. — 3. Ve čtvrt. po Lubmile. — 4. Ve čtvrt. po Kateř. — Třh na volnu: 1. Ve čtvrt. před Petronilou. — 2. Ve čtvrt. před Woršilou. — Přední trž. před všemi 4 týž. trž. — Třh na len a na přízi: 1. **M** den před Janem Křesť. — 2. **M** den před Kateř. — Třh koňští a dobyt. před každ. týž. trhem. — Třh. trž. každý čtvrtěk.
- Jinramow** (Jingromiz) 1. **M** pond. po Boží. Mstoupení. — 2. **M** pond. po Povýš. sv. Kříže. Mel. trž. týž.: 1. **M** pond. po

ned. smrt. — 2. W pond. po Tom. apost. — Dobyt. trh po Bož. Wstoupení.

Jirice (Jriz) 1. W út. po ned. smrt. — 2. Dne 8. srpna. — 3. Dne 24. října.

Jičín Nový (Neutitschein) 1. We stř. před Obrác. Pawla. — 2. We stř. před Sw. Duchem. — 3. We stř. po Wawřin. — 4. We stř. před Šim. a Jud. — Trh koňský a dobytčí ve dny trhů wýr. — Trh na len a přízi jako trh tšh. každou sobotu. — Trh na wlnu: 1. W první pond. w černou. — 2. W druhé pond. w říjnu.

Jičín Starý (Altitschein) 1. W pond. po ned. družebné. — 2. W pond. po Pet. a Paw. — 3. W pond. před Wácl. — Koňský a dobytčí trh na tyto dny.

Jiwová (Giebau) 1. We stř. před Bož. Wst. — 2. W den před Bartol. — 3. We čtvrt. před ned. květ. — 4. We čtvrt. po Početi P. Mar. — Trh. trh každé ponděli.

Goldenstein 1. W pond. po ned. smrt. — 2. Na Linhartu. — 3. Na Matouffe. Trh. trh každ. pond. a pát.

Goding (Göding) 1. W první pond. w poště. 2. W pond. po ned. křížové. — 3. W úter. w týdně sw. Wawřince. — 4. W pond. před Šim. a Jud. — Koňský a dobyt. trh: 1. W první pond. w poště. — 2. W pond. po Šim. a Jud. — Trh na wlnu: 1. W útr. po Bož. Těle. — 2. W útr. před Wánoci. — Trh. trh každ. středu.

Goleffow 1. W středoposli. — 2. W úter. po Bož. Těle. — 3. W út. po Anně. — 4. druhý út. po Wáclawu. — 5. We čtvrt. po Lucii; — a na těchto 8 dni tšh. trh. — Dobytčí trh we čtvrt. před výroč. trh. — Trh na len a přízi i wlnu o tšh. tržích w každ. středu.

Golomouc w: Olomouc.

Gostřadice (Gosteric) 1. W úter. po 1. ned. po dewit. — 2. W úter. po ned. křížové. — 3. Na Mar. Magdal. — 4. Na Lubmku. 5. Na Kateřinu. Padnou-li poslední tři trhy na sob., ned., nebo pond., obhýwají se na budoucí úterek. Trh. trh každ. pond.

Gorní Město (Bergstädtl) 1. Na Povelec. — 2. W pond. po ned. kříž. — 3. W pond. po Mar. Magd. — 4. W pond. po Obětování P. Mar. — Koňský a dobyt. trh na každ. trh výroč. — Trh. trh a na přízi každou středu.

Gostin (Gösting) 1. W první pond. po 3. Král. — 2. W pond. po ned. smrtel. — 3. W pond. po Fil. a Jak. — 4. W pond. po Michalu. — Trh na len, přízi, wlnu, koně a jiný dobytek w sobotu před každým wýr. trhem.

Grádek (Gräberg) Wýr. trh. na sw. Jakoba Wětského.

Grabiště (Grabisch) 1. Druhý úter. před ned. masopust. — 2. W úter. po 3. ned. Wětsk. — 3. W úter. po Marktě. — 4. W úter. po Narož. P. Mar. — 5. W úter. po Manstinu. — Každý z těchto trhů trvá po 8

dni. — Přední trhy: 1. W druhé ponděli před ned. masopust. — 2. W pond. po 3. ned. Wětsk. — 3. W pond. po Nanebevz. P. Mar. — Trh na len a přízi o předních tržích, také we stř. a w sob. po celý rok. — Trh na wlnu, koně a dobytek o předních tržích. — Trh. trh we stř. a w sobotu.

Grance (Weißkirch) 1. Dne 24. března. — 2. W pond. po Jak. apost. Wětsk. — 3. W úter. po Michalu. — 4. W úter. po Barboře. — Trh na wlnu: 1. W ponděli po sw. Janu Nep. — 2. W pond. po Michalu. — Přední trhy w sob. před 4 wýr. trhy, w den po Narož. P. Marie, w sob. před Lucii. — Trh na len, přízi, wlnu, koně a dobytek w den předních trhů. — Trh. trh w úter. a w pátek.

Grozinkow 1. W úter. po Cyrill. a Method. — 2. W úter. po Šurbanu. — 3. W úter. po Nanebevzeti P. M. — Trh. trh každý úterek.

Grozna Lhota w: Lhota Grozna.

Grußowany (Grusbach) 1. Dne 2. ledna. — 2. Na Fil. a Jak. — 3. Na Wawřince. — 4. Na Martina. — Trhobný trh každ. úter.

Gulin (Gullein) 1. W úter. před Jak. a Seb. — 2. W pond. po slaw. nejsw. Trojice. — 3. W pond. po Bartol. — 4. W úter. po Hawlu. — Dobyt. trh w den wýr. trhů. — Trh. trh na obilí každ. úter.

Gustopeče (Kuspiš) 1. Na Profopa. — 2. Na Mikodema. — 3. Na Hamla. — Wětské trhy tšh.: 1. We čtvrt. před Grom. — 2. Na zel. čtvrt. — 3. We čtvrt. před Bož. Těl. — 4. We čtvrt. před Wánoci. — Přední trh w den před každ. wýr. trh. — Koňský a dobyt. trh každý čtvrt.; pak dobyt. trhy každého týdně w pond., w úter. a we stř. k přihánění a odhánění i k prodaji stopového a weptového dobytka. Trh na wlnu: 1. We stř. po Bož. Těle. — 2. W den před Hawlem.

Gustopeč w Přerowsku 1. W úter. po Grom. — 2. W úter. po Fil. a Jak. — 3. W út. po Wawřinci. — 4. W úter. po Wšech Swatých. — Trh. trh každ. úter.

Swězdlice (Neu-Swězdliž) 1. W pond. po jménu Ježíš. — 2. Na 2. pond. po nejsw. Trojici. — 3. W pond. po anjel. strážných. — 4. W pond. po Martinu. — Dobytčí trh w den po každ. trhu výročním.

Hamenice 1. W út. r. Wětsk. — 2. Na Jak. Wětsk. — 3. Na Wácl. 4. Na Šim. a Jud. — 5. Na Tomáše apost. — Dobytčí trh w den před každ. wýr. trhem.

Hartousy 1. Dobyt. trh w pond. po Cyrill. a Method. — 2. W pond. po nejsw. Trojici. — 3. W pond. po Wácl. — 4. W pond. po Lucii.

Honnice Dolní (Unter-Raniz) 1. Na Jak. a Seb. — 2. Na Josefa. — 3. Na Floriana. — 4. Na Jana Křt. — 5. W pond.

- běli po Felixu. — 6. **W** úter. před Ra-
teřinou.
- Kounice Horní** (Ober-Kanitz) Dn 10.
dubna. — 14. června. — 3. října — a
9. prosince. Padnou-li však tyto dny
na sob., ned., nebo svátek; odděluje se
následující následní den.
- Kelč.** 1. **W** úter. před Matějem. — 2. **W**
druhý úter. po Fil. a Jak. — 3. **W** út.
po Nawštíw. P. Marie. — 4. **W** úter.
po Wygdwiž. sw. Kř. — 5. **W** úterý po
Alžbětě. — Před. trh na dobyt., len, přízi,
plátno a obilí v pond. před těmito výr.
trhy. — Tých. trh ve čtvr.
- Klebeuth w Brněnsku.** 1. **W** pond. po
nejš. Trojici. — 2. **W** pond. po Bawřin.
— 3. **W** druhé pond. v postě. — 4. **W**
pond. po Běl. — Koňst. a dobyt. trh v
den po výr. tržích. — Tých. trh každé
pondělí.
- Klebeuth w Gradištsku.** 1. **W** úter. po
Obrác. Pamel. — 2. **W** út. po ned. smr.
— 3. Čtvrtý úter. po Belif. — 4. Na
Jakoba. — 5. Na Jilji. — 6. **W** úter.
před adventem. Belif. tých. trh v pond.
před Vánoci. — Dobyt. trh každého dne
před výr. trhem; pak každ. pond. v postě.
— Obvyčejný tých. trh ve středu.
- Knandlice** (Gnadlersdorf) Každou sob. trh
na obilí a jiné zboží.
- Knižnice.** 1. **W** posled. pond. před Sw.
Duchem. — 2. Dne 15. července — 3.
Dne 7. října. — 4. Výr. a dobt. trh v
pond. po Mikul. — Belif. tých. trhy: 1.
W pond. po Markytě. — 2. **W** pond. po
Grant. Seraf.
- Kojetín.** 1. **W** úter. po 3. ned. po Belif.
— 2. **W** úter. po Matouš. 3. — **W**
úter. po Martinu. — 4. **W** úter. po Gab.
a Sab. — Trh dobyt. v pond. před každ.
výr. trhem. — Tých. trh ve středu.
- Košern.** Výroč. dobyt. trhy: 1. **W** druhou
stř. po 3. Král. — 2. **W** stř. po 2. ned.
po Belif. — 3. **W** stř. po Pet. a Paw.
— 4. **W** stř. po Grant. Seraf.
- Konice w Olomoucku.** 1. **W** stř. před Belif.
konoci — 2. **W** pond. po Maroz. P. Mar.
— 3. **W** úter. po Martin. — 4. **W** stř.
před Vánoci. — Dobytčí trh: 1. **W** úter.
před Belif. — 2. **W** úter. před Vánoci.
- Kornčany.** 1. Dne 2. ledna. — 2. **W** pond.
po Bílé ned. — 3. **W** pond. po nejš. Troj-
jici. — 4. **W** pond. po Bawřinci.
- Kostelec.** 1. **W** úter. po 2. ned. po Belif.
— 2. Na Bawřince. — 3. **W** úter. po
Božím Mloupení. — Trh na obilí každ. úter.
po celý rok.
- Krásice.** 1. **W** pond. po Bílé ned. — 2. **W**
pond. po Jilji. — Krásno. 1. Na Jiri. —
2. Na Bawřince. — Tých. trh v pátek.
- Kroměříž** (Kremsier). 1. Druhé pond. v postě.
— 2. **W** pond. po 4. ned. po Belif. —
3. Páté pond. po sw. Duchu. — 4. **W** út. po
Dominiku. — 5. **W** út. po Lucii — 6. **W** út.
- před Matouš. — Přední trh: 1. Čtvrtou sob.
po Sw. Duchu. — 2. Na den Lucie. — 3. **W** den
před Matouš. — Trh na vlnu: **W** stř.:
po 4. ned. po Belif. — Koňst. a dobyt.
trh: 1. Dsm dni před prvním výr. trhem.
— 2. **W** stř. po 4. ned. po Bel., také na
den před Lucii. — Tých. trh každ. pátek,
jakož i na len a přízi.
- Křivá Hora** (Krumberg). 1. úter. Belif. —
2. Na Mari Magb. — 3. **W** pond. před
Alžbětou. — Trh koňst. a dobyt. v den před
každ. výr. trhem.
- Krumlow** (Mährisch-Kromau). 1. První pond.
po Hrom. — 2. První pond. po Fil. a Jak.
— 3. První pond. po Porciunk. — 4. První
pond. po Martinu. — Tých. trh každ. čtvrtk.
- Křenová** (Krenou). 1. **W** pond. po Belif.
— 2. Dne 24. června. (Padne-li na pátek,
sob. nebo ned. obloží se na budoucí pondělí).
3. **W** pond. po Sim. a Jud.
- Křižanow.** 1. **W** úter. před Gab. a Seb. —
2. **W** den před Josefem. 3. **W** úter. před
P. Mar. Sněžnou. — 4. **W** úter. před
Kateř. — Koňst. a dobyt. trh v pond. před
každ. výr. trhem. — Trh na vlnu v den
po Pet. a Paw. — Tých. trh každ. pátek.
- Kunowice.** 1. **W** pond. po Hrom. — 2. **W**
pond. po Bílé ned. — 3. Dne 4. července.
— 4. **W** úter. před Maroz. P. Mar. —
Tých. trh každ. pond.
- Kunštát.** 1. Dne 2. ledna. — 2. **W** pond.
před Wřemi Swat. — Trh na vlnu: 1.
Na Jana Křest. — 2. Na Bělawa.
- Kürim** (Gurein). 1. **W** pond. po Gab. a Seb.
— 2. **W** pond. po Jirim. — 3. Na Mari
Mag. — 4. **W** pond. po všech Swatých.
— Dobytčí trh na každ. trh výroční.
- Kwasice.** 1. **W** pond. před Hrom. — 2. Na
druhý pond. po Belifon. — 3. Na Ba-
wřince. (Připadne-li na ned. obloží se na
pond.). — 4. **W** pond. před nedělí adventní.
- Kyjow** (Gaya). 1. **W** úter. před ned. květnou.
— 2. **W** úter. swatoduffni. — 3. **W** úter.
po anjel. stráž. — 4. První úter. v ad-
ventě. — 5. **W** čtvr. po Hrom. — Tr-
hové koňst.: 1. **W** čtvr. před ned. smrt.
— 2. **W** čtvr. před Sw. Duchem; jakož
i v den před každ. výroč. trhem jest trh
na koně a jiný dobytek. — Tých. trh každ.
úter. a pátek.
- Louka** (Wiese). 1. **W** pond. po 6. ned. po
Belif. — 2. **W** pond. po jménu P. Mar.
— 3. **W** pond. po Martinu.
- Lednice** (Gisgrub). 1. **W** pond. po 3. Král.
— **W** pond. po 4. ned. po Belif. — 3.
W pond. po Jilji. — 4. **W** pond. po 1.
ned. adventní. — Tých. trh každou středu.
- Letowice.** 1. **W** pond. po ned. 3. v postě.
— 2. Po Petru a Paw. — 3. **W** pond.
po Martiun. — Belif. tých. trhy: 1. **W**
stř. před Belif. — **W** stř. před Sw. Duch.
— **W** stř. před Vánoci. — Trhy koňst.:
1. **W** pond. po 2. ned. postní. — 2. **W**
pond. před výr. trh. Pet. a Paw. — 3. **W**

- pond. před Jilji. — 4. **W** pond. po trhu wýr. Martinštem. — Přední trh před každ. wýr. trhem. — Trh na wlnu: 1. **W** úter. před Nalez. sw. Kř. — 2. **W** úter. po Perwšff. sw. Kříže.
- Epsta Grozná.** 1. Na 4. úter. w postě. — 2. Na 4. úter. po Belif. — 3. Na 2. úter. po Narož. P. Mar. — 4. Na 1. úter. w adventu. — Dobyt. trh w pond. před každ. wýr. trhem.
- Líbowá (Liebau).** 1. **W** pond. po jménu Jez. — 2. **W** pond. po Graubi. — 3. Na Jakoba Wěšf. — 4. Na Mart. — 5. Na Josefa. — Trh na dobyt., wlnu, přízi, a len w den před každ. wýroc. trhem.
- Líbm Wěmedě (Dentsch-Liebau).** 1. **W** pond. po Walentinu; w pond. před Regate. — 3. **W** pond. po Rawstiw. P. Mar. — 4. **W** pond. před Wšemi Swat. — Dobyt. a koňš. trhy: 1. **W** sobotu před trhem Walentinštem; 2. Dne 2. listop.; (padne-li wšak na ten den neděle; obhývá se tento trh dne posled. října). Trh. trh každý čtvrtěk.
- Lipník (Leipnik).** 1. **W** úter. po Obrác. Paw. — 2. We čtvrt. před ned. Družebnou. — 3. We čtvrt. po Bož. Těle. — 4. Druhý úter. po Jakob. a Anně. — 5. **W** úter. před Wšemi Swat. — Přední trhy w den před každ. wýr. trhem na len, přízi, wlnu a dobyt. — Koňš. trhy: 1. Dwa týdně; totiž, ob středy w 2. ned. poslu, až do pátku w příštím týdně. — 2. Opět dwa týdně, a sice w 2. týdně po 2. ned. w postě, ob stř. až do pátk. přes týden. — Trh. trh každý pond.
- Lipowa (Lipau).** 1. **W** pond. po wšech Sw. — 2. Na druhé pond. po Belikonoci.
- Liptál.** 1. **W** úter. po novém roce. — 2. Na Jiři. — 3. **W** úter. po Petru a Paw. — 4. **W** úter. po Wáclawu, wýroc. i dobyt. trh. — Trh. trh každ. úter.
- Lísch (Lesch).** 1. **W** pond. po Fab. a Seb. — 2. **W** pond. po Bož. Wstoupení. — 3. **W** pond. před Jiljim. — 4. **W** pond. po Martinu. — Trh. trh každ. pondělí.
- Litowel (Littau).** 1. **W** úter. po Obrác. Paw. — 2. **W** úter. po ned. smrt. — 3. **W** úter. swatoduffni. — 4. **W** úter. před Annou. — 5. **W** úter. před Mikul. — (Padne-li wšak Anna a Mikuláš na úterek: — obhývá se trh hned téhož dne). Přední trhomé w sob. před trhy wýročními. — Trh na len a přízi w obyčejné trhy týhod. — Koňš. a dobyt. trh 8 dni před trhem wýroc. — Trh. trh w pond. a w pátek.
- Lomnice.** 1. Dne 7. ledna. — 2. **W** pond. po ned. družeb. — 3. **W** pond. po Innocenci. — 4. **W** pond. po Hawlu. — Dobyt. trh na každ. wýr. trh. — Trh. trh každ. středu.
- Loffice.** 1. **W** pond. po 3 Král. — 2. Dne 13. dubna. — 3. Na Rawstiw. P. Mar. — 4. Na Matoušf. — Trh. trh we čtvrt.
- Lysice.** 1. **W** úter. po Hrom. — 2. Na Jiřiho. — 3. **W** úter. po Manebewzeti P. M. — 4. **W** úter. po Leopoldu. — Před každ. wýr. trhem jeť trh koňš. a dobyt., a po něm trh na wlnu. — Trh. trh každ. sob.
- Malencowice.** 1. **W** pond. po Walent. — 2. **W** pond. po 4. ned. po Belif. — 3. **W** pond. po Maři Magd. — 4. **W** pond. po Wáclawu. — Trh. trh. každ. čtvrtěk.
- Medlow.** 1. **W** úter. po Janu Ewang. — 2. Dne 2. července. — 3. Dne 31. září.
- Měnin (Möniz).** 1. **W** úter. po Markytě — 2. **W** úter. po Frant. Seraf. — 3. Druhý úter. po Mikulášf. — Trh. trh každ. středu.
- Měrin (Melein).** 1. Na Matěje. — 2. Na Sewerina. — Dobyt. trh w úter. před Belif. — před Sw. Duchem, — a po Početi P. M.
- Mezirič. Walassá (Walachisch-Mezeritsch).** 1. **W** úter. po 3 Král. — 2. **W** úter. po Trojici. — 3. **W** úter. po Bartol. — 4. **W** úter. po Martinu. — 5. **W** úter. před svět. ned. — Trh na wlnu: 1. **W** úter. před Janem Nep. — 2. **W** úter. po Teresii. — Dobyt. trh w den před každ. wýr. trhem. — Trh. trh každ. pondělí.
- Mezirič Welská (Grosz-Mezeritsch).** 1. **W** úter. po Fab. a Seb. — 2. **W** úter. po Wile ned. — 3. **W** úter. po Profopu. — 4. **W** úter. po Marimil. — 5. **W** úter. po Ondřeji. — Welské trhy. 1. Na welský pátek. — 2. Na Tomáše ap. — Přední trh před každ. trhem wýr., tak též trhy na len, přízi, koňš. a jiný dobyt. — Trh. trh we středu a w pátek.
- Mikulow (Mikoloburg).** **W** úter. po Fab. a Seb. — 2. **W** úter. po ned. družebné. — 3. **W** úter. swatoduffni. — 4. **W** úter. po Markytě. — 5. **W** úter. po Manebewzeti P. M. — 6. **W** úter. po Wáclawu. — 7. **W** úter. po Martinu. — Přední trhy na koňš. a jiný dobyt.: 1. Čtyry dni před 1. wýr. trhem. — 2. osm dni před 2. wýr. tr. — 3. Čtyry dni před 7. wýroc. trhem.
- Mikulowice (Miklowiz).** 1. Na Jakoba — 2. Na Martina. — 3. **W** pond. po 3 Král. — Trh. trh každý čtvrtěk.
- Miroslaw (Misliz).** 1. Na Florianu. — 2. Na Jilji. — 3. **W** úter. po Duffičách.
- Mírow (Mirau).** 1. **W** pond. po Wile ned. — 2. **W** pond. po Porciunkule. — 3. **W** pond. po Sim. a Juda.
- Mistek.** 1. Na tučný čtw. — 2. Na zel. čtw. — 3. Na čtw. po Bož. Těle. — 4. We čtw. po Manebewz. P. Mar. — Koňš. a dobyt. trh we čtw. před Tomášem. — Dobyt. trh we čtw. před Wšemi Swat. — Trh. trh každ. čtvrtěk.
- Modrice (Mödriz).** 1. Druhé pond. po 3 Král. — 2. Druhé pond. po Florianu. — 3. Druhé pond. po Bartol. — 4. **W** pond. po Michalu. — Dobyt. trh w den po každ. wýroc. trhu.
- Mohelnice (Mügliz).** 1. **W** pond. po 1. ned. po Demitnifu. — 2. **W** pond. po ned. kříž. — 3. **W** pond. po Narož. P. Mar. — 4. Na Mart. — Welský trh. 1. w pond. po Manebewz. P. Mar. — Trh. trh. každ. sob.

— Dwa koňské trhy: 1. We čtv. před ned. třetí. — 2. We čtvrt. před Martin.
Mohelna. 1. W út. svatobuř. — 2. Na Matouffe Swang.
Merkowice. 1. W pond. před Janem Křesit. — 2. W pond. po Narož. P. Mar. — Wellé trhy tých: W pond. před Welif.; — a we středu před Wánoci.
Mraetín. 1. W út. masopust. — 2. W pátek po Fil. a Jak. — 3. Na Annu. — 4. Na Wáclawa. — Dobyt. trhy w den výroč. trhů.
Mysliborice. 1. W pond. po Nalez. sv. Kříže. — 2. W út. po Jilji.
Náměšť w Olomoucku. 1. W pond. po 1. ned. poštui. — 2. We čtvrt. před Janem Křesit. — 3. We stř. po Bartol. — 4. Na Martina. — Tých. trh každ. středu.
Náměšť ve Znojemsku. 1. W út. po 2. ned. po Welikon. — 2. W út. po 14. ned. po sw. Trojici. — 3. W út. po 1. ned. po Martinu. — 4. W út. po now. roce. — Koňský a dobyt. trh w den před každ. trhem výroč. — Tých. trh každ. sob.
Napajedle. 1. út. po Hrom. — 2. W út. po Janu Nep. — 3. W út. po Bartol. — 4. W út. po wss. Swatých. — Dobyt. trh w pond. před každ. trh výroč., pak trh na len a přízi, tých. trh každ. úter.
Nedwědice. 1. W út. po Subitě. — 2. W út. po Markytě. — 3. út. po Jilji. — 4. We čtvrt. po Brněn. trhu výroč. o Početi P. Marie. — Tých. trh každ. sob.
Němčice w Brněnsku. 1. W den po now. roce. — 2. út. po Bož. Těle.
Němčice w Olomoucku. 1. W pond. po ned. květné. — 2. Na Bartoloměje.
Němčich. 1. Dne 7. května. — 2. Dne 11. září.
Nesilawa (Nuslaw). 1. W út. po Janu Křesit. — 2. W út. po Martinu.
Nowá Wes (Neudorf). 1. W út. po Grant. z Pauly. — 2. W út. po Manebew. P. M. — 3. W út. po Mikul. — Trh koňský a dobyt. před každ. trh. výroč.
Nowé Město (Neustadt). 1. We středu po Hrom. — 2. We stř. po Sw. Duchu. — 3. We stř. před Jakobem. — 4. We stř. po Grantiřku. — 5. We čtvrt. po Ondřeji. — Koňský a dobyt. trh před každ. výroč. trhem.
Obrowa - Sczni. 1. W. út. po 3 Král. — 2. W pond. po Witu. — 3. W út. po Mart. — Dob. trh w pond. před výroč. trh.
Olbranice (Wolframitz). 1. Na Obrác. Paw. — 2. W út. po sw. Trojici. — 3. Na Michala.
Oleřna. Výroční trh dne 22. července.
Oleřnice (Oels). 1. W út. po Bož. Wstoup. — 2. W út. po Wácl. — Trh na wlnu: 1. W út. před Fab. a Seb. — 2. W. út. před Mart. — Koňský trh: 1. W pond. před Fab. a Seb. — 2. W pond. po Bož. Wstoup. — 3. W pond. po Wácl. — 4. W pond. před Mart. — Tých. trh. každ. pond.
Oleřowice (Olkowitz). 1. Dne 2. července; padne-li wssak na sob. oddělová na budoucí pond. — 2. W pond. po Rožu.
Olomouc (Olmütz). 1. W pond. po 3 Král. — 2. W pond. po Jiřim. — 3. Na 3. pond. po Janu Křesit. — 4. Na 2. pond. po Michalu. — Wellý trh tých. w den před každ. trhem výroč. — Trh na len a přízi na přední a skutečné trhy výroč. a na obyčejné trhy tých. — Trh na wlnu: 1. We středu po Sw. Duchu. — 2. W den před wss. Swat. — Trh dobyt. a koňský. 8 dní před každ. výroč. trhem. — Dobyt. trh. tých. we stř. a w sob.
Opatow. 1. W pond. po Janu Křesit. — Na Ondřeje. — Koňský. a dob. trh w den trhů výročních.
Osoblaha (Hosenplog). 1. W pond. po Obrác. Pawla. — 2. W pond. po ned. družeb. — 3. W pond. po Janu Křesit. — 4. W pond. před Narož. P. Mar. — 5. W pond. po Mikul. — Trh na len a přízi a trh tých. každ. pátek. — Koňský. a dobyt. trh w den trhů výroč.
Oslawany. 1. W pond. po ned. kvěť. — 2. W pond. po Janu Křesit. — 3. W pond. před Hawlem.
Ostrawa Morawská w Přerowsku. 1. W den po now. roce. — 2. Na Mateje. — 3. We stř. před Bož. Wstoup. — 4. W pond. po Porciunkule. — 5. Na Matouffe. — 6. W pond. před Cecilii. — Dobyt. a koňský. trh před každ. trhem výroč. — Trh na len, přízi a wlnu: 1. W sob. po Fil. a Jak. — 2. W sob. po Michalu. — Well. tých. trh: 1. út. před Wánoc. — 2. W út. před Welif. — Tých. trh každ. stř. — Trh na černý dob. každ. úter. a středu.
Ostroh (Ostra) w Hradiřtsku. 1. Na Fab. a Seb. — 2. Třetí pond. po Welif. — 3. Dewáté pond. po Sw. Duchu. — 4. W pond. po Narož. P. Mar. — Tých. trh každ. pát. — Trh koňský. a dobyt. w den před každ. trhem výročním.
Ostrowačice (Schwarzkirchen). Výroč. a dob. trhy: 1. W pond. po Mauru (15. led.) — 2. W pond. po Bož. Těle. — 3. W pond. po Narož. P. Mar. — 4. W 1. pond. adw.
Oswětimann. 1. W út. před Anton. Pad. — 2. W út. po sw. Matouffi. — Dob. trh w den před každ. trh. výr.
Otaslawice. 1. W út. před Matějem. — 2. W út. před Michalem. — 3. W út. před Lucii. — Dob. trh w pond. před každ. výroč. trh.
Pasew. 1. Na Jiři — 2. W út. před Narož. P. Mar. — 3. W pond. po Lukáři — Trh na len, přízi, wlnu, koňe a dob. před každ. trh. výroč.
Použdrany (Pauszran). 1. W pond. po Hrom. — 2. W pond. po 4. ned. Welif. — 3. W pond. před Pet. a Paw. — 4. W pond. před Jiljim.
Plumlow (Plumenau). 1. W út. před posleb. ned. masop. — 2. W út. po Bož. Těle. —

— Dwa koňské trhy: 1. We čtv. před ned. třetí. — 2. We čtvrt. před Martin.
Mohelna. 1. W út. swatobuř. — 2. Na Matouffe Swang.
Merkowice. 1. W pond. před Janem Křesit. — 2. W pond. po Narož. P. Mar. — Wellé trhy tých: W pond. před Welif.; — a we středu před Wánoci.
Mraetín. 1. W út. masopust. — 2. W pátek po Fil. a Jak. — 3. Na Annu. — 4. Na Wáclawa. — Dobyt. trhy w den výroč. trhů.
Mysliborice. 1. W pond. po Nalez. sv. Kříže. — 2. W út. po Jilji.
Náměšť w Olomoucku. 1. W pond. po 1. ned. poštui. — 2. We čtvrt. před Janem Křesit. — 3. We stř. po Bartol. — 4. Na Martina. — Tých. trh každ. středu.
Náměšť ve Znojemsku. 1. W út. po 2. ned. po Welikon. — 2. W út. po 14. ned. po sw. Trojici. — 3. W út. po 1. ned. po Martinu. — 4. W út. po now. roce. — Koňský a dobyt. trh w den před každ. trhem výroč. — Tých. trh každ. sob.
Napajedle. 1. út. po Hrom. — 2. W út. po Janu Nep. — 3. W út. po Bartol. — 4. W út. po wss. Swatých. — Dobyt. trh w pond. před každ. trh výroč., pak trh na len a přízi, tých. trh každ. úter.
Nedwědice. 1. W út. po Subitě. — 2. W út. po Markytě. — 3. út. po Jilji. — 4. We čtvrt. po Brněn. trhu výroč. o Početi P. Marie. — Tých. trh každ. sob.
Němčice w Brněnsku. 1. W den po now. roce. — 2. út. po Bož. Těle.
Němčice w Olomoucku. 1. W pond. po ned. květné. — 2. Na Bartoloměje.
Němčich. 1. Dne 7. května. — 2. Dne 11. září.
Nesilawa (Nuslaw). 1. W út. po Janu Křesit. — 2. W út. po Martinu.
Nowá Wes (Neudorf). 1. W út. po Grant. z Pauly. — 2. W út. po Manebew. P. M. — 3. W út. po Mikul. — Trh koňský a dobyt. před každ. trh. výroč.
Nowé Město (Neustadt). 1. We středu po Hrom. — 2. We stř. po Sw. Duchu. — 3. We stř. před Jakobem. — 4. We stř. po Grantiřku. — 5. We čtvrt. po Ondřeji. — Koňský a dobyt. trh před každ. výroč. trhem.
Obrowa - Sczni. 1. W. út. po 3 Král. — 2. W pond. po Witu. — 3. W út. po Mart. — Dob. trh w pond. před výroč. trh.
Olbranice (Wolframitz). 1. Na Obrác. Paw. — 2. W út. po sw. Trojici. — 3. Na Michala.
Oleřna. Výroční trh dne 22. července.
Oleřnice (Oels). 1. W út. po Bož. Wstoup. — 2. W út. po Wácl. — Trh na wlnu: 1. W út. před Fab. a Seb. — 2. W. út. před Mart. — Koňský trh: 1. W pond. před Fab. a Seb. — 2. W pond. po Bož. Wstoup. — 3. W pond. po Wácl. — 4. W pond. před Mart. — Tých. trh. každ. pond.
Oleřowice (Olkowitz). 1. Dne 2. července; padne-li wssak na sob. oddělová na budoucí pond. — 2. W pond. po Rožu.
Olomouc (Olmütz). 1. W pond. po 3 Král. — 2. W pond. po Jiřim. — 3. Na 3. pond. po Janu Křesit. — 4. Na 2. pond. po Michalu. — Wellý trh tých. w den před každ. trhem výroč. — Trh na len a přízi na přední a skutečné trhy výroč. a na obyčejné trhy tých. — Trh na wlnu: 1. We středu po Sw. Duchu. — 2. W den před wss. Swat. — Trh dobyt. a koňský. 8 dní před každ. výroč. trhem. — Dobyt. trh. tých. we stř. a w sob.
Opatow. 1. W pond. po Janu Křesit. — Na Ondřeje. — Koňský. a dob. trh w den trhů výročních.
Osoblaha (Hosenplog). 1. W pond. po Obrác. Pawla. — 2. W pond. po ned. družeb. — 3. W pond. po Janu Křesit. — 4. W pond. před Narož. P. Mar. — 5. W pond. po Mikul. — Trh na len a přízi a trh tých. každ. pátek. — Koňský. a dobyt. trh w den trhů výroč.
Oslawany. 1. W pond. po ned. kvěť. — 2. W pond. po Janu Křesit. — 3. W pond. před Hawlem.
Ostrawa Morawská w Přerowsku. 1. W den po now. roce. — 2. Na Mateje. — 3. We stř. před Bož. Wstoup. — 4. W pond. po Porciunkule. — 5. Na Matouffe. — 6. W pond. před Cecilii. — Dobyt. a koňský. trh před každ. trhem výroč. — Trh na len, přízi a wlnu: 1. W sob. po Fil. a Jak. — 2. W sob. po Michalu. — Well. tých. trh: 1. út. před Wánoc. — 2. W út. před Welif. — Tých. trh každ. stř. — Trh na černý dob. každ. úter. a středu.
Ostroh (Ostra) w Hradiřtsku. 1. Na Fab. a Seb. — 2. Třetí pond. po Welif. — 3. Dewáté pond. po Sw. Duchu. — 4. W pond. po Narož. P. Mar. — Tých. trh každ. pát. — Trh koňský. a dobyt. w den před každ. trhem výročním.
Ostrowačice (Schwarzkirchen). Výroč. a dob. trhy: 1. W pond. po Mauru (15. led.) — 2. W pond. po Bož. Těle. — 3. W pond. po Narož. P. Mar. — 4. W 1. pond. adw.
Oswětimann. 1. W út. před Anton. Pad. — 2. W út. po sw. Matouffi. — Dob. trh w den před každ. trh. výr.
Otaslawice. 1. W út. před Matějem. — 2. W út. před Michalem. — 3. W út. před Lucii. — Dob. trh w pond. před každ. výroč. trh.
Pasew. 1. Na Jiři — 2. W út. před Narož. P. Mar. — 3. W pond. po Lukáři — Trh na len, přízi, wlnu, koňe a dob. před každ. trh. výroč.
Použdrany (Pauszran). 1. W pond. po Hrom. — 2. W pond. po 4. ned. Welif. — 3. W pond. před Pet. a Paw. — 4. W pond. před Jiljim.
Plumlow (Plumenau). 1. W út. před posleb. ned. masop. — 2. W út. po Bož. Těle. —

3. **W** posl. út. w měs. jáří. Padne-li den ten na ned. neb. swát. obloží se na přísti wšedni den.
- Pediwin** (Kostel). 1. Na Obrác. Paw. — 2. Na Fil. a Jak. — 3. **W** út. před Pet. a Paw. — 4. Na Jak. Bětského. — 5. **W** út. před Mich. — 6. Na Kateřinu. — Padne-li 1., 2., 4. a 6. trh výroč. na sob. nebo ned., obhývá se w přísti út. — Trh koňst.: 1. Na Obrác. Paw. — 2. Na Kateř. — Tých. trh kaj. pond.
- Pehořelice** (Bohrliz). 1. Na Matěje. — 2. **W** út. po Males. sw. Kříže. — 3. **W** út. po Jak. Bětském. — 4. **W** út. po Frant. Seraf. — 5. Na Ondřeje. — Trh. tých. kaj. úter.
- Polehradice**. 1. Dne 26. června. — 2. Dne 13. listop.
- Podstát** (Bodenstadi). 1. We stř. po ned. druž. — 2. **W** út. Swatoduffni — 3. Na Kateřinu. — 4. We čtvrt. po Bartol. — Trh na len, přizi, koňe, a dob. w den před kaj. trh. výroč. — Trh na wlnu: 1. We stř. před Bož. Wstoup. — 2. We stř. po Potovýš. sw. Kříže — Tých. trh kaj. sobotu.
- Poslowice**. 1. **W** pond. po ned. druž. — 2. **W** pond. po Kateř.
- Pozorice**. 1. **W** pond. před Gab. a Seb. — 2. **W** út. Swatoduff. — 3. **W** út. po Poswicieni cisař. — 4. **W** pond. po Ondřeji.
- Prawlow** (Pralitz). 1. **W** pond. před Sw. Duchem. — 2. **W** pond. před Mawřincem. — 3. **W** pond. po Martinu.
- Prostějow** (Prošnij). 1. **W** út. po středo-posl. — 2. **W** út. před Bož. Wstoup. — 3. **W** úter. po Abdonu. — 4. **W** út. před Sim. a Jud. — Předni trh před kaj. wýr. trhem. — Trhy na len a přizi; 1. **W** po. po středoposl. — 2. **W** pond. před Abdonem. — 3. **W** pond. před Sim. a Jud. — 4. **W** pond. před Počet. P. Mar. — Dob. a koň. trhy: 1. **W** pond. po středo-posl. — 2. Předposledni úter. před Bož. Wstoup. — 3. Předposl. úter. w srpnu. — 4. Předposl. úter. před Sim. a Jud. — Tých. trh kaj. pond. a čtvrtk.
- Prostoměřice** (Prošmeriz) 1. **W** pond. po ned. swět. — 2. **W** pond. po Jilji. — 3. Na Tomáše apóst.
- Přerow** (Pterau) 1. **W** úter. po ned. smrt. — 2. úter. po Bož. Wstoup. — 3. **W** úter. po Mawřinci. — 4. **W** út. po wšech Swat. — Trh před kaj. trhem výroč. — Tých. trh kaj. úter. a pátek.
- Příbor** (Freiberg) 1. **W** pond. před Hrom. — 2. **W** pond. před Fil. a Jak. — 3. **W** pond. před Jak. Bět. — 4. **W** pond. před Hedwifou. — Trh na wlnu: 1. **W** úter. před Fil. a Jak. — 2. **W** úter. po Narož. P. Mar. — Trh koň. a dob.: 1. **W** pond. po ned. smrt. — 2. **W** pond. po Witu. — 3. **W** pond. po Narož. P. Mar. — 4. **W** pond. po Martinu. — Trh tých. obhč. kaj. pátek.
- Řačice**. 1. **W** úter. Welikon. — 2. **W** den po Martinu.
- Řadostin**. 1. Dne 14. února. — 2. Dne 7. května. — 3. Dne 3. října. — 4. Dne 16. pros. — Dob. trh před kaj. wýr. trh. — Tých. trh kaj. sob.
- Řouchowann**. 1. We stř. před Welik. — 2. We stř. po Witě. — 3. We stř. po Jilji. — 4. We stř. před Wánoci. — Koň. trh před kaj. trhem wýr.
- Řousinow** (Raushniz) 1. **W** pond. po Jos. — 2. **W** pond. po sw. Troj. — 3. **W** pond. po Bartol. — 4. **W** pond. po Frantisku Seraf. — Dob. a koň. trh w den po kaj. wýr. trhu. — Tých. trh kaj. úter. a pátek.
- Řajhrad** (Raigern) 1. Dne 21. března. — 2. Dne 10. srpna. — 3. Dne 21. prosince.
- Říše Nowá** (Neu-Neusch) 1. **W** druhý čtr. po Welik. — 2. **W** úter. po Pet. a Paw. — 3. **W** út. po Woršile. — 4. **W** úter. po Potovýš. sw. Kříže. — Trh dob. w den před kaj. wýr. trhem. — Týchodný trh kaj. pondělí.
- Říše Stará** (Alt-Neusch) 1. Na Wita. — 2. Na Hawla.
- Řesetnice**. 1. **W** druhou stř. po 3. Král. — 2. We stř. po ned. druhé po Welik. — 3. We stř. po Pet. a Paw. — 4. We stř. po Frant. Seraf.
- Řesice**. 1. We středu po now roce. — 2. We stř. po Jiri. — 3. We stř. po Anně. — 4. **W** pond. po Hawlu. — Tých. trh kaj. středu.
- Řožnow**. 1. We stř. před Hrom. — 2. We stř. před Janem. Křest. — 3. We stř. před Annou. — 4. **W** den před wšemi Swat. — Dob. trh w den před kaj. wýr. trhem. — Tých. trh kaj. sobotu.
- Řudolfow** (Rudoltice, Roswald) 1. **W** pond. před Jakobem — 2. **W** pond. př. Sim. a Jud. — Trh na wlnu: 1. Na Josefa. — 2. **W** pond. po 4. ned. Welik. — Trh tých. a na len i přizi kaj. úterek.
- Řymařow** (Römerstadi) 1. **W** pond. před Sw. Duchem. — 2. Na Mawřim. P. M. — 3. **W** pond. před Michalem. — 4. **W** pond. před Martinem. — 5. Druhý pond. po now. nece. — Tých. trh kaj. sobotu.
- Slawičin**. 1. **W** pond. před Obrác. Pawla. — 2. **W** pond. po Wojtěchu. — 3. **W** pond. před Pet. a Paw. — 4. **W** pond. před Wácl. — 5. **W** pond. před Martinem. — Dwa dobht. trhy na 2. a na 4. trh wýr. — Trhy na wlnu: 1. Na Wojtěcha. — 2. Na Cecílii.
- Slawkow** (Austerlitz) 1. **W** pond. po Obrác. Paw. — 2. **W** pond. po ned. 2. po Welik. — 3. **W** pond. po Jak. Bětském. — 4. **W** pond. po Matouši. — 5. **W** pond. po Alžbětě. — Koň. a dobht. trh na Matouše. — Trh tých. kaj. úter. a pátek.
- Slawonice** (Slabings) 1. **W** pond. po 3. Král. — 2. **W** pond. po ned. smrt. — 3.

W pond. po Janu Křest. — 4. **W** pond. po Matouš. — 5. **W** pond. po Alžbětě. — Trh na volnu: 1. **W** pond. před Pet. a Pav. — 2. **W** pond. po Václavu. — Velké týh. trhy: 1. Na zelen. čtvrt. — 2. **W** pond. před Sv. Duchem. — 3. Na Tomáše apost. — Dob. trh w sokotu před kaž. wýr. trhem, a každoročně s počátkem prvního týdně poovního až na sv. Martina od 14 do 14 dni. — Týh. trh kaž. pond.

Sluffowice. 1. **W** úter. po ned. černé. — 2. **W** úter. po Bartol. — 3. **W** úter. po posvícení. — 4. **W** úter. před 1. ned. atwent. — Dob. trh w pond. před každým trhem wýrč.

Sewinac (Eulenberg) 1. Na Matěje. — 2. Na Wawřince. — 3. Na Ondřeje.

Spálew (Sponau). Trh wýr. a dob. 1. Na Jiří. — 2. Na Šim. a Judu.

Starč. 1. **W** úter. po Hronicih — 2. Na Kunhutku. — 3. Na Jiřího. — 4. Na Jakoba Bětského.

Staré Brno, viz: Brno Staré

Staré Město (Altstadt) 1. **W** pond. před pond. masopustním. — 2. **W** pond. po Jiřim. — 3. **W** pond. po Anně. — 4. Na Kateřinu. — Týh. trh kaž. úter.

Stenarow (Stannern) Wýroční a dobytí trhy: 1. **W** pondělí po Hromic. — 2. **W** pond. po Pet. a Pav. — 3. **W** pond. po Václavu. — Týh. trh. kaž. sobotu.

Strachotice (Straschnitz) 1. **W** úter. Welfon. — 2. Na Bartol.

Strážec (Straschau) 1. **W** ten před Svěst. P. Mar. — 2. **W** den před Načebemz. P. Mar. — Dob. trh před kaž. wýr. trh.

Strážnice. 1. **W** úter. po Deretě. — 2. **W** úter. před Sv. Duchem. — 3. **W** úter. po Rawstiw. P. Marie. — 4. **W** druhý úter. po Rozdwiž. sw. Kříže. — 5. **W** út. po Obětew. P. Mar. — Dob. trh w pen. před kaž. wýr. trhem. — Týh. trh každou středu.

Stríšky (Stritz) 1. **W** úter. před pepelc. — 2. **W** úter. Welfon. — 3. **W** út. po Bartol. — 4. **W** úter. po Hawlu. — Dob. trh e kaž. wýr. trhu.

Studenc (Stubein) 1. Na Jana Nepo. — 2. Na Matouše. — Velké tehý týh.: 1. **W** pond. po ned. lwět. — 2. **W** pond. před Wánci. — Dob. trh o trhu wýr.

Switawka. 1. **W** pond. po new. rece. — 2. **W** pond. po Jiřim. — 3. **W** pond. po Wawřinci. — 4. **W** pond. po Hawlu. — Dob. trh w úter. po kaž. wýr. trhu.

Switawa (Zwittau) 1. **W** pond. po Hrom. — 2. **W** pond. po Rawstiw. P. Mar. — 3. **W** pond. před Jiljim. — 4. **W** pond. před Martinem. — Welsi týh. trhowé: 1. **W** pond. po Jiřim. — 2. **W** pond. po Hawlu. — Trh na len a přizi kaž. pond. — Trh na wlnu: 1. We čtvrt. po Malez. sw. Kříže, a 2 násled. čtvrtky. — 2. We čtvrt. po Jilji, a 3 násled. čtvrtky. — Koňš.

trhy: 1. We čtvrt. před Hrom. — 2. We čtvrt. po středoposli. — 3. We čtvrt. před Sv. Duchem. — 4. We čtvrt. před Rawstiw. P. Mar. — 5. **W** čtvrt. před Jiljim. — 6. We čtvrt. před Martinem. Padne-li na tyto dny swátek, obhýwaj se trhowé tito w den předcházející. — Týh. trh. kaž. pond. a pátek.

Safow. 1. **W** út. po Cyr. a Methodu. — 2. Na Wita. — 3. Na Bartol. — 4. Na Hawla. — Dob. trh w den před kaž. wýr. trhem. — Týh. trh kaž. pátek.

Satawa (Schattau). 1. Na Jak. a Seb. Padne-li wšak na sob. nebo na pond., obhýwá w budouci út. — 2. **W** út. Swatoduff. — 3. Na Matouše. — 4. **W** út. po Martinu. — Trh na len a přizi w sob. po Mart. — Týh. trh kaž. pond.

Šimberk (Schilberg). 1. **W** pond. masopust. — 3. **W** pond. po Prokopu. — 3. **W** pond. po Alžbětě. — Wel. trhy: 1. We stř. před Wánci. — 2. We stř. před Welfon. — Koňš. a dobyt. trh 1. **W** druhou sob. w post. — 2. **W** pond. po 4. ned. Welfon. — 3. Na Alžbětě.

Šlapanice. 1. **W** pond. po ned. 3. po Welf. — 2. **W** pond. po Načebemz. P. Mar.

Štěpanow. 1. **W** út. po 3 Král. — 2. **W** út. po Welfon. — 3. **W** út. po Načebemz. P. Mar. — 4. **W** út. po wš. Swat. — Trh dobyt. w pond. před kaž. trh. wýr.

Sternberg. 1. **W** út. po Hrom. — 2. **W** út. po Welf. — 3. **W** út. po Wawřinci. — 4. **W** út. po Hawlu. — Dob. a koňš. trh.: 1. Po Obrác. Paw. — 2. **W** pond. před Wawřin. — Týh. trh kaž. pond. a pátek.

Štítary (Schiltarn). 1. **W** út. před posled. ned. masop. — 2. **W** út. po Bož. Wšoup. 3. **W** út. před Maroz. P. Mar. 4. **W** út. před Počet. P. Mar. — Koňš. a dobyt. trh před kaž. wýr. trhem.

Stramberg. 1. We stř. po 3 ned. post. — 2. We stř. po Bož. Těle. — 3. We stř. po Bartol. — 4. We stř. po Mart.

Šumberg (Schönberg). 1. Na Obrác. Paw. — 2. **W** pond. po ned. lwět. — 3. We čtvrt. po Bož. Těle. — 4. Dne 4. srpna. — 5. Na Hawla. — Koňš. a dob. trhy: 1. **W** pát. před prvním wýr. trh. — 2. **W** pond. po ned. lwět. — Týh. trh kaž. středu a sob.

Šwabence. 1. **W** pond. masop. — 2. a čtvrté pondělí po Sv. Duča. — 3. **W** pond. po Michalu.

Čelč. 1. **W** út. po Obrác. Paw. — 2. út. po ned. družeb. — 3. **W** út. Swatoduff. — 4. **W** út. před anjel. strážcem. — 5. **W** út. po Martinu. — Trh na wlnu: 1. **W** út. po Fil. a Jak. — 2. **W** út. po Hawlu. — Wel. týh. trh. na zelen. čtvrt. — Dob. trh každých 14. dni, w út. počítaje o 1. w rece. — Týh. trh kaž. úter.

Čišnow (Tischnowiz). 1. **W** po Hrom. — 2. **W** pond. po Fil. a Jak. — 3. **W** pond. po Načebemz. P. Mar. — 4. **W** pond. před

- Klementem. — Třh. trh kaž. pond. — Trh na mlnu: 1. W pond. po Medardu. — 2. W pond. po Terešii. — Dob. trhy w úter. po kaž. wýr. trhu.
- Tiřtín.** 1. W út. po Josefu pěst. — 2. W út. po Janu w čerwenci. — 3. Druhý út. w měs. říjnu.
- Clumačow.** 1. W pond. po 3 Král. — 2. Třeti pond. po Belikon. — 3. Na Silji. — 4. Na Sawla.
- Cowačow (Lobitschan).** 1. W den po new. roce. — 2. W út. welikon. — 3. úc. swatob. — 4. út. po Wáclawu. — Třh. trh w út.
- Crachtín (Cracht).** 1. W pond. po sw. Trojici. — 2. W pond. po Bartol. — 3. W pond. před Ondřejem.
- Crnawka (Tirnau).** 1. První pond. w postě. — 2. Na Jizi. — 3. Na Jakoba. — 4. W den wšedni po Narož. P. Mar. — 5. Na Mikulasse.
- Crstotowice (Trestomiz).** 1. W pond. po 4. ned. Welikon. — 2. W pond. po Narož. P. M. — 3. W út. po Iměnu Ježíš. — 2. W út. po Janu Nep. — 3. W út. po Narož. P. M. — 4. W út. po Martinu.
- Čřebiž.** 1. W středopostu. — 2. We čtvrt. po Bartol.; padne-li Bartol. we čtvrt. edbývá se trh wýr. téhož dne. — Wel. třh. trh na Annu. — Koňš. a dob. trh w út. před hlawnim trhem, pak w út. před Aloisiew, a w út. po wš. Swatých. — Třh. trh kaž. pond.
- Čřebowá Merawská (Mährisch = Tribau).** 1. W pond. po 2. ned. postní. — 2. W pond. po sw. Trojici. — 3. W pond. po Rochu. — 4. W pond. po Grant. Seraf. — 5. W pond. po Lucii. — Trh koňš. a dob. we čtvrt. před 1. a 4. trhem wýr. — Třh. trh w sob.
- Čreřt (Triesch).** 1. Třeti pond. w postě. — 2. W pond. po Prokopu. — 3. W pond. po Grant. Ser. — Dob. trh. w den trhy wýroč. — Třh. trh kaž. pátek.
- Čwrdonice (Čurniz).** 1. W pond. po ned. druž. — 2. Na Matouffe.
- Merčice (Muerřiz).** 1. W pond. po 3 Král. — 2. W pond. po sw. Trojici. — 3. W pond. po Grant. — Třh. trh w út. a páť.
- Unčow (Huncow, Mährisch = Neustadt).** 1. W út. po jměnu Ježíš. — 2. Druhý út. w swětnu. — 3. Druhý út. po Petru a Paw. — 4. První út. w jáři. — 5. W út. před Mart. — 6. Druhý út. w březnu. — Wel. trhy: 1. We čtvrt. před Wánoci. — 2. Na zel. čtvrt. — Třh. trh w út. a w páť. — Koňš. a dobht. trh 8 dni před trhy wýroč.
- Uzewá Němedá (Deutschhaufe).** 1. W pond. masop. — 2. pond. před Welik. — 3. W pond. před wš. Swat. — 4. W pond. před Lucii. — Třh. trh w sob.
- Wančice wiz: Zwančice.**
- Wejwanowice wiz: Zwanowice.**
- Wejmyšlice.** 1. We čtvrt. před ned. swět. — 2. W út. po Nanebewz. P. Mar. — 3. — W den před Tomášem.
- Weslá.** 1. W út. po Hrom. — 2. We stř. po Welik. — 3. W út. po Maří Magb. — 4. W út. po Sim. a Jud. — Trh koňš. a dobht. před kaž. trhem wýr. — Třh. trh kaž. pond.
- Weseli Nowé.** 1. W út. po Markytě. — 2. Na Wáclawu. — Hlawni třh. trh. 1. W před ned. swět. — 2. W út. po Leopoldu. — Dob. trh o wýroč. trzích.
- Weseli Staré.** 1. W út. po ned. swět. — 2. W út. po sw. Trojici. — 3. W út. před anjel. stráž. — 4. W út. po poswicení císař. w říjnu. — 5. Druhý út. w adventě. — Dobht. trh před kaž. wýr. trhem. — Třh. trh kaž. pond.
- Wiřonice Dolní (Unter-Wiřerniz).** 1. W út. po 3 Král. — 2. We čtvrt. po Cyr. a Meth. — 3. Na Fil. a Jak. — 4. Na Jakoba. — 5. Na Matouffe. — 6. W pond. po Ondřej. — Třh. trh. kaž. pond.
- Wladislaw.** 1. We čtvrt. před ned. swět. — 2. We čtwr. před ned. řížowou — 3. W čtvrt. před Matouffem. — 4. We čtvrt. před Tomášem. — Dobht. trh. o kaž. wýr. trhu.
- Wlaschowice.** 1. W út. po Hrom. — 2. Třeti út. po Fil. a Jak. — 3. W út. po Nanebewz. P. M. — 4. Druhý út. po Sawlu. — Dob. trh w den před trhy wýroč. — Třh. trh w sob.
- Wlasčice (Wostiz).** 1. W pond. po Bož. Těle. — 2. Třeti pond. po Matouffi. — 3. pond. před wš. Swat.
- Wracow.** 1. We stř. po Welik. — 2. Na Prokopa. — 3. W út. po wš. Swat.
- Wrancow (FRAIN).** 1. Na Popelec. — 2. Na Floriana. — 3. Na Annu. — 4. W pond. po Obrác. Paw. — 5. Na Dnřičky. — Koňš. trh w sob. před Obrác. Paw. — Dobht. trh: 1. W sob. po Fil. a Jak. — 2. W sob. po Anně — 3. W sob. po Michalu. — 4. W den wšedni před wš. Swat.
- Wrateniu (Gratting).** 1. Na Gab. a Seb. — 2. W út. po ned. swět. — 3. W út. po Markytě. — 4. W út. po Silji. — W út. po Kateřině. — Trh koňš. a dobht. před kaž. trh. wýr.
- Wřetín.** 1. W út. po Hrom. — 2. W út. po Fil. a Jak. — 3. W den po Proměnění Krista P. — 4. Na Lukáše. — Wel. třh. trhy: 1. Na zel. čtvrt. — 2. W pond. před Wáclaw. — 3. Na Tomáše apost. — Trh dobht. před kaž. wýr. trhem. — Trh na obilí kaž. sobotu.
- Wřetín Dolní.** 1. W út. po Matěji. — 2. We stř. před Sw. Duchem. — 3. W út. po Narož. P. Mar. — Trh dobht. před kaž. wýroč. trhem. — Třh. a dobht. trhy we stř. od stř. popelec. až do Welikonoci.
- Wiřow (Wiřchau).** 1. W pond. po 3 Král. — 2. W pond. po Cyr. a Methodu. — 3. W pond. po Fil. a Jak. — 4. W pond. po Markytě. — 5. W pond. po Womýř. sw. Kříže — 6. W pond. po wš. Swat. —

Trhy na koně a dob. 8 dní před kař. výr. trhem. — Týh. trh kař. stř. a sob.
Wyszowice. 1. Druhý út. po 3 Král. — 2. Druhý út. po Welif. — 3. Druhý út. po Pet. a Paw. — 4. stř. a ve čtvrt. před poswic. — 5. W út. po všech Swat. — Dobyt. trh: 1., 2., 3. a 5. w pond. před výroč. trhy. — Wel. týh. trhy: 1. W út. po Sw. Duchu. — 2. W út. po Wawřinci. — Týh. trh. kař. út. — W postě jeř kař. út. trh na dobytč. —
Žabřeh (Hohenstadt). 1. Dne 2. ledna. — 2. W pond. po Bož. Těle. — 3. W den po Bartol. — 4. Na Worsilu. — Trh konf. a dob.: 1. W pond. po ned. 1. posní. — 2. Druhý pond. po Bož. Těle. — 3. W pond. po Bartol. — 4. W pond. po Worsile. —
Ždounky. 1. W pond. po Bož. Wstoup. — 2. W pond. po Martinu. —
Žlín. 1. W út. po Matěji. — 2. W út. po 1. ned. Welif. — 3. We středu po Sw. Duchu. — 4. W út. po slaw. kapulíře. — 5. We čtvrt. po Narož. P. Mar. — 6. W út. po 1. ned. advent. — Dob. trh w den před trhem výr. — Týh. trh kař. sob.
Žnojmi (Žnaim). 1. Na boretu. — 2. W út. po ned. týh. w. — 3. Na Jiři. — 4. Na Jana Křest. — 5. We čtvrt. po Narož. P. Mar. — 6. Na Sim a Jud. — 7. We čtvrt. před Počet. P. Mar. — Kdyby 1., 3., 4 a 6. trh padl na pát. nebo sob. ob-

loží se na budoucí úter. Přední trh před všemi 7 trhy. — Trh na len a přízi: 1. Na Sim. a Jud. — 2. W sob. před 2. ned. adventní, časem i na ostatních předních trzích. — Trh na wlnu: 1. W den před Janem Křest. — 2. W den před Sim. a Jud.; i na trh. předním. — Trh dobyt. a konf. w den před trhy výroč. — Týh. trh kař. sob.

Ždánice (Steinitz). 1. W pond. před Bož. Wstoup. — 1. W pond. po Bartol.

Ždár (Saar). 1. W út. po nov. roce. — 2. W út. před předposním. — 3. W út. po sw. Trojici. — 4. W út. po Bartol. — 5. W út. před Martinem. — Dobyt. trh w pond. před kař. výr. trhem.

Želetawa (Schelletau). 1. Na Matěji. — 2. W pond. po sw. Trojici. — 3. We čtvrt. po Wáclawu. — 4. Na Tomáše apost. — Dob. trh w den před kař. výr. trhem. — Týh. trh kař. středu.

Žerawice. 1. W pond. masop. — 2. pond. w tříz. dnech. — 3. W pond. po Anně. — 4. W den po sw. Kateřině. — Trh konf. a dobyt. w první den, a w den po sw. Kateřině.

Židlochewice (Seelowitz). 1. W út. po Obrác. Paw. — 2. W út. po Witu. — 3. Na Sim. a Judu. — 4. W út. Welifon. — 5. W út. po Wawřinci. — Padne-li Sim. a Jud. w ned. obhývá se w pondělí.

Poznámání. Pořadatelé kalendáře těchto záleží na tom, aby se odbíratelům jeho wše strany a každým rokem důkladněji wshowělo. Ohledem na trhy výroční žádáme tudíž wážené přednostensktwo wšech těch obcí, jejichž trhy by snad w něčem bezchybné nebyly, aby ni opravu lástwowě zaslali ráčilo, jakož se již letos bylo stalo od některých obcí, jenž opravy bývalých omylů w trzích svých do tiskárny byly zaslaly. Rozumí se, že dopisowé tyto musejí fran- kowání býti. Tak se stane, že již na rok tato důležitá stránka kalendářů w „Morawanu“ nassem w úplné ryžosti se objeví, čehož bohužel až do- posud we mnohých kalendářích postrádáme snad nedopatřením bývalých pp. představených obecných. Mynějšší wážení páni Starostowé a wýborníci obecní snad ochotně w: prospěch obcí svých této uctivé žádosti naši zadosť učiní.

Beneš Kulda,
 duchowní správce w ochranitelsně pro
 zanedbalou mládež w Brně, pořadatel
 kalendáře.

Wyroční trhowé w Slezsku.

Albrechtice (Olberdors). 1. W pond. po 3 Král. — 2. Na Fil. a Jak. — 3. W pond. po Manebew. P. Mar. — 4. Na Sim. a Jud. — Trh konf. a dob.: 1. We stř. před ned. kněť. — 2. We stř. po Jak. a Anně. — 3. We stř. po 2. pond. w říjnu. — Týh. trh kař. středu.

Andělska Hora (Engelsberg). 1. W pond. před Obrác. Pawla. — 2. Na 1. pond. po Anně. — 3. W pond. před wš. Swat. **Benešow (Benisch).** 1. Na 1. pond. w postě. — 2. W úter. po Pet. a Paw. — 3. W pond. před Jiljim. — 4. W úter. po K: teř. — Týh. trh kař. středu.

- Bílá Woda (Weißwasser)** 1. W pondělí po ned. smrt. — 2. W 4. pond. po Velik. — 3. W pond. před Matoušem. — 4. W pond. po wš. Swat. — Tých. trh kaž. čtv. —
- Bilowec (Bagštadt)** 1. Druhý čtvrt. w post. — 2. Na Silvi. — 3. Na Mikul. — Dobyt. trh.: 1. We čtvrt. před Bož. Wstoup. — 2. První čtvrt. po Bož. Těle. — Welfý tých. trh na zelen. čtvrt. — Kaž. čtvrt. trh tých. a na obilí.
- Bilsko (Běliz)** 1. W pond. po 2. ned. post. — 2. W pond. po Janu Křest. — 3. Dne 15. září. — 4. Na Mikul. — Trh na wlnu: 1. Dne 22. května. — 2. Dne 10. října. — Trh dobyt.: 1. W pond. po sw. Trojici. — 2. Na Jana Křest. — 3. Na Jak. — 4. Dne 15. září.
- Bohumín (Oberberg)** 1. Na Abdelgundu. — 2. W pond. po 2. ned. Velik. — 3. Na Nawštíw. P. Mar. — 4. Na Michala. — Glawni tých. trhy. We středu před Velik., před Sw. Duchem, a před Wánoci. — Roň. a dob. trh před kaž. wýr. trhem.
- Bruntal (Freudenthal)** 1. W pond. po new. roce. — 2. W pond. po 2. ned. post. — 3. W pond. po Jiřim. — 4. W pond. po Markty. — 5. W pond. po Mart. — Tých. trh kaž. úter. — Dob. trh: 1. W úter. po Jiřim. — 2. W úter. po Martinu.
- Eismantl (Zuckmantel)** 1. Na Matěje. — 2. W pond. po 6. ned. Velik. — 3. Na Matouffe. — 4. Na Ondřeje. — Tých. trh kaž. středu a sobotu.
- Freiwald (Freiwaldau)** 1. W den po now. roce. — 2. Na Jana Křest. — 3. Na Bartol. — 4. Na Michala. — Tých. trh kaž. středu.
- Fridberg.** 1. W pond. masop. — 2. W út. welikon. — 3. Na Nawštíw. P. Mar. — 4. W pond. po Hedwice.
- Frydek.** 1. W pond. po 3 Král. — 2. W pond. před Josefem. — 3. W pond. po Fil. a Jak. — 4. W pond. před Janem Křest. — 5. W pond. po Michalu. — 6. W pond. před Kateřinou. — Trh na koně, wlnu a dobyt. dva dni před kaž. wýr. trh. — Tých. trh kaž. pond. a pátek.
- Fryštát (Freistadt)** 1. Na Odrác. Paw. — 2. W pond. po 6. ned. welik. — 3. Na Bartol. — 4. Na Sim. a Jud. — 5. We stř. po Velik. — Trh na wlnu w den před Sim. a Jud. — Tých. trh kaž. úter.
- Jablunkow.** 1. W pond. po Odrác. Pawla. — 2. W pond. po Jak. apost. — 3. W pond. po Sim. a Jud. — 4. W pond. po Fil. a Jak. — 5. W pond. po prv. ned. Velik. — Tých. trh kaž. úter.
- Jawornik.** 1. W pond. a w úter. po Odrác. Pawla. — 2. Na Fil. a Jak. — 3. Na Jakuba. — 4. Na Sim. a Judu. — Roň. a dob. trh na wšech wýr. trhy. — Tých. trh kaž. úter. na obilí, strawní věci, slámu, dříví a t. d.
- Grabina.** 1. Na Zasnoubení P. Mar. — 2. Dne 19. března. — 3. Dne 16. května. — 4. Dne 2. července. — 5. W pond. po Narož. P. Mar. — 6. Na Sim. a Judu.
- Gradec (Graz) Wýr. a dob. trhy:** 1. W pond. před 1. květnem. — 2. W pond. po Bož. Těle. — 3. Na Jakoba. — 4. W pond. po Michalu. — 5. Na mláďátka.
- Klinskowice (Königsberg)** 1. W pond. po ned. družeb. — 2. W pond. po sw. Trojici. — 3. Na Wawřince. — 4. Na Kateřinu. — 5. W pond. před Walent. — Trh na dob. a wlnu: 1. Na Fil. a Jak. — 2. Na Wáclawa. — Tých. trh kaž. pond.
- Krnov (Jägerndorf)** 1. W pond. po ned. týčatné. — 2. W pond. po 6. ned. welik. — 3. W pond. po Nawštíw. P. Mar. — 4. W pon. po Narož. P. Mar. — 5. W pond. po Obětow. P. Mar. — Roň. a dob. trh 1. W pond. po ned. květ. — 2. W pond. po Markty dne 13. července. — 3. W pond. po Bartol. — 4. W pond. před Mikul.
- Odry (Odrau)** 1. W pond. před 3 Krály. — W pond. po ned. promodné. — 3. W pond. před Janem. — 4. W pond. po powš. sw. Říje. — Dob. trh 1. W pond. po ned. promod. — 2. W pond. po pow. sw. Ří. — Tých. trh kaž. pond.
- Opawa (Troppau)** 1. Dne 1. února po 8 dni. — 2. Dne 1. května po 14 dni. — 3. Dne 1. srpna po 8 dni. — 4. Dne 1. listop. po 14 dni. — Wsl. dob. trhy: 1. 8 dni po sw. Troj. — 2. 8 dni po Janu Křest. — 3. 8 dni po Jak. — 4. 8 dni po Narož. P. Mar. — Trh na wlnu: 1. Dne 6. květ. — 2. Dne 29. září. — Každý trvá 8 dni. — Tých. trh kaž. středu a sobotu.
- Opawice (Troppowitz)** 1. První pond. po Bož. Těle. — 2. Po Michalu. — Po Dewitnifu.
- Stočow.** 1. We čtvrt. po dewitnifu. — 2. W den po Božim Wstoup. — 3. Na Martina; padne-li w sobotu neb w ned. obloží se na budoucí út. — 4. Na Bart. — Wel. tých. trh: 1. We čtvrt. před Wán. — 2. We čtvrt. před Velik. — 3. We čtvrt. po Bož. Těle. — 4. We čtvrt. po Michalu. — Dob. trh w den před kaž. wýr. a wel. tých. trhem.
- Střebowice.** 1. Na 4. úter. po now. roce. — 2. W út. po Velik. — 3. W út. před Jan. Křest. — 4. W út. před Hedwíkou.
- Strumci (Schwarzwasser)** 1. Na Jiřiho. — 2. Na Michala. — 3. W pond. po Jak. — 4. W út. po now. roce. — Dob. trh w den před kaž. wýr. trhem. — Tých. trh kaž. pák.
- Těšín (Teschen)** 1. W den po Grom. — 2. W út. swatobuřni. — 3. W pond. před Mari Magd. — 4. Po Narož. P. Mar. — 5. Na Ondřeje. — Tých. trh kaž. středu. a

sebotu. — Trh na wlnu: 1. dne 28. kwět. — 2. Dne 2. října. — Dok. trh kaš. pát. Padne-li wssak na ten den swátek, obloží se na budoucí sob. •
Widna (Weidenau) 1. W pond. po nov. roce. — 2. W pond. po ned. říj. — 3. Na Wawřince. — 4. W pond. po Grant. Seraf. — Třh. trh kaš. dond.

Wistow (Wigstabt) 1. Na Wita. — 2. We stř. přeb Hawlem. — Třh. trh 1. We čtvrt. přeb Hrom. — 2. W pond. po 3. ned. Welik. — 3. Na Mojst. apost. — 4. W den přeb Manebewz. P. Mar. — 5. W den po Lucii welk. trh.

Wrbno (Wurbenthal) 1. W pond. po Hrom. — 2. W pond. po Janu Křest. — 3. W pond. po Michalu. — Třh. trh kaš. pond.

Wýroční trhowé w Slowenřku.

Alřs-Mhars. Pressp. st., 26. dub. 26. čerwence. 12. jār. 2. prof.
Bájá. Tek. st., 3. břez. — **Bánowce.** Trenč. st., 7. led. 24. únor. 24. dub. 16. čerwna. 24. čerwna. 16. srp. 29. jār. 28. říj. 13. prof. — **Bardijow.** Sároff. st., 24. únor. 1. jār. 22. prof. — **Becow.** Trenč. st., 12. břez. 3. kwět. 21. srp. 25. list. — **Béla.** Spiř. st., 17. led. 26. kwět. 15. čerwence. 22. jār. 24. list. — **Bélusse.** Trenč. st., 24. únor. 1. kwět. 24. čerwna. 6. srp. 9. říj. 28. říj. — **Beregsás.** (Břeh Sasff), Berej. st., 14. dub. 7. kwět. 13. čerwna. 25. srp. 3. list. 20. prof. — **Berent.** Abauj. st., 2. čerwence. 18. prof. — **Bike.** Trenč. st., 27. led. 3. kwět. 16. čerwna. 15. jār. 3. list. **Bebrowec** welk. Eipt. st., 10. břez. 16. kwět. 1. říj. 19. prof. — **Bdjinice.** Nitr. st., 7. led. 10. čerwna. 6. říj. 11. list. — **Bogdany.** Sároff. st., 25. led. 17. únor. 28. dub. 30. čerwna. 29. srp. 21. říj. 19. list. — **Březowá,** Nitr. st., 13. led. 3. břez. 17. dub. 2. čerwna. 23. čerwna. 25. srp. 22. jār. 10. list. — **Březowice.** Sar. st., 14. únor. 16. dub. 4. čerwna. 29. srp. 3. list. 22. prof. — **Buš.** Pressp. st., 20. led. 24. břez. 1. kwět. 6. srp. 25. říj. — **Bulka.** Zemn. st., 13. čerwna. 25. srp. 4. říj. — **Bystřice háusřká.** Zvol. st., 23. led. 7. kwět. 1. prof. **Bystřice powařřká.** Trenč. st., 7. led. 14. dub. 16. čerwna. 11. srp. 22. jār. **Bzowif.** Hons. st., 28. dub. 20. srp. 4. prof. **Čachice.** Nitr. st., 24. únor. 26. kwět. 27. čerwna. 29. srp. 21. říj. 22. prof. — **Čwrtel.** (Štortel), Spiř. st., 10. čerwna. 23. říj. — **Čwrtel.** Pressp. st., 8. únor. 5. kwět. 3. čerwence. 21. říj.
Darmoth. Nowoh. st., 7. led. 3. únor. 31. břez. 1. kwět. 20. srp. 29. říj. 3. list. — **Dengelet.** Nowoh. st., 31. břez. 17. jār. — **Derechnow.** Zemn. st., 30. kwět. 11. čerwna. 5. jār. 6. prof. — **Dětwa.** Zvol. st., 24. dub. 24. jār. 24. list. — **Diwin.** Nowohr. st., 2. led. 1. kwět. 24. čerwna. 11. srp. 18. říj. — **Dobrá.** Zemn. st., 22. dub. 10. čerwence. 16. srp. 15. list. — **Dobrániwa.** Zvol. st., 10. led. 10. čerwna. 16. čerwna. 22. jār. 4. prof. — **Dobřina.** Gemer. st., 2. led. 12. kwět. 1. srp. 9. prof.

Dolha či Dlouhá. Marmar. st., 28. led. 13. kwět. 31. čerwence. 25. jār. — **Domauře.** Trenč. st., 3. únor. 14. dub. 12. kwět. 7. čerwence. 16. srp. 17. jār. 22. prof. — **Dubnice.** Trenč. st., 4. únor. 28. dub. **Sarkažd.** Nitr. st., 25. čerwence. 18. srp. 29. jār. **Seřete Ardown.** Ugoř. st., 21. led. 25. srp. 22. jār. 24. list. — **Sileřowo.** Nowoh. st., 7. led. 26. kwět. 25. srp. 19. list. — **Sorow.** Abauj. st., 10. led. 16. srp. 4. říj. — **Franyřtáf,** Nitr. st., 25. led. 31. břez. 1. kwět. 10. čerwna. 30. čerwna. 11. srp. 29. jār. 3. list.

Sagary. Pressp. st., 24. břez. 2. čerwna. 23. čerw. 25. srp. 3. list. 9. prof. — **Salanta.** Pressp. st., 10. čerwna. 20. srp. — **Gemer.** Gem. st., 14. únor. 14. dub. 3. čerwna. 3. čerwence. 17. prof. — **Genč.** Abauj. st., 25. ledna. 31. břez. 11. srp. 10. prof. **Guta.** Komár. st., 2. led. 7. dub. 26. čerwna. 22. jār.

Salíč. Nowoh. st., 20. led. 19. břez. 16. čerwna. 15. čerwence. 1. jār. 5. list. 13. prof. **Saliny.** (Salmowa) Ugoř. st., 2. led. 24. dub. 5. čerwna. 14. čerwence. 1. prof. — **Sandřowa.** Nitr. st., 24. únor. 26. kwět. 16. čerwence. 20. list. — **Saniřřka.** Abauj. st., 24. dub. 7. čerwence. 15. jār. 22. prof. — **Sanuffowce.** Sar. st., 7. led. 14. dub. 22. prof. — **Sanuffowce** (Sanuř řalwa. 24. únor. 17. dub. 5. čerwna. 31. prof. — **Šobolřow.** Sar. st., 7. led. 12. břez. 1. kwět. 14. čerwence. 24. jār. 11. list. — **Šolič.** Nitr. st., 25. led. 26. břez. 16. čerwna. 15. čerwence. 20. srp. 1. jār. 25. list. 13. prof. — **Šrabuffice.** Spiř. st., 25. led. 1. kwět. 4. říj. — **Šumenné.** Zemn. st., 6. únor. 26. břez. 26. kwět. 30. čerwna. 15. jār. 3. list. 22. prof. — **Šyby.** Eipt. st., 27. led. 26. břez. 19. čerwna. 9. jār. 3. list.

Štřelnice. Nitr. st., 20. led. 19. břez. 5. kwět. 24. čerw. 25. srp. 16. říj.

Tařow. Abauj. st., 26. kwět. 24. čerwna. 29. jār. 13. prof. — **Tedřow.** 20. kwět. 30. čerwna. 1. říj. 13. prof. — **Telřřawa.** Gem. st., 28. dub. 24. čerwna. 1. jār. 19. list. — **Plawa.** Trenč. st., 6. únor. 20. břez. 20. kwět. 19. čerwna. 22. čerw. 22. jār. 3. list.

Kamenice. Šont. št., 2. květ. 23. června. 18. říj. — **Kapušany.** Šaryš. št., 12. břez. **Kerešvár při Bodrogu.** Zemn. št., 24. únor. 22. břez. 13. květ. 16. června. 14. července. 6. srp. 15. zář. 25. list. — **Kežmarok.** Spiš. št., 10. břez. 3. květ. 16. června. 15. zář. 13. pros. — **Kláster.** Turč. št., 9. led. 16. června. 29. zář. 6. pros. — **Kněžno neb Gniazdo.** Spiš. št., 13. led. 19. květ. 23. června 25. srp. 3. list. 15. pros. — **Komárno při Dunaji.** Komár. št., 1. květ. 30. června. 4. říj. 1. pros. — **Komjatice neb Komjaty.** Nitř. št., 20. led. 26. břez. 15. července. 26. srp. 19. list. 15. pros. — **Kostelany.** Šop. št., 17. dub. 30. květ. 11. srp. 22. zář. — **Košice.** Abauj. št., 20. led. 1. květ. 27. června. — **Kremnice.** Tek. št., 5. květ. 2. srp. 2. říj. — **Krem-pach.** Spiš. št., 24. dub. 22. zář. — **Krupina.** Zvol. št., 6. únor. 31. břez. 30. června. 25. srp. 28. říj. 22. pros. — **Kubín dolní.** Draw. št., 24. únor. 14. dub. 30. června. 15. zář. 24. list. — **Kurima.** Šar. št., 25. led. 1. květ. 16. srp. 29. zář. **Lednice.** Trenč. št., 26. květ. 25. července. 29. zář. 9. pros. — **Leles.** Zemn. št., 7. led. 21. břez. 3. květ. 11. srp. 15. zář. 19. list. — **Leopoldow.** Nitř. št., 17. led. 24. břez. 2. června. 14. července. 22. zář. — **Lewary welské.** Prešp. št., 13. led. 12. břez. 26. květ. 21. července. 11. srp. 22. zář. 17. list. — **Lewice.** Tek. št., 7. led. 7. dub. 19. června. 25. července. 29. zář. — **Lewoče.** Spiš. št., 2. led. 26. květ. 25. července. 16. říj. — **Libětová.** Zvol. št., 3. únor. 1. květ. 22. července. 29. zář. **Libice či Ljubica.** Spiš. št., 3. únor. 2. července. 3. list. — **Libova.** Spiš. št., 24. únor. 14. dub. 2. června. 2. července. 16. srp. 20. říj. 6. pros. — **Lipany.** Šar. št., 12. dub. 7. června. 29. srp. 25. list. — **Liska.** Zemn. št., 21. břez. 27. června. 29. zář. 1. pros. — **Lučenec.** Nowoh. št., 14. únor. 7. květ. 19. června. 2. července. 15. zář. 18. říj. 10. pros. — **Luipersdorf.** Prešp. št., 3. únor. 3. květ. 3. července. 21. říj. **Máda.** Zemn. št., 14. dub. 27. června. 27. srp. 15. zář. 11. list. 4. pros. — **Marušice.** Šont. št., 14. dub. 25. srp. — **Matějowice.** Spiš. št., 6. únor. 10. června. 6. srp. 19. list. — **Mecenzaif wýšší.** Abauj. št., 4. led. 17. dub. 21. července. 17. pros. — **Mecenzaif nižší.** Abauj. št., 15. dub. 2. července. 9. zář. 1. pros. — **Medér welský.** Komár. št., 25. led. 6. srp. 5. pros. — **Mischalowce.** Zemn. št., 3. únor. 7. květ. 3. června. 16. srp. 18. říj. — **Moldawa.** Abauj. št., 24. únor. 2. června. 14. července. 3. list. — **Morawce (Zlatý Morot).** Tekow. št., 28. led. 8. dub. 22. dub. 24. června. 22. července. 23. zář. 28. říj. 16. pros. — **Moscowce.** Turč. št., 22. led. 7. květ. 18. června. 6. srp. 24. zář. 5. list. — **Muta-**

zewo či Munkáč. Berež. št., 7. led. 10. břez. 24. dub. 10. června. 29. srp. 3. list. — **Mlyjawn.** Nitř. št., 29. led. 26. břez. 11. června. 30. července. 10. zář. 29. říj. 10. pros. — **Mništy.** Spiš. št., 7. dub. — **Mončest.** Nitř. št., 28. led. 29. břez. 28. června. 25. srp. 21. říj. 24. list. — **Modrá.** Prešp. št., 3. únor. 5. květ. 24. června. 1. zář. 11. list. — **Modrý kamen.** Nowohr. št., 14. únor. 24. dub. 19. června. 14. července. 11. list. 4. pros.

Námén. 9. dub. 17. dub. 25. července. 1. pros. **Náměsto.** Draw. št., 13. led. 12. břez. 13. pros. — **Naswad.** Kom. št., 23. srp. 5. list. — **Nemce při Krupině.** Šond. št., 20. led. 31. břez. 23. dub. 16. června. 1. srp. 8. list. — **Nemcowce.** Šar. št., 13. led. 3. květ. 26. říj. — **Nemešá Cipče.** Eipt. št., 25. led. 24. dub. 24. června. 22. zář. 22. pros. — **Nitra.** Nit. št., 10. led. 24. břez. 19. června. 2. července. 28. říj. 22. pros. — **Nowá Báně.** Tek. št., 13. led. 30. květ. 24. června. 9. zář. 3. list. — **Nowá Běla.** Spiš. št., 3. únor. 10. června. 19. list. — **Nowá Wes.** Spiš. št., 20. srpna. — **Nowé Město nad Hysucí.** Trenč. št., 10. února. 12. břez. 22. dub. 21. července. 20. říj. — **Nowé Město nad Wáhem.** Trenč. št., 17. únor. 28. dub. 16. června. 18. srpna. 9. zář. 6. říj. 3. list. 20. pro. — **Nowé Sámty.** Nitř. št., 4. únor. 14. dub. 23. června. 24. list. 13. pros. — **Nowý Srejsštát.** Nitř. št., 22. dub.

Orosy při Darmotách. Nowohr. št., 19. břez. 17. dub. 6. srp. 6. pros. — **Oslany.** Tek. št., 14. dub. 5. květ. 25. srp. 9. pros. **Pezinec.** Prešp. št., 6. únor. 22. dub. 22. července. 28. srp. 4. říj. 25. list. — **Plawec.** Šaryš. št., 7. led. 24. břez. 14. července. 17. list. — **Plesšewce.** Gemer. št., 22. únor. 10. dub. 17. zář. — **Plesšowce.** Zvol. št., 12. břez. 12. července. 1. říj. 29. pros. — **Podhradí.** Prešp. št., 28. dub. 15. zář. — **Podhradí.** Spiš. št., 5. břez. 28. květ. 18. června. 9. zář. 9. pros. — **Podhradí.** Gem. št., 25. led. 11. srp. 1. pros. — **Podolinec.** Spiš. št., 25. led. 12. květ. 30. června. 27. říj. — **Poprad.** Spiš. št., 7. dub. 15. říj. 6. pros. — **Potof.** Zemn. št., 8. břez. 2. června. 30. června. 10. srp. 9. pros. — **Pouchow.** Trenč. št., 7. led. 28. dubna. 2. květ. 15. zář. 3. list. — **Práwno německé.** Nitř. št., 11. břez. 8. květ. 24. června. 2. července. 1. zář. — **Prowno slowanské.** Turč. št., 17. břez. 26. květ. 24. července. 20. říj. — **Před-mír.** Trenč. št., 28. dub. 30. června. 22. pros. — **Prešow.** Šarš. št., 28. led. 16. června. 10. srp. 15. zář. 1. pros. — **Prešpurer či Břetislawa.** Prešp. št., 20. led. 31. břez. 30. května. 2. července. 1. srp. 29. zář. 13. pros. — **Přiwižď.** Nitř. št., 20. led. 19. břez. 3. květ. 11. srp. 15.

- jář. 18. řij. 11. list. — **Pruske**. Trenč. št. 12. břez. 24. dub. 24. čerwna. 11. srp. 19 list. — **Pistorf**. Preš. št., 11. list. — **Pufance**. Hont. št., 17. únor. 24. dub. 2. čerwnence. 1. jář. 6. prof. — **Putnok**, Gemer. št., 2. led. 14. dub. 3. list. 22. prof. **Hadiće**. Mitr. št., 14. čerwnence. 11. list. — **Kadošowce**. Mitr. št., 7. led. 3. kwět. 2. čerwna. 2. čerwnence. 15. jář. — **Kádwan**. Zvol. št., 7. kwět. 7. čerwnence. 9. jář. 1. prof. — **Hajec**. Tren. št., 3. břez. 28. kwět. 19. čerwna. 1. jáři. 27. řij. 9. prof. — **Kattowa**. Gem. št., 25. led. 3. kwět. 20. srp. 13. prof. — **Kewúce welifa**, Gem. št., 19. břez. 13. čerwna. 22. jář. 16. prof. — **Kimaseč**, Gem. št., 29. dub. 24. čerwna. 29. jář. — **Hožembert**, Vipt. št., 7. led. 19. břez. 30. kwět. 29. jář. 1. prof. — **Kyhbnit při Hroně**, Tef. št., 3. února. 4. prof. — **Kymawšťa Sobota**, Gem. št., 7. led. 14. dub. 15. kwět. 14. čerwnence. 19. srp. 21. řij. **Sabinow**, Šar. št., 24. únor. 24. dub. 24. čerwna. 15. jář. 9. prof. — **Salka při Jpľu**, Hont. št., 5. dub. 27. čerwna. 22. čerwnen. 29. srp. 19. list. — **Sebeschlebyhont**. št. 25. led. 1. kwět. 24. čerwna. 22. čerwnence. 15. jář. 25. list. — **Sečany**, Nowoh. št., 25. led. 12. břez. 24. dub. 7. kwět. 29. srp. — **Sečowce**, Zemn. št., 12. břez. 15. kwět. 21. čerwnence. 29. jář. 11. list. — **Sělnice**, Vipt. št., 3. únor. 24. břez. 1. kwět. 24. čerwnence. 3. list. — **Sence**, Prešpur. št., 7. led. 14. dub. 26. kwět. 13. čerwna. 1. jář. 18. řij. — **Senice**, Mitr. št., 24. břez. 5. kwět. 23. čerwna. 21. čerwnence. 28. srp. 6. řij. 19. list. 22. prof. — **Serdahely** (Sčediňtě), Prešp. št., 18. led. 27. čerwna. 22. čerwnence. 11. list. — **Sereď**, Prešp. št., 2. led. 15. kwět. 24. čerwna. 16. srp. — **Serenč**, Zemn. št., 7. led. 21. břez. 24. dub. 30. čerwna. 14. čerwnence. 6. srp. 3. list. — **Sččany**, Mitr. št., 20. led. 4. čerwnence. — **Slasice**, Mitr. št., 3. únor. 18. břez. 27. kwět. 29. čerwnence. — **Slowenšťa Lipč**, Zvol. št., 7. led. 17. únor. 10. čerwna. 25. čerwnence. 4. řij. — **Sobota spišťá**, Spiš. št., 7. led. 24. dub. 25. srp. 3. list. — **Sobotiště**, Mitr. št., 24. únor. 22. dub. 16. srp. 22. jář. 18. řij. 9. prof. — **Sčššš**, Ugoč. št., 25. led. 26. břez. 24. dub. 6. kwět. 24. čerwna. 9. jář. 25. řij. — **Šahy při Jpľu**, Hont. št., 24. únor. 24. břez. 19. kwět. 4. srp. 23. jář. 3. list. — **Sandorf**, Mitr. št., 14. dub. 10. čerwna. 15. srp. 18. řij. **Sároš**. Šar. št., 2. dub. 15. čerwnence. 20. srp. 12. list. — **Sarkuhy welš**. Tef. št., 22. led. 17. břez. 16. dub. 4. čerwna. 22. jář. 24. prof. — **Saffin**. Mitr. št., 29. led. 26. břez. 14. kwět. 13. srp. 17. jář. 22. řij. 3. prof. — **Sebeš dolní**, Šar. št., 22. led. 18. dub. 2. srp. 24. list. — **Sělc**. Mitr. št., 28. dub. 26. kwět. 14. čerwnence. 15. jář. — **Šomorin**. Preš. št., 12. břez. 24. dub. 18. srp. 3. list. — **Šamoš**. Šar. št., 5. dub. 10. čerwna. 4. srp. 13. prof. — **Štáwnice**. Hont. št., 12. břez. 11. čerwna. 17. jář. 17. prof. — **Štitník**. Gem. št., 26. kwět. 18. srp. 18. řij. — **Šúrany**. Mitr. št., 25. led. 1. kwět. 10. srp. 5. list. — **Šwedalar**. Spiš. št., 14. čerwnence. — **Stará Turá**. Mitr. št., 7. led. 8. dub. 1. čerwnence. 19. srp. 16. jář. 2. prof. — **Stará Wes**. Spiš. št., 14. dub. 30. čerwna. 4. řij. 9. prof. — **Starč**. Zemn. št., 22. led. 24. čerwna. 26. čerwnence. 29. jář. 1. prof. — **Středa při Wahu**. 2. led. 15. kwět. 24. čerwna. 16. srp. — **Streptow**. Zemn. št., 2. led. 17. dub. 30. kwět. 19. čerwna. 25. srp. 29. řij. 13. prof. — **Stupawa**. Prešp. št., 17. dub. — 1. kwět. 25. čerwnence. 20. srp. 6. list. 22. prof. — **Sučany**. Turč. št., 7. led. 24. dub. 15. kwět. 25. čerwnence. 9. jář. 13. řij. — **Suh**. Rom. št., 4. břez. 16. kwět. 17. čerwnence. 13. jář. — **Syget**. Marm. št., 4. břez. 10. čerwna. 1. srp. — **Swatý Antonín**. 3. břez. 10. srp. 19. list. — **Swatý Benedikt**. Tef. št., 25. ledna. 21. břez. 10. čerwna. 1. jář. — **Swatý Jiří**. Preš. št., 27. led. 24. dub. 15. čerwnence. 16. řij. 5. list. 22. prof. — **Swatý Kříž při Hroně**. Tef. št., 3. únor. 23. dub. 30. čerwna. 18. srp. 6. řij. 24. list. — **Swatý Martin**. Turč. št. 24. únor. 17. dub. 2. čerwna. 11. srp. 25. srp. 11. list. — **Swatý Mikuláš**. Vipt. št., 17. břez. 2. čerwna. 25. srp. 6. prof. **Tala**. Zemn. št., 22. led. 4. dub. — **Tarka**. Šar. št., 17. břez. 3. kwět. 3. list. — **Tarcas**. Zemn. stol. 3. únor. 7. kwět. 6. srp. 11. list. — **Sardoššét**. Mitr. št., 25. srp. — **Taka**. Rom. št., 28. dub. 16. čerwna. 29. srp. 13. řij. 5. list. — **Tekow**. Tef. št., 10. břez. 30. kwět. 9. jář. 11. list. — **Tepšá**. 24. dub. — **Teplice**. Spiš. št., 2. čerwna. 29. jář. — **Teplice**. Trenč. št., 19. břez. 30. kwět. 30. čerwna. 1. jář. 9. prof. — **Tisowec**. Gem. št., 17. led. 19. kwět. 11. srp. 5. list. — **Tosaj**. Zemn. št., 24. led. 26. břez. 26. čerwnence. 22. jář. 8. řij. 22. prof. — **Tepoščany malé**. Tef. št., 7. led. 1. kwět. 24. čerwna. 25. srp. 25. list. — **Torna**. Torňan. št., 3. únor. 18. břez. 3. kwět. 26. čerwnence. 11. a 25. jář. 8. řij. — 25. list. — **Trebisowce**. Zemn. št., 10. led. 5. kwět. 13. srp. 13. řij. — **Trnawa**. Prešp. št., 22. led. 10. břez. 24. dub. 16. čerwna. 25. čerwnence. 15. jář. 28. řij. 6. prof. — **Trnowec**. Vipt. št., 24. únor. 10. čerwna. 11. srp. 16. řij. 13. prof. — **Trstěná**. Draw. št., 10. únor. 24. dub. 10. čerwna. 18. srp. 17. list. — **Tugar při Lučenci**. Now. št., 11. led. 4. dub. 2. srp. 4. řij. — **Turany**. Turč. št., 7. led. 10. čerwna. 5. list. — **Twardošin**. Draw. št., 27. led. 1. kwět. 15. jáři. 3. list. **Mihély**. Zemn. št., 14. dub. 2. čerwnence. 1. jář. 5. list. — **Mjleš**. Mitr. št., 26. kwět.

6. srp. 25. list. 22. prof. — **Mjstak při Císe.** Ugoř. št., 9. led. 5. srp. 5. list. — **Ungwar** či **Wuhwar.** Ungw. št., 25. led. 12. břez. 30. květ. 19. června. 25. července. 9. a 29. jār. 23. list. — **Urmin.** Nitr. št., 7. dub. 30. květ. 2. jār. 1. prof.
Wadkert. Nowohr. št., 2. led. 23. dub. 22. července. 25. jār. — **Wary.** Berej. št., 2. led. 5. květ. 19. června. 1. jār. 18. říj. 15. prof. — **Warin.** Trenč. št., 27. led. 16. června. 14. července. 15. jār. — **Wáffarut.** Preffy. št., 24. únor. 18. června. — 20. srp. 15. říj. — **Welská.** Spiš. št., 28. led. 14. dub. 6. června. 1. říj. — **Welská Ida.** Abauj. št., 8. dub. 26. květ. 22. jār. 22. prof. — **Welská Slatina.** Zvol. št., 25. led. 16. června. 11. list. — **Welská Wes.** Drav. št., 13. led. 3. břez. 28. dub. 1. srp. 6. říj. — **Welské Tepelčany.** Nitr. št., 10. června. 22. července. 22. srp. 6. prof. —

Wiff. Marmar. št., 1. jār. — **Wlašťt.** Spiš. št., 17. únor. 17. dub. — **Wráblany.** Tef. št., 24. únor. 17. dub. 5. květ. 1. srp. 25. list. 22. prof. — **Wranowo.** Zcu. št., 14. únor. 24. dub. 2. července. 20. srp. 9. prof. — **Wrbowé.** Nitr. št., 24. únor. 14. dub. 19. květ. 16. června. — **Wrbowce.** Nitr. št., 20. led. 31. břez. 12. květ. 23. června. 1. jār. 3. list.
Žabokřky. Nitr. št., 17. dub. 28. květ. — **Žborow.** (Zborová). Šár. št., 25. led. 14. dub. 27. června. 26. srp. 28. říj. 25. list. — **Žemén.** Žemín. št., 3. led. 24. únor. 1. prof. — **Žernowice.** Tef. št., 27. led. 16. června. 28. července. — **Šilina.** Trenč. št., 10. únor. 10. dub. 5. květ. 23. června. 25. srp. 18. jār. 20. říj. 15. prof. — **Žwo-**
len. Zvol. št., 24. únor. 17. dub. 19. června 4. jār. 22. prof.

Spoluúdomé Dedicťwi św. Cyrilla a Methoda.

(Dodatek ke straně 26.)

Urozený Pán hrabě Sylva-Larouca, 100 zl. št. — Wel. Pán Matěj Procházka, prof., 10. — Wel. Pán Frant. Jurowski, farář, 10. — Wel. Pán Frant. Bystřický, kaplan, 10. — Vincenz Jásťera, 10. — Wel. Pán Fabian Hladký, 10. — Wel. Pán Wáclaw Koubal, kaplan, 10. — Pán A. P. z Wranowa, 10. — Wel. Pán Josef Kveton, 10. — Wel. Pán Wáclaw Kassa, farář, 10. — Wel. Pán Jan Wrzal, kaplan, 10. — P. Josefa Růžickova, 10. — Pán Frant. Čálek, 10. — Wel. Pán Frant. Früh, farář, 10. — Pán Frant. Matuška, 10. — Pán Frant. Nezval, 10. — Pán Antonín Klima, 10. — Pán Karel Koutný, 10. — Pán Antonín Pouchlý, 10. — P. Anna Brtnickova, 10. — Škola Malštická w Čechách, 20. — Wel. Pán Karel Kratochvíle, farář, 10. — Wel. Pán Leo Čapka, kapucín, 10. — Wel. Pán Frant. Eifenfest, kaplan, 10. — Důst. Pán Antonín Weirer, děkan, 10. — Wel. Pán Frant. Šwejsba, 10. — Pán Jan Gottwald, 10. — Pán Antonín Gottwald, 10. — Pán Antonín Pouchlý, 20. — Wel. Pán Frant. Kosa, farář, 10. — Pán Josef Krejčí, 20. — Škola Bystřická, 20. — Pán Tomáš Kubica, 10. — Pán Prokop Pantoček, 10. — Wel. Pán Jiří Karas, farář, 10. — Wel. Pán Jg. Fürst, ředitel česko-slowanského chrámu Matky Boží na nábreží w Wibni 10. — Wel. Pán Josef Bajek, kaplan, 10. — Pán Martin Slawík, 20. — P. Kateř. Swobedowa, 10. — P. Josefa Wřawa, 20. — Filiální Jednota katolická w Posořicích, 20. — Knihárna osady Lnářské w Čechách, 20. — Žitý dobrodinec, 5. — Wel. Pán Benedikt Prchal, farář, 20. — Pán Josef Šnebar, bednářský mistr z Iwančic, 10 zl. št.

Poznáménání. Na budoucí rok přinese náš kalendář čteným čtenářům svým s pomoci Boží jména všech spoluúdomů Dedicťwi św. Cyrilla a Methoda (jak deusámé, hojně rozmnožená) w abecedním pořádku.

Hrubší cmylowé tisku.

Na straně 2. řádku 14. má státi: obirá, na ř. 27. středu, a na ř. 31. juskui. — Na str. 3. ř. 7. čary. — Na str. 5. ř. 33. slatowitými. — Na str. 7. ř. 4. hřkálky. — Na str. 14. ř. 42. byl. — Na str. 29. ř. 3. jatenů. — Na str. 30. ř. 15. obstarává. — Na str. 37. ř. 4. ochranitelna. — Na str. 88. ř. 6. fde, a na ř. 43. seznamowali. — Na str. 91. ř. 16. Bombastus. — Na str. 92, ř. 16, f tomute.

O b s a h.

	Strana.
Úvod. O měsíci. — První dva archy obsahují celoroční kalendář, čtvrté měsíce, zkušenosti o povětrnosti a úrodnosti roku, listy k zapísevání událostí a účtů hospodářských, poučení o poště, východ a západ slunce i měsíce na každý den, a Knauerův stelený kalendář.	
Sedmiero svobodných umění, dar k novému roku.	1
Krátký životopis sv. Cyrilla a Methoda, apostolů Slovanských. . . .	10
Upomínky na sv. Cyrilla a Methoda.	15
Dědictví sv. Cyrilla a Methoda.	17
Jména spoluúčinnů těchto Dědictví.	22
Ústřední Jednoty katolické stánců,	27
a jednací řád.	29
Obhrazitelna pro zanedbanou mládež pro Moravu a Slezsko.	35
Rajhrad, 16 básní.	41
Mod z Lipého v Zvancích.	50
Výpisky z Knihy pamětné města Prostějova, od r. 1583.	55
Las Casas.	59
Rozšířenost víry křesťansko-katolické a srovnanost Římská.	63
Drátenici, novela.	65
Báseň.	77
Čestopisné obrázky.	79
Zruška ze skutečného života.	117
Nové dobré rady pro hospodáře a řemeslníky.	120
Přehled kalendáře židovského. — Zatmění slunce a měsíce. —	
Normální dnové.	127
Svatí patronové zemští. — Sazba pestovného. — Škála fol-	
kovní čili štěplová.	128
Výroční tržnů na Moravě, v Slezsku a Slovensku.	129
Nové přístoupili úctové Dědictví sv. Cyrilla a Methoda.	144